

Universitätsbibliothek Wuppertal

Plutarchu Chairōneōs Ta Sōzomena Panta

Continens Vitas Parallelas Graecè & Latinè

Plutarchus

Francofurti, 1620

Agesilaus et Pompeius

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1340](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1340)

ἰδε, φθίζαντες πρὸς ἀχμαλωσίας μὴ δειψήεις, ζῆν δὲ μετ' ἀχμαλωσίας βουλευτήεις, οὔτε ἐφυλάξατο καλῶς τὸ τελευτῶν, οὔθ' ὑπέμεινε, ἀλλὰ πρὸς λιπαρῶν καὶ δούλων, τῶν σαμαῶν μόνου κρατεῖν δοκῶντα τὸν πολέμιον, καὶ τῆς ψυχῆς αὐτῶν κέρων ἐποίησεν.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

Βίοι τῶν ἑλλήνων

ΑΓΕΣΙΛΑΟΥ

καὶ

ΡΟΜΠΗΙΟΥ,

ΑΘΗΝΑΙΩΣ.

Palmer.

Αρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμου βασιλευσας ἐπιφανὴς Λακεδαιμονίων, κατελιπεν ἕν ἐκ γυναικῶν δούκίμου Δαμωριδούς, Ἄγιν καὶ πολὺ νεώτερον ἔξ Εὐπωλίας τῆς Μελισπιπιδᾶ θυγατρῶς, Ἀγισίλαον. ἐπεὶ δὲ τῆς βασιλείας Ἄγιδι πρὸς ἡλικίαν ἔχοντι τὸν νόμον, ἰδιώτης ἐδοκεῖ βιοτεύειν ὁ Ἀγισίλαος, ἠρῆθη δὲ λερνιδίῳ ἀγωνίῳ ἐν Λακεδαίμονι, σκληρὰν μὲν ἔσαν τῆς διαίτης καὶ πολυπονον, παιδεύσαντες τοὺς νέους εὐχρατῶς. διὸ καὶ φασιν ἔσθ' Ἰσιμνίδου τῆς Σπάρτης πρὸς ἡλικίαν δαμασίμβροτον, ὡς μάστιγα ἔχει τῶν ἐθῶν τοὺς πολίτας τοῖς νόμοις πεδαιώεις καὶ χροῆθης ποιούσαν, ὡς ἀρτίπους ἀγῶν ἔξ εὐχρῆς δαμαζοῦροις. ταύτης ἀφίπσει ὁ νόμος τῆς αἰδέας τοὺς ἐπιβασιλεία δευτέρου παιδας. Ἀγισίλαος δὲ καὶ τῆς ὑπὸ ἡγεμονίᾳ, ἔλθιν ἐπιτὸ ἀρχὴν μὴ ἀπαίδετον ἔσθ' ἀρχαῶν. διὸ καὶ πολὺ τῶν βασιλέων διαρμολογῶν αὐτὸν τοῖς ὑπὸ ἡγεμονίᾳ παρῆκε. τῶν φύσιν ἡγεμονικῶν καὶ βασιλικῶν πρὸς ἐκτεταμένους ἀπὸ τῆς ἀγαθῆς ἐδουλοῦν καὶ φιλανθρώπων. ἐν δὲ ταῖς καλουμέναις ἀγέλαις τῶν συστρεφόμενων παιδῶν Λυσάνδρον ἔχει ἑσθῆν, ἐκπλαῦστα μάστιγα τῶν χρησίων τῆς φύσεως αὐτῆ. φιλοεικέτατος γὰρ ὢν καὶ θυμοειδέτατος ἐν τοῖς νέοις, καὶ πᾶσι πρὸς τὸν βουλεύμενος, καὶ ὁ σφοδρὸν ἔχον καὶ ῥαδίαν ἀμαχὸν καὶ διεκκίαν, ἐπιφθία πάλιν αὐτῶν πρὸς ὀφθαλμοῦς αὐτοῦ, οἷος φέρεται μὲν, ἀγῶν δὲ πᾶσι ποιεῖν τὰ πρὸς ταῖς πόλεις, καὶ τοῖς φίλοις ἀλγύνεσθαι μάλλον, ἢ τοῖς ποιοῦν βαρύνεσθαι. τῶν τε τῶν σκέλους πῆρσιν ἢ τε ὡς τῶν σώματος ἀποῦντος ἀπέκρυπτε, καὶ ὁ ῥαδίως φέρειν καὶ ἰλαρῶς ἐβουλοῦτο, παίζοντα καὶ σκώζοντα πρὸς ἑαυτὸν, ἔμικρὸν ἰὼ ἐπὶ ῥόθω ματῶν παύσει. ἀλλὰ καὶ τῆς φιλοδουλείας ἐνδηλοῦν ἐποίησε, πρὸς μὲν δὲ πόλιν μὲν πρὸς ἀπαρρηθόντες αὐτῶν ἀφ' ἑαυτῶν ἠελόθη. τῆς μὲν εἰκόνα μὲν οὐκ ἔχει, ἀλλὰ αὐτὸς γὰρ ἐκινήθησεν, ἀλλὰ καὶ ἀποθνήσκων ἀπέπεμψε μὲν πλάσαν μὲν μιμηθῆναι ἵνα ποιήσασθαι τῶν σώματος εἰκόνα. λέγεται δὲ μικρὸς τε ἦν καὶ τῶν ὀφθαλμῶν ἀκαταφρόντος ἢ ἰλαροῦ καὶ ὁ βῆθμον ἐν ἀπύρῳ καὶ παιγνιδίαις, ἀρῆσιν δὲ καὶ βαρῶν μὲν ποτε, μὲν φωνῆ μὲν τε ἔπει, τῶν καλῶν καὶ ὠραίων ἐρασιμώτερον αὐτὸν ἀχρῆ γῆρας παρῆκε. ὡς δὲ Θεόφραστος ἰστορεῖ, τὸν Αρχίδαμον ἠζημίωσαν οἱ ἔφοροι, γῆματ' ἀγῶνα μικρὸν.

PLVTARCHI

Vitæ comparatæ

AGESILAI

&

CN. POMPEII.

AGESILAVS.

ARCHIDAMVS Zeuxidami filius, qui magna gloria regnavit Lacedæmone, filium ex vxore probata fœmina Lampride Agim, & multo minorem ex Eupolia Melispidæ reliquit Agefilæum. Quum regnum autem lege Agidi veniret, ac priuatam vitam Agefilæus putaretur acturus, disciplina institutus fuit illa viuendi, quæ Lacedæmone ἀγῶνι vocatur, rigida quidem & ærumnosa, verum erudiente ad parendum iuuentute. Vnde Spartam ferunt à Simonide Damafimbrotion nominatam, quod maximè per assuetudinē parentes legibus ciues mansuetosq; sicut equos mox à prima ætate domitos, redderet. Hoc vinculo soluit lex pueros qui ad regnum educantur. Agefilæo verò hoc suppedi-tauit singulare, quod non rudis parendi accesserit ad imperandum. Quapropter præbuit se longè præ regibus omnibus communem popularibus suis, quod cum principali & regia indole popularitatem & humanitatem ex institutione coniunxisset. In gregibus appellatis puerilium contuberniorum amatorem Lysandrum habuit, præcipuè ingenii eius modestiam stupentem. Quum enim obstinatissimus existeret in iuuenibus maximique animi, & vbique peteret principatum, æstusq; ac feruore præditus esset inextinguibili atque inuictæ: facilitate tamen & placiditate is fuit, qui metu nihil, pudore imperata omnia faceret: plusque probri doleret, quàm grauaretur laboribus. Claudiatem eius tegebat corporis florentis decor, & quod hanc facillè hilariterque ferret, primusque iocaretur & rideret semetipsè, id haud mediocris erat illius vitii emendatio. imò verò id laudis cupiditatem eius magis declarabat, quod nulli labori vel operi succumberet ob claudiatem. Formæ eius imago nō extat. Noluit enim id, & moriens interdixit ne quis fingeret vel pingeret corporis sui effigiem. Dicitur autem pusillus fuisse & specie aspernanda. Cæterum hilaritas eius & alacritas omnibus horis vrbanitaque aliena ab omni vel vocis vel vultus morositate & acerbitate amabiliorem eum ad senectutem vsq; præbuit omnibus formosis. Archidamo verò (vt Theophrastus autor est) multam dixerunt ephori, quod paruam vxorem duxisset.

Non enim reges (dixerunt) sed regulos nobis gignet. Porro Agide regnante, Alcibiades exul ex Sicil a venit Lacedæmonem. Necdum in vrbe diu hæserat, quum stupri cum regis vxore Timæa fit suspectus, & filiolum ab ea editum negauit Agis agnoscere se, sed esse ait ex Alcibiade susceptum. Neque id Timæam Duris ait admodum ægretulisse, verum susurrantem domi cum pedissequis suis, Alcibiadem infantem, non Leotychidē nominauisse. Et verò ipsum quoque non libidine dixisse impulsū se consuetudinem habuisse cum Timæa, sed ambitione: vt apud Spartiatis obtineret stirps sua regnum. Quare Agidis timore subduxit se Alcibiades Lacedæmone. Puer autem reliquo tempore suspectus Agidi fuit, neq; iusti filii apud eum habuit locum, donec ægrotum cum lacrymis precans induxit, coram multis vt appellaret se filium. At defuncto Agide, Lyfander, qui iam pugna nauali deuicerat Athenienses, & plurimum Spartæ poterat, prouexit Agesilaum ad regnum, caufatus non spectare id ad adulterinum Leotychidem. Simul frequentes alii ciues Agesilao virtutis causa, & quod in contubernio suo eductus institutusq; esset, studebant & cum eo faciebant. Sed Diopithes erat Spartæ vir fatidicus, qui veteres sortes tenebat, habebaturq; in rebus diuinis sapiens & doctus. Hic nefas ostendit esse, quæquam regnare Lacedæmone claudum, atque oraculum in iudicio hoc recitauit,

*Tu, quanuis animo tumeas, o Sparta, superbo,
Terectum pedibus prorsus circumspice, claudum
Ne ledat regnum, longi te nanq; labores
Et subito cingent, Martisq; agitaberis undis.*

Ad ea respondit Lyfander: si oraculum hoc magnopere Spartiatæ religioni haberent, vitandum iis Leotychidem. Neq; enim si is qui offendisset pedem regnaret, id deum laborare: verum si adulterinus & alienus foret ab Herculis gēte, hoc claudum regnum esse. Agesilaus verò etiam Neptunū ostendit illegitimorum natalium damnasse Leotychidem, quod terramotu Agim thalamo exegisset: inde mensibus plus decem post natum Leotychidem. Ita & hisce de causis rex renuntiatus Agesilaus, simul hæreditatem quoq; creuit Agidis, reiecto, vt adulterino, Leotychide. Ille quum propinquos Agidis maternos honestos homines videret, sed inopes, ad beneuolentiam & laudē pro inuidia & maleuolentia captandam, semissem his hæreditatis concessit. Vt autem Xenophon refert, quod patriæ obtemperando plurimum polleret, omnia vt ageret pro arbitrio, id hinc fuit: Ephorum & senum tunc summa in ea republ. erat autoritas, ex quibus superiorum annuus tantum magistratus est, senes perpetuo eo honore fruuntur, instituti ad licentiam refrænandam regum vt in vita Lycurgi demonstrauius. Vnde contentionem semper cum iis & dissensionem iam inde antiquitus reges cum regno hæreditariam accipiebant. Agesilaus verò alia incessit via, omissoque cum illis certamine & offensione obseuabat eos, omnem ab his actionem auspicans. Si accerferetur ocyus quam gradu properabat.

Quoties in regio folio sedebat & responsa dabat, superuenientibus asurgebat ephoris.

A Οὐ γὰρ βασιλεῖς (ἔφασαν) ἀμύνειν, ἀλλὰ βασιλείᾳ ἀφ' ἑαυτῶν. βασιλεύοντες ὁ Ἄγιδος, ἤκεν ἐκ Σικελίας Ἀλκιβιάδης φυγὰς εἰς Λακεδαιμόνα· καὶ χρονοὶ οὐ πῶ πολλῶν ἐν τῇ πόλει ἀφ' ἑαυτῶν, αἰτίαν ἔχε τῇ γυναικὶ τῆ βασιλέως Τιμῆα σκεῖναι. καὶ ὁ γυνήτεν ἐξ αὐτῆς παιδίον οὐκ ἔφη γινώσκειν ὁ Ἄγισ, ἀλλ' ἐξ Ἀλκιβιάδου γεγενῆσθαι. τῷτο ὁ οὐ πῶ δισκῶλος τῷ Τιμῆαν ἐνεῖκεν φησὶ Δοδεῖς, ἀλλὰ καὶ ψιφύειζουσαν οἴκει παρὸς τῆς εἰλωτίδας, Ἀλκιβιάδου δὲ παιδίον, οὐ Λεωτυχίδου καλεῖν. καὶ μῦθοι καὶ τὸν Ἀλκιβιάδου αὐτὸν οὐ παρὸς ἕβειν Τιμῆα φαίει πλησιάζειν, ἀλλὰ φιλοπομούμερον βασιλεύειν Σπαρτιάταις ὑποτίθει ὅτι αὐτὸς γεγενῆσθαι. ἔχε ταῦτα μὲν δὴ τὸ Λακεδαιμόνος Ἀλκιβιάδης ὑποεῖηλθε, φοβηθεὶς τὸ Ἄγιν. ὁ δὲ πᾶσι τὸν μὲν ἄλλον χρονοὶ ὑποπῶτος ἦν ὁ Ἄγιδι, καὶ γησιούλιμῶ οὐκ εἶχε παρ' αὐτῶν νοθεῖν ὅτι παρὰ τῶν καὶ δακρύων, ἐπεισεν ἑὸν δόποφῆναι πολλῶν ἐναντίον. οὐ μὲν ἀλλὰ τελευτήσαντες τῶ Ἄγιδος, ὁ Λύσανδρος ἤδη κατὰ νεναιμαχηκῶς Ἀθηναίοις, καὶ μέγιστον ἐν Σπάρτῃ διδάμνος, τὸ Ἀγισίλαον ὅτι τῷ βασιλείᾳ παρῆλθε, ὡς οὐ παρῆλθε οὐκ ἐπινοῶν τῶ Λεωτυχίδου. πολλοὶ δὲ καὶ τῶ ἄλλων πολιτῶν τὸ δόποφῆναι τῶ Ἀγισίλαου, καὶ ὁ σωτερεῖσθαι καὶ μετρηκέναι τὴ ἀγαθῆς, ἐφίλοπομούμερον καὶ σωτῆρα αὐτῶν παρῆλθε. ἡ δὲ Διοπίθης, αἰὲρ χρησμολόγος, ἐν Σπάρτῃ μαρτυρῶν τε παλαιῶν ὑποπῶτος, καὶ δοκῶν παρὸς τὰ θεῖα σφόδρα εἶναι καὶ αἰετῶτος. οὐκ οὐκ ἔφη θεμιτὸν εἶναι χαλὸν ἡμέραν τὸ Λακεδαιμόνος βασιλείᾳ καὶ χρησμῶν ἐν τῇ δίκῃ τοῖσιν ἀνεγίνωσκε, φερέσει δὲ Σπάρτῃ, καὶ τῶ μεγάλαιος εὐδοσια, μὴ σέθεν δόποφῆναι βλάβῃ χαλὴ βασιλείᾳ. Διερῶν γὰρ νοδοσίσε κατὰ τῶν αἰετῶν, φησὶ τῶν ὅτι κύμα κυλινομένων πολέμοιο.

D παρὸς ταῦτα Λύσανδρος ἔλεγε, ὡς εἰ πῶ φοβοῖντο τὸν χρησμῶν οἱ Σπαρτιάται, φυλακτέον αὐτοῖς εἶναι τὸ Λεωτυχίδου. οὐ γὰρ εἰ παρῆλθε τις τὸν πόδα βασιλεύοντι, τῶ θεῶν ἔχε φέρειν. ἀλλ' εἰ μὴ γησιος ὦν μηδὲ Ἡρακλείδης, τῷτο τῶ χαλῶ εἶναι βασιλείαν. ὁ δὲ Ἀγισίλαος ἔφη καὶ τὸν Ποσειδῶνα κατὰ μαρτυρεῖν τῶ Λεωτυχίδου τὸ νοθείαν, ἐκβάλλοντα σφοδρῶς τῶ θαλάμου τὸν Ἄγιν. ἀπ' ἐκείνου δὲ πλέον ἢ δεκάμηναν διεληθόντων ἡμέραν τὸ Λεωτυχίδου. ἔπειτα καὶ ἔχε ταῦτα βασιλεύοντι δόποφῆναι ὁ Ἀγισίλαος, ὅτι εἶχε καὶ τὰ χεῖματα τῶ Ἄγιδος, ὡς νόθον ἀπελάσας τὸ Λεωτυχίδου. ὅρα δὲ τῶ δόποφῆναι οἰκείους, ὅτι φησὶ μὲν οἴκας, ἰσχυρῶς δὲ πενομένοις, ἀπένειμν αὐτοῖς τὰ ἡμίση τῶ χεῖματ', εὐνοῖαν αὐτῶν καὶ δόξαν αὐτῶν φθόνου καὶ δισμυρίας ὅτι πῶ κληρονομία κατὰ σκευαζόμενος ὡς δὲ φησὶν ὁ Ξενοφῶν, ὅτι τῇ πατρὶδι πενόμενος, ἴσχυε πλεῖστον, ὡς τε ποιεῖν ὁ βούλοιστο τοῖσιν οὐκ ἐφ' ἑαυτῶν ἡ πότι καὶ τῶ χρονοῖν δὲ μέγιστον ἐν τῇ πολιτείᾳ κράτος, ὡν οἱ μὲν ἐμ' αὐτὸν δόποφῆναι μόνον, οἱ δὲ χρονοῖν ἀφ' ἑαυτῶν ἐχρῶσι τῶν ἡμῶν, ὅτι τῶ μὴ πῶ τῶ τοῖσιν βασιλεύοντι ἐξείναι, σωτῆρα γένεσθαι, ὡς εἰ τῶ περὶ Λυκούργου γέγραπται διὸ καὶ πατρικῶ πῶ παρὸς αὐτοῖς δόπο τῶ παλαῶν διετέλου ὅτι οἱ βασιλεῖς φιλονοικήαν καὶ ἀφ' ἑαυτῶν παρῆλθε βασιλεύοντες. ὁ δὲ Ἀγισίλαος ἐπι τῶ ἐναντίαν ὁδὸν ἤλθε· καὶ ὁ πολεμῶν καὶ παρῆλθε ἐν

αὐτοῖς εἰσας, ἐθεράπευε, πάσης μὲν ἀπ' ἐκείνων παρῆλθε δόποφῆναι. εἰ δὲ κληθείη, γὰρ τὸν ἡ βάδου ἐπειγόμενος. ὁσάκις δὲ τύχοι κατὰ τῶν βασιλικῶν καὶ χεῖματῶν, ὅτι οὐδοσι τῶ ἐφορῆς ὑποεῖηλθε.

τῷ δὲ εἰς τὴν γενομένην αἰὲν καταπαύσασθαι ἐκάστην χλαῖ-
 ναν ἔπειπε καὶ βοῦν ἑξήκοντα. Ἐκ δὲ τούτων ἡμῶν δοκῶν καὶ
 μεγαλύνει τὸ ἄξιωμα τῆς ἐκείνων ἀρχῆς, ἐλάττανεν αὐ-
 ξων τὴν ἐαυτοῦ δυνάμιν, καὶ τῆ βασιλείᾳ προσήλυτος μέ-
 γερος, ἔκ τῆς πόρος αὐτὸν θύνας συγχροσόμενον. ἐν δὲ ταῖς
 πόρῃ τοῖς ἄλλοις πολίτας ὁμοίαις, ἐξ ἑρὸς αὐτὸν ἀμεμπότερος
 ἢ φίλος. τοῖς μὲν γὰρ ἐξ ἑρὸς ἀδικίᾳ ἔδειξε, τοῖς δὲ φί-
 λοις καὶ τὰ μὴ δίκαια σωέσθαι, καὶ τοῖς μὲν ἐξ ἑρὸς ἢ
 οὐκ ἐπιβουλεύωντας, τοῖς δὲ φίλοις ἔδειξε ἐδωκέναι
 ἡμῶν ἀμύνην καὶ βοηθίαν, ἀλλὰ καὶ βοηθίαν ἢ ἀλλόθεν καὶ σω-
 ἐξαρτάνων αὐτοῖς. οὐδὲν γὰρ ἄετο τῷ φιλικῶν ἕνεκα
 ἡμῶν αἰσθῆναι. πῶς δὲ αὐτὸν ἀφ' ἑρὸς καὶ πλάσσει
 πρὸς τοὺς ἀδικήσαντας, καὶ δεηθείσιν συμπαροῦσιν ἕνεκα
 μῶν, ἐδημαγῶν καὶ προσήγορον πόρῃ. ὁραίντες οὖν οἱ ἑ-
 φοροῖ τὰ καὶ φοβούμενοι τὴν δυνάμιν, ἐζημίωσαν αὐτὸν,
 αἰτίαν ἕνεκα τοῦ ὅτι τοῖς κοινῶν πολίτας, ἰδίους κῆραται.
 καθάπερ γὰρ οἱ φισικὸὶ δὲ νεῖκος οἰόνται καὶ τὴν εἰς τῶν ὄλων
 ἐξαρτήσιν, ἤτοι μὲν αὐτὰ ἕνεκα, παύσασθαι δὲ πόρῃ τῶν
 ἡμῶν καὶ κίνησιν ἕνεκα τῶν πόρῃ τῶν ἀμύνην.
 οὕτως οἰκεν ὁ Λακωνικὸς νομοθέτης ἕνεκα καὶ τῆς ἀρ-
 τῆς ἐμβαλεῖν εἰς τὴν πολιτείαν δὲ φιλότιμον καὶ φιλόνηκον,
 αἰτίαν τοῖς ἀγαθοῖς ἀφ' ἑρὸς καὶ ἀμύνην εἰς πόρῃ ἀλ-
 λήλοισι βουλομένων. τῶν δὲ αἰσθῆναι τὰ ἀνελέκτα καὶ
 εἰν, ἀρῶν καὶ ἀγαθῶν ἔσσαν, ἔκ τῆς ὁμοίᾳ ὁμοίᾳ λέγεσθαι.
 τὸ δὲ ἀμύνην σωέσθαι καὶ τὸν Ὀμηρον οἰόνται πῶς.
 ἐν τῶν Ἀγαμέμνονα ποίησιν καὶ ἑρὸς τῆ Ὀδυσσεὺς καὶ
 τῆ Ἀχιλλεύς εἰς λοιδορίᾳ πρὸς ἀρῶν ἕνεκα ἐπέ-
 εσσαν· εἰ μὴ μέγα τοῖς κοινῶν ἀγαθῶν οἰόνται εἰς τὸν πόρῃ
 ἀλλήλοισι ἔσσαν, καὶ τὴν ἀφ' ἑρὸς τῶν ἀρῶν. τὰ μὲν
 οὖν ἕνεκα οὕτως πῶς ἀπλῶς συγχροσῆναι. αἰσθῆναι ἕνεκα
 τῶν φιλικῶν καὶ πόρῃ τῶν πόρῃ, καὶ μετὰ τῶν κινδύ-
 νοις ἔσσαν. τῶν δὲ Ἀγιστοῦ τὴν βασιλείᾳ νεωστὶ παρελη-
 φότες, ἀπὸ τῆς πόρῃ τῆς Ἀσίας ἦσαν, ὡς ὁ Περσῶν βα-
 σιλεὺς τῶν ἀρῶν τῶν μετὰ τῶν Λακεδαιμονίᾳ ἐκ-
 βαλεῖν τὴν ἑλλάδος. ὁ δὲ Λύσανδρος ὅστις μὲν αὐτῶν εἰς Ἀ-
 σίαν ἀρῶν καὶ βοηθῆσαι τοῖς φίλοις, οἱ αὐτὸς μὲν ἀρ-
 χῆς καὶ κινδύνοισι τῶν πόρῃ ἀπέλιπε, κακῶς δὲ ἕνεκα
 καὶ βιάως τοῖς ἀρῶν, ἐξέπεσον ἕνεκα τῶν πολιτῶν
 καὶ ἀπέστησαν, ἀπέπεισε τὸν Ἀγιστοῦ ὅστις τῆς πρῆ-
 τείᾳ, καὶ πολεμήσασιν, τῆς ἑλλάδος ἀπὸ τῶν ἀρῶν,
 καὶ φθάσασιν τὴν τῆ βαρβαρῶν τῶν ἀρῶν. αἰσθῆναι,
 τοῖς δὲ Ἀσία φίλοις ἐπέτελλε πέμπειν εἰς Λακεδαιμόνα,
 καὶ στρατηγὸν Ἀγιστοῦ ἀπέστειλε. παρελθὼν οὖν εἰς τὸ
 πλῆθος Ἀγιστοῦ, ἀπέστειλε τὸν πόρῃ, εἰ δόξῃ αὐτῶν
 πρὸς τῶν ἀρῶν καὶ συμβούλους Σπαρτιάτας, νεο-
 δαμῶν δὲ τῶν λογάδας διχαλοῖς, τὴν δὲ συμμαχικῶν εἰς
 ἐξαρτήσιν δυνάμιν. συμπαροῦσιν δὲ τῶν Λυσάνδρου,
 πόρῃ πρὸς τῶν ἀρῶν ἐψηφίσασιν, καὶ τὸν Ἀγιστοῦ ἐξέ-
 πεμπον ὅστις ἔσσαν τοῖς Ἀσπαρτιάταις. ὧν ὁ Λύσαν-
 δρος αὐτῶν ἕνεκα, οὐδὲ τὴν ἐαυτοῦ δόξαν καὶ δύ-
 ναμιν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀρῶν τὴν Ἀγιστοῦ Φιλίαν, ὅτι
 μείζον ἐδόκει τῆς βασιλείᾳ ἀρῶν ἀγαθῶν, τὴν
 στρατηγίαν ἐπέσειν. ἀρῶν δὲ τῆς δυνάμειος
 εἰς Γίρασον, αὐτὸς εἰς Αὐλίδα κατελθὼν μετὰ τῶν φίλων καὶ
 νυκτερεύσας, ἔδοξε κατὰ τοῖς ὑπνοῖς εἰπεῖν ἵνα
 πρὸς αὐτὸν, ὅτι βασιλεὺς Λακεδαιμονίαν, ὅτι μὲν ἕνεκα
 τῆς ἑλλάδος ὁμοῦ συμπαροῦσιν ἀπέδειξεν στρατηγός,

A Ut quisque lectus in senatum fuit, semper ei lanā
 & bouem donabat. Ex his, dum reuereri & extol-
 lere maiestatem videtur illorū magistratus, clam
 opes suas augebat, ac regno amplitudinē adiu-
 cebat ex illorum erga se beneuolentia permiffam.
 Cum reliquis ciuibus ita se gessit, vt inculpator
 inimicus quā amicis esset. Inimicos enim non
 lædebat iniuste, amicis erat præstō in rebus etiam
 iniquis. Atq; inimicis, siquid rectē gessissent, eru-
 bescebat honorem non habere: amicos corripere
 in peccatis non sustinebat. Imō verō gloriabatur,
 his quum succurreret & opitularetur in delinquē-
 do. Obsequiū enim in amicos ducebat turpe nul-
 lum. Aduersariorum rursus vel offendentium pri-
 mus vicem dolendo, & si rogaretur, enixē fouen-
 do, alliciebat & demerebatur omnes. Quod quum
 ephori notarent, timentes illius potentiam, mul-
 ctam ei irrogauerunt, adiecta causa, quod cōmu-
 nes ciues redderet proprios suos. Siquidem vt o-
 pinantur phisici, si contentionem & litem segre-
 ges ab vniuersitate, fore vt corpora celestia confi-
 stant, omnium item generatio & motio conquie-
 scant propter mutuū mundi cum his concentū:
 ita Laconicus legislator videtur virtutis facem
 reip. subiecisse, ambitionem & concertationem
 aliquod semper inter bonos certamen & pugnam
 machinans: illam verō mutuō coniuentem in
 non coarguendo gratiam, quæ iners sit & ignaua,
 parum rectē dici concordiam censens. Nempe vi-
 disse id Homerum quoq; nonnulli arbitratur:
 neq; enim facturum fuisse, vt Vlysse & Achille ad
 conuicia prouectis verborum asperitate lætū fi-
 xisset Agamemnonem, nisi magnopere censuisset
 reipub. interesse mutuam principum æmulationē
 & dissensionem. Hoc tamen non ita simpli-
 citer probes, quippe sunt uoxiæ contentiones ci-
 uitatibus, si sunt immodicæ, grauiq; pericula se-
 cum trahunt. Porro quum regnum Agesilaus mo-
 dō inisset, attulerunt aliqui ex Asia regem Per-
 sarum Lacedæmonios parare magna classe mari ex-
 pellere. Hic auens Lyfander iterum in Asiam mit-
 ti & subuenire, quos ipse ciuitatum rectores & do-
 minos reliquerat, amicis: qui, quod improbē resp.
 & violenter administrarent, exigebantur neca-
 banturq; à ciuibus: perpulit Agesilaum, eam ex-
 peditionem vt susciperet, transportatoq; exercitu
 & apparatu occupato barbari quam remotissimē à
 Græcia bellum gereret. Simul amicis scripsit in A-
 siam, missis Lacedæmonem legatis, ducem postu-
 larent Agesilaum. Progressus igitur in concionem
 Agesilaus, suscepit bellum, modō triginta sibi le-
 gatos & consiliarios Spartiatis adiungerent, dele-
 ctorum libertinorum ex Ilotis manumissorū duo
 millia, & sociorum manum ad sex millia. Sciu-
 runt omnia incumbente Lyfandro promptē, at-
 que Agesilaum confestim dimiserunt additis xxx
 Spartiatis: inter quos mox fuit Lyfander primus,
 non ob suam autoritatē modō & opes, verū etiā
 ob coniunctionem Agesilai, cui regno maius exi-
 stimabatur decus confecisse illā prouinciā. Dum
 copiæ Gerastum cōueniunt, profectus Aulidē est
 F cum amicis Agesilaus, atq; ibi pernoctantem visus
 est quidam in somnis compellare. Totius Græ-
 ciæ rex Lacedæmoniorum, designatum ducem,

quam antehac Agamemnonem, & nunc post illum te, neminem haud dubie intelligis. Quando iam iisdem præces, cum iisdem bellum facis, atq; iisdem ex locis pergis ad bellum, debes immolare deæ victimam, quam ille hic priusquam solueret, immolavit. Simul subit cogitationē Agesilai virgo hostia, quam ex vatium responsis pater immolavit. Haud fuit consternatus tamen: sed postquā surrexit, exposuit amicis visum, ac deam se ostendit veneraturum hisce rebus quæ gratæ deæ foret existimandæ, non imitaturum illius ruditatē ducis: ac ceruam corona redimitam imperat victimā cedere aruspici suo, nō illi qui de more erat à Bœotiiis delegatus. Quo nuntiatō Bœotararchæ excañdescētes, per statores interdixerunt Agesilao ne contra Bœotiorum leges & morem sacra faceret. Illi cum hoc nuntiauerē, tum coxas victimæ ex ara disiecere. Quod factum grauiter ferens, soluit Agesilaus, fuitq; Thebanis infensus, ac spe elanguit ominis causa velut in irritum casuris cœptis suis, neq; debitum exitum expeditione habitura. Ut Eph ium appulit, mox fastigium apud Lyfandrum ingens potentiaq; odiosa, & grauis fuit, frequentantib. assidue ianuam eius cœtib. omnibus illum affectantibus & colentibus quasi nomē apud Agesilauū imperii, & species ex lege esset, reuera omnia in arbitrio essent Lyfandri, atq; ille omnia & posset & faceret. Nemo enim ex imperatorib. qui missi in Asiam fuerunt, potentior fuit illo vel terribior, neq; maioribus beneficiis amicos alius affecit, vel magis afflixit inimicos. Quorum adhuc recentium recordantes homines, præsertim verò simplicem & demissum in colloquiis Agesilaum popularemq; videntes, in illo verò eādē acrimoniam & asperitatem, & præcisa verba manere, submittebant prorsus ei se, atque vni auscultabant. Hinc primum cæteri stomachati sunt Spartiatæ, Lyfandri se potius affectas quam consiliarios esse regis. Deinde & Agesilaus ipse, quauis nullo esset luore aspersus, nec honoribus angeretur aliorum, quod tamen perquam gloriæ cupidus foret, neq; ea cederet cuiquam, verebatur ne, si quid gestum præclare esset, Lyfandro id propter nominis ipsius celsitudinem ascriberetur. Itaq; sic agit: Primum consiliis illius repugnabat: & quæcunq; vrgeret ille cœpta maxime, his omisissis & repudiatis sequebatur alia. Deinde si qui cum precibus adirent se, quos præcipue nixos sentiebat Lyfandro, eos dimittebat inanes. In iudiciis perinde, quos ille insectaretur his abeundum erat cum victoria: è diuerso, quibus aduertebatur studere, hi, præclare agebatur, nisi insuper multarentur. Hæc quum non fortuito fierent, sed ex cōposito, & ex æquo vbiq; percepta Lyfander causa, non celauit de ea amicos suos, verum demonstrauit sui causa ipsos haberi ludibrio, monuitque eos, irent & regem obseruarent atq; illos qui plus quam ipse possent. Quæ facere & dicere quum videretur ad conciliandam Agesilao inuidiam, quo magis ei insultaret, præfecit cum ille carnibus diuidendis, proiecitque multis audientibus hanc vocem, Eant nunc, & colant meum carniū diuisorem. Id Lyfander moleste ferens, ait ad illum, Nosti fani Agesilæ bene amicos premere.

ἢ πρῶτον Ἀγαμέμνων, καὶ σὺ νῦν μετ' ἐκείνον, ἐὶνοεῖς δὴ ποῦθεν. ἐπεὶ δὲ τῶν αὐτῶν ἀρχῆς ἐκείνη, τοῖς δὲ αὐτοῖς πολεμείοις, ἀπὸ δὲ τῶν αὐτῶν τόπων ὁρμᾶς ἐπὶ τὸν πόλεμον, εἰκὸς ἔστι καὶ ἕσασθαι τῆς θεῶν θυσίας ἡ ἐκείνος ἐν ταῦτα θυσίας ἐξέπλεθυσεν. ἀμὰ δὲ πῶς ἠπῆλθε τὸ Ἀγισίλαον ὁ τῆς σφραγισμῶς, ἡ ὁ πατὴρ ἔσφαξε πρῶτος τοῖς μύθεσιν. οὐ μὲν γὰρ ἐτάραξεν αὐτὸν, ἀλλ' ἀναστὰς καὶ διηγοσάμενος τοῖς φίλοις τὰ φανέντα, τὸ μὲν θεὸν ἔφη ἡμῶσιν οἷς εἰκὸς ἔστι χαίρειν, θεὸν ἔσασθαι, ἢ μιμήσασθαι τὴν ἀμαθίαν τῆς τότε στρατηγῆς. καὶ κατὰ τὴν ἐλάφον, ἐκείνου ἀπαρξάσθαι τὴν αὐτῶν μύθων, ἢ ὡς ἄρ' εἰώθη τῆτο ποιεῖν ὁ ἑσὸς τῶν Βοιωτῶν ἀπαρξάμενος. ἀκρῶσσαντες οὖν οἱ βοιωτάρχαι πρὸς ὀργὴν κινήσαντες, ἐπέμψαν ἠπῆρῆτας, ἀπαρροβόντες τὰ Ἀγισίλαον μὴ γύφν πρῶτον τοῖς νέμοις καὶ τὰ πάτρια Βοιωτῶν. οἱ δὲ καὶ ταῦτα ἀπήγειλαν καὶ τὰ μηρία διέρρηψαν ἀπὸ τῆς βωμῆος. χαλεπῶς οὖν ἔχων ὁ Ἀγισίλαος, ἀπέπλει τοῖς τε Θεβαίοις διωρισμένος, καὶ γερῶς διέελπις ἀπὸ τῶν οἰωνῶν, ὡς ἀτελῶν αὐτῷ τῶν πρῶτων ἀγισίλαον, καὶ τῆς στρατίας ἐπὶ τῷ πρῶτῳ Σόκῳ ἀφιστομήνης. ἐπεὶ δὲ ἦκεν εἰς Ἐφέσον, ἀγῆς ἀξίωμα μέγα καὶ δυνάμεις ἡ ἐπαρῆς καὶ βαρεῖα πρὸς τὸν Λύσανδρον, ὄχλου φοιτῶντος πρὸς τὰς θυσίας ἐκείνου, καὶ πρῶτων πρῶτον χυλοποιῶντων καὶ στρατηγῶν ἐκείνον, ὡς ὄνομα μὲν καὶ ἡμῶσιν ἐστὶν ἐπὶ τῆς στρατηγίας τὸν Ἀγισίλαον ὄντα, δὲ τὸν νόμον, ἐργῶν δὲ κύριον ἀπῶντων καὶ δυνάμενον καὶ πρῶτον πρῶτον, τὸν Λύσανδρον. ὁ δὲ εἰς τὸν δεινότερον ὁδὸν φοβερῶτερος ἐκείνου τῶν εἰς τὴν Ἀσίαν ἀποσαλέντων ἐχέμετο στρατηγῶν, ὁ δὲ μείζονα τοῖς φίλοις αἴηρ ἄλλος διερρέτησεν, ὁ δὲ καὶ τηλικαῦτα τοῖς ἔθροισι ἐποίησεν. ὡν ἐπὶ πρῶτον ὄντων οἱ ἀίθεστοι μνημονεύοντες, ἄλλως δὲ, τὸν μὲν Ἀγισίλαον ἀφελῆ καὶ λιτὸν ἐν ταῖς ὀμιλίαις καὶ δημοτικῶν ὀρώντες, ἐκείνου δὲ τῶν αὐτῶν ὀμοίως σφοδρότητα καὶ βαρυτητα καὶ βραχυλογίαν παρεῦσαν, ὑπέπιπτον αὐτῷ πρῶτον καὶ μόνον πρῶτον. ἐκ δὲ τούτου πρῶτον μὲν οἱ λοιποὶ Σπαρτιάται χαλεπῶς ἔφερον, ἠπῆρῆται μᾶλλον Λυσάνδρου, ἢ σύμβουλοι βασιλέως ὄντες. ἐπειτα δὲ αὐτὸς ὁ Ἀγισίλαος, εἰ καὶ μὴ φρονεῖς ἡ, μὴ δὲ ἤρθε τοῖς ἡμιωμένοις, ἀλλὰ φιλότιμος ὡν σφόδρα καὶ φιλονεικῶς, ἐφοβείτο μὴ καὶ ἐνέκωσι τὴν λαμπρῶν αἰσθητικῶν, τῆτο Λυσάνδρου ἡμῶσιν, ἀπὸ τῶν δόξαν. οὕτως οὖν ἐποίησεν πρῶτον ἀπέκρουε ταῖς συμβουλίαις αὐτῶν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐκείνος ἐσπουδάκει μάλιστα πρῶτον, ἐάν χαίρειν καὶ πρῶτον μελῶν, ἔτερον πρὸς ἐκείνων ἐπῶσθαι. ἐπειτα τῶν ἐπιτηδεύοντων καὶ δεομένων οἱ ἀσπίδο Λυσάνδρου μάλιστα πεποιθῶσιν, ἀπῶσθαι ἀπέπιπτε. καὶ πρὸς τὰς κρίσεις ὀμοίως οἷς ἐκείνος ἐπῆρῆσαι, τούτοις ἔδει πλέον ἔχοντα ἀπελθεῖν. καὶ τῶν αὐτῶν οἱ φανεροὶ γύοιτο πρῶτον μούμνος ὡφελεῖν, χαλεπὸν ἡ μὴ καὶ ἡμιωθῆσαι. γνομένων δὲ τούτων οὐ κατὰ τύχην, ἀλλ' οἷον ἐκ πρῶτον πρῶτον καὶ ὀμαλῶς, ἀσπίδομος τῶν αἰτίων ὁ Λύσανδρος, ὁ δὲ ἀπῶσθαι πρὸς τοῖς φίλοις, ἀλλ' ἔλεγε ὡς δι' αὐτὸν ἀπῶσθαι, καὶ παρεκάλει στρατηγῶν ἰόντας τὸν βασιλέα, καὶ τοῖς μᾶλλον αὐτῶν δυναμῶσιν. ὡς οὖν ταῦτα πρῶτον πρῶτον καὶ λέγειν ἐδόκει φθόνον ἐκείνου μνηστώμνος, ἐπὶ μᾶλλον αὐτῶν κατὰ φασαίαν βουλομένης Ἀγισίλαος, ἀπέδειξε κρεῶσ δαίτιον, καὶ πρῶτον πρῶτον (ὡς λέγεται) πολλῶν ἀκρῶσσαντων, Νῦν οὖν θερεπῶσται οὗτοι ἀπῶσθαι τὸν ἐμὸν κρεῶσ δαίτιον. ἀπῶσθαι οὖν ὁ Λύσανδρος, λέγει πρὸς αὐτὸν, Ἡ δὲ εἰς ἄρα ἑσὸς Ἀγισίλαος φίλοις ἐλατῶσ.

Ἐκ κρεῶσ δαίτιον, καὶ πρῶτον πρῶτον (ὡς λέγεται) πολλῶν ἀκρῶσσαντων, Νῦν οὖν θερεπῶσται οὗτοι ἀπῶσθαι τὸν ἐμὸν κρεῶσ δαίτιον. ἀπῶσθαι οὖν ὁ Λύσανδρος, λέγει πρὸς αὐτὸν, Ἡ δὲ εἰς ἄρα ἑσὸς Ἀγισίλαος φίλοις ἐλατῶσ.

Η δ' ειν (εφη) τοις εμοι μείζον διώασαι βελομένοις. και ο
 Λυσαιδρος, Αλλα ισως (εφη) ταυτα σοι λελεκτηται βελτιον η
 εμοι πεπρακται. δος δε μοι υνα ταξιν και χωρον ενθα μη
 λυπων εσομαι σοι χρονος. εκ τβτου πεμπεται μη εφ' Ελ-
 λησποντον, και Μιθριδατιω, αιδρα Περσην δαπο της Φαρ-
 ναβαζου χωρας, μη χρηματων συχων και δεχαστων ιπ-
 πικων ηγαγε παρος τον Αγησιλαον ουκ εληγε τ της οργης,
 αλλα βαρεως φερων ηδη τον λοιπον χρονον, εβουλοει οπως
 τβ δυνω οικων τω βασιλειαν αφελειν, εις μισον απασιν
 διποδην Σπαρτιαταις. και εδοκει μεγαλιω αν' απραξασα
 ατα κινησιν εκ ταυτης της διαφορας, ει μη παρτερον ε-
 τελευτησιν, εις Βοιωτιαν στρατδσας. ουτως ο φιλοτιμοι
 φους ει ταυς πολιτειαυς ο αγρω μη τυλαξα λημμαι, τβ α-
 γατου μείζον δεκα εν χροισι. και γαρ ει Λυσαιδρος φορτικος
 εω, ως αφιλω, υαφ' αλλων τη φιλοτιμια τον καιρον, ουκ η-
 γκει εδηπουθει Αγησιλαος ετερον αμεινωτοτερον επδμορ-
 θωσιν ουσαν αιδρος ενδιδεξ και φιλοτιμου πλημμελουωτος.
 αλλ' εοικε ταυτω παρ μη τε οικειος εφρητος εχοισιαν
 γαυται, μητε ουτ' αγροισιαν ενεικειν σιωησους. επει ο Τισα-
 φερης ει δεχη μη φοβηθεις τον Αγησιλαον, εποιησατο
 σποδασ, ως τας πολεις αυταυς και Ελληνικας αφησους αυ-
 τονομοις βασιλεως, ετερον οπειδεις εχειν διωαμιν ιχθυω, ε-
 ζιλωετ και τον πολεμον, ασμυρος ο Αγησιλαος εδδξαλο. παρος-
 δοκια γδ εω μεγαλη τ στρατιας η δεινον ηγατο τοις μη σιω
 Ξειοφωντι μυριοις ηκειν οπι ταυλαπην, οσαυκις εβεληθησαν
 αυτοι, ταυταυκις βασιλεα νενικησες. αυτβ ο Λακεδαί-
 μονιων αρχοντες, ηρυμυλων γης και θαλασσης μηδεν εργον
 αζιον μημηκε Φανιλωαι παρος τοις Ελληνας. ο Τισαφω αυ-
 μωροδρος απατη δικια ο Τισαφωριος οπι ρικιαν επε-
 δεξεν, ως οπι Καερια παραξων. οικει ο τβ βαρδερου τω
 διωαμιν σωμα δεσποισατος, αρεας εις Φρυγιαν ενεβαλε. και
 πολεις μη ειλε συμας, και χρηματων αυθων ενκυριδσιν,
 οπι δε κινυμυρος τοις φιλοις οπι ο μη απησάμυρον, αδικειν, ο
 θεαν οπι καλαφρησιν. ει ο τβ παρ ταυλαξοιζατα, τοις πολε-
 μοις εμνον ο δίκαιον, αλλα η δυσα πολλη, η ο μη ηδονης
 κερδαμιν ενεσι. τοις οπι πδσιν ελαθηθεις, η τβ ιερων α-
 λοδων φαειντων, αναχωρησας ει Εφεσον, ιππικην σιωηγε,
 τοις οπι ποροις παρος των, ει μη βελονται στρατευεσθαι. ταυ-
 χειν ενεσιν ιππον αυθ' εαυτβ, και αιδρα. πολλοι ο ησαν ουτοι,
 και σιωεθαμιν ταυ Αγησιλαω ταυ πολλοις και πολεμικου
 εχων ιππεις αντη φιλαν οπι λυτβ. εμιοδουτο γδ οι μη βου-
 λομενοι στρατδσας τοις βυλομυροις στρατευεσθαι οι μη βε-
 λομενοι ιππδσιν, τοις βελομυροις ιππδσιν. και γδ τ Αγα-
 μεμνονα ποιησασ καιως οπι θηλαειν ιππον αγαδιω λαβων,
 και τον αιδρα η πλουσιον απηλλαξε τ στρατιας. επει ο κε-
 λδσας αυτβ τοις αιχμαλωτβς διποδονοις οπι παρασπον
 οι λαφυροπωλαι, και τβ μη εαδητος ησαν ωνηται πολλοι, τβ
 οσαυματων λακων και απαλων πομπάπασι δια πας οικια-
 Φοφιας γυμνουμενων και τηγλων, ως αρχητων και μηδενος
 αζιων, οπι τας ο Αγησιλαος, ουτοι μη (ειπεν) οις μαχεσθε
 ταυτα ο υαφ' ων μαχεσθε. και οπι οντος αυτβς εμδαλειν
 εις τω πολεμιαν, παρ οπι εις Λυδιαν απαξειν, ουκ επι
 φδδομυρος ελαδα τον Τισαφωριω, αλλ' οικειος εαυτον
 εηπατησε, δια τω εμ παραδεν απατω απις ανταυ Α-
 γησιλαω. και ηω οτω αυτον αφασα της Καεριας νομιζων,

Noui, inquit, eos, plus me qui volunt posse. Cui
 Lyfander, Enimvero tu hoc, inquit, fortasse dixi-
 sti potius quam ego feci. Assigna mihi ordinem
 & locum, vbi citra inuidiam operam meam tibi
 praestem. Inde in Hellepontum legatur, & Mi-
 thridatem Persen ex Pharnabazi prouincia cum
 magna pecuniae vi & equitibus ducentis ad Age-
 filaum adduxit. Haud deposuit tamen simulta-
 tem, verum offensus, iam de caetero deliberauit,
 quemadmodum duabus familiis regnum extor-
 queret, atque in medium poneret omnibus Spar-
 tiatis. Ac videtur magnum motum ex hac offen-
 sione excitaturus fuisse, nisi ante per expeditione
 in Bceotiam motam expirasset. Ita ambitiosa inge-
 nia in rebuspubl. modum egressa, plus habent ma-
 li quam boni. Nam si fuit Lyfander (vt fuit) im-
 portunus, quod ambitiosior esset quam pro tem-
 pore, non ignorabat utiq; tamen rationem com-
 modiozem aliam corrigendi esse Agefilaus clari
 viri & gloriae auiditate peccantis. Caeterum vide-
 tur eadem animi impotentia neq; imperatoris ille
 potestatem nouisse, neque hic inscitiam tulisse a-
 mici. At Tissaphernes in principio Agefilai timo-
 re foedus icit, regem ei ciuitates Graecas immu-
 nes suis legibus permitturum. Post existimans sa-
 tis se firmas copias habere, bellum parauit: quod
 Agefilaus accepit hnd inuitus. Nam magna erat
 huius expectatio expeditionis, & turpe ducebat
 decem millia militum peruenisse duce Xenophonte
 ad mare, quum quoties ipsi voluissent, toties
 profligassent regem: suum vero ducentis La-
 cedamonios, qui terra marique imperarent, factum
 extare apud Graecos memorabile nullum. Itaque
 confestim, quo Tissaphernis iusto dolo vlcisce-
 retur periurium, simulauit mouere se velle in Ca-
 riam. Vbi quum barbarus copias contraxisset, va-
 sis conclamatis, incurfauit in Phrygiam. Ibi com-
 plures vires cepit, & ingentem praedam abegit:
 ostendens amicis fidem in foedere fallere nihil
 aliud esse quam deos contemneret: hostium vero
 circumuentionem non cum iustitia modo, sed
 & cum magna laude & iucundo coniunctam esse
 compendio. Quum esset autem ab equitatu
 inferior, & iecur esset sine capite inuentum,
 recepit se Ephesum, atque equitatum ibi con-
 scripsit, edixitque pecuniosis, si militiam detre-
 ctarent, vt pro se quisque equum & vicarium
 darent. Multi id fecerunt. Ita factum breui vt
 Agefilaus pro vilibus pedibus frequentes habe-
 ret & fortes equites. Conduxerunt enim ii qui
 abhorrebant a castris cupidos belli, & qui no-
 lebant equites esse, eos qui desiderabant. Quippe
 perhibendum dicebat ille Agamemnonem esse,
 qui pro bona equa homini imbelli & diuiti
 militiae vacationem dedisset. Quum illius ius-
 su captiui detractis vestibus sub corona venirent,
 vestium autem existerent complures emptores,
 corpora vero ex umbratili vita candida, & prorsus
 mollia deriderent, vbi nudata fuerunt, vt in-
 utilia & vilia, assistens Agefilaus, Hi sunt, inquit,
 quibuscum dimicatis, illa, pro quibus dimicatis.
 Postquam maturum fuit vt iterum in hosti-
 cum agrum irrumperet, praedixit in Lydiam se
 ducturum, non iam circumscribens Tissapher-
 nem, sed ille semetipse Agefilao ob superiorem
 fallaciam non credens circumscripsit, Ca-
 riam tunc certe inuasurum ratus inequitabilem,
 quod

quod longè infirmior esset equitatu. Vbi, vt de-
 nuntiauerat, venit in campos subiectos Sardibus
 Agesilaus, coactus est Tissaphernes raptim eò
 subvenire, atque equitatu incurrens multos qui
 inconditè fines populabantur concidit. At quum
 voluisset secum Agesilaus nondum coniunctum
 esse cum hostibus peditatum, copias autem adese
 suas omnes, maturavit configere, mistisque in-
 ter equitatum cetratis, imperavit vt admitterent,
 quantum possent, equos, & concurrerent cum
 hostibus, ipse legiones prope induxit. Fugien-
 tium barbarorum Græci tergis inherentes, castra
 eorum cepere, multosque trucidauere. Hoc præliū
 tanti momenti fuit, vt non modò liberè depopula-
 rentur regis ditionem, verumetiam pœnas dan-
 tem Tissaphernem spectarent, improbum homi-
 nem & nationi Græcæ infestissimum. Siquidem
 misit confestim in eum rex Tithraustem, qui eum
 obruncauit, & apud Agesilaum egit, vt pacto fœ-
 dere remearet domum, misitque eam in rem le-
 gatos, pecuniam qui ei offerrent. Verùm respon-
 dit ille pacis penes ciuitatem suam arbitrium esse:
 se verò malle milites ditare, quàm ipsum ditescere,
 & haberi alioqui præclarum apud Græcos non
 dona, sed manubias referre ab hostibus. Quo Ti-
 thrausti tamen indulgeret, quòd Græcorum ho-
 stem puniuisset Tissaphernem, in Phrygiam inde
 signa mouit, viatico accepto ab eo triginta talen-
 torum, In itinere accepit à magistratibus vrbanis
 scythalm, qua delatum insuper ei classis imperium
 fuit. Hoc vnus omnium obtinuit Agesilaus, qui
 quum citra controuersiam maximus esset, omni-
 umque memoriæ suæ clarissimus, (vt etiam te-
 statur Theopompus) voluit tamen ex virtute
 potius quàm ex imperio gloriari. Atqui pecca-
 re est in eo visus, quòd præfecerit classi Pisandrum,
 qui, quum seniores & prudentiores præ-
 manu forent, non ducens publicæ vtilitatis ra-
 tionem, sed propinquitatem honorans, atq; ven-
 ditans se vxori, cuius erat Pisander frater, illi clas-
 sis præfecturam permiserit. At motis in Pharna-
 bazi prouinciam castris, non solùm in omnium
 rerum affluentia egit, verùm ingentem etiam
 pecuniam coegit: progressusque ad Paphlago-
 niam vsque regem Paphlagonum in se circum-
 egit Cotyn, qui amicitiam eius virtutis & fidei
 ipsius causa appetijt. Spithridates autem, vt pri-
 mùm à Pharnabazo desciiuit ad Agesilaum, assi-
 duus fuit profectiois & expeditionis eius comes.
 Erat huic venustissimus filius, cuius pueritiam-
 tum Agesilaus amore flagrabat, decora etiam
 filia virgo nubilis: Hanc impulit Cotyn Agesi-
 laus vt duceret: acceptisque ab eo equitibus mil-
 le & cetratorum duobus millibus, retrò in Phry-
 giam recessit. Vastauit prouinciam Pharnabazi,
 qui eum non expectauit, neque vidit præsidij,
 sed trahens secum plerasque res suas preciosas &
 charas, vitabundus cessit, castris modò huc mo-
 dò illuc mutatis, quousque confectatus Pharna-
 bazum Spithridates, adiuncto Erippida Sparti-
 atie, exiit eum castris, ac præda est omni potitus.
 Ibi acerbis interuersæ prædæ Erippidas scrutator,
 barbaros eam cogens reddere, omniaque inspi-
 cians & excutiens, asperauit Spithridatem, vt ex-
 templo cum Paphlagonibus Sardeis discederet.

οὐσις διείπαιου, πολὺ τὰ ἰπποικῶ λήπορμον· ἐπεὶ ὅ (ὡς
 πρὸς τὸν Ἀγισίλαον, ἦκεν εἰς τὸ πρὸς Σαρδίας πεδῖον, ἡ-
 ναγκάζετο καὶ ἀποδιδῶν ἐκείνῳ αὐτὸν βοηθεῖν ὁ Τισσαφέρης, καὶ
 τῆ ἰσχυρῶς διέλασύνων διέφθρε πολλοὺς τῶν ἀτάκτως τὸ πε-
 δῖον πορρωτάτων. ὀνομάσας οὖν ὁ Ἀγισίλαος ὅτι τοῖς πάλαι-
 μοῖσις οὐκ ἔστι παρῆσι τὸ πεδῖον, αὐτὰς ὅτις διωμάμεως ἑστὸν ἀ-
 πεσιν, ἔσπευσε διαγωνίσασθαι· καὶ τοῖς μὲν ἰπποικῶν ἀναμί-
 ξας τὸ πελάσιον, ἐλαύνειν ἐκέλευσεν ὡς ἄρχισα καὶ πρὸς
 ἑαυτῶν τοῖς ἐναντίοις, αὐτὸς ὅ δὲ ἄλλος τὸς ὀπλίτας ἐπηγε-
 γηομένης ὅτι τῆς τῶν βαρβάρων, ἐπαχθουθήσαντες οἱ
 Ἕλληες ἐλαβον τὸ στρατόπεδον, καὶ πολλοὺς ἀπέκταν. Ἐκ τού-
 τῃς τῆς μάχης οὐ μόνον ἑσπῆρχεν αὐτοῖς ἀρχὴν καὶ φέρειν ἀ-
 δεῖας τῶν βασιλέως χάριν, ἀλλὰ καὶ δικίω ὄντι δὲ Τισσα-
 φέρῳ δίδοιτα, μοχθηρὸν αἰδρα καὶ τῶν ἡρώων Ἕλληῶν
 ἐπαρθεσάτων. ἔπεμψε γὰρ ἀγέως ὁ βασιλεὺς Τιθραύτην
 εἰς αὐτὸν, ὅς ἐκείνου μὲν τῶν κεφαλῶν ἐπέτεμε, τὸ Ἀγισί-
 λαον ἡξίου διαλυσάμενον ἀποπλῆν οἴκηδε, καὶ χρημάτα
 διδίδει αὐτῶν πρὸς ἐπέμελεν. ὁ ὅτις μὲν εἰρήνης ἔφη τῶν πᾶ-
 λιν εἶναι κυρία, αὐτὸς ὅτι πλουτίων τὸς στρατωτάς ἠδὲ δαμ-
 μάλλον ἢ πλουτῆς αὐτοῖς. καὶ διῶς γε μὲν τοῖς νομίξῃ Ἕλλη-
 νας καλὸν, οὐ δῶρα λαμβάνειν ἀλλὰ λαφύρα τῶν πο-
 λεμίων. ὁμοῦς ὅτι τῶν Τιθραύτην ἡγεμονία βουλόμενος, ὅτι
 τὸ κριτὸν ἐξήρῳ Ἕλληῶν ἐπετιμῶρη τὸ Τισσαφέρῳ, ἀπή-
 γαγῆ εἰς Φρυγίαν τὸ στρατόμα, λαβὼν ἐφόδιον παρ' αὐτῶν
 λ' ἄλαξας. καὶ καθ' ὅδον ὡν σκυτάλιον δέχεται τῶν
 οἴκη τελευτῶν, κελδύουσαι αὐτὸν ἀρχὴν ἄμα καὶ τὸ ναυικῶν.
 τῆς τὸ μόνον πᾶν τῶν ἄρχων Ἀγισίλαος καὶ μέγιστος μὲν ἰὺ
 ὁμολογῶμενος, καὶ τῶν τότε ζώντων ὄντι φανερός, ὡς εἶρη-
 κέ που καὶ Θεόπομπος· εἰαυτῶν γὰρ μὲν ἐδίδου δι' ἑρετῶν
 φροσῆν μείζον, ἢ ἄλλῶ τῶν ἡγεμονία. τότε ὅτι τῶν ναυικῶν κα-
 ταήσας δρῶντα Γείσανδρον, ἀμῶρτεν ἔδοξε ὅτι πρὸς οὐτέ-
 ρων καὶ φροσῆν μείζον παρῶντων, οὐ σκεψάμενος τὸ τῆς πα-
 τριδος, ἀλλὰ τῶν οἰκειότητι μὲν καὶ τῆ γυναικὶ ἡγεμονία
 μένος, ἧς ἀδελφὸς ἦν ὁ Πείσανδρος, ἐκείνῳ παρέδωκε τῶν
 ναυαρχία· αὐτὸς ὅτι τὸν καταήσας εἰς τῶν ἑσπῆ Φαρ-
 ναβάζου τεταλμῶν χάριν, οὐ μόνον ἐσπῆ φροσῆν δὴγε πᾶ-
 σιν, ἀλλὰ καὶ χρημάτα σιωῆγε πολλὰ· καὶ πρὸς τῶν ἄλλων
 Παφλαγονίας· πρὸς ἡγεμονία τῶν Παφλα-
 γῶν Κότυν, ὄντι θυμῶσαντα τῆς φιλίας αὐτῶν δι' ἑρετῶν
 καὶ πίσιν. ὁ ὅτι Σπιθριδάτης, ὡς ἀποσῆς τῶν Φαρναβάζου
 τὸ πρὸς τὸν ἦλθε πρὸς τὸ Ἀγισίλαον, αἰεὶ σιωπαπὸν καὶ
 σιωπρῶν τῶν αὐτῶν καλῶν μὲν ἔχων Μεγαβάτιν, οὐ
 παμδὸς ὄντος ἦρα σφοδρῶς Ἀγισίλαος καλῶν ὅτι καὶ θυγα-
 τέρα παρῆνον ἐν ἡλικίᾳ γάμου. ταύτῃ μὲν ἔπεισε γῆμῃ
 τὸ Κότυν ὁ Ἀγισίλαος, καὶ λαβὼν παρ' αὐτῶν χιλίους ἰπποικῶν
 καὶ διελθίους πελάσιον, ἀδῆς ἀνεχώρησεν εἰς Φρυγίαν, καὶ κα-
 κῶς ἐποῖ τῶν Φαρναβάζου χάριν, οὐχ ἑσπῆ μόνον ὡς δὲ
 πρὸς οὐκ ἔστι ἐρύμασιν, ἀλλὰ ἔχων αἰεὶ τὰ πλείστα σιω εἰαυτῶν
 τῶν ἡμῶν καὶ ἀγαπητῶν, ἀνεχώρησεν καὶ ἑσπῆ μὲν ἀλλο-
 λαχρῶς τῆς χάριν μὲν ἑσπῆ μόνον· μέγιστος οὐκ ἔστι φιλίας
 αὐτῶν ὁ Σπιθριδάτης, καὶ λαβὼν ἑσπῆ μὲν τὸ Σπαρτιάτιν,
 ἐλαβὼν τὸ στρατόπεδον, καὶ τῶν χρημάτων ἀπομύτων ἐκείνῃ
 σεν. εἶθα δὲ ἡ πικρὸς ὡν ὁ ἑσπῆ μὲν ἑσπῆ μὲν τῶν κλαπέν-
 των, καὶ τὸς βαρβάρους ἀνακείων ἀποπῆσας, καὶ πᾶν
 ἐφορῶν καὶ διελθίους μόνον, παρῶν τῶν Σπιθριδάτιν, ὡς τε ἀπελθεῖν ἑσπῆ εἰς Σαρδίας μὲν τῶν Παφλαγονίων.

τῷ λέγεται τῷ Ἀγησίλαῳ ἡμέσθαι πρῶτον αἰαρότατον.
 ἦρθε μὲν γὰρ ἀπὸ δαμάσκου ἀποβελήκως τῷ Σπιδριδά-
 τῷ, καὶ σὺ αὐτῷ διώματι σὺν ὀλίγῳ ἠγώετο ὅτι τῷ Δι-
 βολῇ τῆς μικρολογίας καὶ ἀελοθερίας, ἧς οὐ μόνον αὐτὸν
 ἀλλὰ καὶ τὴν πατρίδα καταβόουσαν αεὶ παρέχειν ἐφιλοπι-
 μεῖτο. χωρὶς ὅτι τῷ ἐπιφανῶς τέτῳ, ἐκινῶν αὐτὸν οὐ μετρίως
 ὁ τῷ πατρὸς ἔρωσ ἐσεσάμηνος, εἰ καὶ πρῶτον παρόντος αὐτῷ
 τῷ φιλοεικῶς χρώμηνος, ἐπειρᾶτο νεανικῶς ἀπομάχεσθαι
 πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν. καὶ ποτε τῷ Μεγαβάτου πρὸς οἰκίον
 ὡς ἀσασμῆρος καὶ φιλήσοντος ἐξέκλινει· ἐπεὶ ὁ ἐκείνος
 ἀγνώστους ἐπαύσατο, καὶ ὁ λοιπὸν ἀπώθει ἡδὴ πρὸς ἡρόδω-
 τῷ ἀγνώστους αὐτῷ πάλιν καὶ μεταμελόμενος τῇ φυγῇ τῷ φι-
 λήματος ὁ Ἀγησίλαος, πρὸς ἐπειρήσθησαν μὲν ὅτι ἡδὴ πα-
 θῶν αὐτὸν ὁ Μεγαβάτης ἀπὸ φόβου οὐ φιλοφρονεῖτο. Σὺ
 γὰρ ἀπίος, (οἱ σιωπῆς ἔφασαν) οὐχ ἕσπας, ἀλλὰ ἔρεσας
 ὁ φίλημα τῷ κελεύ, καὶ φοβηθεῖς. ἐπεὶ καὶ νῦν ἀνέλθοι ἑ-
 πεισθεῖς ἐκείνος ἐντὸς φιλήματος, ἀλλ' ὅπως αὐτῷ σὺ ἀ-
 ποδελιάσεις. χρόνον οὖν ἵνα πρὸς ἑαυτῷ ἡρόδωτος ὁ Ἀγη-
 σίλαος καὶ Διφωπῆσας, Οὐδὲν (ἔφη) δεῖ πείθειν ὑμᾶς ἐκεί-
 νον. ἐγὼ γὰρ μοι δοκῶ τῷ αὐτῷ τὸν μάχην τὸν πρὸς τῷ φιλή-
 ματος ἀδίων μάχεσθαι πάλιν, ἢ πρῶτον ὅσα τέταρτη χρο-
 νία μοι ἡμέσθαι. τοιοῦτος μὲν ἡ τῷ Μεγαβάτου παρόντος
 ἀπὸ τῆς γὰρ μετὰ οὕτω πρὸς ἑαυτῷ ἔχεν, ὡς χαλεπὸν εἶπεν
 εἰ πάλιν αὐτῷ μεταβολομένου καὶ φαέντος, ἐνεκαρτέρησε μὴ
 φιληθῆναι. μὲν τῷ Φαρνάβαζος εἰς λόγους αὐτῷ σιω-
 πῆσαι ἐθέλησεν, καὶ σιωπῆσαι ἀμφοτέρους ὡς ξένος ὁ Κυζι-
 κηὸς Ἀπολλοφάνης. πρὸς τῷ μὲν τῷ φίλων ὁ Ἀγησί-
 λαος, ἐλθὼν εἰς τῷ χωρίον, ὑπὸ σκιά τῷ πύλας οὐσῶν βαθείας
 καταβόων ἑαυτὸν, ἐν τῷ πρὸς πρὸς τῷ Φαρνάβαζον. ὁ δὲ
 ὡς ἐπῆλθε ὑπὸ βελήκων τῷ αὐτῷ κωδίων μαλακῶν καὶ
 ποικίλων δαπέδων, ἀδεαθεῖς τῷ Ἀγησίλαον ἔτῳ κατακί-
 ληροι, κατεκλίθη καὶ αὐτὸς ὡς ἔτυχεν ὅτι τῷ πύλας χαμάξῃ,
 καὶ πρὸς ἑαυτῷ τῷ λεπτότητι καὶ βαθαῖς ἐνδεδυκῶς.
 ἀσασμῆροι ὅτι ἀλλήλους, ὁ μὲν Φαρνάβαζος σὺν ἡπόρῃ
 λόγων διέειπεν, αἰτε δὲ πολλὰ καὶ μεγάλα Λακεδαιμονίοις
 χροῖστος γερνῶς ἐν τῷ πρὸς Ἀθηνῶν πολέμῳ, νῦν ὅτι
 πορτομένου ὑπὸ αὐτῷ. ὁ δὲ Ἀγησίλαος ὁρῶν τοῖς σὺν αὐ-
 τῷ Σπαρτιάταις ὑπὸ ἀγνώστους κῦπλον τῷ εἰς τῷ καὶ Δι-
 πορωτῶς, (ἀδικούμενοι γὰρ ἑώρων τῷ Φαρνάβαζον) Ἡμεῖς
 (εἶπε) ὁ Φαρνάβαζε, καὶ φίλοι οἵτις πρὸς βασιλέως,
 ἐχρώμεθα τοῖς ἐκείνου πρὸς φιλικῶς καὶ νῦν πολέ-
 μοι γερνῶτες, πολεμικῶς. ἐν οὖν καὶ σε τῷ βασιλέως κτη-
 ματων ὠρῶντες εἰς βουλόμενοι εἰκότως, δεῖ τῷ βλάπτουμε
 ἐκείνον. ἀφ' ἧς δὲ ἡμέρας σεαυτὸν ἀξιώσης Ἑλλήνων φίλων
 καὶ σύμμαχον μάλλον, ἢ δούλοι ἡμέσθαι βασιλέως, τῷ
 τῷ νόμιζε τῷ φάλαγγα καὶ τῷ ὅπλα καὶ τῷ ναῦς καὶ πρῶ-
 τῷ ἡμᾶς, τῷ σὺν κτημῶν φύλακας εἶ, καὶ τῷ ἐλοθερίας,
 ἧς ἀπὸ καλὸν ἀνδρώποισ ὁδὸν ὁδὸν ζηλωτῶν ὅστι. ἐκ τῷ
 του λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ Φαρνάβαζος ἡ εἶχε Διφωπῆσας. Ἐγὼ
 γὰρ (εἶπε) εἰ μὲν ἀπὸν ἐκπέμψῃ βασιλέως στρατηγὸν, ἔ-
 σμα μὲν ὑμῶν· εἰ δὲ ἐμοὶ πρὸς δίδω τῷ ἡγεμονίαν, ὁδὸν
 ἐλλείψω πρὸς τῷ ἀμυνόμενος ὑμᾶς καὶ κακῶς ποιῶν
 ὑπὸ ἐκείνου· τῷ δὲ ἀκρούσας ὁ Ἀγησίλαος ἦδη, καὶ τῷ δόξιας αὐτῷ λαβόμενος καὶ σιωπῆσας, εἶπε (εἶ-
 πεν) ὁ Φαρνάβαζε τοιοῦτος ἂν, φίλος ἡμῶν ἡμῶν μάλλον ἢ πολέμιος. ἀπὸντος ὅτι τῷ Φαρνάβαζου μὲν τῷ φίλων,
 ὁ ὑπὸ ὑπολειφθεῖς πρὸς ἐδραμε τῷ Ἀγησίλαῳ, καὶ μεθῶν εἶπεν, Ἐγὼ σε ξένον ὁ Ἀγησίλαε ποιούμεν.

A Id Agefilao omnium dicitur faisse molestissimum.
 Nam cum dolebat, quod strenuum virum Spithri-
 datem, & cum eo non modicam manum amisisset,
 tum pudebat eum notæ fordidum & illiberalitatis,
 quibus non se solum, sed & patriam semper studue-
 rat præstare mundam. Extra hæc, quæ in propatulo
 erant, pueri illius instillatus amor eum pungebat nõ
 mediocriter: quanuis illo præfente tota animi con-
 tentione admodum validè eniteretur libidinē com-
 primere. Ac Megabate aliquãdo ad eum ad ipsum
 salutandum & osculandum, declinavit. Quum au-
 tem erubescens ille desisteret id facere, ac procul
 B deinceps salutaret eum, rursus indolenscens & pœni-
 tentia ductus, quod refugisset osculum, fingebat
 Agefilaus mirari quidnam causæ esset quamobrem
 non salutaret Megabates suauio. At tu, inquit, in
 causa es, familiares, qui non sustinisti, sed fugisti &
 formidasti formosi illius complexum. Nam nunc
 quoque inducetur ille, osculum ut tibi offerat, mo-
 do ne tu deterrearis ignavia. Ibi quum Agefilaus ali-
 quandiu cogitabundus & tacitus cõstitisset, Haud-
 quaquam est ille, inquit, a vobis inducendus. Ego
 enim illam de osculo pugnam iterum pugnare ma-
 lim, quàm omnia, quæcunque video, mihi fieri au-
 rea. Is erat Megabate præfente. Ab eius verò disces-
 su adeo flagrauit, ut non ausim dicere, si iterum transi-
 C tione facta in conspectum eius venisset, an comple-
 xu esset illius temperaturus. Inde Pharnabazus col-
 loquium eius petiuit. Congressum hospes utriusq;
 Cyzicenus Apollophanes conciliauit. Prior in lo-
 cum constitutum venit Agefilaus, ac sub umbra in
 altam herbam se abijciens præstolatus est Pharnaba-
 zum, qui, postquã venit, villosis mollibusq; pellibus
 & versicoloribus sibi substratis tapetibus ita re-
 cumbentem erubescens Agefilaum, etiam ipse, li-
 cet veste mira subtilitate & tinctura esset amictus,
 neglectim humi decubuit. Vbi inter se consaluta-
 D uere, non defecit Pharnabazus iusta querimonia,
 quod qui Lacedæmonijs bello Attico multa præ-
 stitisset & grandia beneficia, nunc ab iisdem age-
 retur ferretur. Hic cernens Agefilaus, quos circa
 se habebat, Spartiatis caput in terram ex pudore de-
 mittentes & perplexos, quod immeritò violatum
 viderent Pharnabazum, Nos, Pharnabaze, inquit,
 & tunc amici regis vrebamur illius rebus familia-
 riter, & nunc facti hostes, hostiliter. Igitur te quo-
 que quum in mancipio conspiciamus esse velle re-
 gis, iure per te illum infestamus. At quo ex die Græ-
 corum malueris socius & amicus quàm servus re-
 E gis esse, hanc ducito phalangem, arma, classem, atq;
 nos omnes tuarum esse possessionum stipitatores &
 libertatis, sine qua nihil mortalibus honestum vel
 expetendum est. Inde Pharnabazus explicat ei
 mentem suam, Equidem, inquit, si ducem rex mi-
 serit alium, in partibus vestris ero: sin autem im-
 perium mihi credat, nullam ad vos repellendos
 & vexandos pro illo prætermittam industriam. His
 dictis delectatus Agefilaus est, dextramque illius
 complexus & confurgens, Quàm velim, Pharna-
 baze, inquit, is quum sis, amicus noster potius esses
 quàm hostis. Digressio cum amicis Pharnabazo, fi-
 F lius eius à tergo relictus ad Agefilaum accurrit, ar-
 ridensque, Hospitem ego te, inquit, Agefilae facio.

Simul iaculum, quod manu tenebat, ei donat. Accepit illud Agefilaus, incensusque adolescentis specie & comitate, circumspexit adstantes, ecquis haberet quicquam, quo decorum & egregium adolescentem remuneraret. Ut equum aduertit Adei scribæ phaleris exornatum, eas repente detractas adolescenti donat, neque destitit in posterum eius meminisse. Imò postmodum quoque domo pulsum fratrum iniuria, atque in Peloponnesum profugum, magna cura fouit, & verò etià in amore præstitit aliquando ei studium suum. Amabat ille athletam adolescentem Athenis oriundum. Quum is vastus esset horridusque, atque ideo in periculo foret ne Olympijs rejiceretur, confugit ad Agefilaum Perfes, commendans ei adolescentem. Ille nolens vel hîc ei deesse, vix id magno negotio obtinuit. cæterà enim integer erat & rectus. Pro amicis prætextum existimabat esse nimium argutæ iustitiæ allegationem. Adscribitur ei epistola ad Idricea Carem huiuscemodi, Niciam, si nihil admisit, absolue, sin quida admisit, nobis absolute. omnino verò absolute. Atque in amicorum causis Agefilaus ferè is fuit. Nonnunquam tamen, si ex vsu esset, tempori se potius accommodabat, vt declarauit, cum tumultuosius castra moueret infirmum relinquens amicum. Nam quum precibus ille abeuntis imploraret opem, auersa facie, *Vt arduum est, inquit, simul miserari & sapere!* Id Hieronymus philosophus scriptum reliquit. Circumacto iam altero imperij anno ingens de Agefilao ad regem perlata fama est, ac mirifica existimatio eius continentia, candoris, & moderationis apud omnes erat. Tendebat enim, quum iter faceret, solus in sanctissimis delubris, ac quibus rebus paucos adhibemus arbitros, earum deos faciebat inspectores & testes. In tot militum millibus non temere torum videres quàm Agefilai obsoletiorum. Ita erat æstus & algoris patiens, tanquam solus ad varietates anni à Deo temperatas comparatus ferendas. Gratissimum Asiam incolentibus Græcis spectaculum erat, quum superbi, intolerabiles, diuitijsque & delicijs diffuentes præfecti ducesque timerent & venerarentur hominem in obsoleta inambulante lena, atque ad vnum se concisum & Laconicum componeret conuerterentque dictum. vt multis in mentem veniret Timothei vers. vsurpare.

Mars tyrannus, aurum Græcia non timet.

Mota Asia & passim ad defectionem spectante, quum ciuitates ibi ordinasset, resque publicas sine cæde & exterminatione hominū rectè composuisset, statuit progredi, ac reducto à mari Græco Marte, de vita cum rege & Ecbatanorum Susorumque felicitate decertare, ac detrahere primū otium ei, ne sedens bella dispensaret Græcis, & corrumpere concionatores. Interea venit ad eum Epicydidas Lacon, qui Spartam bello implicatā graui annuntiauit, accersere ephoros ipsum, iubereque patriæ vt ferret opem.

Hem Græciam, tibi que parasti barbaras Clades.

Qui enim inuidiam istam coniurationemque & conspirationem Græcorum ciuilem appelles aliter? qui fortunā suam in sublimi euolantem retrahunt, armaque in barbaros infesta, & extorrem iam Græcia Martem iterum in viscera vertere sua.

ὄπλα πρὸς τὰς βαρβάρους ἐλέποιτα, καὶ τὸν πόλεμον τῆς Ἑλλάδος ἤδη ἐξαρκισμένοι αὐτὸς εἰς ἑαυτὸς ἔτρεφαν.

καὶ παλὸν ἔχων ἐν τῇ χεὶρὶ δίδωσιν αὐτῶν. δὲ δὲ ἀμύμος οὖν ὁ Ἀγσιλάος, καὶ ἡδὲ τῆ τε οὐχὶ καὶ τῆ φιλοφροσυνῆ τῆ παιδὸς, ἐπιστάτης τῶν παρόντων, εἰς ἐχοί τῆ τοιοῦτον οἷ ἀπιδουῶν καλῶ καὶ ἡμεῖς δῶρον. ἰδὼν ὅτι πῶν Ἀδαίου τῆ γράφειας κερσομημῶν φαλάργις, καὶ τῶν τῶν παλαιῶν τῶν μεμεμνημένων δίδωσι. καὶ ὁ λοιπὸν οὐκ ἐπαύετο μεμνημένος, ἀλλὰ καὶ χροῖα πρὸς οἷον τὸ οἶον ἀποφρονηθέντος αὐτῆ καὶ φυγῆς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν εἰς Πελοπόννησον, ἰσχυρῶς ἐπεμελήθη καὶ τῆ τῶν ἐρωτικῶν αὐτῶν σιμῶν ἐπελάττει. ἡρώδη γὰρ ἀθλητῆ παιδὸς ἐξ Ἀθηνῶν ἐπεὶ ὅτι μέγας ὦν καὶ σκληρὸς ὀλυμπιασὶν ἐκινδυνώσεν ἐκκρίθειναι, κατὰ φύσιν πρὸς τὸ Ἀγσιλάου ὁ Πέρσης, δεόμενος ὑπὸ τῆ παιδὸς. ὅτι καὶ τῶν βουλόμην αὐτῶν γράφεται, μάλα μάλιστα διεπράξατο σιμῶν πολλῆν πρὸς ματῆα. ἄλλα μὲν γὰρ ἰὼ ἀκριβῆς καὶ νόμιμος, ἐν ὅτις φιλικῶς πρὸς φασὶν ἐνόμιζεν εἶναι τὸν λίδου δὲ καὶ ἀναφέρεται γὰρ ἐπιστόλιον αὐτῶν πρὸς Ἰδριέα τὸ Κἄρα τοιοῦτον, Νικίας, εἰ μὴ μὴ ἀδικεῖ, ἀφες. εἰ ὅτι ἀδικεῖ, ἡμῖν ἀφες. Πάντως ὅτι ἀφες. ἰὼ μὲν οὖν οἷς πλείστοις τοιοῦτος ὑπὸ τῶν φίλων ὁ Ἀγσιλάος. ἐστὶ ὅπου πρὸς τὸν Συμφέρον ἐχρηστοῦ καὶ μαλλον. ὡς ἐδήλωσεν ἀναζυγῆς αὐτῶν θυρωροῦ δεξιῶν ἡρωδῆς, ἀδελφῆντα κατὰ λίδου τὸ ἐρωτικῶν. ἐκείνη γὰρ δεομένη καὶ καλοῦντος αὐτὸν ἀπὸ οἴκου, ἀποφραγεῖς εἶπεν, ὡς χαλεπὸν ἐλεῖν ἄμα καὶ φρονην. τῶν μὲν Ἰερώνυμος ὁ φιλόσοφος ἰσόρηκεν. ἢ ὅτι πρὸς οἷον ἐστὶν ἀδελφῶν τῆ φρατρία, πολλὴ αὖτε λόγος ἐχρῆ τῶν Ἀγσιλάου καὶ δόξα θαυμαστὴ κατεῖχε τῆς τε φιλοφροσύνης αὐτῆ καὶ ἀπειθείας καὶ μετεωριότητος. ἐσκήυου μὲν γὰρ ἀποδῆμῶν καὶ αὐτὸν ἐν τοῖς ἀγνωστούσις ἰερόσις. ἀ μὴ πολλοὶ κατὰ φασὶν ἀποφραγεῖς ἡμῶν, τῶν θεῶν ποιούμηνος ἐπόπτας καὶ μῆτρους. ἐν ὅτι χιλιάσι φρατῶν τῶν τοιαύτων, οὐ ραδίως αὐτὸς εἶδε φανολύτῃ καὶ ἀπελετέραν ἰθάδα τῆς Ἀγσιλάου. πρὸς τε θαλάσσης οὐτῶ καὶ ψυχῆς εἶχεν, ὡς πρὸς μόνος αἰετῆ καὶ τῆς ὑπὸ θεοῦ κεκαμηλαῖς ὡραῖς πεφυκῶς. ἢ ἴδον ὅτι θεαματῶν κατὰ φασὶν τῶν Ἀσίων Ἑλλήσιν ἦσαν οἱ παλαιὰ βαρῆς καὶ ἀφορητοὶ καὶ ἀφροῦντες ὑπὸ πλούτου καὶ ἔρυφης, ὑπαρχοὶ καὶ φρατῆρι δειδίτες καὶ θεραπείοιτες ἀποφραγον ἐν τειβωνι πρὸ οἷον λιτῶν, καὶ πρὸς ἐν ῥῆμα βαρῆ καὶ Λακωνικὸν ἀμέζοιτες ἑαυτοῖς καὶ μετασηματίζοιτες. ὡς τε πολλοῖς ἐπὶ τῶν τῶν Τιμοθέου λέγειν, Ἀρῆς τυραννὸς χροῖον ὅτι Ἑλλάς οὐ δέδωκε. καὶ ἐκείνη ὅτι τῆς Ἀσίας, καὶ πολλαχού πρὸς ἀποφραγον ὑπὸ φροσύνης, ἀρῆσάμηνος τῶν αὐτῶν πόλεως, καὶ τῆς πολιτείας διχα φροῦ καὶ φυγῆς ἀποφραγον ἀποδοῖς τὸ πρὸς ἰκοντα κόσμον, ἐρωτικῶ πρὸς τῶν χωρῶν, καὶ τὸν πόλεμον ἀφροῦς ἀπὸ τῆς Ἑλλωικῆς θαλάσσης, πρὸ τῶν σώματος βασιλῆ καὶ τῆς ἐκκατῶν καὶ Σούσις ἀδαμονίας ἀφραματῶν, καὶ πρὸς τῶν πρὸν αὐτῶν τῶν ἡρωδῶν, ὡς μὴ κατὰ φασὶν τῶν πολέμων βαρῆ τῶν Ἑλλήσιν, καὶ ἀφροῦ τῶν ῥων τῶν δημαγωγῶν. ἐν τῶν τῶν ἀφροῦ τῶν πρὸς αὐτὸν Ἑπικυδιδῆς ὁ Σπαρτιάτης, ἀπαγγέλλων ὅτι πολλὴ πρὸς τῶν Σπάρτιν πόλεμος Ἑλλωικῶς, καὶ καλοῦσιν ἐκείνη οἱ ἔφοροι, καὶ καλοῦσι τῶν οἰκῶν βοηθῆν. Ὁ βαρῆ ἀφροῦ τῶν Ἑλλωικῶν κατὰ φασὶν. ἢ γὰρ αὐτῶν διχῶ τὸ φροῦ οἰκῶν πρὸς εἰποὶ, καὶ τῶν τότε σύσασιν καὶ σῆμαξιν ἐφ' ἑαυτοῖς τῶν Ἑλλωῶν; οἱ τῆς τύχης αὐτῶν φροῦ ἐπελάττοντο, καὶ τῶν

ἐξ ἧς ἔγωγε Συμφέρονται ὡς Κορινθίω Δημόφρατῳ, μεγάλης
 ἡδονῆς ἀπολελῆσθαι φήσαντι τοὺς μὴ θαλασσοπόρους Ἕλλη-
 νας Ἀλέξανδρον ἐν τῷ Δαρείου θρόνῳ καὶ θήμῳ ἀλλ' εἰ-
 κότες αὐτῶν οἴμην δακρύσαι, σιωποῦσά τε ἐπὶ ταῦτα Ἀλε-
 ξάνδρῳ καὶ Μακεδόσιν ἀπέλιπον οἱ τότε τοὺς τῷ Ἑλλεύων
 στρατηγῶν πᾶσι Λύκτρον καὶ Κορώνην, καὶ Κόρινθον καὶ
 Ἀρκαδίον καταλάωσαν. Ἀγχιλαῖοι μὲν τὸ σῶσθαι κρῖνον
 ἢ μείζον· ὅτι τῆς ἀναχωρήσεως ἐκείνης ἀγαπῶσθαι μὲν,
 ὅσοι γέροντες ὡς ἀδελφὰ πατρῷα καὶ δικαιοσύνης ἕτε-
 ροὶ καλλίον. ὅπου γὰρ Ἀνίβας ἦδη κακῶς περὶ τῶν καὶ πε-
 ριούμῳ ἐκ τῆς Ἰταλίας, μάλα μάλιστα ὑπέκρουσε τοὺς
 μὲν ὅτι τὸ οἶκος πόλεμον καλοῦσιν· Ἀλέξανδρος δὲ καὶ περὶ
 ἐπίσκοπον πυθόμενος τὴν περὶ Ἀγχιλαῖον ἀντιπάλῳ μάχην,
 εἰπὼν, Ἔοικεν ὡς ἄνδρες, ὅτε Δαρφὸν ἡμεῖς οὐκ ἔμελλομεν ἐπι-
 στα, ἐκείνης ἐν Ἀρκαδίᾳ γενόμεναι μάχῃ· πῶς οὐκ ἔμελλο
 ἄξιον τὴν Σπάρτην μακαρίζου τῆς Ἀγχιλαῖου ἡμῶν περὶ
 ταῦτα, καὶ περὶ τοὺς νόμους τῆς Ἑλλάδος, ὅς, ἅμα τῶν τῶν
 σκυτάλῳ ἐλθεῖν, ἀτυχίαν ἔσσαν τῶν καὶ δυνάμει παρῶσαν
 καὶ τῆλε κούρας ἐλπίδας ὑψηλοῦς ἀφείκει καὶ περὶ ἄλλοις,
 διὗς ἀπέπλευσε ἀπελθόντων ὅτι ἐβόη, πολὺν ἑαυτῶν πόθον
 τοὺς συμμάχοις ἀπολιπὼν, καὶ μάλα Δημοστράτου τὸ Φαίμα-
 χος ἐλέγξας λόγον, εἰπόντος ὡς εἰς Δημοσίου μὲν Λακωνί-
 κῶν βελτίονες, ἰδία δὲ Ἀθηνῶν. Βασιλέα γὰρ αὐτὸν καὶ στρα-
 τηγὸν εἶσο. ὅτι δὲ ἄλλοις, ἐπὶ βελτίονα καὶ ἡδονα τοὺς χρω-
 μένοις ἰδία φίλον καὶ σιωπῆ παρῶσε, τῆ δὲ Περσικῶν νομί-
 σματος χάρισμα ἔξοτιον ἔχοντος, ἀναζήτων ἔφη μω-
 ροῖς ἔξοτιον ὑπὸ βασιλέως, ὅτε λαοῦνται τῆς Ἀσίας. Ἐ-
 σῶσαν γὰρ εἰς Ἀθῆνας καὶ Θήβας χερμαδέντων καὶ ἀγαθῶν
 τῶν δὴ μαχητοῖς, ὅτε πολεμώθησαν οἱ δῆμοι περὶ τὰς
 Σπαρτιάδας. ὡς δὲ ἀγαθῶν τῶν Ἑλλήσποντον ἐβάδιζε ἀπὸ τῆς
 Θράκης, ἐδῆθη μὲν σῶσθαι τὸν βαρβάρων πέμπων δὲ περὶ
 ἐκείνοις, ἐπιπύνητο πότερον ὡς φιλίαν ἢ ὡς πολέμιαν ἀγα-
 ποῦσθαι τὴν χώραν. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι πρῶτες φιλικῶς ἐδέ-
 χοντο, καὶ παρέπεμπον, ὡς ἐκείνοις δυνάμει εἶχεν οἱ δὲ καλού-
 μῳοι Τροάδας, οἷς καὶ Ἐρένης ἐδῶκεν (ὡς λέγεται) δῶσα τῆς
 διόδου, μισθὸν ἤπειν τῷ Ἀγχιλαῖον, ἐκείνον ἀργυρεῖς ἑλάν-
 τα καὶ ἑσάσας γυναικῶν. ὅτε κατεριωνόσα μὲν αὐτοῖς καὶ
 ἠσπας, τὸ οὖν ὅσα διὗς ἦλλον ληψόμενοι; περὶ τῆς καὶ Συμ-
 βόλῃ αὐτοῖς ὡς ἀγαπῶσθαι, ἐτρέφατο, καὶ διέφθρε πολ-
 λῶς. ὅτε αὐτὸ καὶ τῶν βασιλῶν τῶν Μακεδόνων ἐρώτημα
 ὡς ἐπεμψε φῆσαι τοὺς ἰβηλοῦσθαι, Βουλδοῦσθαι πείλω
 ὅσα ἐοικῶς, (εἰπὼν) ἡμεῖς δὲ ἦδη πορβόμῳ. θαυμάσας οὖν τὴν
 πόλιν αὐτῶν καὶ δέσας ὁ βασιλεὺς, ἐκέλευσε ὡς φίλον
 περὶ τῆς. τῶν δὲ Θεσσαλῶν τοὺς πολέμοις Συμμεχρῶτων
 ἐπόρθη τὴν χώραν. εἰς δὲ Λαρίαν ἐπέμψε Ξενοκλέα·
 ὅτε Σκυθῶν πᾶσι φιλίας· Συλληθῶντων δὲ τούτων καὶ ὡς ἀ-
 φυλασσόμενοι, οἱ μὲν δὲ βαρέως φέροντες, ὥσπερ δὲ τὸν
 Ἀγχιλαῖον ὡς ἀγαπῶσθαι περὶ τῶν, πολιορκεῖν τὴν Λά-
 ριαν ὅτε φῆσας ὅσα αὐτῶν ἐτελήσῃ Θεσσαλίας ὅλων λαβῶν,
 ἀπολέσας τῶν ἀνδρῶν τὸν ἕτερον, ὑπαπῶνδιδι αὐτοῖς ἀπέ-
 λαβεῖν καὶ τῶν ἰσῶς ἐπὶ Ἀγχιλαῖον θαυμάσας ὅσα ἔμελλο, ὅσα πρῶ-
 μῳοι, μάχην μεγάλην γενόμεναι πᾶσι Κόρινθον, καὶ ἀνδρας
 τῶν πρῶτον εἰδοῦσθαι ὡς εἰ μάλα ἀφίθῳ ἀπολιπὼν, καὶ Σπαρτιατῶν μὲν ὀλίγοις πρῶτα πασι τεθηκῆναι, παμ-
 πολλοῖς δὲ τῶν πολέμων, ὅσα ὡς ἀγαπῶσθαι ὅσοι ἐπὶ ἡμῶν· ἀλλὰ καὶ πρῶτον βαρῶν εἰσάξας, φῶν τὸ Ἑλλάδος, (εἶπῃ)
 πρῶτον αὐτοῖς ἀνδρας ἀπολιπὼν ὑφ' αὐτῆς, ὅσοι ζῶντες ἐδύνατο νικῆναι ὁμοῦ Συμμεχρῶτων τοὺς βαρβάρους μάχόμενοι.

A Neq; enim equidem Corinthio suffragor Demarato, qui magna voluptate fraudatos ait Græcos, qui sedentem in Darij folio non conspexerant Alexandrum. Imò profundere eos merito lacrymas existimo debuisse, quum animo revoluerent Alexandro se & Macedonibus hæc reliquisse, qui duces in Leucis, ad Coroneam, ad Corinthum, in Arcadia absumpserunt. Ab Agesilao tamen nihil est illo receptu gestum vel rectius vel excellentius, neque exemplum extat obtemperantiæ & iustitiæ clarius. Vbi enim Annibal, quum atrox iam Italia pelleretur, ægrè obsecundavit ad bellū domesticum civibus reuocantibus, Alexander verò etiam derisit nuntiatum Antipatri cum Agide conflictum iactans, Apparet amici, quum Darium nos hic vinceremus, quandam illic in Arcadia commissam murium pugnam: num Spartamne meritò beatam dicas, cui tantum Agesilao honorem & verecundiam legibus tribuerit? Qui simulatq; allata scytala est, tanta fortuna & opibus propositis, tantaque spe dimissa atq; effusa duce, ilicò decessit rudi opere, apud amicos sui desiderium relinquens, & egregiè Demarati Phæacis filij dictum refellens. publicè Lacædæmonios, priuatim meliores esse Athenienses: quandoquidem cum regem & imperatorem se optimum præstitit, tum meliorem etià & iucundiorē in coniunctione præbuit amicū & familiarem. Quia verò nummi Persici sagittarij erant signati, deportans exercitum, mille sagittarijs ait Asia se ab rege summoueri. Tot enim delatis Athenas & Thebas diuisiq; inter concionatores populi, illi ad mouendum Spartiatis bellum incensū sunt. Helleponto transmissis, dum permeat Thraciam, nemini fuit barbarorum supplex. Missis ad singulos legatis quaesivit, pacatam an hostilem terram transurus esset. Cæteri eum omnes receperunt & prosequuti sunt amicè. Illi qui Tralles dicuntur, quos Xerxes quoque redemerat (vbi fama est) donis, transitus mercedem ab Agesilao poposcerunt centum argenti talenta totidemq; fœminas. Quos ludens ait, Quin ergo statim adfuerunt accepturi ea? Ita processit, illoiq; signis collatis fudit, & multos occidit. hisdem cum mandatis misit ad regem Macedonū legatos, qui quū responderet deliberare se velle, Deliberet ergo, inquit, nos interim transgrediemur. Huius admiratus & pauens rex audaciam, pacatè petiuit vt transiret. Thessalorū, quòd hostiū focij essent, depopulatus est fines. Larissam Xenoclè & Scythem adiungendam amicitiam legauit: quibus comprehensis & in custodiam datis, cæteri infensi censebant debere Agesilaum eò conuerrere agmen, & Larissam obsidere. At ille, quum tanti facere negasset se vniuersam Thessaliam, vt alterutrum eorum amitteret, pactis inducijs recepit eos. Neque fuit id fortassis mirum in Agesilao, qui allato nuntio illustrissimos viros prælio circa Corinthum commisso occubuisse in acie, Spartiatis autem cecidisse perquam paucos, multos verò ex hostibus, nullam læticiam vel exultationem præ se tulit, sed ingenti edito gemitu, Heu Græciam, inquit, quæ tot viros ipsa perdidisti, quòd si incolumes sint, profligare acie cunctos queant barbaros.

Prementibus autem eum & fatigantibus agmen A Pharsalijs, quingentis equitibus secum impressio- nem dare iussit in eos. Fusis fugatisque illis, tro- phæum sub Nartacio excitavit. Eam victoriam fe- cit maximi, quod equitatum ipse per se conscri- psisset, atque hoc solo plurimum gloria equestri elatos superasset. Hic Diphridas ephorus, qui Sparta missus occurrit ei, præcepit ut confestim Bœotiam incurfaret. quod et si facere maiore ap- paratu post instituerat, non putavit tamen oblu- tandum magistratibus : verum significavit suis eam adesse diem, ob quam ex Asia venissent: ac duas cohortes de exercitu, qui circa Corinthum B bellū gerebat, evocavit. Lacedæmonij, qui domi erāt, pronunciauerūt honoris eius causā per præ- conem, ut iuvenes, qui regi ferre vellent opē, no- mina darent. Quum alacres nomina omnes edi- dissent, magistratus delectos quorum ætatem & robur maximè probabant, quinquaginta misere. Agesilaus Thermopylis superatis & peragrata Phocide, quæ pacata erat, ut primū Bœotiam attigit, ac circa Charoneam est castra metatus, si- mul solem deficere lunatamque formam conspe- xit reddere & Pisandri fatum accepit à Pharna- bazo & Conone apud Gnidum navali prælio victi, tulit sanè id cum illius, tum reipub. causā acer- bē. sed ne progredientibus ad pugnam militibus torpor & formido incesset, illis qui à mari vene- rant diuersa iussit nuntiare, victoriam fuisse illo prælio navali à Lacedæmonijs. Ipse procedens coronatus lati nuntij causā sacrificavit, portio- nesque sacrificij misit amicis. Postquam perue- nit Coroneam, atque ibi simul hostes conspexit & ipse conspectus est, instruxit aciem, ac læuo cor- nu permissio Orchomenijs, ipse dextrum inuexit. Thebani dextrum ipsi tenuerunt, sinistrū Argiui. Illa acie autor est Xenophon, qui ex Asia regressus interfuit cōflictui & ab Agesilao stetit, ut nunquā vlla alia, pugnatum acriter fuisse. Nec habuit pri- mus concursus magnam conflictationem vel cer- tamen, verū Thebani Orchomenios extemplo auertere & Argiuos Agesilaus. Vtrique verò, ut nuntiatum est sinistra cornua laborare & dare terga, conuerterunt eò se. Hic quum vincere ex- tra aleam liceret ei, si concurrere frōte cum The- banis superfedere, & prætereuntium cædere terga libuisset, ob nimios animos & peruicaciam in- festus in illos perrexit, quò eos funderet fugaret- que. Illi hunc non minus fortiter excipiunt, pu- gnaturque tota acie acriter, sed multo acerrimè circa ipsum Agesilaum manipulo illo quinquagenario stipatū, cuius alacritas regi in loco fuisse videtur salutaris. Hic enim, quantumuis pugnaret strenuè, atque pro eo se obijceret, illæsum quidem non valuit seruare, sed faucium armis eius crebris lancearum & gladiatorum ictibus traiectis agrè vi- vum sustulit, globoque pro eo facto, multos ob- truncauit, multi ceciderunt vicissim ex hoc ma- nipulo. Quia verò arduum erat Thebanos profligare, eò decurrere necesse habuerunt, quo nolue- rant initio. quippe panderunt illis aciem, ac se di- mouerūt. Inde ut transire, minus compositū iam F insequuti sunt illorum agmen, atque id adorti ex latere carpserunt, non tamen in fugam dedere. Verū Thebani ouantes victoria velut, quò ad se pertineret, inuicti ad Heliconā se receperunt.

τῶν Ἰφάρσαλιων περὶ κλειδίων αὐτῶν, καὶ κακῶν τῶν ὀφρατῶμα, πενταχοσίοις ἵππεδον ἐμβόλαις κελύσας σὺν αὐτῶν, καὶ βρεφάμοις, ἔστησε Ἐπαγον ὑπὸ τῶν Νάρθακιῶν καὶ τῶν Νίκλων ὑποφράτησε ἐκείνῳ, ὅτι συστράτιος ἱσ- πιχὸν αὐτὸς δι' ἐαυτῶν, οὕτως μὲν ὡς τῶν μέγιστον ἐφ' ἱπποτικῆ φρο- νοῦσας ἐκράτησεν. ἐν αὐτῶν Διφρίδας οἰκίστην ἐφ' ἑρὸς ἀν- ἀπήνησεν αὐτῶν, κελύων δ' ἦν ἐμβόλαις εἰς τῶν Βοιωτίας. ὁ δ' ἡγεστὸν ἀπὸ μείζονος ἰσχυροῦσας ὑπερὶ τῆσιν ποίησας ἀφροσύμοις, ὅθεν ὤρετο δεῖν ἀπειθεῖν τοῖς ἄρχοισιν, ἀλλὰ τοῖς τε μὴ ἐαυτῶν ἐφ' ἑπί τῶν ἡμέρων ἐφ' ἑὺ δὲ Ἀσίας ἡγεσι, καὶ δύο μοίρας μετεπεμψατο τῶν ἐπὶ Κόρινθον στρα- τολογῶν. οἱ δ' ἐπὶ τῆσιν Λακεδαιμόνιοι ἡμῶντες αὐτὸν, ἐκήρυξαν τῶν ἰεῶν ἀπογραφεῶν τὸ βουλόμοις τῶν βασι- λῆσιν βοηθεῖν. ἀπογραφεῶν δ' ἐπὶ τῶν περὶ τῶν ἡμερῶν, οἱ ἄρχοντες πενήτην τῶν ἀκμαστοῖσιν καὶ ῥωμαλεωτάτοισιν ἐκλεξάμοις ἀπέστειλαν. ὁ δ' Ἀγσιλαῖος εἰσὼ Πυλῶν παρ- ἐλθὼν, καὶ δροῦσας τῶν Φωκίδα φίλῳ οὖσαν, ἐπεὶ τῆσιν Βοιωτίας περὶ ἐπέσθ, καὶ ἐπὶ τῶν Χαμῶνδου καπεστρά- τεπεδύσεν, ἀμα μὲν τὸ ἡλιον ἐκλείποιτα καὶ γινόμενον μῆ- νοσὶ κατείδεν, ἀμα δ' ἡχουσε τεθνάνα Γείσανδρον, ἠπτημέ- νον ναυμαχία ἐπὶ Κνίδον ὑπὸ Φαρναβάζου καὶ Κόνωνος, ἠδὲ τῶν μὲν (ὡς εἰκὸς) ὅτι τῶν, καὶ ἀφ' ἑὺ ἀνδρα καὶ ἀφ' ἑὺ τῶν πολιῶν. ὅπως δ' μὴ τοῖς στρατιώταισιν ἐπι μάχῃσιν βαδίζου- σιν ἀθυμία καὶ φόβος ἐμπεση, τῶν αἰτία λέγειν ἐκείλοσε τοῖς ἀποστράτης ἡχουσας, ὅτι νικῶν τῶν ναυμαχίῶν. καὶ περὶ τῶν αὐτῶν ἐστὶν αἰσχυροῖς ἐθύσεν ἀσκήσια, καὶ διέπεμπε μείδας τοῖς φίλοισιν ἀπὸ τῶν τεθυμένων. ἐπεὶ δ' ἡγεστὸν καὶ ἡγεστὸν ἐν Κορωνείᾳ κατείδε τοῖς πολεμίοισιν καὶ κατώ- φη, παρετάξατο, δούς Ὀρχομενίοισιν ὁ δ' ὠνυμον κέρας, αὐτὸς δ' ὀδδῆσιν ἐπὶ ἡγε. οἱ δ' Ὀρθαῖοι δ' μὲν ὀδδῆσιν εἰσὼ αὐτοῖσιν, ὁ δ' δ' ὠνυμον Ἀργείοισιν. λέγει δ' τῶν μάχῃσιν ὁ Ξενοφῶν ἐκείνῳ, οἷον ἐκ δ' ἡγε τῶν πρώτων ἡγεστὸν καὶ παρὶ αὐτὸς ὁ Ἀγσι- λαῖος στυαγωνιστήμοις, δὲ Ἀσίας ἀφροβηκίαισιν. ἠ μὲν οὖν περὶ τῆσιν σύρραξις ἐκ ἐχεν ὠησιμὸν ὅθεν ἀγῶνα πολὺν, ἀλ- λά οἱ τε Ὀρθαῖοι ἡγεστὸν τοῖς Ὀρχομενίοισιν ἐβρεφάντο, καὶ τοῖς Ἀργείοισιν ὁ Ἀγσιλαῖος. ἐπεὶ δ' ἀχούσαντες ἀμφοτέρωσιν ἡγεστὸν πείσασα καὶ φάλαγγιν ἀπέστειλαν, ἐν αὐτῶν τῆσιν νί- κης ἀκινδύου παρουσίας, εἰ τῆσιν ἡγεστὸν μάχῃσιν ὑφέσασα τοῖς Ὀρθαῖοισιν ἠθέλησε, καὶ παρὶ ἐπὶ ἡγεστὸν ἀφροβηκίαισιν, ὑπὸ θυμῶν καὶ φιλονηκίαισιν ἐκείνοισιν ἐχέρε τοῖς ἀνδράσιν, ὡσαύτα καὶ καὶ κέρας βουλόμοις. οἱ δ' οὐχ ἠπτον ἐρρωμένωσιν ἐδέξαν- το, καὶ μάχῃσιν, δι' ὅλου μὲν ἡγεστὸν τῶν στρατῶμας, ἡγε- σταῖσι δ' κατ' ἐκείνον αὐτὸν, ἐν τοῖς πενήτησιν τεταγμέ- νον. ὡν εἰς ἡγεστὸν εἰσὼ ἠ φιλοημία τῶν βασιλῆσιν ἡγεστὸν καὶ ὠπτηίας. ἀγωνιστήμοι γὰρ ἐκείνοισιν, καὶ περὶ κιν- δυλοῦσας, ἀτρωτων μὲν ἐκ ἐδωθήσαν αὐτοῖσιν φυλά- ξασα, πολλὰς δ' ἀφ' ἑὺ τῶν ὀπλων δέξάμοις εἰς ὁ ἡγεστὸν πλη- γὰς δόσασιν καὶ ἡγεστὸν, μόλις ἀπὸ ἡγεστὸν τῶν καὶ συμ- φράξαντες περὶ αὐτῶν, πολλοὺσιν μὲν ἀπὸ ἡγεστὸν, πολλοὺσιν δὲ ἐπιπτον. ὡς δ' μέγα ἡγεστὸν ὡσαύτα περὶ ἡγεστὸν τοῖς Ὀρθαῖοισιν, ἡγεστὸν ἡγεστὸν ὡσὰν ἡγεστὸν ἐβού- λοντο, ποίησας. διέστησαν γὰρ αὐτοῖσιν τῶν φάλαγγα καὶ διέ- στῶν, ἡγεστὸν ἀπακτότερον ἡγεστὸν πορβουλόμοις, ὡς διέσπεσον ἀχ- λουσιώταισιν καὶ ἡγεστὸν ἐκπλαγίον ἡγεστὸν. οὐ μὲν ἡγε- στὸν.

Αγισίλαος δ', καὶ τὸν ἑαυτοῦ τετραμάτων πολλὰν κακῶς ὁ
 ἄμα δὲ ἡμέρα βουλόμενος ἐξελέγξαι τὸς Θεβαίους, ὁ Αἰ-
 σίλαος εἰς Δαμαχίωται, φερανοδοταί μὲν ἐκέλευσε τὸς
 φρατρίδας, αὐτῶν δὲ τὸς αὐλητὰς, ἰσάια δὲ καὶ χρομῶν Ἐπίμον
 ὡς νενικησέντας, ὡς δ' ἐπεμύσαν οἱ πολέμοι νεκρῶν ἀναίρεσιν
 αἰτιούτες, ἐσπίσατο, καὶ τὴν νίκην οὕτως ἐκβεβαυσαμέ-
 νος, εἰς Δελφοὺς ἀπεκρίμαθη, Πυθίων ἀγυμνῶν, καὶ τὴν τε
 πομπὴν ἐπέτελε, τῶν δὲ καὶ τὴν δεκάτην ἀπεστειλῆς ἐκ
 τῆς Ἀσίας λαφύρων, ἐκαστὸν τῶν λαόντων ἡρομύων. ἐπεὶ δ'
 ἀπενόησεν οἴκαδε, πρὸς Φιλῆς μὲν ἕως ἄρτι τοῖς πολιταῖς
 καὶ πρὸς βλεπτοῖς ἀπὸ Ἰβίου καὶ τῆς διαίτης. οὐ γὰρ ὡς τῶν οἱ
 πλῆθος τῶν φρατρίων κακῶς ἐπονησέντα ἀπὸ τῆς ξείνης, καὶ κα-
 κημύρος τῶν ἀλλοτρίων ἐσθλῶν, καὶ δεσποτικῶν πρὸς τῶν
 οἴκων καὶ ζυγμῶν, ἀλλὰ ὁμοίως τοῖς μηδεπώποτε τῶν Εὐρώ-
 πων Δαβερησίων τῶν παρὸντα ἡμῶν καὶ φέρων, οὐ δεῖπνον
 ἤλλαξεν, οὐ λουτρῶν, οὐ φεραπείας γυμνασῶν, οὐχ ὅπλων
 χρομῶν, οὐκ οἰκίας κατακλίω, ἀλλὰ καὶ τῶν ἡμεῶν ἀφῆκεν,
 οὕτως οὐσας σφόδρα παλαμάς, ὡς δοκεῖν εἶναι τῶν ἐκείνας
 αὐτῶν ἐπέθηκεν Αἰσιόδημος. καὶ ὁ καὶ αὐτὸν φησὶν ὅτι ἐνοφῶν
 ὁσδὲν ἢ σιμνότερον εἶναι τῆς ἐκείνου θυγατρὸς ἢ τῶν ἀφῶν.
 Καὶ αὐτὸν καὶ καλοῦσιν εἰδῶλα γρυπῶν ζύλινα καὶ τραχύα-
 φων, ἐν οἷς χρομῶν τῶν παρὸντα ἐσθλῶν πομπῶν. ὁ μὲν οὖν
 Ξεινοφῶν ὄνομα τῆς Αἰσιόδημου θυγατρὸς οὐ γέγραφε καὶ ὁ
 Δικκάρχος ἐπηγαγένησεν, ὡς μήτε τὴν Αἰσιόδημου θυ-
 γατρίδα, μήτε τὴν Ἐπαμεινώνιδου μήτερα ὅτι γινώσκοντων
 ἡμῶν. ἡμεῖς δ' ἄρα μὲν ἐν ταῖς Λακωνικαῖς ἀναγραφαῖς ὀ-
 νομαζομένην, γυμνασῶν μὲν Αἰσιόδημου, Κλεόραν θυγατρί-
 δας δ', Αἰσιόδημον καὶ Περγλυτῶν. ἐστὶ δὲ καὶ λέξις ἰδεῖν αὐ-
 τοῦ κειμένου ἄρα καὶ ἐν Λακεδαίμονι, μηδὲν τῶν ἀφῶν
 Δαβερησίων οὐ μὲν ἀλλὰ ὄρων ἐνοῖς τῶν πολιτῶν ἀπὸ
 ἰπποδρόμου δεικνύσας εἶναι ἡμῶν, καὶ μεγάλα φρονούσας,
 ἐπέσει τὴν ἀδελφίαν Κωϊσικῶν εἰς ἄρμα καὶ ἵστασαν ὄλυμ-
 πιάσιν ἀγωνίσασθαι. βουλόμενος ἐκδείξασθαι τοῖς Ἕλ-
 λησιν ὡς ὁσδεμάς ἐστιν ἄρετης, ἀλλὰ πλούτου καὶ δαπνῆς,
 ἢ νίκης. Ξεινοφῶντα δ' ἄρα τῶν ἔχων μὲν εἰς αὐτοῦ ἀποδοξί-
 μων, ἐκέλευσε τοῖς παῖδας ἐν Λακεδαίμονι τρέφειν μετα-
 πεμψάμενον, ὡς μαθησομένοις τῶν μαθημάτων ὁ καλλι-
 σον, δέχεσθαι καὶ ἀρχῆν. τὸ δ' Ἀυσανδρῶν τετελευτησῶντος,
 ἀφῶν ἐπαρείαν πολλὴν σιωπῶσαν, ἕως ἐκείνος ὄντως ἐπομει-
 θῶν ἀπὸ τῆς Ἀσίας, σιωπῶσιν ὅτι τῶν Αἰσιόδημον, ὡρμησεν
 αὐτὸν ἐξελέγειν οἷος ἕως ἄρτι πολιτῆς. καὶ λόγον ἀγαθοῦ ἐν
 βίβλῳ ἀπολελημμένον, (ὁ γέγραφε μὲν Κλέων ὁ Ἀλικαρ-
 νασσός, ἐμελλε δὲ λέγειν ἀγαθῶν ὁ Λύσανδρος ἐν τῶν δῆμων
 παρὸν φρατρίων κακῶν καὶ μεταστάσεως τῶν πολιτῶν
 τῶν) ἠθέλησεν εἰς μέσον ἐξείνεγκεῖν. ἐπεὶ δὲ τις τῶν γερῶντων
 τὸν λόγον ἀγαθοῦ, καὶ φοβηθεὶς τὴν δεινότητα, σιωπῶσιν μὴ τῶν Λύσανδρον ἀγορεύειν, ἀλλὰ τῶν λόγον μᾶλ-
 λον αὐτῶν συγκατορεύειν, ἐπέσθη καὶ καθεστῆσεν. τὸς δ' ἑαυτοῦ ἐναίτιοις αὐτῶν, φανερῶς μὲν οὐκ ἐβλάστη, Δα-
 βερησίων δὲ πέμπεσθαι ἡμῶν αἰεὶ φρατρίδας καὶ δέξασθαι, ἐπεδείκρυε γινόμενοις ἐν ταῖς δόξασιν

A Agefilaus, quantumvis multitudine vulnerum cor-
 poris affecto, non prius in tabernaculum contulit
 se, quam ad aciem delatus mortuos vidisset in armis
 deportatos. Quotquot verò hostes ad fanum con-
 fugerunt, imperavit ut omnibus parceretur. Nam
 propè est Mineræ Itoniæ fanum, & pro eo trophæ-
 um, quod Bœotij quondã Spartone ductore quum
 fudissent ibidem Athenienses, interfecerantque
 Tolmidem, exererant. Prima luce Agefilaus, ad ten-
 tandum an certare Thebani haberent in animo,
 præcepit militibus ut tanquam victores coronas su-
 merent, tibia canerēt, excitarent & adornarent tro-
 phæum. Cæterū ubi petierunt hostes ut tollere mor-
 tuos liceret, dedit ijs inducias, constitutaq; eo mo-
 dō victoria, Delphos deportatus ad ludos Apollina-
 res, festum Apollini celebravit, ac decimam partem
 de manubijs Asiaticis, quæ centum talentorum erat,
 sacrauit. Redux in patriam mox in oculis fuit civi-
 um, ex vitaque & victu suspiciendus. Neque enim
 (ut plerique omnes imperatores) alius quàm profe-
 ctus erat, peregrè redijt, vel alienis motus ritibus fa-
 stidiuit & reiecit domesticos, sed perinde ac illi nū-
 quam qui transmeauerant Eurotam, patrios colens
 & amplectens, non cœnam variauit, non balneum,
 non vxoris cultum, non ornatum armorum, non
 supellectilè, verum fores quoq; reliquit adeo vetu-
 stas, ut has easdem diceret, quas adiecerat Aristode-
 mus. Ac canathrum ait Xenophon nihilo fuisse illi-
 us filix quàm aliarum magnificentius. Canathra
 appellant gryphorum & tragelaphorum lignea si-
 mulacra, quibus puellas in rōpa transferunt. Xeno-
 phon verò nomē Agefilai filix non reliquit scriptū.
 Stomachatur autē Dicæarchus, quod neq; Agefi-
 lai filiam, neq; Epaminondæ cognoscamus genitri-
 cem. Nos verò in actis Laconicis Agefilai vxorem
 dictam Cleoram comperimus, filias Apoliam &
 Prolytam. Ad hæc hastam eius in hanc diem ser-
 uatam Lacedæmone videas, quæ nihil ab alijs dif-
 cedit. At verò quum cerneret nonnullos ciues,
 quod equos ad sacra certamina alerent, in pretio
 haberi & sibi placere, quo subijceret Græcorum
 oculis nullius virtutis esse, sed opum, sed sumptus,
 illam victoriam, sororem suam impulit Cyriscam,
 ut currum conscenderet & Olympijs certaret.
 Xenophonti illi sapienti, quem secum magno
 in honore habebat, liberos suos suasit ut acciret
 & Lacedæmone educeret, quod pulcherrima di-
 sciplina imbuerentur parendi & imperandi. De-
 functo Lyfandro quum factionem deprehendisset
 frequentem, quam ille, simulatque ex Asia re-
 gressus fuerat, conflauerat in Agefilaum, studuit
 ostendere qualis ille in vita ciuis fuisset. Ac quum
 orationem legisset in volumine relictam, quàm
 à Cleone Halicarnasseo scriptam, habere memo-
 riter statuerat Lyfander in concione de rebus no-
 uandis & reipublicæ mutatione, instituit eam
 in publicum proferre. Quam ubi legit quidam
 ex senibus, & veritus orationis nervos, suasit ne
 Lyfandrum refoderet, sed potius vnà cum illo ora-
 tionem defoderet, paruit acquieuitque. Aduersa-
 rios suos in aperto quidem non lædebat, sed efficie-
 bat ut semper illorum aliqui duces & rectores mit-
 terentur peregrè. Quorum detegendo in potestate

nequitiam & auaritiam, mox postulatis rursus opẽ A
 ferendo & patrocinando, ex alienis necessarios sibi
 reddidit atque ad se traxit, vt infestum haberet ne-
 minem. Nam rex alter Agesipolis, vt cuius exul pa-
 rens esset, & ætate ipse adhuc immatura, ingenio
 quoq; leni modestoq; præditus, non admodum se
 in republica iactabat. Quem tamen etiam sibi red-
 didit obnoxium. Epulantur reges, quum ad urbem
 sunt, eodem in triclinio. Qui autem teneri sciret
 Agesipolim, sicut se, amoribus, sermonem assidue
 de formosis adolefcenibus inferebat, eodem illum
 impellebat, sociusq; erat ei in amore & adiutor. Sunt
 verò amores Laconici nulla cum turpitudine con- B
 iuncti, verum magno cum pudore, honoris studio
 & æmulatione virtutis, vt in Lycurgi historia expo-
 suimus. Quare, quum plurimum in ciuitate posset,
 perfecit, vt præficeretur frater suus vterinus Teleu-
 tias classi, motaque in Corinthios expeditione ter-
 ra cepit longos muros, & Teleutias ex mari. Quum
 Argiuis, qui Corinthum id temporis tenebant, &
 Isthmia agebant, superuenisset, illos modò à sacris
 deo factis exegit, omni relicto apparatu. Corinthio-
 rum autem exulibus, qui aderant, orantibus eum
 vt ludis ipse præfesset, id abnuuit, sed illis facientibus
 eos & celebrantibus remansit securitatis præstande
 gratia. Post, vbi recepit se, instaurata ab Argiuis
 Isthmia sunt. Vbi nonnulli denuo victores fuere,
 pars, qui ante victores fuerant, post inter victos re-
 lati. Vnde timiditatem suam manifestè prodere ait
 Agesilaus Argiuos, qui quum rem tam augustam
 & præclaram censerent illorum ludorum arbitri-
 um, dimicare de eo non sustinuisent. Ipse mode-
 ratum studium ducebat in ijs ponendum, choros-
 que & ludos patrios assiduitate sua, contentione,
 studio ornabat, neque à puerorum vel virginum
 certamine se abducebat: quorum verò teneri alios
 stupore cernebat, ea simulabat nec nosse. Atque
 tragædiarum histrio Callipides, cuius inter Græ-
 cos celebre nomen & fama apud omnes ingens
 erat aliquando occurrens, primùm salutauit eum,
 deinde fastuosè inferens se ambulatibus osten-
 tauit se, exorsurum ratus eum aliquam in se comi-
 ratem. Postremò ait, Non merex noscis? Ille eum
 respiciens, respondit, Tunc Callipides es diceli-
 ctas ille? Ita mimos vocant Lacedæmonij. Quum
 inuitaretur ad audiendum quendam qui lusciniã
 imitabatur, detrectauit, ac, ipsam, infit, audiui.
 Menecrates medicus, qui quòd in deploratis qui-
 busdam morbis curandis habuisset successum, Iu-
 piter appellabatur, odiosè vsurpauit eam appella-
 tionem, & verò ad illum sustinuit ad hunc modum
 scribere, Menecrates Iupiter regi Agesilao salutem.
 Huic rescripsit, Rex Agesilaus Menecrati sanitatẽ.
 Dum fedit in agro Corinthiaco, & fano Iunonis
 expugnato prædã aspicit milites egerentes, aderant
 ex Thebis legati ad agendum de pace. Hic, qui illã
 ciuitatem odisset, tunc verò etiam è re esse cense-
 ret ei insultare, dissimulauit eos videre vel audire
 alloquentes se. Nec defuit ei diuina ira. Nam non-
 dum digressi erant Thebani, quum nuntiatum ei
 est cohortem ab Iphicrate casam, quanta cla-
 de non fuerant longo interuallo icti. Multos F
 enim fortes milites amiserunt fusos à leuibus
 armatos, atque à mercenarijs Lacedæmonios.

ποησις & πλεονέκτης· εἶτα κρινομένοις πάλιν αὐτὸν βόηθαι,
 καὶ συναγαγεῖν ζῶντας. οἰκείους δὲ ἀφ' ὧν ἐποίητο, καὶ με-
 λίτη πρὸς αὐτὸν ὥστε μηδένα ἀντίπαλον εἶναι. ὁ γὰρ ἔπειρα
 βασιλεὺς Ἀγνοίπολις, ἅτε δὴ παῖδες μὲν ὦν φυγάδες, ἡλι-
 κία δὲ πρῶτα πασι μαιράκιον, φύσει δὲ πρῶτος καὶ κόσμος, οὐ
 πολλὰ δὲ πολιτικῶν ἐπειρήθη. οὐ μὲν ἄλλὰ καὶ τῶτον ἐποίητο
 χροῖον. Συασιτῆσι γὰρ οἱ βασιλεὺς εἰς τὸ αὐτὸ φοιτῆσαι Φι-
 δίππον, ὅτε μὲν ἐπιδημιῶσιν. εἰδὼς οὖν ἐνοχοῖ ὅτι τοῖς ἐρωτηθεῖς
 τὸ Ἀγνοίπολιν, ὡς πρὸς αὐτὸν, αἰεὶ ἕως ἴσθμια ἔρχομαι
 αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον καὶ πρῶτον τὸν νεανίσκον εἰς ταῦτα, καὶ συναγαγεῖν
 καὶ συνάγειν, τὸ Λακωνικῶν ἐρώτων ὁσδὲν ἀγρόν, ἀγδῶ
 δὲ πολλῶν καὶ φιλοτιμίαν καὶ ζῆλον ἀρετῆς ἐχόντων, ὡς ἐν
 τοῖς αὐτοῖς Λακωνικοῖς γέγραπται. μέγιστον οὖν διωδάμηνος ἐν
 τῇ πόλει, ἔπειρα εἶπετα Τελδοπία τὸ μομήτειον ἀδελφὸν
 ὅτι τῶν ναυπηγῶν ἡμέτερα καὶ στρατοδυσάμηνος εἰς Κόρινθον, αὐ-
 τὸς μὲν ἦρθε γὰρ μὲν τὰ μακρὰ τεῖχην, τὸ ἴνασιν ὁ Τελδοπίας.
 Ἀργείων δὲ τῶν Κόρινθον ἐχόντων τότε καὶ τῶν Ἰσθμια συν-
 τελευτῶν, ὅτι φανεῖς ἐκείνοις μὲν ἐξήλασαν ἀρπὶ τῶν θεῶν
 τεθυκῶν, τῶν τῶν ἀσπιδίων ἀπασαν ἀπολιπότας· ἐπεὶ δὲ
 τὸ Κόρινθον ὅσοι φυγάδες ἐτυχεν παρόντες, ἐδεήθησαν αὐτῶν
 C τὸ ἀγῶνα ἀφαινεῖν, τῶν μὲν οὐκ ἐποίησεν, αὐτῶν δὲ ἐκεί-
 νων ἀφαινεῖν καὶ συντελευτῶν, παρέμεινε καὶ παρέχετο
 ἀσπιδίων. ὕστερον δὲ ἀπελθόντος αὐτοῦ, πάλιν ἴσθμια Ἀργείων
 ἦρχον τῶν Ἰσθμια, καὶ ἕως μὲν ἐπέκθησαν πάλιν, εἰσὶ δὲ οἱ νεο-
 κηκῆτες πρῶτον, ὕστερον δὲ ἠπηνέμοιο ἀνεγράφησαν. ὅτι
 τούτῳ δὲ πολλῶν ἀπέφηνε δόλια κατηχηρῆν ἑαυτῶν τοῖς
 Ἀργείοις ὁ Ἀγνοίπολις, εἰ σμῖνον οὕτω καὶ μέγα τῶν ἀγῶ-
 νοθεσίων ἡρώτων, μάχεσθαι αὐτῶν οὐκ ἐτόλμησαν. αὐ-
 τὸς δὲ πρὸς ταῦτα πρῶτα μετῴως ἔπειρα δεινὸν εἶναι, καὶ τοῖς μὲν
 οἰκίοις χροῖος καὶ ἀγῶνας ἐπέκθησεν καὶ Συμπαραὶν αἰεὶ, φιλοτιμίας
 D καὶ ἀσπιδίων μετῴως, καὶ οὐτε παιδῶν, οὐτε παρθένων ἀμίλλης
 ἀπολιπότας. ἀπὸ τῶν δὲ οὐκ ἐώρεθαι θαυμάζοντας, ἐδοκεῖ μη-
 δὲ γινώσκον. καὶ ποτε Κλημιπίδης ὁ τῶν τραγωδιῶν ὑποκριτής,
 ὄνομα καὶ δόξα ἔχων ἐν τοῖς Ἕλλησι, καὶ ἀσπιδίων ζῶντος ἴσθμια
 πρῶτον, πρῶτον μὲν ἀπῆντησεν αὐτῶν καὶ πρῶτον εἶπεν, ἔπειτα
 Ἐραρῶς εἰς τοῖς αὐτοῖς ἐμδοχῶν ἑαυτὸν ἐπεδείκρυ-
 το, νομίζων ἐκείνους ἀρετῶν ἕως φιλοφροσύνης. τέλος δὲ εἶ-
 πεν, Οὐκ ἐπιγινώσκεις με, βασιλεῦ; καὶ ἐκείνος ἀποβλέψας
 πρὸς αὐτὸν, εἶπεν, Ἀλλὰ οὐ σύ γε εἶσι Κλημιπίδας ὁ δικη-
 λίκτας, οὕτω δὲ Λακεδαιμόνιοι τῶν μίμοις κελδοσιν. τῶν αὐτῶν
 E λουδοῦντος δὲ πάλιν ἀκροῦσαι τῶν τῶν ἀπηνέμοιο μιμουμένου, παρητη-
 ῶν, φήσας, Αὐτῶν ἀκροῦσαι. τῶν δὲ ἰατροῦ Μενεκράτους ἐπεὶ
 κατατυχὸν εἰ ἵσθμια ἀπεγνωσμένης θεραπείας, Ζῶς ἐπεκλή-
 ρη, φορτικῶς ταύτην χροῦν τῆν πρῶτον, καὶ δῆτα
 πρὸς ἐκείνον. ὅτι εἰλα πολμήσαντες οὕτως, Μενεκράτης
 Ζῶς βασιλεὺς Ἀγνοίπολις γάρ τῶν ἀπηνέμοιο, βασιλεὺς Ἀγ-
 οίπολις Μενεκράτης ὑγιαίνον. ἀφ' ἐπειρα τοῦ τῶν Κόριν-
 θίων αὐτῶν, καὶ τῶν Ἰσθμια εἰληφότος, καὶ τῶν ἀιχμαλώτων τῶν στρα-
 τῶν ἀγῶνας καὶ φέροντας ὅτι ἐκείνοτος, ἀφίχοντο πρὸς ἐξ
 ἐκ Θεβῶν αὐτῶν φιλίας. ὁ δὲ μισῶν μὲν αἰεὶ τῶν πόλιν, οἰόμενος
 F δὲ τότε καὶ Συμφέρων ἐνυβρίσαι, πρῶτον ἐποίητο μήτε ὄρεσθαι αὐτοῖς,
 μήτε ἀκροῦσαι ἐν τῶν χροῦντων. ἐπαρῆ δὲ πρῶτον νευροσπῶν οὐ-
 πω γὰρ ἀπηνέμοιο τῶν Θεβῶν, ἦσαν ἕως ἀπηνέμοιοι
 αὐτῶν τῶν μίμοις ἴσθμια κατὰ κέρδη. καὶ πάρος τῶν μέγα ἀφ' ὧν πολλοῦ χροῖου συνάγειν αὐτοῖς. πολ-
 λὰς γὰρ ἀνδρας ἀγαθῶν ἀπέβαλον κρατηθέντας ἴσθμια τε πελταστῶν ὀπλίτας καὶ μιδοφόρων Λακεδαιμονίους.

αἰετὴν δὲ καὶ οὐκ ἔδωκεν ὁ Ἀγχιλαῖος ὡς βοήθησάν· ἐπεὶ δὲ
 ἔγωγε περὶ τῶν ἀλλοτρίων, αὐτὸς εἰς Ὁμήριον ἦκε, καὶ τοῖς
 Βοιωτοῖς τότε παρελθεῖν κελύσας ἐρημάπιζεν. ὡς δὲ ἀν-
 θυβεῖζοντες ὀκείνοι τῆς μὲν εἰρήνης οὐκ ἐμμενέοντο, παρεθῆ-
 ναι δὲ ἠέλιον εἰς Κόρινθον· ὀργισθεὶς ὁ Ἀγχιλαῖος εἶπεν, Εἰ
 γε βούλεσθε τοῖς φίλοις ὑμῶν ἰδεῖν μέγα φρονιῶντας ἐφ'
 οἷς διτυχεῖσιν, αὐτὸν ἀσφάδης ὑμῖν τὸ ἴσασθαι, καὶ
 τῶν ἀλλοτρίων αὐτοῖς τῆ ὑπεραίμα, τίω τε χάραν τῆς Κορινθίων
 ἔχρησε, καὶ πρὸς τὴν πόλιν αὐτὴν παρεσθλήθη. οὕτω δὲ τοῖς
 Κορινθίοις ἐξελέγχας ἀμυνέσθαι μὴ βολώντας, ἀφῆκε
 τὴν παρεσθίδην. αὐτὸς δὲ τοῖς περὶ τῶν ἀλλοτρίων ἀσφάδης οὐκ ἔτι
 μόρους ἀναλαβὼν, ἀπήγχε εἰς Λακεδαίμονα πρὸς ἡμέρας
 ποιουμένων τῶν ἀναλαβῶν, καὶ πάλιν σκατοῖς τῶν ἀναλα-
 βῶν· ὅπως οἱ μισοῦντες καὶ βασκαίνοντες τῶν Ἀρκάδων
 μὴ ἐπιχάρωσιν. ἐκ τούτου χερσὶν ἑαυτοῦ τοῖς Ἀρκάσι, διέ-
 βαθεν εἰς Ἀκαρνανίαν στρατεία μετ' αὐτῶν, καὶ πολλὴν μὲν
 ἠλάσαστο λείαν, μάχη δὲ τοῖς Ἀκαρνανῶν ἐποίησε. δεομέ-
 νων δὲ τῶν Ἀρκάδων ὅπως τῶν χερσὶν ἀναλαβῶν, ἀφῆλθαι
 τὴν ἀσφάδην τῶν πολεμίων, τὴν αὐτὴν ἔφη ποιήσιν. μέλλον γὰρ
 φοβηθῆσθαι τὸν πόλεμον αὐτοῖς, ἐὰν ἐπαρρηθῆναι τὴν γῆν
 εἰς ὄρους ἔχουσιν. ὁ καὶ συνέβη. τῶν ἀλλοτρίων γὰρ αὐτοῖς ἐπὶ
 αὐτοῖς στρατείας, διηλλάγησαν τοῖς Ἀρκάσι. ἐπεὶ δὲ Κόρινθον καὶ
 Φαρναβάζου τῶν βασιλέως ναυτικῶν θαλασσοκρατοῦντες,
 ἐπολιόρχουν τῶν ἀλλοτρίων τῆς Λακωνικῆς, ἐπιχάρωσεν καὶ ὁ
 ἀπὸ τῶν Ἀρκάδων, Φαρναβάζου χερσὶν δόντος, ἐδόξε
 τοῖς Λακεδαίμοσι εἰρήνην ποιέσθαι πρὸς βασιλέα· καὶ
 πέμποισιν Ἀνταλκίδην πρὸς Τηλέβατον, ἀρχιστράτηγον καὶ πα-
 ραιόμφοτα τοῖς τῶν Ἀρκάδων καποικιστῶν Ἐμίλων ἑσθῶν
 ὡς ἐπολέμησεν Ἀγχιλαῖος, βασιλεὺς τῶν ἀλλοτρίων. ὅθεν ἦκε-
 σα συνέβη τῆς κακῆς τῆς αὐτῆς Ἀγχιλαῖου μεταχρῆν.
 ὁ γὰρ Ἀνταλκίδης ἐχρῆσεν ἢ αὐτῶν, καὶ τὴν εἰρήνην ἐξ ἄ-
 πλοτος ἔπραξε, ὡς τὸ πολέμου τῶν Ἀγχιλαῖου αὐτοῖς,
 καὶ ποιῶντος ἐδόξεσθαι καὶ μέγιστον. οὐ μὲν δὲ καὶ καὶ
 πρὸς τὸ εἰπόντα τοῖς Λακεδαίμοσι μὴδίζον, ὁ Ἀγχι-
 λαῖος ἀπεκρίσατο, μᾶλλον τοῖς Μήδοσι λακωνίζον. τοῖς δὲ
 μὴ βουλομένοις δέχεσθαι τὴν εἰρήνην, ἀπειλῶν καὶ κα-
 τὰ τῶν πολεμίων, ἠάνασεν ἐμμεῖναι πρὸς οἷς ὁ Πέρ-
 σης ἐδικαίωσε, μέγιστα δὲ τοῖς Θεβαίοις, ὅπως αὐτόνο-
 μον τὴν Βοιωτίαν ἀφέντες, ἀδενέσθαι γίνονται. δῆλον δὲ τῶν
 τοῖς ὑπεροχῆ ἐποίησεν. ἐπεὶ γὰρ Φοιβίδης ἐργῶν εἰργάσατο δὲ
 τὸν, ὡς ἀποιδῶν, καὶ εἰρήνην τῶν Καρμεῖαν κατὰ λαβῶν, καὶ πρῶτος
 μὲν ἠγανάκτων οἱ Ἕλληες, χαλεπῶς δὲ ἔφερον οἱ Σπαρ-
 τῆται, καὶ μέγιστα οἱ Δαφφροῦνοι τῶν Ἀγχιλαῖου, μετ'
 ὀργῆς ἐπιωθάνοντο τῶν Φοιβίδου, ἵνος ταῦτα κελύσσαντος
 ἔπραξε, εἰς ἐκείνους τὴν ὑπεροχῆν ἔπραξε· οὐκ ἄκη-
 σε τῶν Φοιβίδου βοηθῶν λέγειν ἀναφανδόν, ὅτι δὲ τὴν πρῶτον
 αὐτῆν, εἴπε χερσὶν ἑσθῶν σκατοῖς. τῶν γὰρ Συμφέροντα τῆ Λα-
 κεδάμονι καλῶς ἔχον ἀντιμετῆσθαι, καὶ μὴδεις κελύ-
 σθαι. καίπε τῶν λόγων πρῶτον τὴν δικαιοσύνην ἀπέφαινε
 πρῶτον τῶν ἀλλοτρίων ἀσφάδης μὲν γὰρ οὐδὲν ὄφελος εἶναι,
 μὴ παρούσης δικαιοσύνης· εἰ δὲ δικαιοῖ πρῶτος γίνοντο, μὴ-
 δὲν ἀνδρίας δεύσασθαι. πρὸς δὲ τοῖς λέγοντας, ὅτι ταῦτα
 ὁδοῖ τῶν μετὰ βασιλέα, τῶν δὲ ἐκείνος ἐμοῦ (εἶπε) μείζων,
 εἰ μὴ δικαιοτέρως, ὀρθῶς καὶ καλῶς οἰόμενος δεῖν τῶν δικαιοῖ,
 καὶ τῶν μετῶν. ἦν δὲ τῆς εἰρήνης ἀλλοτρίων ἐπεμψεν αὐτῶν πρὸς
 ξενίας καὶ φιλίας ἐπιτολὴν ὁ βασιλεὺς,

ἡ παρρησία αὐτοῦ
 ἡ παρρησία αὐτοῦ

A Exilijt ergo propter ad opem his ferendam Age-
 filaus. Vbi cognouit rem transactam, ad fanum lu-
 nonis regressus accersit tunc Thebanos, eisque
 dicendi potestatem fecit. Qui quum reposita con-
 tumelia mentionem pacis nullam facerent, sed
 copiam peteret fieri sibi Conrinthum ingredien-
 di, indignatus Agesilaus respondit, Si utique ami-
 cos vestros auctis ex ipsorum rebus secundis ela-
 tos aspiceret, id vobis cras tuto licebit. Itaq; assump-
 ptis his postero die secum fines Corinthioru eua-
 stavit, exercitumque ipsi admouit vrbi. Ita legatis
 quum ostendisset animum non esse sua tuēdi Co-
 rinthijs, dimisit eos. Inde receptis superstibus ex
 illa cohorte Lacedæmonem exercitum reduxit.
 Castra ante lucem mouit, rursusque post tenebras
 metatus est, ne inuidi & obtrectatores Arcades in-
 sultarent ipsis. Hinc in Achæorum gratiam exer-
 citum cum ijs in Arcaniam traduxit, vnde gran-
 dem prædam fecit & Acarnanas acie fudit. Instan-
 tibus Achæis vt illic hybernans impediret, ne fa-
 cere hostes valerent sementem, contra ait se fa-
 cturum. Impensius enim formidaturos illos bel-
 lum, si cōsirtum agrum in æstatem haberent. quod
 euenit. Nam mota iterum in eos expeditione fe-
 cerunt cum Achæis pacem. Vt Conon & Pharnabazus
 classe regia mare obtinentes vastauere
 C maritimam Laconiam, atque vrbs Atheniensis
 muro sepra est sumptum præbente Pharnabazo,
 visum Lacedæmonijs est pacificari cum rege, le-
 garuntque ad Teribazum Antalcidam, fœdissimè
 & teterrimè Asiaticos Græcos, pro quibus bellum
 gesserat Agesilaus, regi prodentes. Vnde conti-
 git Agesilao, vt haudquaquam illius infamiæ ad
 eum contagio perueniret: siquidem erat eius An-
 talcidas inimicus, qui pacem hanc vel maximè
 vrūt, quòd bellum Agesilaum amplificaret, illu-
 straret, & supra omnes extolleret. Verumtamen
 D ei qui dixit sentire cum Medis Lacedæmonios,
 respondit Agesilaus, imò Medos sentire cum La-
 cedæmonijs. Abnuentibus pacem approbare
 minitans & denuntians arma, omnes compulit
 assentiri ijs quæ rex postulauit, potissimum The-
 banorum causa, vt Bœotia immuni suis legibus
 permiffa efficerentur debiliores, quod postea ma-
 gis declarauit. Nam quum rem perpetrasset in-
 dignam Phœbidas, qui Cadmiam tempore pa-
 cis & amicitia occupauit, omnes autem Græci
 stomacharentur, & iniquè id ferrent Spartiatæ,
 præcipuè verò alieni qui erant ab Agesilao roga-
 rent infensi Phœbidam cuiusnam hoc iussu fe-
 cisset, in illum torquentes suspicionem: non du-
 bitauit defendens Phœbidam propalàm dicere,
 ipsum factum, quatenus ex vsu foret, spectandum.
 Nam quæ essent è republica Lacedæmoniorum,
 ea, vt nemo mandet, debere vltro fieri, quanuis
 iustitiam in omni sermone decerneret omnium
 principem virtutum: siquidem fortitudinis, v-
 bi absit iustitia, nullum esse vsum. Quòd si o-
 mnes iusti essent, nihil requiri fortitudinem. Ad
 illos qui ferebant id magno regi placere, Quid
 me ille est, inquit, maior, nisi sit iustior? rectè at-
 F que probè censens sicut regio modo iustitia ex-
 cellentiam metiendam maioris. Quas ei compo-
 sita pace rex de hospitio & amicitia misit literas,

non accepit, satis esse ferens amicitiam publicam, qua manente nihil opus fore priuata. Enimvero factis non semper tuebatur hanc opinionem, verum abreptus frequenter ambitione & contentione praesertim illa aduersus Thebanos, non modo Phœbidam seruauit, verumetiam ut crimen in se reciperet, Cadmiâque retineret imposito praesidio, induxit ciuitatem, regiminisque ac reipublicae Archiae & Leontidae, per quos ingressus Phœbidas fuerat & occupauerat arcem, permitteret arbitrium. Quare fuit protinus quidem suspicio facinus illud factum esse Phœbidæ, consilium verò Agesilai. At ea quæ insequuta sunt crimen reddiderunt confessum. Ut enim praesidium Thebani expulere, ciuitatemque asseruere in libertatem, insimulans illos, quod Archiam & Leontidam interemissent reuera tyrannos, verbo polemarchos, intulit ijs bellum: & Cleombrotus qui iam defuncto Agesipolide regnabat, in Bœotiam cum legionibus missus est. Agesilaus enim ætatis prætextu, quod à pubertate maior esset annis quadraginta, & militiæ vacationem lege haberet, illam defugit expeditionem, erubescens, qui paulo antè pro exulibus in Phliasios arma tulerat, nunc Thebanos videri tyrannorum gratia quaterere. Erat Lacon quidam Sphodrias factionis Agesilao aduersæ, Thespijs præfectus, vir haud iners aut degeneris animi, sed semper spei magis quàm mentis sanæ plenus. Hinc ingens affectans nomen, & Phœbidam existimans ex illo in Thebanos facinore illustrem & celebrem euasisse, longè pulchrius & splendidius adductus est esse, ex inopinato si terra adortus ipse Piræum occupauisset, ac mare Atheniensibus præcidisset. Hoc ferunt commentum Pelopidæ & Gelonis bœotarcharum fuisse. Submiserunt hi certos, qui facere se fingerent cum Lacedæmonijs. Illi Sphodriam celebrantes extollentesque, tanquam vnum tanto dignum opere incitauerunt & incendunt eum ad rem suscipiendam prauam perinde atque illam & fœdam, verum audacia & fortuna destitutam: siquidem dies eum in campo Thriasio occupauit & illuxit, sperauerat autem tenebris aggredi Piræum. Caterùm vbi lumen ex templis quibusdam ab Eleusine conspexere milites, memòrant eos horrore & pauore obtorpuisse. Excidit & illi animus, vbi iam non poterat esse clam, raptaque modica præda, fœdè & deformiter recepit se Thespias. Hinc accusatores Athenis Spartam missi. Verùm magistratus offenderunt accusatoribus in Sphodriam nihil opus habere, qui occupauerunt eum rei capitalis accessere. quod iudicium non est ausus ille expectare, quia iram formidabat ciuium, qui verecundia Atheniensium, ne affines viderentur illius iniuriæ, non minus se violatos simulabant. Erat Sphodriæ Cleonymus filius, cuius pueri etiamnum & forma florentis amore Agesilai filius Athidamus deperibat, ac cum illo tunc nimirum laborabat de patris periculo: sed adiuuare aperte & opem ferre, quod ex aduersarijs esset Agesilai Sphodrias, non habebat. Quem quum Cleonymus adisset, precibusque & lacrymis interpellasset vt placaret Agesilaum (illum enim præter ceteros esse ipsis formidabilem)

A *ὄχι ἔλαβεν, εἰπὼν ἕξαρχεῖν τὴν κρινεὺν φιλίας, καὶ μηδὲν ἰδίας δεύσεσθαι, μὲν οὖν οὐκ εἰναι. εἰ δὲ τοῖς ἔργοις, ὄχι ἐπὶ τῷ τῷ διαφυλάττων τὴν δόξαν, ἀλλὰ τῇ φιλοτιμίᾳ καὶ τῇ φιλονεικίᾳ πολλαχῶς συνεκφερόμενος, καὶ μέγιστα τῇ πρὸς Θεβαίους, οὐ μόνον ἔστωσε τῷ Φοιβίδῃ, ἀλλὰ καὶ τὴν πόλιν ἐπέσειν εἰς αὐτὴν ἀναδέξασθαι τὸ ἀδίκημα, καὶ κατέχον τὴν Καδμείδην δι' ἑαυτῆς, τῆς δὲ πραγμάτων καὶ τῆς πολιτείας Ἀρχίδαμ καὶ Λεοντίδην ἀποδείξαι κρείους, δι' ὧν ὁ Φοιβίδης εἰσηλθε, καὶ κατέλαβε τὴν ἀκρόπολιν. ἡ δὲ μὲν οὖν ἄλλοις ἐκ τούτων ὑπόνοια, Φοιβίδου μὲν ἔργον εἶναι, βούλημα δὲ Ἀγησιλάου, τὸ περὶ τὸν ἀδίκον αἰὲν ὑπερᾶν πρὸς ἑξὸς ὁμοθυμαδὸν ἐποίησαν τὴν αἰτίαν. ὡς γὰρ ἔξεβαλον οἱ Ἀθῆναιοι τὴν φρουρὰν, καὶ τὴν πόλιν ἠλάττερον, ἐγκαλῶν αὐτοῖς ὅτι τῷ Ἀρχίδαμ καὶ τῷ Λεοντίδῃ ἀπεκτόνεσαν, ἔργον μὲν τυραννίδος, λόγον δὲ πολεμάρχου ὄντας, ἔξι μὲν οὖν πόλεμον πρὸς αὐτοῖς, καὶ Κλείμενος ἡδὴ βασιλεύων, Ἀγησιπόλιδος τετυχηκὸς εἰς Βοιωτίας ἐπέμφθη μὲν διωόμεως. ὁ γὰρ Ἀγησίλαος, ὡς ἐπὶ τεσσάρων ἔτη γερῶς ἀφ' ἧρας, καὶ στρατείας ἔχων ἄφρονι ὑπὸ τῆς νόμῳ, ἔφυγε, τὴν στρατηγίαν ἐκείνῳ ἀιχμωόμενος, εἰ Φλιασίοις ὀλίγον ἐμπαροθεν ὑπὸ Φυγαδῶν πεπολεμηκῶς, αὐτῆς ὀφθίσειται Θεβαίους κακῶς ποιεῖν διὰ τὸς τυραννοὺς. ἡ δὲ δὲ Λάκων Σφοδρίας, ἐκ τῆς ὑπερᾶν τῆς αἰτίας γένεως τῷ Ἀγησιλάῳ, τετραμύριος ἐν Θεσσαίᾳ ἀρμοστής, ὄχι ἀπολλόμενος οὐδὲ ἀφιλότιμος ἀλλ' ἄνθρωπος, αἰεὶ δὲ ἐλπίδων μάλλον ἢ φρενῶν ἀγαθῶν μετῶς. οὗτ' ἐπιθυμῶν ὀνόματος μεγάλου, καὶ τῷ Φοιβίδῃ νομίζων ἐνδοξὸν γερῶναι καὶ ἀεὶ βίον τὸν ἀπὸ τῆς Θεσπίας ὁμιλήματος, ἐπέσθη πολὺ κάλλιον εἶναι καὶ λαμπαρῶτερον εἶναι τῷ Πύραμῃ καταλάβειν δι' ἑαυτῆς, καὶ τῷ Ἀθῆναιῶν ἀφελῆσαι τὴν γαλασσαν, ἐκ γῆς ἀπαρξασθῆναι ἐπιθῶν.*

D *λέγουσι δὲ τὸ μὴ χυμῶν γινέσθαι τῆς αἰεὶ Πελοπίδῃ καὶ Γέλωνα βοιωτάρχῳ. ὑπεπέμψαν γὰρ οὐδὲ φρονίως λακωνίζον πρὸς τοὺς μύθους, οἱ δὲ Σφοδρίας ἐπαγωνιῶτες καὶ μεγαλυῶντες ὡς ἔργον τηλικούτου μόνον ἀξίον, ἐπήσαν καὶ παρῶρμησαν ἀελέσθαι πρὸς αὐτὸν ἀδίκον μὲν ὁμοίως ἐκείνῃ καὶ πρὸς ἄλλοις, πόλιν δὲ καὶ τύχης εἰδεῖν ἡρομῆναι. ἡ μὲν γὰρ αὐτὸν ἐν τῷ Θεσσαίῳ πεδίῳ κατέλαβε καὶ κατέλαμψεν, ἐλπίσαντα νυκτὸς πρὸς μίξιν τῷ Πύραμῃ. καὶ φῶς ἀφ' ἱερῶν ἕλων ἔλθον ἰδόντας, λέγουσι φείξαι καὶ πρὸς τοὺς γινέσθαι τὸς στρατιώτας. αὐτὸς δὲ τῶν δρασσοῦς ἔξέπεσεν, ὡς ὄχι ἐπὶ λατῆν ἡ. καὶ ἵνα βραχέως ἀρπαλίῳ γένηται, ἀγροῦς ἀνεχώρησε καὶ ἀδύξως εἰς τὰς Θεσσαίας. ἐκ δὲ τούτου κατήγετο μὲν ἐπέμψθησαν εἰς Σπάρτην δὲ Ἀθῆναι, ἄλλον δὲ κατηγέρων μηδὲν ἐπὶ τῷ Σφοδρίας δεομένοισι πρὸς δεχοῖτας, ἀλλὰ θανάτου κρίσιν αὐτῷ πρὸς φρονίως. ἡ δὲ ἐκείνος ὑπομῆναι ἀπέγνω, φοβούμενος τὴν ὀργὴν τῆς πολιτείας, ἀιχμωόμενος τὸς Ἀθῆναιοις, καὶ βουλομένοισι στυαδικεῖσθαι δοκεῖν, ἵνα μὴ στυαδικεῖν δοκῶσιν. εἶχεν οὖν ὁ Σφοδρίας υἱὸν Κλεωνύμου, οὗ πατρὸς ὄντος ἐπὶ καὶ κατὰ τὴν ὄψιν Ἀρχίδαμος ὁ Ἀγησιλάου τῷ βασιλέως υἱὸς ἦρα. καὶ τότε στυαδικεῖσθαι μὲν (ὡς εἰχὲς ἡ) κινδυνεύοντι αὐτῷ πρὸς τὸν πατέρα, Συμπερατήν δὲ φανερώς καὶ βοηθεῖν οὐκ εἶχεν (ἡ γὰρ ὁ Σφοδρίας ἐκ τῆς διαφύρων τῷ Ἀγησιλάου) τῷ δὲ Κλεωνύμου πρὸς ἐλπίδος αὐτῷ, καὶ μετὰ δεισι*

σεως καὶ δακρύων ἐντυχόντες ὅπως τὸν Ἀγησίλαον ὄνομα πρὸς αὐτὸν, (μέγιστα γὰρ ἐκείνον αὐτοῖς φοβέσθαι εἶναι)

ἴς μὲν ἡ πέντατος ἡμέρας ἀδούμνος τὸ πατέρα καὶ δε-
 διώσ, σὺ πῆ παρὴκλούη. τέλος δὲ τῆς κρίσεως ἐγὼ οὐσίς, ἐ-
 πόλμησεν εἰπεῖν πρὸς τὸν Ἀγχιλάου ὅτι Κλεώνυμος αὐτὸν
 δεηθεὶν πρὸς τὸν πατέρα. ὁ δὲ Ἀγχιλάος εἰδὼς ἐράδιον τὸν Ἀρ-
 χίδαμον, οὐκ ἔπαυεν. ἰὼ γὰρ ὁ Κλεώνυμος δῆλος ἐκ παίδων
 ἐπίδοξος, εἴ τις καὶ δῆλος, αἴηρ ἔσεισται σπουδαῖος. οὐ μὲν
 ἐπέδωκεν ἡ τότε χρεῖσθαι ἢ φιλοφρονεῖν ἐλπίσται δεομένη
 τὰ πατρί. σκέψασθαι δὲ φήσας ὅτι καλῶς ἔχει καὶ περὶ πόν-
 τως, ἀπῆλθεν. ἀδούμνος οὖν ὁ Ἀρχίδαμος, ὅτε ἐλίπε τὸ
 πρὸς τὸν Κλεώνυμον, καὶ τὸν εἰσὼς πολλάκις τὸ τοῦ
 ἡμέρας ποιῆν πρὸς τὸν ἐκ τούτου κακῆν ἴσται καὶ τὸ Σφο-
 δρίαν μᾶλλον ἀπέγνωσαν. ἀλλὰ οὐ τῷ Ἀγχιλάου φί-
 λων Ἐτυμοκλῆς ἐν ἡνιχινολογία πρὸς αὐτοὺς, ἀπεγύ-
 μνωσε πρὸς γνῶμην τὸν Ἀγχιλάου. τὸ μὲν γὰρ ἔργον ὡς ἐν
 μαλιστα φέρει αὐτὸν, δῆλος γὰρ ἀδρα τὸ Σφοδρίαν ἀγα-
 θοὶ ἠγάσθαι, καὶ πρὸς πόλιν ἔχει τῶν ἐρατῶν δια-
 μείων. τούτοις γὰρ ὁ Ἀγχιλάος ἐκείσται τῶν λόγων ἐποίησται
 πρὸς τῆς δίκης, τὰ πατρί φέρει τὸν βουλόμνος. ὡς τε καὶ
 τὸν Κλεώνυμον δῆλος ἀγάσθαι πρὸς αὐτὸν τὸν Ἀρχι-
 δάμου, καὶ τοὺς φίλους τὸν Σφοδρίαν παρρησίᾳ ἢ βοη-
 θίαν. ἰὼ δὲ καὶ φιλότεχνος ὁ Ἀγχιλάος ἀγαθῶν ἔργων καὶ
 πρὸς ἐκείνου τὸ τῆς παιδείας λέγεισται, ὅτι μικροῖς τοῖς παι-
 δίοις οὐσι καλῶν πρὸς ὁδοῦσ, ὡς τὸν ἴππον, οἴχι σινέ-
 παζεν. ὁ φησὶ δὲ τὸν ἴππον τῶν φίλων, παρεκείλη μὴ δε-
 νὶ φέρεισται πρὸς αὐτὸν καὶ αὐτὸς πατὴρ παίδων γίνεσται. ἀπο-
 λυθεὶς δὲ τὸν Σφοδρίου, καὶ τῷ Ἀθηνάϊον ὡς ἐπυθοντο
 πρὸς πόλεμον τραπεζιῶν, σφοδρὰ κακῶς ὁ Ἀγχι-
 λάος ἤκουσε, διὸ ἐπιθυμῶν ἀτοπον καὶ παιδαγωγῶν δοκῶν
 ἐμποδῶν, γερῶναι κρίσιν δίκης, καὶ πρὸς πόλιν παροῦσιν
 ἀπειργάσθαι τῶν ἀνομιμαίων τηλικούτων εἰς τοὺς Ἕλλη-
 νας. ἐπεὶ δὲ τὸν Κλεόμβροτον οὐκ εἴωρα πρὸς τὸν ὄντα
 πολεμεῖν τοῖς Θεβαίοις, οὕτω δὲ χαρῶν τὸν νόμον εἰσάσας ὅτι
 πρὸς ἀνὴρ ἐγρητο πρὸς τῆς φρατείας, αὐτὸς εἰς Βιωτίαν ἐπέ-
 βλεψεν ἢ δὴ, καὶ κακῶς ἐποίησται τοῖς Θεβαίοις, καὶ πάλιν ἀντέ-
 πασεν. ὡς τε καὶ τραπεζιῶν ἀνδρῶν ποτὶ, τὸ Ἀντακίδην
 εἰπεῖν, Ἡ καλὰ διδασκάλια τῶν Θεβαίων ἀπολαμ-
 βάνει, μὴ βουλομένης αὐτοῖς μὴ δὲ ἐπισημῶν, μέγε-
 ρα διδάξας. τὰ γὰρ ὅτι Θεβαίοις αὐτοῖς εἰαυτῶν πο-
 λεμικωτάτοις τότε γινέσθαι φασὶ, ταῖς πολλαῖς φρατείας
 τῶν Λακεδαιμονίων ἐπὶ αὐτοῖς, ὡς τὸν ἐγυμνασασαμένους, δὲ
 καὶ Λυκούργος ὁ παλαιὸς ἐν ταῖς καλομένησται τριῶν ῥή-
 τρας ἀπέειπε μὴ πολλάκις ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς φρατεῖσται, ὅπως
 μὴ πολεμεῖν μαθητῶσιν. ἰὼ δὲ καὶ τοῖς Συμμάχοις τῶν
 Λακεδαιμονίων ἐπαρῆς ὁ Ἀγχιλάος, ὡς διὸ ὁ δὲ ἐγ-
 κλησται δημοσίον, ἀλλὰ θυμῶν ἡνι καὶ φιλοεικία τοῖς Θε-
 βαίοις ἀπολέσται τῶν. ὁ δὲ οὖν ἐλεγεσται δεινῶν φησί-
 ρεσται, δδὲσ κακῶσται καθ' ἑκάσται ἐναυτὸν ὀλίγοις τῶ-
 σούτοι στωακλουστωῖσται. εἴη δὲ λέγεσται τὸν Ἀγχι-
 λάου, ὅτε ἐλέγξται βουλόμνον αὐτῶν τὸ πλῆθος, τὰ δὲ
 μηχρήσασται. πρῶτασται ἐκέλευσε καθίσται τοῖς Συμμά-
 χοις μετ' ἁλλήλων ἀναμεμειγμένους, ἰδίᾳ δὲ τοῖς Λα-
 κεδαιμονίοις ἐφ' ἑαυτῶν. εἶπε ἐκήρυξε τοῖς κρημῶσται
 ἀγασσται πρὸς τὸν. ὡς δὲ ἀνέστησται οὗτοι, δδὲσ τὸν ἐ-
 κήρυξε τοῖς χαλκῶσται, εἶπε τέκτονας, ἐξῆσ καὶ οἰκδομοῖς,
 καὶ τῶν δῆλων τεχνῶν ἐκείσται. πρῶτασται οὖν ὀλίγοσται δεινὸν ἀνέστησται οἱ Σύμμαχοι, τῶν δὲ Λακεδαιμονίων ὁ δὲσ

Atres aut quatuor dies verecundia & timore pa-
 rentem tacitus affectatus est. Tandem instante
 iudicij die sustinuit exponere Agefilao Cleony-
 mum supplicem sibi pro patre fuisse. Agefilaus
 (licet eum amare sciret Archidamum) non pro-
 hibuit: quippe Cleonymus mox à puero spem
 de se, si quis alius, præbuerat magnæ virtutis. Nul-
 lam tamen bonam vel benignam spem oranti de-
 dit filio: tantum consideraturum ostendit se
 quid rectè ac honeste facere posset: atque ita abs-
 cessit. Itaque verecundia Archidamus intermi-
 sit Cleonymum inuisere, quanuis id quotidie
 B facere creber soletet. Sic amici quoque Spho-
 driæ salutem eius magis pro deposita habuere.
 quoad ex Agefilai amicis Etymocles in collo-
 quio quodam sententiam illis aperuit Agefilai:
 factum enim illum quam maxime improbare,
 alioqui strenuum virum habere Sphodriam ac
 civitatem cernere talium virorum desideran-
 tem. Hac oratione vbique Agefilaus in gra-
 tiam filij sui de iudicio utebatur. Vnde mox
 studium Cleonymus percepit Archidami, &
 necessarij Sphodriæ sumpto animo ei iam præ-
 stò fuere. Fuit indulgens pater supra modum A-
 gesilaus. de quo huic ludum commemorant,
 cum paruis liberis in arundine quasi equitan-
 tem domi colludere solitum. Conspectus autem
 ab amico quopiam, oravit necui id prius enun-
 tiaret quam ipse liberorum pater foret. Abso-
 luto Sphodria, Atheniensibusque, vbi rem in-
 tellexere arma sumentibus, laceratus est maio-
 rem in modum Agefilaus probris, qui ob impor-
 tunam & puerilem libidinem intercessisse iusto
 iudicio videretur, atque civitatem tantis in Græ-
 cos admissis flagitijs alligasse. Porto collegam re-
 gni Cleombrotum, quia minus propensum ad
 bellum cum Thebanis gerendum cernebat,
 C mox lege, cuius nuper præsidio prætenderat va-
 cationem, abiecta, Bœotiam ipse incurrit, Bœo-
 tijque clades intulit & vicissim ac cepit. Hinc
 quum vulnere aliquando fuisset affectus, An-
 talcidas, Næ tu præclaram, inquit, mercedem
 refers à Thebanis, qui inuitos & ignaros do-
 cuisti pugnare. Et profectò bellaciores ferunt
 tunc Thebanos quam vnquam aliàs euasisse,
 compluribus Lacedæmoniorum in ipsos expe-
 ditionibus velut tritos. Quapropter in tribus
 rhetris appellatis interdixerat Lycurgus priscus
 in eisdem identidem bellum moueri, ne bel-
 lare addiscerent illi. Flagrabat item apud so-
 cios Agefilaus inuidia, quòd nulla quidem pu-
 blica offensa, sed felle quodam atque ambitio-
 ne euertere quæretet Thebanos. Fremebant
 autem nulla premente necessitate ita enecari se,
 qui huc atque illuc singulis annis paucos tam
 multi sequerentur. Hic Agefilaum memorant
 ad detegendum eorum numerum hoc machi-
 natum: Omnes socios iussit promiscuè con-
 sidere, seorsum autem Lacedæmonios solos,
 inde pronuntiari vt figuli primi exurgerent.
 vbi hi confurrexere, mox excitauit fabros tra-
 F frios, hinc materiarios, post ædificatores, & re-
 liquos per singula artificia. Ita cuncti pro-
 pè socij surrexerunt, ex Lacedæmonijs nemo

quippe vetitum his fuit artem exercere & discere vilem. Ibi arridens Agesilaus, Videtis, inquit, socij, quanto nos quam vos plures milites præbeamus? Megaræ, exercitum ex agro Thebano reducens, dum ad curiam in arcem scandit, convulsione & ingenti cruciatu sanum crus eius correptum est, mox intumuit, & sanguine distensum apparuit, immanemque excitavit inflammationem. Quum medicus quidam Syracusius venam ei secuisset sub talo, dolores sedati sunt, cæterum copioso manante & prorumpente sanguine, qui sisti nequibat, vehemens animi defectus, & præceps inde periculum circumsterit Agesilaum. Suppresit tandem tamen medicus cursum sanguinis. Delatus autem Lacedæmonem Agesilaus, per diu imbecilla valetudine fuit, nec bello potuit interesse. Interea Spartiæ identidem terra marique turbauere, multo maximè apud Leuctra, vbi primum acie fusi fugatique à Thebanis sunt. Igitur omnibus placuit pacem in vniuersum componere, ac legati ex Græcia Lacedæmonem conuenere ad fœdus faciendum, inter quos Epaminondas fuit vir eruditione & sapientiæ studio clarus, verum armatum haud dum dederat documentum. Hic omnes cernens Agesilao se venditantes, solus grauitatem cum dicendi libertate retinuit, habuitque orationem non pro solis Thebanis, sed pro tota Græcia communem, demonstrans bello increuisse Spartam, vnde reliqui erant afflicti cuncti, ac pacem consuluit equabilitate & iure ut componerent, ita demum fore eam constantem, si pares omnes essent. Cui quum omnes Græcos Agesilaus aduerteret mirificè assentiri & aures præbere, percunctatus eum est, verumne & equum duceret Bœotiam immunem suis legibus esse. Vbi eum inuicem Epaminondas promptè & confidenter rogauit, numne & ipse censeret æquum Laconiam immunem suis legibus esse, exiliens cum stomacho Agesilaus, iussit expromere eum diserte ecquid Bœotiam liberam relinqueret. Quum idem inuicem requisisset Epaminondas, ecquid Laconiam dimitteret liberam: vsque adeo est exacerbatus Agesilaus, ut hac arrepta anfa confestim Thebanorum nomen expungeret ex fœdere, indiceretque ijs bellum. Cæteros Græcos icto fœdere, domum iussit redire, & quæ emendari poterant, paci, incurabilia delegare bello. quando omnes excindere & dirimere controuersias operosum erat. Ad Cleombrotum autem, qui fortè id temporis agebat cum exercitu in Phocide, propere mittunt ephori cum mandatis, exercitum in Thebanos duceret: circummissisque legatis sociorum delectum habuere. Erant segnes illi quidem atque à bello adhorrebant, nondum audebant tamen recusare vel oblectari Lacedæmonijs. Quum crebrò tetra prodigia essent facta, sicut in Epaminondæ historia demonstrauius, & Prothous Lacon huic expeditioni aduersaretur: non remisit Agesilaus tamen, sed ut bellum decerneretur effecit, sperans, quum ipsi vniuersam haberent immunem & liberam Græciam, ex fœdere autem exempti Thebani essent, locum expetendi ab ijs pœnas esse. Bellum illud plus ira consultrice fuisse quam ratione susceptum temporum articuli indicant. Siquidem die quartadecima mensis Schirophorionis pactum Lacedæmone fœdus est,

ἀπειρήτο γὰρ αὐτοῖς τέχνη ἐργάζεσθαι καὶ μαθητὴν βάλαι-
 σον. οὕτω δὲ ἤλασας ὁ Ἀγισίλαος, Ὁρᾶτε (εἶπεν) ὦ ἀν-
 δρες, ὅσα πλείονας ὑμῶν στρατιώτας ἐκπέμπομεν ἡμεῖς; ἐν
 τῇ Μεγάρῳ. ὅτε τὴν στρατὸν ἀπὸ τῆς ὀρθῆς ἀναβαί-
 νοντος αὐτῷ πρὸς τὸ ὄρεον εἰς τὴν ἀκρόπολιν, ἀπάσμα
 καὶ πόσιος ἰσχυρὸς ἔλαβε τὸ ὑγιὲς σκέλος. ἐκ τούτου διογκω-
 θέν, μεσσην αἵματος ἔδοξε γερνέσθαι, καὶ φλεγμονὴν ὑπερ-
 βολίως παρῆγεν. ἰατροῦ δὲ Ἰννοσίου Συρακουσίου τὴν ὑπερ-
 τὰ σφυρῶν φλέβα χάσαντος, αἱ μὲν δὴ ἡγήδονες ἔληξαν, αἵ-
 ματος δὲ πολλοῦ φερονίου καὶ ρέοντος ἀπεπιπέτω, λειπο-
 ψυχία πολλὴ καὶ κίνδυνος ὅστις ἀπὸ αὐτῆς ἀπέβη τῷ Ἀγί-
 σιλαῷ. οὐ μὲν δὲ ἀλλὰ τότε γὰρ τὴν φερονίαν τῆς αἵματος ἔπαυ-
 σε, καὶ κωμαθεὶς εἰς Λακεδαίμονα, πολλὴν χρόνον ἔσχεν ἀρρώ-
 τως καὶ πρὸς τῆς στρατείας ἀδυνατῶς. ἐν τῇ τῶν χρόνων τού-
 τω πολλὰ σωθέντα συμβαίνοντα τοῖς Σπαρτιάταις καὶ τῇ γῆν
 καὶ τῇ θαλάσσῃ. ὡν ἑὶ τῶν Ἀδύκτρα μέγιστον, ὅπου πρὸς
 τὸν ἐκ τῶν Ἰσθμῶν κρηνηνῶν ὑπερβολῶν ἠτήθησαν.
 ἔδοξε οὖν πᾶσι λέσθαι πρὸς πόλιν εἰρήνην καὶ σωτηρίαν
 ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος πρὸς εἰς Λακεδαίμονα ποιησόμενοι
 τῆς ἀγαθότητος. ὡν εἰς τὴν Ἐπαμεινώνιδας, δὴ ἠρένδρος ἐπὶ
 παιδείᾳ καὶ φιλοσοφίᾳ, στρατηγίας δὲ πείραν οὐ πᾶν δέδο-
 κώς. οὗτ' ὅραν τῆς ἀπὸ τῆς ὑποκατακλινομένης
 τῆς Ἀγισίλαῷ, μόνος ἐχρήσατο φρονήματι παρρησίᾳ ἔχον-
 τι, καὶ διδόντι λόγον, οὐχ ὑπερβολῶν ὀρθῶν ἀλλ' ὑπερ-
 τῆς Ἑλλάδος ὁμοκρήνῳ. τῷ μὲν πόλεμον ἀποδύσαντα αὐτοῖς τὴν
 Σπάρτην δὲ ὡν ἀπὸ τῆς οἰομένης κακῶς πάσχει. τὴν δὲ
 εἰρήνην ἰσότητι καὶ τῶν δικαίων κτᾶσθαι κελύων. οὕτω γὰρ αὐ-
 τὴν ἀγαθὴν ἴσων ἀπὸ τῶν ἡγεμονῶν. ὅραν οὖν ὁ Ἀγί-
 σίλαος ὑπερφυῶς ἀγαθῶν καὶ πρὸς ἐχθροὺς αὐτῶν τοῖς
 Ἑλλήσις, ἠρώτησεν εἰ νομίζοι δίκαιον εἶναι καὶ ἴσον, ἀπονο-
 μείσθαι τὴν Βοιωτίαν. ἀντιπερὶ τῆς Ἐπαμεινών-
 δου ἄξιον καὶ τεταρτήκτους, εἰ κακῶς οἴεται δίκαιον εἶναι αὐ-
 τὸν νομείσθαι τὴν Λακωνικὴν, ἀναπηδήσας ὁ Ἀγισίλαος
 μετ' ὀργῆς, ἐκέλευσε λέγειν ἄφωσ αὐτὸν εἰ τὴν Βοιωτίαν ἀ-
 φήσιν αὐτόνομον. ὅτ' αὐτὸ τὸ πάλιν τῆς Ἐπαμεινώνδου φη-
 σαντος εἰ τὴν Λακωνικὴν ἀφήσιν αὐτόνομον, οὕτω τῶν χρόνων
 ἔσχεν ὁ Ἀγισίλαος, καὶ τὴν πρὸς φασιν ἠγάπησεν, ὡς ἄλλος
 δὲ ἀπὸ τῆς ὀρθῆς ὀνομα τῆς εἰρήνης, καὶ πρὸς ἐπι-
 πεινὸν πόλεμον αὐτοῖς. τοῖς δὲ ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος ἀγαθῶν
 ἐκέλευσε ἀπείναι, τὰ μὲν ἀκεῖνα, τῆς εἰρήνης, τὰ δὲ ἀνίκε-
 σα, τῶν πόλεμου ποιούσας. ἔργον γὰρ ἦν πᾶσας ἐκκαθάραι
 καὶ ἀγαθῶν τῆς ἀμφιλογίας. ἔτυχε δὲ κατ' ἐκείνον τὸν χρό-
 νον εἰ Φωκεσίων ὁ Κλεόμειρος μετ' ἀδελφῶν. ὅστις οὖν
 ἔπεμπον οἱ ἔφοροι κελύοντες αὐτὸν ἐπὶ ὀρθῶν ἀγῶν ὅ
 στρατεύματα. καὶ τοῖς Συμμεχοῖς ἀπεπέμποιτες ἠθροίζον,
 ἀπορροῦμοι μὲν οὐκ ἔστιν καὶ βαρυσκομῶν τὸν πόλεμον, οὐ πᾶν δὲ
 παρροῦσας ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τῆς Λακεδαίμονος. πολ-
 λῶν δὲ σημείων μνηστῶν ἡγεμονῶν, ὡς εἰ τῶν Ἐπαμει-
 νώνδου γέγρασθαι, καὶ τῶν Ἑλλήνων ὁ Λάκωνος ἀναπικαμῶν πρὸς τὴν
 στρατείαν, ἐκ αἰσθῆν ὁ Ἀγισίλαος, ἀλλ' ὅτι ἐπὶ τῶν πόλεμον,
 ἐλπίζων αὐτοῖς μὲν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος ὅλης ὑπερφυῶς,
 ἐκασπῶν δὲ τῶν ὀρθῶν ἡγεμονῶν, καὶ ἔργον εἶναι δίκαιον λαβῆναι παρ'
 αὐτῶν. δηλοῖ δὲ ὅτι οὐκ ὀργῆ μακροῖς ἢ λογισμῶν ἡγεμονῶν τὴν
 στρατείαν ἐκείνῳ ὁ καμῶν. τῇ γὰρ τετραδί ἐπὶ δέκα τῶν Σκι-
 ερφορεῶν μιλῶν ἐποήσαντο τῶν ἀποδοῖς εἰς Λακεδαίμονα,

u. Palmer.

τῆ ὃ πέμπτῃ τῆς ἑκατομβαιῶνος ἠπλήθησαν ἐν Λακεδαίμονι, ἡμερᾶν εἴκοσι Διὰ γυμνασίων. ἀπέθανον ὃ χίλιοι Λακεδαίμονιοι, καὶ Κλεόμβροτος ὁ βασιλεὺς, καὶ παρ' αὐτῶν οἱ κρείττοις τῆς Σπαρτιατῶν. ἐν οἷς καὶ Κλεώνυμον φασὶ τῆς Σφοδρίου, τῆς καλῆς, τοῖς πεσόντα παρ' τῆς βασιλείας, καὶ ἑσταυράκις ἔξανακάπτα, καὶ μαχόμενον τοῖς Θεβαίοις, ἀποθανεῖν. Συμβαίπτος ὃ τοῖς τε Λακεδαίμοις πλάσματος ἀπερσεδοκίτου, καὶ τοῖς Θεβαίοις παρὸς δόξαν ὀτυχήματος, οἷον οὐ γέροντες ἀλλ' οἱ Ἕλλησι παρὸς Ἑλλήνας ἀγωνισαμένοις, ὅσθεν αὐτοῖς ἠπλήθησαν ἡλωση τῆς ἀρετῆς καὶ ἠγάθη τὴν ἠπλημύλιον πόλιν ἢ τὴν νικῶσαν. ὁ μὲν γὰρ Ξενοφάνησι, τῆς ἀγαθῆς ἀνδραγαθίας πρὸς τῆς ἐν οἴκῳ καὶ παιδιᾷ φωνᾶς καὶ Διὰ τελευτᾶς ἀξιωματικῶν ὀρθῶς λέγων. ἔστι ὃ οὐχ ἠπλήθη ἀλλὰ καὶ μάλλον ἀξιῶν κατὰ μοῖρην καὶ θεῶν τῆς ἀγαθῆς ἀνδραγαθίας τῆς τύχης παρὰ τῆς καὶ λέγει διδραχμοποιῶντες. ἔτυχε μὲν γὰρ ἡ πόλις ἐορτὴν ἀγροῦσα, καὶ ξένων οὐσα μεσση (γυμνοπαιδιᾷ γὰρ ἦσαν ἀγωνιστῶν ἡρώων ἐν τῆς θεῶν) παρήσαν διὰ τὸ Λακεδαίμονι οἱ τὴν Συμφορᾶν ἀπαγγέλλοντες. οἱ ὃ ἔφοροι, καὶ παρ' αὐτῶν ὄντος καταφρονῶν ὅτι διέφθαρται τὰ παρὰ γυμνασίων, καὶ τὴν ἀρχὴν ἀπολωλέκασι, οὐτε χορὸν ἐξελθεῖν εἶασαν, οὐτε ὄρχημα τῆς ἐορτῆς μεταβολῆν τὴν πόλιν. ἀλλὰ κατ' οἰκίαν τῶν τεθνεώτων τοῖς παρὰ γυμνασίων τὰ ὀνόματα πέμψαντες, αὐτοῖς τὰ παρ' αὐτῶν τὸν ἀγῶνα τῶν χορῶν ἐπὶ τῶν ἀμειβόμενων φαιερῶν ἢ δὴ γεροντότων πᾶσι τῶν τε θορῶν καὶ τῶν τεθνεώτων, οἱ μὲν τῶν τεθνεώτων πατέρες καὶ κηδεσμεῖς καὶ οἰκεῖοι καταβαίοντες εἰς ἀγροῦν, ἀλλήλοισ ἐδδξιοῦντο λιπαροῖς τὰ παρὰ σῶπα, φρονήματος μεσὶ καὶ γήϊος. οἱ ὃ τῶν θορῶν ὡς παρ' ὅτι πέρι, μὲν τῶν γυμνασίων οἱ καὶ διέτελλον. εἰ δέ τις ἄλλος ἀνὰ κῆρας παρὸς ἐλθοῖ, καὶ γήϊος καὶ φωνῆ καὶ βλέμματι ἀπεινὸς ἐφαίνετο καὶ συνεσαλμῆτος. ἐπὶ ὃ μάλλον τῶν γυμνασίων ἰδῆν ἴω καὶ πιστάσαι, τὴν μὲν ζῶν. Διὰ παρὰ δεξιῶν ἡνὸν ἀπὸ τῆς μάχης, κατηφῆ καὶ σιωπηλίῳ τῆς ὃ τῶν περὶ τὸ κέναι λεγόμενων, ἐν τε τοῖς ἱεροῖς δὲ τῆς αἰατρεφομίας, καὶ παρὸς ἀλλήλους ἰσχυρῶς καὶ φιλοῦμος βαδίζουσας. οὐ μὲν ἀλλὰ τοῖς πολλοῖς, ὡς ἀφίσαντο μὲν οἱ σύμμαχοι, παρὰ δεξιῶν ὃ νενικηκώς Ἑπαμεινώνδας καὶ μεγαλοφρονῶν ἐμβολῆν εἰς Πελοπόννησον, ἔπειτα τῶν χρησμῶν ἐπέπεσε τότε, παρὸς τὴν χολοπῆτα τῆς Ἀγισιλάου, καὶ δυσθυμία πολλή, καὶ πλοία παρὸς ὃ θεῶν, ὡς Διὰ τῆς παρὰ τῆς οὐσίας κακῶς τῆς πόλεως, ὅτι τῆς ἀρετῆς τῆς βασιλείας ἐκβαλόντες, εἴλοντο χολὸν καὶ πεπληρωμένον. ὁ πᾶντος μάλλον αὐτοῖς ἐδίδασκε φράζεσθαι καὶ φυλάττειν τὸ δαμόνιον. Διὰ ὃ τὴν ἀπὸ δῆλον διώαμιν αὐτῶν καὶ ἀρετῆ καὶ δόξαν, οὐ μόνον ἐξῆντο βασιλεὺς καὶ στρατηγῶν τῶν καὶ πόλεμον, ἀλλὰ καὶ τῶν πολιτικῶν ἀπειρῶν ἰατρῶν καὶ διατητῆ τοῖς ἐν τῆ μάχῃ καταδφλίασαν, οἱ αὐτοῖς φέσαντας ὀνομάζουσιν ὀκνοῦντες τὰς ἐκ τῶν νόμων ἀπμίας παρὰ γὰρ, πολλοῖς οὐσι καὶ διωαπῆς, φοβούμενοι νεωτερισμὸν ἀπ' αὐτῶν. οὐ γὰρ μόνον ἀρχῆς ἀπειρῶνται πάσης, ἀλλὰ καὶ διωαπῆς ἡνὸν γυμνασίων καὶ λαβῆν, ἀδύξον ὅτι. πᾶσι ὃ βουλευόμενος αὐτοῖς τῶν ἐπιτηδύμων. οἱ ὃ καρπεροῖς παρὸς αὐχμηροῖς καὶ ἀπεινοῖς, πρὸς βωνῆς τε παρὰ ἑρραμυθῶν χρώματος βαπτῶν φοροῖσι, καὶ ξυρῶνται μέγας τῆς ἰσχυρῆς, μέγας ὃ φέφοροι. δεινὸν οὖν ἦν τοῖς ἡνὸν τῆ πόλῃ παρὸς πολλοῖς, ὅσον ὀλίγων δεομένοις στρατιωτῶν. καὶ νομοτέτω ἀμερῶν τῆς Ἀγισιλάου. ὃ μὴ τε παρὰ γὰρ ἡ, μὴ τε ἀφελῶν, μὴ τε μεταγρᾶφας, εἰσῆλθεν εἰς ὃ πλῆθος τῶν Λακεδαίμονιων καὶ φήσας

A Hecatombæonis quinta dierum intervallo viginti apud Leuctra cæsi sunt. vbi mille Lacedæmonij cecidere, & rex Cleombrotus, circaque eum Spartiarum fortissimi quiqu; in quibus Cleonymus Sphodriæ aiunt illum formosum, quum ter ante regis pedes concidisset, totiesque erexisset se, cum Thebanis pugnantem occubuisse. Hac ictis inexpectata clade Lacedæmonijs, & Thebanis secunda ad gloriam fortuna vsis, qualis certantibus contra Græcos Græcis nulla obtigerat alia, nihilo minus commendares & admirareris victæ ciuitatis quàm victricis virtutem. Quippe habere Xenophon ait bonorum virorum vel per vinum & ludum missas voces iocosque aliquid memoratu dignum, & recte dicit. Est verò non minus, imò magis, operæpretium contemplari & perpendere bonorum virorum in dictis & factis reflante fortuna decorâ constantiam. Fortè festum diem agitabat ea ciuitas, & peregrinis referta erat. Nam ludi gymnici edebantur certantibus in theatro choris, quum ex Leuctris nuntij cladis adfuerunt. Ibi ephori, quanuis ilicò perspicuum foret actum de summa rerum & amissum esse imperium, neque egredi chororum permisere, neque formam immutari à ciuitate festi: verum missis domum cætorum ad propinquos nominibus ipsi ludos & certamen chororum curauerunt. Postridie manè quum iam omnibus constaret qui incolumes essent & qui occubuisent, defunctorum genitores affines & propinqui in forum descendere, consalutantes inter se vultu exporrecto, animoque erecto & hilari: superstitum, sicut in luctu cum fæminis domi se continuerunt. Si quem necessitas in publicum subigeret prodire, cum & habitu & voce & obtutu demissum videres contractumq;. Multo magis inter mulieres cernere & audire erat hanc, quæ saluum filium ex prælio expectabat, mœstâ & tacitam: illas verò, quarum perisse dicebantur liberi, publicè in sacris ædibus versantes, hilariterque se mutuo & cello animo inuisentes. Verù enim verò plebi, vt socij desciuere, victorq; Epaminondas & successu sublatus inuasurus expectabatur Peloponnesu, oracula recurrerunt in mentè de Agesilai clauditate, atq; ingens perculit eam mœstitia religioq;, quasi resp. id eo afflicta esset quòd rectu regno deiecissent, claudum verò luxatumque legissent: quod Deus ipsos imprimis erudierat perpendere & deuitare. Verum propter opes eius alias virtutemque & nomen, non modò rege & imperatore in re bellica, verum etiam ciuiliū difficultatum vsi eo sunt medico & arbitro: quum dubitaret illis qui ex acie fugerant, quos Trefantas, id est Trepidantes, appellant, quòd multi & potentes forent, veriti nequid nouarent, legitimas inurere ignominias. Non tantum enim omnibus arcentur honoribus, sed & vxorem illorum alicui collocare aut accipere probrosum est ab illo. Pulsandi eos quiuis, qui in eos incidere, ius habet. Illi olerant squalidi & demissi circummeantes in lænis pannosis colore infectis. Barbam partim radunt, partim promittunt. Tales proijcere multos in ciuitate, quæ non paucos quæreret milites, graue erat. Ita legislatorem Agesilaum creant. Ille nulla litera nec adiecta nec detracta nec correcta, in concionem Lacedæmoniorum progressus,

καὶ φήσας

finendum ait leges illo die dormire, atq; ex eo vim suam recipere in posterum. Itaq; simul & ciuitati leges, & ciuibus illis conferuauit famam, qui, vt presentem consternationem & mœstitiam iuuentuti detraheret, incurfauit Arcadiam. Signa quidē enixē declinauit conferre cum hostibus: sed oppidulum quoddam Mantineorum cepit, finesq; depopulatus, erectiorem spe ac lætiores reddidit ciuitatem, quasi non vndequaquam deploratā. Sub hæc irrupit Epaminondas cum sociis in Laconiā. Habebat sub signis armatos non minus quadraginta millia, frequentes etiam leuium armorum & inermes prædandi causa sequebantur castra, vt vniuersum agmē, quod inuasit in Laconiam, millia septuaginta efficeret. Spatium erat autem non minus sexcentorum annorū, quā Lacedæmonem Dorii tenuerant. Toto hoc interuallo hostis tum primū est in finibus eorum conspectus. Antē ausus id fuerat nemo, sed integros atque intactos incurfantes igne populationibusq; vsq; ad Eurotam & urbē fœdauere, neq; arma contra tulit quiquā. Neq; enim permisit Agefilus cum tantis (vt Pomponius tradidit) belli fluctibus & vndis Lacedæmonios luctari. verū media & præcipua vrbis loca armis stipauit, Thebanorumq; minas & iactantiam tulit, nominatim se, sicut facem belli & horū autorem malorū, laceffentium, ac de solo iubentium decernere. Nec minus quā hæc obtundebant Agefilum vrbani tumultus, clamores & discursus, quum senes æstuarent præsentī fortuna, nec conuiescere fœminæ possent, sed prorsus amentes ad clamores & incendium hostile circumferrentur. Mordebat insuper eum gloriæ suæ macula, quod quam ciuitatem acceperat maximam & potentissimam, eius aspiceret contractā dignationem & magniloquentiam repressam, qua ipse quoq; vsus fuerat subinde: quum gloriaretur fœminam Lacenam fumum non vidisse hostilem. Fertur Antalcidas quoq; Atheniensī quodam de virtute secum ambigenti, quum dixisset ille, At qui nos sepe à Cephiso vos fugauimus, occurrisse, Nos verò ab Eurota vos nunquam. Arguo item respondit quidam ex obscurioribus Spartiatis, quum ille dixisset, Multi in Argolide vestrates iacent: At vestras in Laonia iacet nemo. Tunc Antalcidam, qui ephorus erat, fama est liberos præ metu clam in Cytheram deportasse. At Agefilus, quum aggrederentur anem transmittere hostes, atque ad urbem perumpere, desertis cæteris partibus pro mediis & editioribus instruxit aciem. Eurotas tunc ob præcedentes niues longè copiosissimam vim aquæ vehebat, vndaq; Thebanis ex gelu quā ex asperitate molestior duriorq; erat transitu. Incedentem in prima acie ostenderunt quidam Epaminondam Agefilo, qui (vt fama tenet) per diu illum intuitus, aciemq; ab eo nusquam deflectens, hoc vnum dixit, *O hominem magnificum!* Quum contenderet autem in vrbe, Epaminondas pugna conferre & trophæum excitare, nō valuit elicere neq; excitare Agefilum. Itaq; mouit retrò ab vrbe exercitum, & agrum depopulatus est. Lacedæmone verò quidam iam pridem peruersi & tetri homines ad ducentos globo facto occupant Hisforion,

A καὶ φησας ὅτι τοὺς νόμους δεῖ σήμερον εἶναι κατεῦδειν, ὅτι ἡ τῆς σήμερον ἡμέρας κυρίου εἶναι παρὰ τὸ λοιπὸν, ἅμα τοῖς τένομουσιν τῆ πόλει καὶ τοῖς ἀνδράσιν ἐπιτήμοις ἐφύλαξε. βουλόμενος οὖν τὴν παρῶσαν ἀθυμίαν καὶ κατήφειαν ἀφελεῖν τῶν νέων, ἐπέβαλεν εἰς Ἀρκάδιαν, καὶ μάλιστα μὲν ἰσχυρῶς ἐφύλαξε τὸ σιωάφα τοῖς ἐναντίοις, ἐλὼν δὲ πολὺν χρόνον τῶν Μαιπινέων, καὶ τὴν χώραν ἐπιδραμῶν, ἐλαφροτέρην ἐποίησε ταῖς ἐλπίσι καὶ ἠδία τὴν πόλιν, ὡς οὐ πρὸς τὰ παλαιὰ ἀπεγνωσμένῳ. ὅτι δὲ τούτου παρῶν εἰς τὴν Λακωνικὴν ὁ Ἐπαμεινώνδας μὲν τῶν συμμάχων, ὅτι ἐλαττονας ἔχον τετρακισμυρίων ὀπλιτῶν. πολλοὶ ὅτι καὶ ψιλὸν καὶ ἀοπλοὺς παρὰ τὴν ἀσπίδα σιωηκλάθην ὡς τε μυριάδας ἐπὶ τὴν σύμπληρον ὄχλον σιωησεβαλεῖν εἰς τὴν Λακωνικὴν. ἡ δὲ μὲν δὴ χρόνος ὅτι ἐλαττων ἐτῶν ἑξακισίων ἀφ' οὗ κατέκρινε τὴν Λακεδαίμονα Δωρεῖς. ἐν δὲ τούτῳ ἀπορῶν, τότε παρῶτον ὠφθησαν ἐν τῇ χώρᾳ πολέμοι, παρῶτερον δὲ ὁδοὶς ἐτόλμησεν. ἀλλὰ ἀδῆστον καὶ ἀήκτον οὐσαν ἐμβολόντες ἐπυρπόλωσαν καὶ διήρπασον, ἀγρὸν τοῦ πόλεως καὶ τὴν πόλεως, μηδενὸς ἐπιζήσιοντος. ὁ γὰρ Ἀγισίαςος ὅτι εἶα παρὰ τὸ σιωῦτον (ὡς φησὶ Θεόπομπτος) ὡς Παλμεν. ῥέμα καὶ κλύδωνα πολέμου μάχασθαι τοῖς Λακεδαίμονιοις, ἀλλὰ τὰ μέσα τὴν πόλεως καὶ κλειώτατα τοῖς ὀπλιταῖς παρῶσε φέρμενος, ἐκαρτέρει τὰς ἀπειλάς καὶ τὰς μεγαλαυχίας τῶν Θεβαίων, παρῶσε καλουμένων ἐκείνων ὀνομασί, καὶ ἀμαμάχασθαι παρὰ τὴν χώραν κελθόντων, ὅτι τῶν κακῶν ἀπίος ἔστιν, ἐκκαύσας τὸν πόλεμον. οὐχ ἦσαν ὅτι τῶν ἐλύποιον τὴν Ἀγισίαςος οἱ καὶ τὴν πόλιν ἰορῶσοι καὶ κραυγαὶ καὶ ἀγαθρομῆ τῶν παρῶσε τῶν, διασπαρχειωῦτων τὰ γινόμενα, καὶ τῶν γυναικῶν οὐ διωαμῶν ἡσυχάζειν, ἀλλὰ πρὸς τὰ παλαιὰ ἐκφροῖνοι οὐσαν παρὰ τὴν κρουζὴν καὶ τὸ πῦρ τῶν πολεμίων. ἡνία δὲ καὶ τὸ τὸ δόξης αὐτὸν, ὅτι τὴν πόλιν μεγάλῳ παρῶσε λαβῶν καὶ διωαπῶν τῶν, ἐώσε σιωσαλμῶν αὐτῆς τὴν ἀξίωμα, καὶ τὸ καύχημα κεκαλυμμένον, ὡς καὶ αὐτὸς ἐχρησάτο πολλάκις, εἰπὼν ὅτι γυνὴ Λάλαμα καπνὸν οὐχ ἐώσε πολέμον. λέγεται δὲ καὶ Ἀνταλκίδας, Ἀθηναῖος πρὸς ἀμφισβητούμενος ὑπὸ ἀνδρείας παρὰ αὐτὸν, καὶ εἰπόντος, Ἡμεῖς μὲν τοῖς πολλάκις ὑμᾶς ἀπὸ τῆς Κηφισοῦ ἐδίωξαμεν, ὑποσυχῆν, Ἀλλ' ἡμεῖς γε ὁδοὶς ποτε ὑμᾶς ἀπὸ τοῦ Εὐρώτα. παρῶσε πλησίως ὅτι καὶ παρὰ τὴν Ἀργεῖον ἀπεκείνατο τῶν ἀσημοτέρων τῶν Σπαρτιατῶν. ὁ μὲν γὰρ εἶπε, Πολλοὶ ἡμῶν ἐν τῇ Ἀργεῖδι κείνται ὁ δὲ ἀπαυῶτησεν, Ἰμῶν δὲ γε ὁδοὶς ἐν τῇ Λακωνικῇ. ἐνοιοι μὲν τοῖς τὸν Ἀνταλκίδην φασὶν ἐφορῶν οὐσα τοῖς παῖδας εἰς Κόθηρα ὑποκείσας, παρῶσε φοβὸν ἡσυχίαν. ὁ δὲ Ἀγισίαςος, ἐπιχειροῦτων ἀβασίμειν τὸν πόλεμον. τῶν πολεμίων, καὶ βιάσας παρὰ τὴν πόλιν, ἐκλιπῶν τὰ λοιπὰ, παρῶσε τῶν μέσων καὶ ὑψηλῶν. ἐρῶν δὲ πλείους εἰαυτῶν καὶ μέγιστος τότε ὁ Εὐρώτας, χροῖων γενουμένων καὶ τὸ ῥέμα μέλλον ὑπὸ ψυχρότητος ἢ τραχύτητος ἐγένετο σκληρὸν καὶ χαλεπὸν τοῖς Θεβαίοις. παρῶσε μὲν δὲ παρῶτον τῆς φάλαγγος τὸ Ἐπαμεινώνδην ἐδείκνυσαν τινὲς τῶν Ἀγισίαςος κακείνος (ὡς λέγεται) πολλῷ χρόνον ἐμβολέσας αὐτῶν, καὶ συμπαρῶσε πέμψας τὴν ὄψιν, ὁδοὶς ἢ ποσῶτον μόνον εἶπεν, Ὡς τὸν μεγαλοπαρῶσεμο-

Eustathius vocat Xen. 1. vi. Palmer.

Palmer.

οὐδ' ἄρτεμιδος ἱερὸν ὄσιν, Ὀρέκη κὶ δις κείσασιν τόπον. ἐφ' οἷς βυλομύων ἄγους ὠθεῖα ἔτ' Λακεδαιμονίων, Φοβηθεὶς τ' νεωτερισμὸν ὁ Ἀγισίλαος, ἐκέλευσε τὸς μὲν ἄλλας ἡσυχίας ἀγῆν. αὐτὸς δὲ ἐν ἱματίῳ κὶ μὲν ἐνὸς οἴκετου πρὸς οὐρανὸν, ἄλλως ἀκνηρένῃ τῷ πρὸς τὰ γμάτος αὐτοῦ. οὐ γὰρ ἐπ' αὐτὰ κελδοῖσι σιωπῆσαι ἔδει, ἀλλὰ τὸς μὲν ἐκεῖ (δείξας ἑτέρων τόπον) τὸς δ' ἀλλὰ χροῖε τ' πόλεως. οἱ δ' ἀκούσαντες ἤδησαν, οἱ ὀμόνοιοι λαοθάλασσιν κὶ ἀφ' ἑσάντες ἔπι τὸς πόπεσ οἷς ἐκείνος ἐκέλευσε ἀπεχέσθαι. ὁ δ' ἔτ' μὲν Ἰατώριον ἄγους μετὰ περὶ μύθος, ἑτέροις κατέχευε. τ' δὲ συζάντων ἐκείνων πρὸς πεντεχίδεκα ἑκαστὸν συλλαβῶν, νυκτὸς ἀπέκτεινε. ἄλλῃ B δὲ μείζων ἐμλυύθη σιωμοσία κὶ σιωδοδὸς ἀνδρῶν Σπαρτιατῶν, ἔπι πρὸς ἄγματοι νεωτέροις εἰς οἰκίας κρύφα σιωερχομύων οἷς κὶ κρίνειν ἀπορροὴν ἰὼ ἐν παρὰ χῆ πσαυτή κὶ πρὸς οὐρανὸν ἔπι βυλομύων. ἀπέκτεινε οὖν κὶ τέτοις μὲν τ' ἐφόρων βουλοσάμωρος ὁ Ἀγισίλαος ἀκρίτοις, ἑσδένος δὲ ἄρα δικῆς περὶ ἀνατωμύων πρὸς τὸν Σπαρτιατῶν. ἐπεὶ δ' πολλοὶ τῶν τετραγμύων εἰς τὰ ὄπλα πρὸς οἰκῶν κὶ εἰλώτων ἀπέδιδρασκον ἐκ τ' πόλεως πρὸς τὸς πολεμίοις, κὶ τῆτο πλείσθην ἀθυμίας παρῆχον, ἐδίδαξε τὸς ἑσθῆρας πρὸς ὄρθεον ἔπι φοιτοῦ τὰς σιβάσις, κὶ τὰ ὄπλα τ' ἀποκεχωρηκῶτων λαμβάνειν κὶ ἀποκρύπτειν, ὅπως ἀγνοῖται ὁ πλήθος. ἀναχωρήσαι δὲ τὸς Θεβαίους ἐκ τ' Λακωνικῆς οἱ μὲν ἄλλοι λέγροισι, χιμῶνων γμομύων, κὶ τ' Ἀρκάδων δὲ ἑσδένος ἀπίεσαι κὶ ἀφ' ἑσθῆρας ἀπάκτως. οἱ δὲ, βεῖς μύων ἐμμεμυρηκῶτων ὄλοισι, κὶ τὰ πλείστα τ' χροῖε ἀφ' ἑσθῆρας. Θεόπομπος δὲ φησιν, ἠδὲ τ' Βοιωτάρχων ἐγνωκῶτων ἀπαίρειν, ἀφικέσθαι πρὸς αὐτοῦ Φειξὸν ἀνδρα Σπαρτιάτιω, πρὸς Ἀγισίλαου δέκα τάλαντα χρομύων τῆς ἀναχωρήσεως μισθόν. ὥστε τὰ πάλαι δεδογμύων πρὸς οὐρανὸν αὐτοῦ ἐφόδιον πρὸς τῶν πολεμίων πρὸς πρὸς ἑσθῆρας. τῆτο μὲν οὖν οἷς οἶδα ὅπως ἠγρόσαν οἱ ἄλλοι, μόνος δὲ Θεόπομπος ἠδὲ τ' οὐ. τῆ δὲ σιωμύων τ' Σπαρτιάτιω τότε, πρὸς τῶν ὀμολογῶσι γμῶσαι τ' Ἀγισίλαον, ὅτι τῶν ἐμφύτων αὐτῶ παθαίν, φιλονεικίας κὶ φιλοθυμίας, ἀποσῶς, ἐχρῆσθε πῶς πρὸς ἄγματοι ἀσφαλῶς. οὐ μὲν ποτιώ γε διωάμιν κὶ τῶν δὲ ἑσθῆρας ἐδωκῆθη τῆς πόλεως ἀνασθεῖν ἐκ τῶ πῶματος. ἀλλ' ὥς πρὸς σάματος ὑγεινοδ, λίας δὲ ἀκρεῖβι κὶ κατησκημύων κὶ χρομύων ἀφ' ἑσθῆρας τ' χρομύων, ἀμύρτια μία κὶ ῥοπή τῶ πῶσαν ἐκλινεν ἀτυχίω τῆς πόλεως, οἷς ἀλόγως. πρὸς γὰρ εἰρλίω κὶ ἀφ' ἑσθῆρας ὀμολογῶσι ἀεῖσα σιωμύων πολυθῶματι πρὸς ἄγροισι δὲ χρομύων κὶ διωασίας βιαίοις, (ὧν ἑσδένος ἠγροῖτο δεῖσθαι πόλιν Ἀδαμῶνος βιωσομύων ὁ Λυκοῦργος) ἐσφάλησαν. αὐτὸς οὖν ὁ Ἀγισίλαος ἠδὲ πρὸς τῶν φρατείας ἀπειρήκει ἀφ' ἑσθῆρας. Ἀρχίδαμος δὲ ὁ υἱὸς αὐτῶ, τῶ ἐκ Σικελίας ἠγροσαν πρὸς τῶν τυραννοῦ βοήθῆμον ἔχων, ἐκίησεν Ἀρκάδας τῶν λεγρομύων ἀδακρῶν μύων. ἑσθῆρας γὰρ ἔπεσε τῶ μετ' αὐτῶ, συζοῖς δὲ τῶν ἐσθῆρας ἀνείλεν. αὐτῆ μύων τ' ἀδακρῶν ἠγροῖτο κὶ πρὸς οὐρανὸν ἔργον αὐτοῦ εἶδ' ὁ νικῶν τοῖς πολεμίοις, ὥστε μῆτε θύειν τοῖς θεοῖς, πλὴν ἀλεξφύονα νικητήριον ἐν τῆ πόλει, μῆτε μεγαληγορεῖν τοῖς ἀγρομύων, μῆτε ὑφ' ἑσθῆρας τοῖς πυλομύων. ἀλλὰ κὶ τῆς ἐν Μαυριναία μύων γμομύων, ἰὼ Θεουκυδίδης γέγεσθε, πρὸς πρὸς φρῶσαι τῶ νικῶ οἱ ἀφ' ἑσθῆρας ἐκ

A (Dianæ id templum est) munitum & firmum locum. In quos irruere quum extemplo Lacedæmonii vellent, veritus Agesilaus seditionem, imperat reliquis ut quiescant. Ipse pallio amictus & vno comitatus seruo accedit clamans, secus eos edictum accepisse. Neque enim huc coire neque omnes se iussisse, sed partim illuc, ostendens alium locum, partim aliam in partem urbis. Quo audito lathi fallere rati, ac distracti ad loca quæ ille demonstrauerat discedunt. Hissorio Agesilaus ilico accitos alios imposuit. Ex illis qui conspirauerant, ad quindecim corripuit & nocte necauit. Maior inde detecta coniuratio & conciliabulum ciuium Spartiatatum ad res nouandas etiam in certas partes coeuntium, quos & iudicio persequi tanto in motu, & conuiuere insidiantibus anceps erat. Quare deliberatione cum ephoris habita, Agesilaus & hos quoque indicta causa occidit, quum supplicium de Spartiate ante eam diem, nisi audito, nullo sumptum fuisset. Quia verò multi accolæ & Ilotæ quos centuriauerant in ordines militares, ex vrbe transfugiebant ad hostes, quod quidem confirmationis magnæ erat causa: apparitoribus suis præcepit ut toros diluculo adirent, atque arma eorum qui transfugerant, auferrent reconderentque, quo numerus in occulto esset. Signa mouisse ex Laconia Thebanos alii hyeme superueniente compulso & incipientibus incondite digredi & dilabi Arcadibus asserunt: pars tres solidos menses fuisse illic moratos, finesque penè omnes euastasse, Theopompus auctor est, quum iam bæotararchæ moliri inde constituissent, Phrixum Spartiatem eos adisse, mercedemque ab Agesilao deportandæ exercitus decem talenta attulisse: ita exequentibus iam pridem deliberata suppeditatum insuper ab hostibus viaticum. Id ego haud scio qua ratione fefellerit alios, solus autem rescuerit Theopompus. Enimuero tunc incolumen stetisse Spartam omnes adscribendum fatentur Agesilao: quod ab insitis sibi motibus discedens, peruicacia & ambitione, securitati studuerit. potentiam tamen atque authoritatem ciuitatis nequiuit ex illa ruina excitare: sed sicut corporis salubris, quod victu nimium exquisito & exacto est assidue vsum, vnum peccatum & momentum felicitatem ciuitatistotam inclinauit: neque immerito. Siquidem reipubl. ad otium & virtutem & concordiam optimè instituta quia imperia & potentatus adhibuerant violentos, quorum nullo arbitratus erat opus esse ciuitati ad beatam vitam Lycurgus, collapsi sunt. Porro ipse quidem ob grauem iam ætatem Agesilaus belli munera abdicaerat. Filius eius Archidamus accepto ex Sicilia à tyranno auxilio Arcadas victoria illa appellata incruenta profligauit. Nam nemine de suis desiderato magnam stragem dedit hostium. Detexit præcipue hæc victoria ciuitatis illius imbecillitatem. antè enim vsque adeo vsitatum ducebant & competens ipsis opus vincere hostes, ut nec immolarent victoriæ causa in vrbe diis præterquam gallum gallicum, nec gloriarentur milites, nec exultarent qui audiebant. Imò verò commissa ad Mantineam pugna, quam descripsit Thucydides, primo victoriæ nuntio magistratus, quod læta attulisset, carnes ex conuiuio, præterea nihil misere.

φιδιπίου χρέας ἔπεμψαν διαγγέλιον, ἄλλο δὲ ἑσθῆρας.

At hoc nuntiato conflictu ad Archidami reditum se continuit nemo : sed princeps pater manantibus gaudio lacrymis obuiam ei processit, & secundum illum magistratus. Senes mulieresque frequentes ad amnem descenderunt manus ad caelum porrigentes, deosque cientes, quasi indignas maculas eluisset Sparta, clarumque denuò lumen oculis hauriret. quando antè eam diem referunt nec viros sustinuisse vxores suos contueri, offensionum suarum rubore. Quum restitueret Epaminondas Messenem, confluerentque ad eam vndique veteres ciues, decernere praelio non audebant, neque valebant prohibere. Indignabantur verò, & infensi Agesilao erant, quòd quum regionem ne amplitudine Laconica angustiozem, & verò etiam longè totius Graeciae felicitate primam, quam tenuerant & tanto vsurpauerant spatio, eius regno amisissent. Atque hinc oblatam à Thebanis pacem non accepit Agesilao. Qui quum permittere verbo agrum illum re obtinentibus nollit, sed de eo altercatur, cum illum non recepit, tum Lacedaemonem insuper penè amisit arte bellica circumuentus. Postquam enim Mantinei iterum à Thebanis defecerunt & acciuerunt Lacedaemonios, Epaminondas, vbi Agesilaum rescuit cum infesto exercitu ab vrbe profectum accedere, imprudentibus Mantineis nocte ex Tegea vasis conclamatis in ipsam mouit Lacedaemonem. ac nihil propius factum est quàm vt praeterlatus alia via Agesilaum vacuam capere urbem. Verum quum Euthymus Thespiensis, vt Callisthenes tradit, vt Xenophon, Cretensis quidam Agesilao rem enuntiaffet, praemisso properè equite significauit rem ciuibus, nec multò post ipse est urbem ingressus. Post aliquanto Thebani superato Eurota urbem oppugnauere, fortissimè & supra statem propugnante Agesilao. Neque enim securitati, vt antè, & cautioni videbat locum esse, sed magis desperationi & audaciae. Quibus superiori tempore nunquam fretus vel vsus, his in praesentia solis propulsauit periculum, atque erepta ex Epaminondae manibus vrbe, trophaeque excitato, pueris & foeminis ostendit optima nutrimentorum praemia patriae Lacedaemonios persoluerè, inter primos insigniter certantem Archidamum : qui animi vi & corporis agilitate citatè per vias eò vbi laborabatur in pugna peruolauit, omnibusque locis hosti cum paucis se obiecit. Isadam Phœbidæ etiam hostibus, nedum ciuibus, praclarum aiunt visum & admirandum spectaculum. quippe corporis erat eximia forma & proceritate: aetate, qua gratissimè efflorescunt homines quum ex pueris transeunt in viros. Nudus autem, quibus tegetet se, tum armis tum vestibus, quum vnixisset corpus oleo, vna manu lanceam, altera gladium tenens proiecit se in publicum. Via per medios facta pugnantes, coniecit se inter hostes, obuium quenque feriens & prosternens. Vulneratus fuit à nemine, siue deus ob virtutem tutelam eius egit, siue amplior homine & augustior est visus. Huius rei gratia ephoros fama est corona eum donasse: mox, quòd sine armis fuisset decertare ausus, mille drachmarum multam ei dixisse. Paucis post diebus ad Mantineam dimicatum est. Ibi Epaminondam,

A τότε ὅτ' ἡ μάχης ἀφελθείσης, καὶ τῷ Ἀρχιδάμῳ παροισόντος, ὁ δὲ εἰς ἐκαρτέρησεν, ἀλλὰ παρ' αὐτὸν τὸ πατὴρ ἀπύτωτα δακρύων ὑπὸ χροῶν, καὶ μετ' ἐκείνῳ τὰ δρχεῖα τῷ παροισούτων καὶ τῷ γυμναστικῶν ὁ πλῆθος ἐπὶ τῷ ποταμῶν κατῆει, καὶ τε χεῖρας ὀρεζόντων καὶ θεοκλυπιῶτων, ὡς παρ' ἀπεωσμένης τὰ παρ' ἀξίαν ὀνειδῆ τῷ Σπάρτης, καὶ λαμπερὸν αὐτῆς ὄξυ δρχῆς ὁ φάος ὀρώσης. ἐπεὶ παρ' ἑτέρῳ γε φασὶν ὁ δὲ τῷ γυμναστικῶν ἀπὸ πλάθειν τὴν δὲ δρας, ἀγχινομήνους ἐφ' οἷς ἐπώσαν. οἰκίζοντες ὅτ' ἡ Μεσσηνίας ὑπὸ τῷ πατρὶ τῷ Ἐπαμεινώνδῳ καὶ τῷ δρχῆων πολιτῶν πᾶσι λαχόντες εἰς αὐτῶν συμπορομήνους,

B Ἄμα μὲν χροῶν μὲν ὁ δὲ ἐτόλμην, ὁ δὲ κωλύειν ἐδύνατο χαλεπῶς ὅτ' ἡ βδρέως παρ' ἑτέρῳ τῷ Ἀγισίλαον εἶχεν, ὅτ' ἡ χροῶν ἔτε πλῆθος τῷ Λακωνικῆς ἐλάσσεια, ἀλλὰ καὶ παρ' ἑτέρῳ φασὶν τῷ Ἐλλωικῆς ἔχοντες, καὶ κερταυμῶν χροῶν ποσούτων, ὅτ' ἡ ἐκείνῳ βασιλείας ἀπολωλέασιν. ὁ δὲ καὶ παρ' ἑτέρῳ φασὶν ὑπὸ τῷ Θεβαίων τῷ εἰρήνῳ ὁ Ἀγισίλαος ὁ δὲ ἐδέξατο. μὴ βδλομήνους ὅτ' ἡ λόγῳ παρ' ἑτέρῳ τῷ ἔργῳ χροῶν τῷ χροῶν, ἀλλὰ φιλονεικῶν, ἐκείνῳ μὲν ὁ δὲ ἀπέλαβε, μικρῶν δὲ τῷ Σπάρτῳ παρ' ἑτέρῳ φασὶν καὶ ἑταρτηγηθείς. ἐπεὶ γὰρ οἱ Μαντινεῖς αὐτῆς ἀπέστησαν τῷ Θεβαίων, καὶ μετεπέμποντο τοῖς

C Λακεδαίμονιους, ἀποσώζοντες ὁ Ἐπαμεινώνδας τῷ Ἀγισίλαον ἑταρτηγηθῶν μὲν τῆς διωάμεως καὶ παροισόντος, λαθῶν τὴν Μαυλινεῖς ἀνέζεξε νοκτὸς ἐκ Τεγέας, ἀγχινο ἐπὶ αὐτῶν τῶν Λακεδαίμονα ὁ φράτευμα, καὶ μικρῶν ἐδέησε, παρ' ἑτέρῳ φασὶν τὸν Ἀγισίλαον, ἔρημον δρχῆς καὶ ἀπελαβεῖν τῶν πόλιν. Εὐθύμου δὲ Θεσπείως, ὡς Καλλιθέης φασὶν, ὡς δὲ Ζεῖοφῶν, Κρητὸς τινος, δρχῆς καὶ τῶν Ἀγισίλαος, ταχὺ παρ' ἑτέρῳ φασὶν ἰππεία τοῖς ἐν τῇ πόλει φασὶν ἔλα, μετ' οὐ πολὺ καὶ αὐτὸς παρῆλθεν εἰς τῶν Σπάρτῳ. ὀλίγῳ δὲ ὑστερῶν οἱ Θεβαῖοι διέβησαν τὸν Εὐρώτην, καὶ

D παρ' ἑτέρῳ φασὶν τῇ πόλει, μάλα ἐρρωμένως τοῦ Ἀγισίλαου καὶ παρ' ἡλικίας ἐπαμεινώντος. οὐ γὰρ, ὡς παρ' ἑτέρῳ φασὶν ἀσφαλείας ἐώρα τὸν χροῶν ὄξυ καὶ φυλακῆς, ἀλλὰ μάλλον ἀπονοίας καὶ τόλμης, οἷς τὸν ἄλλον χροῶν ὁ δὲ ποτε πιστεύσας, ὁ δὲ χροῶν μὲν, τότε μόνοις ἀπέωσατο τὸν κίνδυνον, ἐκ τῷ χροῶν τοῦ Ἐπαμεινώνδου τῶν πόλιν δρχῆς ἀπάσας, καὶ χροῶν ἔσπαιον, καὶ τοῖς παισὶ καὶ τῆς γυμναστικῆς ὅτ' ἡ δρχῆς πᾶσι καὶ τῆς πατρὶδι τοῖς Λακεδαίμονιους ἀποδίδοντας. ἐπὶ δὲ παρ' ἑτέρῳ φασὶν τὸν Ἀρχιδάμον ἀγχινοζόμενον ὑποφασίως, τῆς τῆς ψυχῆς καὶ τῆς χροῶν τῆς σώματος ὄξυ καὶ τῆς θλιβόμενα τῆς μάχης δρχῆς ἔλα. ἀλλὰ τῆς χροῶν, καὶ πᾶσι λαχόν μετ' ὀλίγῳ ἀντερείδοντας τοῖς πολεμίοις. Ἰσάδῳ δὲ τὸν Φοιδίδου ἕον, οὐ τοῖς πολιταῖς μόνοις ἀλλὰ καὶ τοῖς πολεμίοις ἔλαμα φουλάται καλὸν καὶ ἀγασίον. ἡ μὲν γὰρ ἐκ παρ' ἑτέρῳ φασὶν ὁ εἶδος, καὶ ὁ μέγεθος ὁ σώματος, ὡρα δὲ ἐπὶ ὅτ' ἡ δρχῆς αὐτοῖς ἀνδραποποιεῖται εἰς ἀδρας ἐκ παιδῶν, εἶχε γυμνὸς δὲ καὶ ὄπλων τῷ σκεπόντων καὶ ἰματίων, λίπα χροῶν μὲν ὁ σώμα, καὶ τῆ μὲν ἔχον χροῶν λόγῳ, τῆς ὄξυ φασὶν, ὄξυ καὶ τῆς οἰκίας, καὶ ἀλλὰ μέσων τῷ μαχομένων ὡσάμῳ, ἐπὶ τοῖς πολεμίοις ἀντερέφετο,

F παίων τῷ παρ' ἑτέρῳ φασὶν καὶ κατὰ βάλων. ἐβῶθη δὲ ὑπὸ ἑδενός, εἴτε θεοῦ δὲ δρχῆς φυλάττοντος αὐτὸν, εἴτε μίλλον καὶ κρείττον ἀνδραποποιεῖται τοῖς ἐσθρῆτοις. ὅτ' ἡ τῷ τῷ

δὲ λέγεται τοῖς ἐφόροις φασὶν αὐτὸν, εἴτα χιλίων δραχμῶν ὅτ' ἡ βάλων χροῶν, ὅτ' ἡ χροῶν ὄπλων ἀγχινο δωθῆναι ἐτόλμῃσεν. ὀλίγῳ δὲ ὑστερῶν ἡμέραις παρ' ἑτέρῳ φασὶν τῶν Μαντινεῖας ἐμαχέσασιν, καὶ τὸν Ἐπαμεινῶνδῳ,

ἤδη κρατούμεν τὸ πρῶτον, ἐπὶ δὲ ἐγκείμενον καὶ κεραιώ-
 δουρα τὸ δῶρον, Ἀντικράτης Λάκων ἕσπετος ἔπαυσε, δόξα
 μὲν, ὡς Διοσκουρίδης ἰσόρηκε· Λακεδαιμόνιοι δὲ Μαχα-
 εῖωνας ἐπὶ νῦν τὸς ἀπογόνους τῶν Ἀντικράτους κληθεῖσιν, ὡς
 μαχαίρα πατάξαντος, οὕτω γὰρ ἐθαύμασαν καὶ ἕσπετος ἄπη-
 σαν αὐτὸν φόβῳ τῆς Ἐπαμεινώνιδου ζώντος, ὡς τε ἡμᾶς μὲν
 ἐκείνη καὶ δωρεὰς ψήφισαοσιν, τὰς γὰρ δὲ ἀτέλειαν, ἡ δὲ ἐπὶ
 καὶ ἡμᾶς ἐξ Ἀντικράτης, εἰς τὸ Ἀντικράτους ἀπογόνων.
 μὲν ὅτι τὴν μάχην καὶ θάνατον τῆς Ἐπαμεινώνιδου, ἡρομίδης
 εἰρήνης τοῖς Ἕλλησι παρέσθαι αὐτοῖς, ἀπὸ γὰρ αὐτῶν οἱ πρὸ τὸν
 Ἀγσιλάου τῶν ὄρκου τοῖς Μεσσηνίοις, ὡς πόλιν οὐκ ἔχοντες.
 ἐπεὶ δὲ οἱ λοιποὶ πόλεις ἐδέχοντο, καὶ τοῖς ὄρκους ἐλάμβανον
 παρ' αὐτῶν, ἀπέστησαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, καὶ μόνοις αὐτοῖς
 πόλεμος ἦν, ἐλπίζουσιν ἀναλήψασθαι τὴν Μεσσηνίαν. βίαιος
 οὖν ἐδόκει καὶ ἀτελής καὶ πολέμῳ ἀπληστος ὁ Ἀγσιλάος
 εἶ, τὰ μὲν κρινὰς ἀγαλύσεις πόλιν τὴν ἑσπετος ἕσπετος καὶ
 ἀναβάλλων, πάλιν ὅτι ἕσπετος ἕσπετος ἀναγκά-
 ζομένης ἐροχλεῖν τοῖς καὶ πόλιν φίλοις, καὶ δὲ μείζονα
 καὶ σμυραίνεσθαι, δέον ἀπὸ ἀλλήλων κακῶν εἰς πόλιν
 πρὸς ἑαυτοῖς τὰ κεραιώ, καὶ μὴ τὴν ἅπασαν ἀρχὴν ἑσπετος
 ἡρομίδην ἀφεικῆτα, καὶ πόλεις καὶ γὰρ καὶ θάλασσαν,
 ἕσπετος τὴν Μεσσηνίαν κτημάτων καὶ πρὸς ὁδῶν σφραδαίνει.
 ἐπὶ δὲ μάλλον ἠδύξασε, Τάχος τὸν Αἰγυπτίῳ στρατηγῶ
 ἑσπετος ἑαυτὸν. οὐ γὰρ ἠξίου αἰδρα τῆς Ἑλλάδος ἀείρον
 κεραιώ, καὶ δόξης ἐμπεπληκῆτα τὴν οἰκουμένην, ἀπο-
 γάτη βασιλέως ἀγροῦ βαρβάρῳ χρῆσαι τὸ σῶμα,
 καὶ τοῦτομα καὶ τὴν δόξαν ἀποδοῦναι κτημάτων, ἔργα με-
 αδοφόρου καὶ ξεναγωγῆς ἀγροῦ ἀγροῦ. εἰ γὰρ ἕσπετος
 ὄγδοκοντα γερωνῶς ἔτη, καὶ πόλιν ἕσπετος ἕσπετος
 καὶ κεραιώ, ἐκείνη αὐτῶν ἀειδέσθαι τὴν κεραιώ
 καὶ πρὸς ἑσπετος ἡγεμονίαν ἕσπετος τῆς Ἑλλήνων ἐλευθερίας,
 οὐ πάμπον ἀμεμῶτον εἶ, τὴν ὡρα καὶ φιλοθυμία. πρὸ
 γὰρ κεραιώ καὶ κεραιώ δὲ οἰκείον εἶναι καὶ ὡρα, μάλλον δὲ
 ὄλως τὰ κεραιώ τῶν ἀγροῦ τὰς μετρία ἀγαφέρειν. οὐ
 μὲν ἐφροσίνε τούτων ὁ Ἀγσιλάος, ὅσδε ἕσπετος ἀείρον
 εἶ, λειτούργημα δημόσιον ὄσδε, ἀλλὰ μάλλον ἀναξιοῖ
 ἑαυτοῦ τὸ ζῆλον ἀγροῦ ἐν τῇ πόλει, καὶ κεραιώ πρὸς
 ἡρομίδην τὸν θάνατον. ὅταν ἀγροῦς αἰδοφόρου, ἀφ' ὧν
 ὁ Τάχος αὐτῶν κτημάτων ἐπέμψε, καὶ πλοῖα πληρώσας,
 ἀνῆλθε, τειάχοντα συμβούλους ἔχων μὲν ἑαυτοῦ Σπάρ-
 τιάτας, ὡς πρῶτον. ἐπεὶ δὲ κεραιώ πλοῖα εἰς τὴν Αἴ-
 γυπτον, ὅπως οἱ πρῶτοι τῶν βασιλικῶν ἡγεμόνων καὶ διοι-
 κητῶν ἐβάδιζον ὅτι ναῦν, θεοπρόντες αὐτῶν. ἡ δὲ καὶ
 τῶν ἄλλων Αἰγυπτίων ἐσπετος ἡ τε μεγάλη καὶ πρὸς ὁδοῦ
 ἀγροῦ τοῦτομα καὶ τὴν δόξαν τῶν Αἰγυπτίων. καὶ σμυραίν-
 χαζον ἀπὸρτες ὅτι τὴν θία. ὡς δὲ ἐώρων λαμπερ-
 τῆς μὲν καὶ κεραιώ ὄσδε μίαν, ἀγροῦ δὲ πρὸς ὁδοῦ
 τὴν κεραιώ μὲν ἐν νῆι πρὸς τὴν τὴν θία, δι-
 τελεῖ καὶ μικρὸν τὸ σῶμα, τεραχὺ καὶ φαῦλον ἡμέριον ἀμπε-
 χόμενον, σκώπειν αὐτοῖς καὶ γλαῦποιεῖν ἐπῆει καὶ λέγει
 ὅτι τοῦτο ἡ δὲ μολορομύρον, ὡδίνειν ὄρος, εἶτα μὲν ἀπο-
 τελεῖ. ἐπὶ δὲ μάλλον αὐτῶν τὴν ἀποπία ἐθαύμασαν, ὅτε ξε-
 νίων πρὸς κεραιώ τῶν καὶ πρὸς ὁδοῦ, ἀλλορε μὲν
 καὶ μόρως καὶ χλωας ἐλαβε, τεραχὺ δὲ καὶ πέρι-
 ματα καὶ μύρα δὲ τῶν καὶ βιαζομύρον λαβεῖν καὶ λιπαρομύτων, ἐκέλευσε τοῖς εἰλωσι δὲ δόξαι κεραιώ.

A dum prima iam acie fusa instat atque urget con-
 fectationem hostium, Anticrates Lacon excipiens
 lancea (vt scriptum reliquit Dioscorides) ferit. Ve-
 rum Lacedæmonii Machætionas etiam hac ætate
 Anticratis nepotes nominant, quod percussisset
 illum machæra. Ad eum enim eum suspexere & am-
 plexi sunt viui formidine Epaminondæ, vt hono-
 res illi ac præmia decernerent, & stirpi eius im-
 munitatem: quam nostra quoque memoria Cal-
 licratides obtinet vnus ex Anticratis sobole. Sub
 prælium & lethum Epaminondæ, pace inter Græ-
 cos sancita à iureiurando Agesilaus Messenios,
 B quasi oppidò carerent, summouit. quos vbi cæteri
 omnes admifere, & sacramentum ab iis accipere,
 discesserunt à fœdere Lacedæmonii, solique in ar-
 mis spe Messenen recipiendi mansere. Quare vio-
 lento ingenio & præfracto habitus est & belli in-
 fatiabili cupiditate Agesilaus, qui commune fœ-
 dus omnibus neruis interpellaret prolataretque:
 C ex altera parte ob rei pecuniariæ difficultatem so-
 licitare amicos vrbanos. æs alienum accipere, &
 cogere à ciuib. necesse haberet pecuniam, quum
 oportuiffet illis se malis extricare, quando eò tem-
 pus reciderat, nec quum totum imperium, quod
 fuerat tam grande terra marique, vrbesque de ma-
 nibus emisisset, de possessionibus & veltigalibus
 D discrucari Messenicis. Longè grauius improba-
 tus est quod duci Ægyptio se Tacho dedidisset.
 Indignum enim censuerunt illum virū, qui totius
 Græciæ numerabatur primus, laudibusque suis or-
 bem terræ impleuerat, homini barbaro, qui defe-
 cerat à rege, corpus suum commodare, nomenque
 & gloriam addicere argento, munus obeuntem
 mercenarii ac militum ducis conductitiorum. Si
 enim ille qui annis maior octoginta erat & cor-
 pore vulneribus conciso, honestam illam denuò
 pro Græciæ libertate & inclytam suscepiffet pro-
 uinciam, haud vacaret vndequeque reprehensione
 ætatis tempus atque ambitio eius. Honesti enim et-
 iam tempus congruum & ætatem decet esse.
 Quinimò distant à turpibus honesta modo. Horū
 tamen morabatur Agesilaum nihil, neque præter
 dignitatem vllum munus publicum, at socordem
 domi vitam exigere & residem expectare mortē,
 id potiùs arbitrabatur se indignum. Itaque eo sti-
 pendio quod sibi miserat Tachus, mercenarium
 E militem conscripsit, completisque nauibus atque ad-
 iunctis consiliariis Spartiatis, vt antè, triginta, vela
 fecit. Vt in Ægyptum est delatus, mox principes
 præfectorum & procuratorum regionum ei hono-
 ris causa occurrerunt descendenti. Fuit item alio-
 rum Ægyptiorum ob Agesilai nomen & claritudi-
 nem ingens studiū & expectatio, concurreruntque
 ad eum spectandum cuncti. Vt splendorem vel ap-
 paratum circa eum nullum conspexere, tantum
 senem in herba ad littus decumbentem, incom-
 ptum corpore & pusillum, horrido & obsoleto a-
 mixtum pallio, libuit illis irridere eum & illudere,
 atque dicere hanc illam fabulam esse, Parturire
 montem, mox murem nasci. Multo magis insul-
 sitatem eius sunt mirati, quum hospitalibus mu-
 F neribus allatis & adductis, farinam, vitulos, &
 anferes accepit: bellaria, cupedias, vnguenta re-
 iecit. Quum illi instarent precarenturque vt ad-
 mitteret ea, ad llotas ferri ea atque his iussit dari.

Palmar.

Papyro coronaria tamen delectatum, ob corona-
 rum simplicitatem, scribit Theophrastus, eamque
 in discessu petisse & accepisse ab rege. Ibi, post-
 quam cum Tacho se in belli apparatu occupato
 coniunxit, non pro spe sua totius exercitus ad eum
 delatus ducatus est, sed mercenariorum tantum,
 classis autem Chabrias Atheniensis est praefectus,
 summae vero rerum ipse praefuit Tachus. Id pri-
 mum Agesilaum torfit. Deinde reliqua Aegyptii
 insolentia & vanitate fatigatus ferre cogebatur, ac
 comitatus est nauigantem in Phoeniciam praeter
 dignitatem suam & ingenium obsecundans illi
 atque imperans sibi, dum est ei oblata occasio.
 Nectanabis enim Tachi patruelis, qui partem co-
 piarum ductabat, defecit ab eo, ac rex ab Aegyptiis
 renuntiatus, missis ad Agesilaum legatis petiit ut
 sibi veniret auxilio. Idem egit apud Chabriam,
 magna praemia utrique ostendens. Ea quum Ta-
 chus odoratus praerberet se illis supplicem, Cha-
 brias Agesilaum consulendo & leniendo retinere
 in amicitia Tachi studuit. Cui Agesilaus, Tibi
 Chabria, inquit, qui sponte tua huc venisti, tuo v-
 tendi consilio facultas est: ego a patria datus sum
 Aegyptiis dux. Quare improbe fecero, si ad quos
 missus socius sum, hos impugnem: nisi aliud im-
 peret patria. Ita fatus certos ablegavit, qui Tachum
 infestarentur & commendarent Nectanabim.
 Miserunt illi quoque oratum Lacedaemonios: hic
 ut iam pridem socius & amicus: ille ut studiosum
 se & promptiorem erga ciuitatem Lacedaemonio-
 rum praebiturus. Lacedaemonii auditis Aegyptiis,
 propalam responderunt Agesilao eam rem curae
 fore. caeterum illi per literas mandauerunt, ageret
 quod e republ. foret. Ita abductis mercede mili-
 tantibus transit ad Tacho ad Nectanabim, absurdo
 & indigno facinori commodum praetextens pa-
 triae. quando hoc quidem velamento detracto no-
 men istius facti verissimum erat proditio. Laceda-
 monii autem primam honesti partem reipubl.
 rationibus tribuentes, neque discunt neque sciunt
 quicquam iusti, nisi quod amplificaturum Sparta-
 tam putant. Ita desertus a mercenario milite Ta-
 chus, fugae se mandauit. Inde alius Mendisius rex
 designatus insurrexit in Nectanabim, contractisq;
 centum hominum millibus infestus imminebat.
 Agesilaus, quum Nectanabis eum confirmaret,
 allegaretque numerosos quidem hostes esse, sed
 collectitios & opifices, atque ut tyrones floccipen-
 dendos, At non horum numerum, inquit, horreo:
 verum ruditatem & inscitiam, ut quae im-
 posturis non sit opportuna. quippe doli hos, qui
 suspicaces & prauidentes moluntur occurrere,
 praeter opinionem circumueniunt: nihil qui
 prauidet, neque suspicatur, hic non dat captanti
 ansum: sicut nec luctanti momentum ille qui stat
 immotus. Hinc Mendisius quoque per legatos
 Agesilaum sollicitauit. Vnde coepit Nectanabis
 metuere. Atque vbi ille quamprimum fuit au-
 thor ut praelio decerneret, nec diuturnitate cum
 hominibus bellaret, qui essent quidem belli ru-
 des, sed multitudine circumueicare, circumual-
 lare, praeruptere multa & antecapere valeret:
 multo magis eum suspectans & formidans, in vr-
 bem secessit firmis & amplis loricatam moenibus.

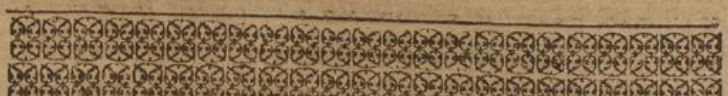
A τῆ μὲν τοῦ τεφαιώτειδι βίβλω φησὶν αὐτὸν ἠοσιεῖσθαι θεόφρα-
 στος, ἀπὸ τῆ λιτότητος τῆ τεφαιών, αἰτήσασθαι καὶ λαβεῖν ὅτε
 ἀπέπλει τῶ βασιλέως. τότε δὲ συμμίζας τὰ Τάχῳ
 τῶ βασιλέως ἀλαζονίῳ πρὸς τὴν στρατείαν, οὐχ ὡς ἠελπίζειν,
 ἀπάσης στρατηγὸς ἀπεδείχθη τῆ δυνάμεως, ἀλλὰ τῆ μισο-
 φόρων μόνων τῆ ἢ ναυλικῶν, Χαβρίας ὁ Ἀθηνῶνος ἡγεμῶν
 δὲ συμπόρων αὐτὸς ἢ ὁ Τάχος. καὶ τῆ τοῦ πρὸ τὸν ἠνίασε τὴν
 Ἀγισίλαον ἔπειτα τὴν ἄλλω ἀλαζονείῳ καὶ κενόφροσύνῳ
 τῆ Ἀγισίλου βαρυνόμενος, ἠαγκαζέτω φέρειν καὶ σπειρῆ-
 πλοσιν ἐπὶ τοῖς Φοίνικας αὐτῶ, τῶ δὲ τῆ ἄλλω τῆ ἑαυτοῦ καὶ
 B τὴν φύσιν ἑοικῶν καὶ καρτερῶν, ἀχρεῖς οὐ χερσὶν ἔλαβε.
 Νεκτανάβις γὰρ ἀνεμῶς ὢν τὰ Τάχῳ, καὶ μέγας ἔχων ὑφ' ἑ-
 αὐτῶ τῆ δυνάμεως, ἀπέστη καὶ βασιλεύει ὑπὸ τῆ Ἀγισίλων
 αἰαροφθίῳ, διεπέμπετο πρὸς τὴν Ἀγισίλαον, ἀξιοῦν αὐτῶ
 βοηθεῖν. τὰ δὲ αὐτῶ καὶ τῆ Χαβρίῳ παρεκάλει, μεγάλας
 ὑπαρχόμενος ἀμφοτέροις δωρεάς. αἰαροφθίου δὲ τῶ τῶ
 Τάχῳ, καὶ βασιλεύει πρὸς δέησιν αὐτῶ, ὁ μὲν Χαβρίας ἐ-
 πειρῆτο καὶ τῆ Ἀγισίλαον ἐπὶ τῆ φιλία τῆ Τάχῳ, πειθῶν καὶ πα-
 ραμυθόμενος, κατέχρησεν ὁ Ἀγισίλαος εἰπεῖν, Ὅπισσι μὲν, ὡς
 C Χαβρίας, καὶ σεαυτὸν ἀφινόμενος, χρῆσθαι τοῖς σεαυτῶ λο-
 γισμοῖς ἔξεστιν ἐγὼ δὲ ὑπὸ τῆ πατρίδος ἐδόδω Ἀγισίλων
 στρατηγὸς ἔχωμαι ἀχρεῖς καλῶς οἷς ἐπέμπετο συμμαχίας
 πολεμῆν, ἐὰν μὴ πάλιν ἡ πατρίς κελύσῃ. ταῦτα δὲ εἰπων
 ἔπεμψεν εἰς Σπάρτην ἀσφρας, οἱ τῶ μὲν Τάχῳ κατηχεῖν,
 ἐπαινεσάσθαι δὲ τὸν Νεκτανάβιν ἐμελλον. ἔπεμψεν δὲ κακεί-
 νοι, δεόμενοι τῶ Λακεδαιμονίων, ὁ μὲν ὡς πάλαι σύμμαχος
 γερωνῶς καὶ φίλος, ὁ δὲ ὡς δύνους καὶ πρὸς θυμῶτος πρὸς τὴν
 πόλιν ἐσόμενος. ἀχρῶσαντες οὖν οἱ Λακεδαιμόνιοι, τοῖς μὲν
 Αἰγισίλων ἀπεκρίνατο φανεράς, Ἀγισίλων πρὸς τούτων
 μελήσειν ἐκείνῳ δὲ ἀπέστειλεν, ὅσῳ κελύοντες ὅπως
 D πρὸς τῆ τῆ Σπάρτην συμφέρον. οὕτω δὲ λαβὼν τοῖς μι-
 σοφόροις ὁ Ἀγισίλαος, ἀπὸ τοῦ Τάχῳ μετέστη πρὸς τὸν
 Νεκτανάβιν, ἀτόπου καὶ ἀλλοκότου πρὸς τῶ βασι-
 λύμματα ὡς συμφέρον τῆ πατρίδος χρῆσασθαι. ἐπεὶ ταῦ-
 τῆς γὰρ πρὸς τῶ ἀφαιρέσεως, ὁ δὲ δικαιοσύνην ἵσχυομαι
 τῆ πρὸς τῶ ὡς πρὸς τῶ. Λακεδαιμόνιοι δὲ τῆ πρὸς τῶ
 καλῶν μερίδα τῶ τῆ πατρίδος συμφέρον διδόντες, οὐτε
 μακρονοοῦσιν οὐτε ἐπίσταται δίκαιοι ἄλλο, πλὴν ὡς τῆ Σπάρ-
 τῆ αὐξῆν νομίζουσιν. ὁ μὲν οὖν Τάχος, ἐρημωθεὶς τῶ μι-
 σοφόρων, ἔφυγε, ἐκ δὲ Μενδῆτος ἕτερος ἐπὶ τῶ τῶ
 E Νεκτανάβιδι, βασιλεύει αἰαροφθίῳ. καὶ σπαραγῶν δὲ
 χαμυριάδας, ἐπῆει. ἡρωσῶντος ὁ τῶ Νεκτανάβιδος τὸν
 Ἀγισίλαον, καὶ λέγων ὅτι πολλοὶ μὲν εἰσιν οἱ πολέμοι,
 μεγάλας δὲ καὶ βαίαι, καὶ δὲ ἀπειρία δὲ καὶ φρονητοί,
 Καὶ μὲν οὐδὲ πλῆθος αὐτῶ (ὁ Ἀγισίλαος εἰπεῖν) ἀλλὰ τῆ
 ἀπειρία φοβόμεθα καὶ τῆ ἀμαθία, ὡς διζεξαπάτητον αἰ-
 γῶ ἀπάται ὁ πρὸς τῶ ἐπὶ τῶ τῶ πρὸς ἀμυναι ὑπο-
 νοῶσι καὶ πρὸς τῶ πρὸς τῶ. ὁ δὲ μὴ πρὸς τῶ μῆ-
 δὲ ὑπονοῶν μῆδεν, οὐ δίδωσι τῶ πρὸς τῶ βασιλέως λα-
 βῶν, ὡς πρὸς τῶ τῶ παλαίονι ῥοπίῳ, ὁ μὲν κινούμενος ἐκ
 F τούτου καὶ ὁ Μενδῆσιος ἐπέμπε πειρῶν τῆ Ἀγισίλαον. ἔδειξεν
 οὖν ὁ Νεκτανάβις, καὶ κελύοντος αὐτῶ ἀφινόμενος
 τῶ τῶ τῶ, καὶ μὴ χερσὶν πολεμῆν πρὸς ἀνδρῶτος ἀ-
 πείρους ἀγῶνος, πολυχρησία δὲ πρὸς τῶ πρὸς τῶ, καὶ φθῶσαι πολλὰ καὶ πρὸς τῶ δυνάμεως, ἐπὶ
 μῶλλον ἐπὶ ὑποψία καὶ φόβῳ ἡγεμῶνος πρὸς αὐτὸν, ἀπεχώρησεν εἰς πόλιν ἄερκῆ καὶ μέγαν ἔχουσαν πρὸς τῶ.

ὁ δὲ Ἀγισίλαος ἠγάπησεν μὲν ἀπιστοῦ μῦθος, καὶ βαρέως ἐ-
 φέρει ἀγμῶν μῦθος ὃ καὶ πάλιν μετὰ σῆμα πρὸς τὸ ἕτερον καὶ
 τελείως ἀπελθεῖν ἀπορῆκε, ἠκολούθησε, καὶ σιωπῆσθαι εἰς
 τὸ τεῖχος ἐπελθόντων ὃ τὸ πολέμιον καὶ περὶ ταφροδόντων τὴν
 πόλιν, αὐτὸς αὖ δεισας τὸ πολιορκίῳ ὁ Αἰγύπτιος ἐβόλετο
 μάχεσθαι, καὶ τὸς Ἑλλήνας μάλα συμπεροθυμῶν εἶχεν.
 ἐγὼ δὲ ἐν τῷ χωρίῳ οἶτος, ὃ Ἀγισίλαος ἐκέλευεν, ἀλλὰ κω-
 λῶν, ἠκούε μὲν ἐπιμᾶλλον κακῶς ἢ πρὸς τὸν ἑσπέρῳ τῷ Αἰγυ-
 πτίῳ, καὶ περὶ τῆς ἀπεκαλεῖτο ἑ βασιλέως ἐφῆρε ὃ πρὸς ὁ-
 τερον ἠδὲ τῆς ἀφ᾽ ἑσπέρῳ, καὶ πρὸς εἶχε ὃ χειρῶν τῶν στρατηγῶ-
 νας. ἡ δὲ τοῖσι δὲ τὰ φρονεῖσθαι ἀνήγειν οἱ πολέμοιοι περὶ τὸ
 τεῖχος βαθεῖαι, ὡς πρὸς τὰ πασιν ἀποκλείοντες αὐτοῖς, ὡς οὖν
 ἐπίσῃ ἦσαν αἱ τελευταὶ τῶν ὀρύγματων, ἀπορῆκεν αὐτῶν καὶ
 περὶ τὸν ἐν κύκλῳ τῆς πόλιν, ἐσπέρῳ αἰαμείας ἡμέρας, καὶ
 κελύσας δὲ οὐκ ἐλάττω τὸς Ἑλλήνας, ἐλεῖν ἐλθὼν πρὸς τὸ
 Ἀἰγύπτιον, ὃ μὲν τῆς σωτηρίας, ὃ νεανία, καὶ ἕως ἔσθῃ,
 ὃν ἐγὼ ἀφ᾽ ἑσπέρῳ μὴ βουλόμην, ὃ ἐφ᾽ ἑσπέρῳ πρὸν ἐλ-
 θεῖν ἐπεὶ ὃ ὑμῖν οἱ πολέμοιοι τὴν ἀσφάλειαν αὐτοῖς ἀφ᾽ ἑσπέρῳ
 χειρῶν παρεσκόβασι, πρὸς τὴν ὀρύξάν μὲν τὰ φρονεῖ, ἢς ὃ
 μὲν δὲ χειρῶν μὲν ἐκείνοις ἐμποδῶν ἐστὶ τῶν πληθῶν, ὃ δὲ
 ἀφ᾽ ἑσπέρῳ ἡμῖν δίδωσιν ἴσῳ καὶ δικαίῳ μέτρῳ ἀφ᾽ ἑσπέρῳ
 ὁσαυτὰ πρὸς αὐτοῖς, φέρε, νῦν περὶ τῶν ἀνῆρ ἀγαθῶν γε-
 νέσθῃ, καὶ μὴ ἡμῶν ἐπιπρῶν μῦθος δρόμῳ σῶζε σκαυτὸν ἅμα καὶ
 τῶν στρατῶν. ἡμᾶς γὰρ οἱ μὲν καὶ τὸ σῶμα τῶν πολέμιων οὐχ ἑσπέρῳ
 μῦθος, οἱ δὲ ἄλλοι δὲ τὰ φρονεῖ ἢ βλάψουσιν ἐθαύμασεν
 οὖν ὁ Νεκτόμαχος τῶν Ἀγισίλαος τὸ δεινότητά, καὶ δοῖς ἑαυτὸν
 εἰς μέσῃ τῶν Ἑλλήνων ὄπλα καὶ πρὸς πεσῶν, ἐβόλετο ῥα-
 δίως τὸς ἀπιστῶν, ὡς ὃ ἀπαξ ἔλαβε περὶ τὸν μῦθος αὐτῶν τὸν
 Νεκτόμαχον ὁ Ἀγισίλαος, αὐτὸς ἐπῆγε τὸ αὐτὸ στρατήγημα,
 καὶ τὰ πάλαισμα τοῖς πολέμοιοις. τὰ μὲν γὰρ ἑσπέρῳ
 καὶ ἑσπέρῳ, τὰ δὲ ἀπιστῶν ἐμβαλλεῖ τὸ πληθὸς αὐτῶν
 εἰς τὸ πῶν ἐχόντα διώρυγα βαθεῖαι ἐξ ἑκατέρῳ πλευρῆς
 πρὸς ἑσπέρῳ. ὡς ὃ μέσον ἐμφραξῆς, καὶ καταλαβὼν τῶν με-
 τῶν τῶν φάλαγγος ἐξίσωσε πρὸς τὸς μαχητῶν τῶν πολε-
 μίων τὸ πληθὸς, ὃ ἐχόντα περὶ τὸν μῦθος καὶ κύκλωσιν. ὅθεν
 ἢ πολλῶν χρόνον ἀνήσαντες ἐβόλετο καὶ πολλοὶ μὲν ἀνήσαν-
 σαν οἱ δὲ φθίνοντες ἐσκεδάσθησαν καὶ διερρήσαν. ὃ τὸ πύ-
 του καλῶς μὲν εἶχε τὰ πρὸς τὰ καὶ βεβαίως τῶν Αἰ-
 γυπτίῳ, πρὸς ἀσφάλειαν ἀγαθῶν δὲ καὶ φιλοφρονοῦμε-
 νος, ἐδεῖτο μείναι καὶ σιωπῆσαι μετὰ αὐτῶν τὸν Ἀγ-
 σίλαον. ὃ δὲ ὤρμητο πρὸς τὸν οἶκον πόλεμον εἰδὼς χρη-
 μάτων δεομένη τὴν πόλιν καὶ ξενόφρονας. πρὸς περὶ
 φῆν οὖν αὐτὸν ἐν τῆς καὶ μεγαλοπρεπῶς, ἀλλὰ τε λα-
 βόντα ὑμᾶς καὶ δωρεὰς, καὶ πρὸς τὸν πόλεμον δευτέρου
 ἀφ᾽ ἑσπέρῳ καὶ τειάχοντα τὰ δὲ. χεῖρῶν ὃ ὄντος, ἠδὲ τῶν
 γῆς ἐχόντος τῆς ναυαῖ, καὶ πρὸς τὴν Λιβύην εἰς χωρίον
 ἐρημον χεῖρῶν, ὃ καλοῦσι Μενελάου λιμῆνα, ἀποδύσκει
 βίωσας μὲν ὄγδον χεῖρῳ καὶ τείαρε ἔτη, βασιλεύσας ὃ τῆς
 Σπάρτης, εἰς τῶν περὶ τῶν πλείον, καὶ τούτων ἑσπέρῳ
 τειάχοντα, πρὸς τῶν μέγιστος καὶ διωατῶν τῶν γῆρῶν, καὶ
 γεδοῖ ὅλης τῆς Ἑλλάδος ἐγεμῶν καὶ βασιλῆς νομιθεῖς,
 ἀφ᾽ ἑσπέρῳ τῆς ἐν Λακωνίῳ μάχης. ἔθους δὲ ὄντος Λακωνικῶν,
 τῶν μὲν ἄλλων ὅτι ξένους ἀποθανόντων, αὐτῶν τὰ σώμα-
 τα κηδύειν καὶ ἀπολείπειν, τὰ δὲ τῶν βασιλέων οἶκα δὲ χε-
 μίσει, οἱ παρὸντες Σπαρτιάται κηρὸν ἐπιτήξαντες τὰ νεκρῶν, μάλιστα οὐ παρὸντος ἀπῆραν εἰς Λακεδαίμονα.

A indignatus est Agesilaus fidem sibi non haberi,
 idque tulit moleste: sed quia erubescere alteram
 de integro defectionem inire, & re nulla gesta dis-
 cedere, sequutus illum est, & cum eo inclusit se
 muris. Ingruentibus hostibus, urbemque circum-
 uallantibus, timens denuò obsidionem Ægy-
 ptius, statuit prælio decernere. Idem flagitantes
 habebat Græcos, quia difficultas annonæ in op-
 pido erat. Quod ubi non permisit Agesilaus, sed
 impediuit, multo iam peius quàm nuper apud Æ-
 gyptios audiuit, ac proditor regis appellatus est.
 Ferebat iam æquiore animo calumnias, intentus-
 que in occasionem erat doli neccendi. Is fuit hu-
 iusmodi: Fossam hostes foris altam circumduce-
 bant muro, ut vnde quaque eos includerent. Vbi
 fossæ in se recurrentis & ambientis in orbem op-
 pidum penè coniunctæ extremitates fuerunt, ex-
 pretauit tenebras: iussisque arma capere Græcis
 profectus ad Ægyptium, Tempus adolescens, in-
 quit, salutis hoc est: quod ego, ne corrumperem
 id, non antè declaravi quàm venisset. Quia verò
 ipsi nobis hostes suis manibus securitatem para-
 uerunt tanta ducta fossa, cuius quod est absolu-
 tum, illorum est multitudini obstaculo, intermis-
 sum copiam faciet pari numero & iusto modo
 cum iis dimicandi. Age nunc, præsta te virum for-
 tem, nosque cursu sequens serua temetipsum &
 exercitum. Neque enim frons nos sustinebit ho-
 stium, & cæteri impediti fossa non lædent. Necca-
 nabis igitur solertiam Agesilai admiratus est: at-
 que inter media Græcorum arma sese collocans,
 in hostes ruit, pepulitque faciliè eos qui ipsum ex-
 ciperent. Ut semel fidem accepit apud Neccana-
 bim Agesilaus, eadem fallacia tanquam lucta ho-
 stes adortus est. Modò enim subterfugiens attra-
 hensque illos, modò infestis signis huc illuc mo-
 uens, colluuiem eam coniecit in molem, quæ al-
 tas habebat inciles, quibus ex vtraque parte præ-
 terfluebat aqua. Huius obstructo medio & fronte
 aciei suæ occupato æquauit numero hostes, qui
 manus erant conferturi, ademitque eis circum-
 currendi & circumfundendi se facultatem. Itaque
 quum non diu restitissent, profligati sunt. Multi
 cecidere. Alii fuga dispersi & dilapsi. Ex eo Ægy-
 ptii res in bono & stabili ad securitatem statu fue-
 re. Contendit hic ab Agesilao amicè & ambitiosè,
 ut subsisteret ibi, secumque hybernaret. Verùm
 festinauit ille ad bellum domesticum, certus tem-
 publ. suam ærarii inopia laborare, & externum
 militem alere. Igitur honorificè & munificè illum
 prosequutus, præter alios honores & munera ad
 bellum domesticum argenti ducenta triginta
 talenta ei donauit. Porro tempestate per hyemem
 orta quum terram iam nauibus teneret, in ora A-
 fricæ delatus ad locum desertum, quem Menelai
 portum nuncupant, decessit: postquam annos vi-
 xit quatuor & octoginta, Lacedæmone regnasset
 vnum supra quadraginta. ex quib. amplius trigin-
 ta maximus & potentissimus fuit, totiusque penè
 Græciæ imperator & rex vsque ad pugnam Leu-
 ctricam habitus. Moris erat Laconici aliorum
 peregrè defunctorum ibidem corpora funerare
 & relinquere, sed regum domum referre. At comi-
 tes Agesilai Spartiatæ mellis penuria cadauer eius
 cera conditum Lacedæmonem reportauerunt.

Filius eius Archidamus accepit regnum, quod stirpi permansit ad Agim vsque, quem parantem vetera reducere instituta, quintum ab Agefilao Leonidas interemit.

Α τὴν ὅ βασιλείαν Ἀρχίδαμος ὁ υἱὸς αὐτῶν παρέλαβε, καὶ διέμεινε τὰ ἔθνη μέχρις Ἀγιδος, ὃν ἐπιχειροῦντα τὴν πάτριον αἰαλαβῆν πολιτείας, ἀπέκτεινε Λεωνίδας, πέμπτον ἀπ' Ἀγισλαίας γεγενῶτα.

P L V T A R C H I
P O M P E I V S.

Π Λ Ο Υ Τ Α Ρ Χ Ο Υ
Π Ο Μ Π Η Ι Ο Σ.

P O P V L I Romani mox à primo eundem in Pompeium animum apparet fuisse, qui in Herculem apud Æschylū fuit Promethei. cuius ab eo conseruati hæc verba sunt,

Hostis patris gnatus mihi charissimus.

Neque enim odium exitit populi Romani aduersus ducem alium adeo graue & sæuum, vt aduersus parentem Pompeii Strabonem. cuius patientes in armis vim (fuit enim bellator fortissim⁹) postquam fulmine ictus expirauit, corpus eius, dū exportatur, ex lecto detraxere atque omni ignominia affecere. Neq; studium versa vice ardentius vel maturius ortum, vel vna cum successibus eius efflorescens, vel comitans collapsum, Romanorū quam Pompeius fidelius habuit vllus. Odii causa illi vna, inexplēbilis pecuniæ cupiditas, fuit: huic, cur diligeretur, multæ: vitæ temperantia, rei militaris scientia, facundia in dicendo, fides morum, comitas in conueniendo: qui nemine minus importune rogabat, vel hilariter largiebatur roganti. Ostendebat enim in dandis beneficiis serenitatem, & grauitatem in accipiendis. Vultu initio præditus fuit non mediocriter gratioſo, qui præueniebat eius orationem. Nam veneres eius grauitatis erant cum humanitate coniunctæ plenæ, atque in vigore floreq; iuuentutis semilis elucebat & regia maiestas. Iam modice surrecta coma, oculorumque lenis modulatio reddebat faciei eius vsurpatam magis sermonibus quam repræsentatam cum Alexandri regis statuis similitudinem. ob quam nomen etiam multis ei Alexandri in principio tribuentibus non defugit id Pompeius. Vnde appellabant quidam eum iam per ludibrium Alexandrum. Quapropter L. Philippus, vir consularis, agens pro eo, nihil ait facere se absurdi, quod Philippus quum esset, cupidus foret Alexandri. Floram meretricem aiunt natu iam grandiorē fere semper commemorantem suam cum Pompeio consuetudinem, dicere solitam, non potuisse se ab illius concubitu sine aculeo discedere: narrasse præterea Floram sui desiderio familiarem Pompeii Geminium flagrasse, multumq; ipsam attentādo fatigasse: quum negasset Pompeii causa se eum admissuram, egisse cum illo Geminium, ac concessisse quidem id Geminio Pompeium, verum nunquam postea ipsam, quamuis amare videretur, attigisse vel conuenisse. Id se non meretricia leuitate tulisse, verū ex mærore & desiderio per diu ægrotaſse. Et quidē Florā referunt vsq; adeo floruisse ac fuisse celebratam, vt Cæcilius Metellus, quū signis & tabulis pictis ædem Castoris exornaret, vna illius pictam imaginem ob venustatē ibi dedicaret.

Π Ρ Ο Σ ὅ Πομπηϊὸν εἶκε τὸ πατὴρ ὁ Ρωμαίων δῆμος δι' ἑὸς ἀρχῆς, ὅσῳ ὁ Αἰγύλου Πομπηϊεὺς πρὸς τὸν Ηρακλέα, σωθεὶς ὑπὸ αὐτῶν, καὶ λέγων, Ἐπὶ τῶν πατρῶν μοι ἔτο φίλατον τέκνον. ἔτε γὰρ μίσος ἔτῳς ἰσχυρὸν καὶ ἀγρίον ἐπέδειξαντο Ρωμαῖοι πρὸς ἕτερον στρατηγόν, ὡς τὸ Πομπηϊεὺς πατέρα Σβάθωνα. (ζώντος μὲν αὐτῶν φοβούμενοι τὴν ἐν τοῖς ὀπλοῖς δυνάμιν. ἡ γὰρ αὐτῶν πολεμικώτατος: ἐπεὶ ὅ ἀπέθανε κεραινωθεὶς, ἐκ χειρὸς ἰσχυροῦ ὁ σῶμα κατασπασάντες ἀπὸ τῶν λέγους καὶ καθυβρίσαντες) οὔτε μὲν ἄνοιαι αὐτῶν ἀλλισφοροτέραν, ἢ ἴσασιν ἀξαρμύλιον, ἢ μᾶλλον ὠτυχιῶν πτωακμάσαν, ἢ πωίσαντι πωθραμείσαν βεβαϊότερον, ἄλλος ἔχε Ρωμαίων ἢ Πομπηϊεὺς. αἰτία ὅ τῶ μὲν μίσος ἐκείνῳ μία, χρημάτων ἀπληστος ἐπιθυμία: τῶ δὲ πολλὰ τῶ ἀγαπάσθαι, σωφροσύνη πρὸς διαγῶν, ἀσκησις ἐν ὀπλοῖς, πιθανότης λόγου, πίστις ἡθους, διαρμοσία πρὸς ἐνθῶξιν: ὡς μηδενὸς ἀλυπτότερον δεηθῆναι, μηδὲ ἴδιον ὑποურγῆσαι δεομένην. πρὸς τὴν γὰρ αὐτῶν ταῖς χεῖρας καὶ τὸ ἀνεπαρῆδες, διδόντος, καὶ τὸ σεμνόν, λαμβάνοντος. ἐν ἀρχῇ ὅ καὶ τὴν ὄψιν ἔχεν ἑ μετρίως σιωδημαγωγῶσαν καὶ πρῶτον γὰρ χάρουσαι αὐτῶν τῆς Φωῆς. ὅ γὰρ ἐξίσμιον, ἀξίωμα πικρὸν ἡ φιλανδροφῶτος, καὶ τῶ νεαρῶ καὶ ἀγχιῶντι διέφαινε δι' ἑὸς ἢ ἀκμῆ ὅ γαυρὸν καὶ ὁ βασιλικὸν τῶ ἡθους. ἡ δὲ πρὸς καὶ αἰασολή τῆς κόμης ἀβέμα, καὶ τῶ πρὸς τὰ ὄμματα ῥυθμῶν ὀχρῆτος, τῶ πρὸς ὄψου ποιοῦσα μέλλον λεγερμύλιον ἢ Φαινομύλιον ὁμοιότητα πρὸς τῶ Ἀλέξανδρου τῶ βασιλέως εἰκόνας. ἢ καὶ τὸ ὑπόμα πολλὰν ἐν ἀρχῇ σιωπεπιδροῦντων. ὅκα ἔφυγεν ὁ Πομπηϊεὺς. ὡς τε καὶ χλωδάζοντα αὐτὸν εἰσὶν ἡδὴ καλεῖν Ἀλέξανδρον. δι' ὅ καὶ Λύκιος Φίλιππος, αἰτῶν ὄψα πικρῶς, σιωπηροῦν αὐτῶν, μηδὲν ἔφη ποιεῖν πωθραμύλιον, εἰ Φίλιππος ὢν, Φιλαλέξανδρος ὄντι. Φλώραν ὅ τὴν ἔταρσαν ἔφασαν ἡδὴ πρῶτον οὐσαν ἐπιφῶν αἰετὶ μνημονῶσαι τῶ ἡρομύλης αὐτῶ πρὸς τὸν Πομπηϊὸν ὁμιλίας, λέγουσαν ὡς ὅκα ἡδὲ ἐκείνῳ σιωαπαυσαμύλιον, ἀδῆκταις ἀπελθεῖν. πρὸς ὅ τῶ πρὸς διηγεῖσθαι τὴν Φλώραν ἐπιθυμῆσαι πινὰ τῶ Πομπηϊεὺς σιωήσαν αὐτῶν Γεμίνιον, καὶ πρῶτα πολλὰ παρὲν πειράντα αὐτῶν ὅ Φαιμύλης ὅκα ἀνέλεθησαι δι' ὅ Πομπηϊὸν ἐκείνῳ τὸν Γεμίνιον ἀξαρμύλιον τὸν ἐν Πομπηϊὸν ἐπιβέφα μὲν ὅ Γεμίνιον, μηκέτι ὅ αὐτὸν ἀξαρμύλιον πωθραμύλιον, μηδὲ ἐπιτυχεῖν αὐτῶ, καὶ πρῶτον δοκῶντα. τῶ πρὸς αὐτῶν οὐχ ἔταρσε ὡς ἐκεῖν, ἀλλὰ πολλὴν ὑπὸ λύπης καὶ πόθου χρονον νοσῶσαι. καί τοι τὴν Φλώραν ἔτω λέγουσιν αἰετῶν καὶ ἡρέσθαι πρῶτον, ὡς τε Κακίλιον Μέτελλον αἰετῶν καὶ ἡρέσθαι πρῶτον, ὡς τε Κακίλιον Μέτελλον αἰετῶν καὶ ἡρέσθαι πρῶτον, ὡς τε Κακίλιον Μέτελλον αἰετῶν καὶ ἡρέσθαι πρῶτον.

δριάσι καὶ γραφῆς χρῶμα τὸν νεῶν τῶ Διοσκύρων, καὶ ἐκείνης εἰκόνα γραφάμενον ἀναθεῖναι δι' ὅ τὸ κάλλος.

Πομπήιος δὲ καὶ τῆ Δημητρίου τῆ ἀπελευθέρου γυναίκα
 πλείστον ἰσχύσαντος παρ' αὐτῶν, τετρακισχίλιων ταλάντων
 ἀπολιπόντος οἰσίαι, ἐχρητο πῶρ' αὐτῶν ἀνδρῶν οἷα ἔπει-
 κῶς οὐδ' ἐλευθερίας, φοβηθεὶς τὴν δὲ μορφῆν αὐτῆς, ἀμα-
 χόν τινα καὶ πεισθεῖσθαι ἔσταν, ὡς μὴ φαείνηκερατημένος ἔ-
 τω δὲ πάνυ πόρρωθεν ἀλαβῆς ὦν πρὸς τὰ τοιαῦτα καὶ πε-
 φυλαγμένος, ὁμοίως οὐ διέφλυγε τὴν ἐχθρῶν τὸν ἔπι τῆς τῶν
 ἄλλ' ἔπι τῆ γαμετῆς ἐσυχφαιτιτο, πολλὰ τῶν κρινῶν
 παρὶν καὶ πρὸς αὐτῶν ἡρεσμοδῶς ἐκείναις. τῆς δὲ πρὸς
 τὴν διαπαντὸς ἀκρίβειας καὶ λιτότητος, ἐν ἀπομνημόνευμα λέ-
 γεται τοιοῦτο· ἰατρῶν αὐτῶν νοσοῦντι καὶ κακῶς ἔχοντι πρὸς
 τὰ σπία κίχλιω πρὸς ἐπέξε λαβεῖν ὡς ἡ ζήτιωτες ἐχθρῶν
 ὠνιον, (ὡς γὰρ παρ' ὠρεῖν) ἔφη δὲ τῆς δὲ ἔρεθίσασθαι πρὸς
 " Λουκρέτιαν δὲ ἔποιε τρεφομένης, Εἶπα (εἶπεν) εἰ μὴ Λου-
 " κρέτιαν ἐτρυφα, Πομπήιος οἷα ἀνέζησεν; καὶ χαίρειν εἰ-
 " σασ τὸν ἰατρῶν, ἐλαβὲ τὴν δὲ πορείαν. ταῦτα μὲν οὖν ἔτε-
 ρον. ἐπὶ δὲ μετρίων ὦν πρὸς τὰ πασι, καὶ τῶν πατρῶν συτρα-
 τῶν ἄλλοις ἀπὸ τῆς ἀγῆρας πρὸς Κίνας, Λακίον τινα Τε-
 ρέντιον εἶχεν ἐταῖρον καὶ σύσκλιον· οὗτ' ἔπειτα Κίνα πειθεῖς
 χρεῖμασιν, αὐτὸς μὲν ἔμελλε Πομπήιον ἀποκτεῖν, ἔτεροι
 δὲ τὴν σκλίω ἐμπαρήσιν τῆς στρατηγῶν. μηνύσεως δὲ τῶν
 Πομπήιος πρὸς δειπνῶν ὄντι πρὸς πρὸς οὐσίαι, ὡς δὲν ἀγα-
 ραθεῖς, ἀλλὰ καὶ πρὸς πρὸς ἡμῶν πρὸς καὶ φιλοφρονησά-
 μῶς τὴν Τερέντιον, ἀμα τῶν τρεπέων πρὸς ἀπάπαντι
 ἔπεκρυσ τῆς σκλίω ἐλάτῃ, καὶ τῶν πατρῶν φερούσιν
 πρὸς ἐπέσε ἡσύχαζεν. ὁ δὲ Τερέντιος, ὡς ἐνόμιζε καμῶν ἔξῃ,
 ἀπασάμῶς ὁ ξίφος ἀνέστη, καὶ τῆς στρατῶν τῶν Πομπήιος
 πρὸς ἐλθῶν ὡς καπαχειμῶν, πολλὰς ἐπέφορει πληγὰς
 τοῖς φράμασιν. ὅκ' ἡ πύτου γίνεται μέγα κίνημα, μίσει τῶν
 στρατηγῶν, καὶ πρὸς ἀπίσαν ὁρμῆν τῆς στρατιωτῶν, τὰς τε σκη-
 ναὶς ἀπασπώντων, καὶ τὰ ὅπλα λαμβανόντων. ὁ μὲν οὖν
 στρατηγῶς οὐ πρὸς ἐπὶ, δεδιὼς τὸν φόρον· ὁ δὲ Πομπήιος ἐπὶ
 μέσσις ἀπασφρίμῶς καὶ δακρύων ἰκέτευσ· τέλος δὲ ῥίψας
 ἑαυτὸν ἐπὶ τῶν πύλης τῆς χάρακος, ἐμποδῶν ἐκείτω,
 κλαίων, καὶ πατρῶν κελύων τοῖς ἐξοίσεσ. ὡς τε ἐκασὸν ἀνα-
 χωρῆν ἔπειτα ἀδύς, καὶ πρὸς οὕτω πλὴν ὅκτα κισίω με-
 ταβαλέων καὶ ἀγαλλῆναι πρὸς τὸν στρατηγῶν. ἀμα δὲ
 τῶν τελευτήσων τὸν Στράβωνα, δίκην κλοπῆς ἔχον ἔπειτα
 τοῦ δημοσίων χρημάτων ὁ Πομπήιος, καὶ τὰ μὲν πλεῖστα φω-
 ράσας εἶα τῆ ἀπελευθέρων νειοσφισμένον ὁ Πομπήιος Ἀ-
 λεξανδρον, ἀπέδειξε τοῖς ἀρχοῖσι αὐτὸς ἡ λίνια θηροπικῆ
 καὶ βιβλία τῶν ἐν Ἀσκλῶ ληφθέντων ἔχειν κατηρηρεῖτο.
 ταῦτα δὲ ἐλάβε μὲν πρὸς τῆς πρὸς ἐλάτῃς ὁ Ἀσκλον,
 ἀπώλεσε δὲ, τῶν Κίνας δορυφόρων, ὅτε κατῆλθεν. ὡσαυτῶν
 εἰς τὴν οἰκίαν αὐτῶν καὶ διαρπασαίων. ἐγίνοντο δὲ τῆς δίκης αὐτῶν
 πρὸς ἀγῆρας οἷα ὀλίγοι πρὸς τῆς κατηρηρεῖν. ἐν οἷς ὅξυς ἀμα
 καὶ παρ' ἡλικίας ὄσα θῆς φαινόμενος δόξα ἔχεν μέγα καὶ
 χάριν. ὡς τε Ἀντίστον στρατηγῶν, καὶ βραβύοντα τῆς δι-
 κῆς ἐκείνῳ ἐρεσθῆαι τῶν Πομπήιος, καὶ γυναικῶν δούωαι τῆ
 ἐαυτῶν θυγατέρας, καὶ πρὸς πύτου τοῖς φίλοις ἀγαλλῆων.
 δεξάμῶς δὲ Πομπήιος, καὶ γυναικῶν ἐν αὐτοῖς ἀπορρήτων ὁ-
 μολογῶν, ὁμοίως οἷα ἐλάτῃ τοῖς πολλοῖς ὁ πρὸς ἄμα, ἀπὸ τῆ
 ἔ' Ἀντίστον ἀπουδῆν. τέλος δὲ, τῆς γυναικῶν ἀγαρρῶσαι ἑαυτῶν
 τῶν δικαστῶν ἀπολύουσαν, ὡς πρὸς οἷα πρὸς ἀγαλλῆων ὁ δῆμος ἐπεφώησε τῆς τοῦ δὲ τῶν γαμοσῶν ὅτι φαινόμενος ὅξυ
 ἔθους παλαμῶν, Ταλασίᾳ. ὁ δὲ ἔθους ἀρχῆν λαβεῖν φασὶ τοιαύτην· ὅτε τῶν θυγατέρας τῆς Σαβίνας ὅτι θῆας ἀγῶντος

A Pompeius etiam liberti sui uxorem Demetrii, qui
 apud ipsum polluit plurimum, & ad millies 1-15. in
 censu reliquit, præter ingenium suum nec beni-
 gne nec liberaliter habuit, metuens ne incompa-
 rabili eius formæ & decantatæ elegantiæ habere-
 tur obnoxius. Qui licet tam anxie & procul cir-
 cumspectus fuit & suspensus, non effugit tamen
 iniquorum hac in re insectationem, verum vxo-
 rum causa laceratus est multa de publico ambitio-
 ne in illas condonare & largiri. In viâ quam fa-
 cilis & communis fuerit, etiam hoc refertur dicto.
 B Medicus valetudine tentato & cibum fastidienti
 turdo vesci imperavit. quem quum non inveni-
 rent venalem, quod intempestivum esset, quidam
 autem subiceret inuenturos apud Lucullum, vbi
 per totum annum alerentur, Et nisi, inquit, luxuria
 difflueret Lucullus, Pompeius, non viueret? Ita sa-
 lutem dicens medico, vsus est cibo parabili. Sed
 hæc infra. Quum sub patre, qui bellum gerebat
 contra Cinna, adhuc admodum adolescens me-
 reret, L. quodam Terentio utebatur familiari &
 contubernali. Hic pecuniâ à Cinna redemptus sus-
 ceperat Pompeium occidendum, alii inflam-
 mandum ducis tabernaculum. Ea re Pompeio su-
 per cœnam nuntiata, nihil percussus, sed largiore
 C etiam vino vsus est, atque in Terentium profusus
 hilarius. Vbi cubitum discessit, subduxit se clam
 tentorio, ac munito statione patre, quieti se dedit.
 Terentius, vt res matura visa, districto ense surre-
 xit, accedensq; ad torum Pompeii, quasi somno
 strati, multos in stragula dedit ictus. Hinc ingens
 motus ducis odio exortus & ardor ad defectionē
 militum tentoria reuellentium & arma capientium.
 D Dux tumultus terrore non est progressus.
 Pompeius vero coniecit se in mediâ illorum &
 supplex eos cum lacrymis est deprecatus. Postre-
 mo pro porta castrorum abiecit se in os, atq; ibi ia-
 cuit obstaculo plorans, & exeuntibus iubens vt
 conculcarent se. Ita verecundia quisque deterri-
 tus recessit, omnesq; octingentis exceptis mutaue-
 runt animum, atque cum duce in gratiam redie-
 re. Sub recentem Strabonis decessum Pompeius
 nomine eius peculatus postulatus pecuniam pu-
 blicam maxime ex parte deprehendit, atq; ab vno
 libertorum suorum auersum Alexandro in iudi-
 cio probavit. At plagas & libros eum Asculi ca-
 ptos obiectum fuit habere. Acceperat quidem ea
 expugnato Asculo à parente, sed amiserat: quod
 ea satellites Cinna, quum in urbem ille rediret,
 E impetu in ipsius domum facto diripiissent. Huius
 iudicii non paucas habuit cum accusatore prolu-
 siones. In quibus acrem se & supra ætatem con-
 stantem probans, tantum nomen & fauorem com-
 paravit, vt prætor Antistius eius iudicii quaesitor,
 Pompeium in oculis ferret, filiamque suam ei nu-
 ptum offerret, deque ea re ageret cum amicis eius.
 quam conditionem accepit Pompeius. Quamuis
 autem facta in arcano essent sponsalia, non fefellit
 res tamen propter studium in eum Antistii ple-
 bem. Tandem quum sententiam, qua iudices
 Pompeium absoluerant, pronuntiaffet, populus
 F quasi signo dato acclamavit illud q; de more anti-
 quitus in nuptiis acclamari solet, Talasio. cuius mo-
 ris hanc reterunt originē: Quum Sabinorū filias,

quæ Romam ad spectaculum ludorum commea-
uerant, primores virtute Romani ad connubium
raperent, abduxerunt ignobiles quidam caprarii,
& bubulci puellam elegantem & proceram. Hi,
ne eam aliquis occurrens ex principibus eriperet
sibi, inter eurrendum Talassio clamauerunt. Erat
autem ex probis & claris Talassius. Vnde qui au-
diuerunt nomen, applauserunt conclamauerunt-
que, quasi congratulantes & comprobantes. In-
de aiunt (quia feliciter cessere Talassio hæ nuptiæ)
plausum hunc ducentib. vxorem dari per ludum
solere. Hæc mihi historia ex iis quæ referuntur de
Talassio propior vero videtur. Paucis post diebus
Antistiam sibi Pompeius matrimonio adiunxit.
Postquam ad Cinnam in castra profectus ex cri-
mine quodam & calumnia metuere sibi cepit, ci-
toque se inde subduxit: quum nusquam compare-
ret, per castra rumor & sermo peruasit, interfe-
ctum à Cinna adolescentem esse. Hinc iam pridem
illum grauari & infensi impressionem in eum fe-
cere. Ille fugiens & occupatus à quodam manipu-
li ductore, qui stricto ense in sequebatur eum, sub-
mifit se huic ad genua, eique sigillum suum magni
pretii obtulit. Ille quum eum increpasset perquam
insolenter, At ego non ad sponsionem signandam
adsum, sed ad nefarium & sceleratum tyrannum
puniendū, eum obrūcauit. Ad hunc modū subla-
to Cinna, imperiū suscepit & administravit longe
illo tyrannus vecordior Carbo. Iam aduenerat Syl-
la ob præsentia mala desideratus à plerisque omni-
bus, qui non mediocre bonum domini mutatio-
nem ducebant. Eo reciderat miseriarum ciuitas,
vt libertatis desperatione seruitutem quaerent
quam lenissimā. Agebat id temporis in Piceno Ita-
liæ Pompeius. Habebat quidem illic etiam prædia,
verum magis, quod municipiis duceretur, quæ fami-
liæ ipsius studiosa & cupida erant. Qui vt clarif-
simos & optimos quosq; vidit relictis fortunis suis
vndiq; tanquam in portum in Syllæ castra con-
currentes, noluit ipse sicut profugus, vel vacuus,
vel auxilii indig⁹, sed cū beneficio splendide ac cū
manu ad illum proficisci. Itaq; sollicitauit mouitq;
Picentes, qui propenso animo se ei dederunt, reie-
ceruntq; missos à Carbone. Quum Vindius qui-
dam iactasset Pompeium ex ludo inter illos subi-
to concionatorem emicare, vsq; eo exarserunt, vt
statim impetu facto Vindium trucidauerint. Hinc
Pompeius annos natus tres & viginti capeffens im-
perium tribunali in foro Auximi magnæ vrbis ex-
citato, principibus ibi duobus fratibus Venditiis,
res ad Carbonem trahentibus, edicto excedere vr-
be imperauit, tum delectū habuit, manipulorū or-
dinumq; ductores sigillatim ordine constituit. In-
de circumiecta oppida eodem consilio adiit. Fugi-
entibus & cedentibus omnibus qui à Carbone sta-
bant, aliis ei se libenter adiungentibus, breui spa-
tio tres integras legiones conscripsit: com meatū,
iumenta & vehicula portandis impedimentis, o-
mniaq; necessaria expediuit. Tum ad Syllam iter
intendit, non raptim, nec latibula quæres, sed len-
tis itineribus hostes premens, & quamcumq; adi-
bat Italiae partem, eam retrahere tentans à Carbone.
In eum tres vna hostiū duces, Carinna, Cælius

A
B
C
D
E
F
eis Ρώμιω παρ'αθημόνους οι παρ'αθόντες ερετή Ρω-
μίων ήρπαζον εαυτοίς γυναικας, αδδοί πινεσ αιγλάται
καί βοτῆρες εραμνοί κέρου καλλι κη μεγάλησ εκόμιζον.
όπως εν μη παρ'εστυχών πρσ αφέλη) τ κρητόνων, εδών θεον-
τες άμα, Ταλασία. τῷ ε' εραμέντων κη γωείμην πρσ λυ
ο Ταλασίος. ώστε τοίς ακούσαντας ποιούμα, κροτείν κη
βοάν, οἱ σσηηδομόους κη σσηεπαμνίντας. εκ τέτου φασίν
(κη γάρ άτυχῆσ ο γάμος απέλη τῷ Ταλασίῳ) τούτω τ
επιφώνησιν με παιδιασ ημεάσ τοίς γαμοόσιν. εστ' ο λόγος
πιθανώτατός ότι τ παρ' τῷ Ταλασίῳ λεγόμενων. ολίγας
B
δου υστερον ήμέραισ ο Πομπήιος ηγάγετο τ Αντισίασ. επεί ε'
παρ'εσ Κίνου εις ο ερατό πεδον πορβήεις, εξ αιτίας πινος κη
Διαβολῆσ εδειςε. κη ταχὺ λαθών εκ ποδών ιποίησεν εαυ-
τόν. οκ οντος δι έμφαοίς αυτῷ, θεοίς διήληθεν εν ε' ερα-
τοπέδῳ κη λόγος ως δηήρηκει τον νεαίσκον ο Κίννας. εκ δε
τέτου οι πάλαι βαρυνόμοι κη μισσηύτες ωρησεν επ'
αυτόν. ο δε φδύγων κη καταλαμβαομόμος υσπό πινος τῷ
λοχαγών γυμνῳ τῷ ε' ίφει διώκοντος, παρ'επέσε τοίς ηνά-
C
σι, κη τ σφραγίδα παρ'υτεινε πολυτιμοι ουσαν. ο ε' κη μάλα
εβελισκῆσ ειπων, άλλ' οκ εν γύλω ερχομη σφραγιούμε-
νος, άλλ' α δμόσπον κη παρ'ενομον ημωρησόμομος τυραννον, α-
πέκτεινε αυτόν. ε'τω ε' Κίνα τελευτήσαντος, εδ'εξατο μὲν
D
τα παρ'εγμάτα κη σσηείχε Καρβων, εμπληκτότερος εκείνσ
τύραννος. επήει ε' Σύλλας τοίς πλείοις ποθηνός υσπό τ πα-
ερίτων κη κων, εσδε δεσπότου μεταβολιῳ μικρόν ηγρυμνοίς
αγαθόν, εις τέτο παρ'εήαρον αι συμφορεσ τιῳ πόλιν, ως δου-
λείασ επ'τεικε ερεσιν ζητειν, ε'πογνώσει τ ελδθερίας. τότε οὖν
ο Πομπήιος εν τη Γικηνίδι τ' Ιταλίασ διέτεθειεν, ε'χων μὲν
αυτοῖ κη χωρία, ο ε' πλέον τῆσ πόλεσιν ηδόμενος, οικείως κη
E
Φιλικῆσ παρ'εθεν ε'γρῳσας παρ'εσ αυτόν. οραν ε' τοίς επιφα-
νεσάτοις κη βελτίοις τ πολιτών ε'πολιπόντας τα οικεία, κη
πθῳτα χόθεν εις ο Σύλλα ερατό πεδον, ως παρ εις λιμνία,
κη ταρ'εόντας, αυτος οκ ηξίωσεν, ε'ποδρας, εσδε ασυμβολος,
εσδε ηξίωσεν βοηθείασ, άλλ' α υπάρξας πινος χρείτος, ε'σδύξωσ
κη μετα διωάμεως ελθειν παρ'εσ αυτόν. οθεν εκίνει τῆσ Γι-
κηνοίς ε'ποπειρώμομος. οι δε υσπήκρουν αυτα παρ'εθύμωσ,
κη τοίς παρ'ε Καρβωνος ηκρουν ου παρ'εσειρον. Ουίν-
D
δίου δε πινος ει πόντος ότι δημαγωγῆσ αυτοίς εκ παιδα-
γωγείου παρ'επαπήδηκεν ο Πομπήιος, ούτως ηγρυμάκτη-
E
σαν ώστε διήυς αιελειν παρ'εσπεσόντες τον Ουίνδιον. εκ
πούτου Πομπήιος ε'τη μὲν τεία κη ειχσοι γερηνός, υσ'
εσδενοός δε άμ' θεότων ε'ποδεδιγμένος ερατηγῆσ αυτος ε-
αυτόν δοίς τῷ αρχειν, εν Αυξίμω πόλει μεγάλη βήμια
θείς εν αρχρα, κη τοίς παρ'εθόντας αυταῖν αδελφοίς δυο
Ουειπίδιοις υσ' Καρβωνος αιπ'ερατίοντας, ε'χε ταγματι
μετασηναι τῆσ πόλεωσ κελδύσας, εραπώτας κη τέλεγε, κη
λοχαγῆσ κη ταξιαρχῆσ κη τα χρομοι ε'ποδειξας εκείσοις,
τα κύκλω πόλεισ επήει ο αυτο ποιων. ε'εασησα μὲν δε κη
υσ'παρ'εσώντων οσοι τα Καρβωνος ε'φερόνω, τῷ δε άλλ-
F
λων ασμείως επιδιδόντων εαυτοίς, ούτω κη τδμείμασ εν
ολίγω χρόνω τεία ταγματα τέλεια, κη ε'σφίω ποείσας
κη σκδαγωγῆ κη άμαξας, κη τιῳ άλλίω πῶσαν παρ'ε-
σκαλιῳ ηγε παρ'εσ Σύλλας, οκ επειηρόμομος, εσδε ο λα-

θεῖν αγαπών, άλλ' α ε'τελειων κη θ' οδον, εν τῷ κη κῶσ ποιειν τοίς πολεμίοις, κη πθῳ οσον επήει τῆσ Ιταλίασ πει-
ρώμομος αφισάνα τῷ Καρβωνοσ. ανέσησαν οὖν επ' αυτοῖ τρεισ άμα ερατηγῆσ πολέμοι, Καρίνας, κη Κοίλλιος,

καὶ Βρούτος, οὐκ ἐναντίον πόλεις, ὅσδε ὁμόθεν, ἀλλὰ κύκλῳ
 τοῖσι στρατοπέδοις ἀεὶ ἠρωσῶντες, ὡς ἀναρπασόμενοι. ὁ δὲ
 οὐκ ἔδειξεν, ἀλλὰ πᾶσαν εἰς τὸ αὐτὸ τὴν διώμασιν ἠρωσῶν
 γὰν, ὁρμησεν ἐφ' ἑνὸς τῶ Βρούτου στρατόμα, ποῖ ἵππεῖς, ἐν
 οἷς ἑαυτὸς, πρῶταξας. ἐπεὶ ὅτι καὶ τῶ τῶ πολέμων
 ἀντιτίπασαν οἱ Κελτοί, τὸν πρῶτον αὐτὸν καὶ ῥωμαλέω
 πατὸν φθάνει πᾶσας ἐκ χειρὸς δόξα καὶ καταβαλῶν. οἱ ὅτι
 ἄλλοι τρεπόμενοι καὶ ὁ περὶ σιωνεπείραξας, ὡςτε φυγῶν
 γυρέσαι πόλτων. ἐκ δὲ πύτου σασιόσαντες οἱ στρατηγὸι
 πρὸς ἀλλήλους ἀνεχώρησαν ὡς ἕκαστος ἔτυχε. Πομπηίῳ δὲ
 πρῶτος ἠρωσῶν αἱ πόλεις, ὡς ἀφ' φόβου ἐσκεδασμένων τῶ πο
 λεμίων. αὐτὸς ὅτι Σκιπίωνος ἐπιόντος αὐτῶ τῶ ὑπάτου, πρὶν
 ἐν ἐμβολαῖς ὑσῶν γυρέσαι τῶ φάλαγγας, οἱ Σκιπίωνος
 ἀσπασάμενοι τῶ Πομπηίου μετεβάλλοντο. Σκιπίων δὲ
 ἔφυγε. τέλος δὲ Κάρβωνος αὐτῶ πρὸ τὸν Ἄρσιν ποταμὸν
 ἵππεων συχρᾶς ἴλας ἀφέντος, ὁρώσως ἔσπασας καὶ τρε
 ψάμενος, εἰς χαλεπὰ καὶ ἀφίππα χρεῖα πρὸς ἐμβάλλ
 λει διώκων. οἱ δὲ πῶ σωτηρίας ἀρέλπισον ὀραντες, ἐπι
 χέρισαν αὐτοῖς μὲν τῶ ὀπλων καὶ τῶ ἵππων. ἔπειτα τῶτα
 Σύλλας ἐπέπυτος. πρὸς δὲ τῶ πρῶτος ἀγγελίας καὶ φή
 μας ἔσφ' αὐτῶ δέδικτας, ἐν ποσούτοις καὶ τηλικούτοις αἰα
 σπρεφομῶν στρατηγῶν πολέμοις, ἐδίωκε βοηθήσων. γνοῖς ὅτι
 ὁ Πομπηίος ἐγὼς ὄντα πρῶταξας τοῖς ἠγεμόσιν ὄξοπλί
 ζειν καὶ ἀφ' ἀκροσμεῖν πῶ διώμασιν, ὡς καλλιπῆ καὶ ἀνκρε
 ποι καὶ λαμπρῶτα φαιείη. μεγάλας γὰρ ἠλπίζε παρ
 αὐτῶ τιμᾶς ἔτυχε δὲ μειζόνων. ὡς γὰρ εἶδεν αὐτὸν ὁ Σύλλας
 πρῶσιόντα, καὶ τῶ στρατῶν παρεσῶσαν, ὁ ἀνδρῶν τε θαυ
 μαστῆν, καὶ ἀφ' τῶ καταπρώσας ἐπηρμηδύλιν καὶ ἴλασιν, ἀ
 ποπηδήσας τῶ ἵππου, καὶ πρῶταξας ὄξω (ὡς εἶχες) αὐτο
 κρεῖταρ, ἀντιπρῶταξας αὐτοκρεῖταρ τῶ Πομπηίου ὄξ
 δειὸς αὐτῶ πρῶσιόντα ἀνδρῶν νέω καὶ μηδέπω βουλῆς με
 τῶ πρὶ κρινῶσα καὶ πῶ ὄμα τῶ Σύλλας, πρὸ οὐ Σκιπίω
 σιν καὶ Μαρείοις ἐπολέμει. καὶ πᾶλλα δὲ ἑαυτὸ ὁμολοῦσῶτα τῶ
 πρῶταξας φιλοφροσύναις, ὑπεξαισαμένου τε πρῶσιόντα τῶ
 Πομπηίου, καὶ τῶ κεφαλῆς ἀπάροντος ὁ ἰμάτιον. αἱ πρῶτος
 ἄλλον οὐ ραδίως ἐωρεῖτο ποιῶν, καὶ πρῶ ὄντων πολλῶν καὶ ἀ
 γαθῶν πρὸ αὐτῶν. οὐ μὲν ἐκρυφίσθη γε πύτοις ὁ Πομπηίος,
 ἀλλὰ ὄξως εἰς τῶ Κελτικῆν ἔσφ' αὐτῶ πεμπόμενος, ἑα
 ἔχων ὁ Μέτελλος ἐδόκει μηδὲν ἄξιον πρῶταξαι τῶ πρῶ
 σκῶν, οὐ καλῶς ἔφη ἔχειν πρῶσιόντα καὶ πρῶσιόντα
 δόξα στρατηγῶν ἀφ' ἀρεῖα καὶ βουλομένων μῶτοι τῶ Μετέλ
 λῶ καὶ κελθόντι συμπολεμῶν καὶ βοηθῶν ἔτοιμος εἶναι. δεξά
 μένου ὅτι Μετέλλῳ, καὶ γὰρ φαίντο ἔχειν, ἐμβαλῶν εἰς τὴν
 Κελτικῆν αὐτῶν τε καὶ αὐτῶν ἔργα θαυμαστὰ διεπρῶταξε
 πο, καὶ τῶ Μετέλλου ὁ μάχιστον καὶ θαρσαλέον ἠδὲ σβεννύ
 μένου ἔσφ' ἠρωσῶν, αὐτὸς ὄξω ἔπρῶταξας καὶ σιωνεπείραξας
 ὡς πρῶ ὁ ῥέων καὶ πεπρωμένος χαλκῶς τῶ πεπηγῶ καὶ ψυ
 χρῶ πρῶσιόντα, λέγεται τῶ πρῶτος μᾶλλον αἰσχυρῶν καὶ
 σιωνεπείραξας. ἀλλὰ γὰρ, ὡς πρῶ ἀθλητῶν πρῶσιόντα
 ἐν ἀνδράσι, καὶ τοῖς πρῶταξας κατελόντος ἐνδύξως ἀγῶ
 νας, εἰς ὄξω ἠρωσῶν τῶ παιδικῶς τίπεται νίκας, οὐδὲ
 ἀναγρᾶφοῖσιν. οὕτως αὐτῶ ἔσφ' ἠρωσῶν τῶ πρῶσιόντα ὁ Πομ
 πηίος, αὐτῶν καὶ ἑαυτῶν ἔσφ' ἠρωσῶν οὐσας, πλήθει τε
 καὶ μεγέθει τῶ ἠρωσῶν ἀγῶνων καὶ πολέμων κατακρῶσμεῖας, ἐδεῖν κινεῖν
 μὴ πρὸ τῶ πρῶτα πολλῶν ἀφ'
 τελῶν γυρομένης, τῶ μεγίστων καὶ μάλιστα δηλωσῶν τῶ ἠρωσῶν
 καὶ παθημάτων τῶ ἀνδρῶν ἀπολειφθῶν.

A & Brutus sunt coorti, non à fronte omnes neque eadem ex parte, sed exercitibus tribus vndiq; circumfusi tanquam semel obtrituri eum. Nec expavit ideo, sed cunctis in vnum contractis copiis in vnum Bruti exercitum impetum conuertit: equitesq; in quibus ipse erat, ante signa collocavit. Pariter ab hostibus infestus euectus est Gallicus equitatus. cuius primum & valentissimum occupavit cominus lancea ferire & prosternere. Tum terga dantes peditatum quoq; conturbauerunt. Ita omnes in fugam effusi. Hinc duces inter se distracti, & quo quemq; fors tulit, sunt dilapsi. Pompeio oppida se adiunxerunt tanquam metu diuulsis hostibus. Mox consule eum petente Scipione, priusquam intra pilorum iactum venissent acies, Scipionis milites salutauerunt milites Pompeii, ac transitione fecerunt. Scipio cepit fugam. Ab ipso deniq; Carbone ad Arsiam amnem multas turmas equitum immittas fortiter excepit, profligatosq; in loca iniqua & inequitabilia, terga eorum cadens omnes redegit. qui salutem nullo modo explicari videntes posse, dederunt se ei cum armis & equis. Nō dum hæc nuntiata Syllæ fuerant. Ad primos nuntios & rumores illitimens à tā multis & tantis circumuento hostium ducib; propere suppetias iuit. **C** Eum appropinquante Pompeius certior factus, legatis imperat vt exercitū arment & instruant: quoquam pulcherrimā speciem præbeat imperatori. quippe magnos exspectabat ab eo honores, affectus est aut maiores. Nam vt eum vidit Sylla accedentē, & exercitum præsto delecta insignem iuuentute, tantisq; rebus perpetratis elatum & erectū, defiliit ex equo. Salutatus (vt par erat) imperator Pompeiū vicissim imperatorē salutauit. quod exspectauerat nemo, vt iuueni & nondum in senatum allecto hoc nomen, de quo cum Scipionib; & Mariis bello certabat, esset participaturus Sylla. **D** Primæ comitati cætera consentanea fuere. Adeunti affurgebat Pompeio & caput adaperiebat. quæ non temere deferre eum cerneret alteri, quamuis multi cum eo & egregii viri essent. Nihil est tamē his inflatus Pompeius. verum quum ab eo mitteretur in Galliam, quā obtinens Metellus nihil videbatur dignū virib; iis quæ ibi erant, efficere: non recte neque ordine dixit maiori natu & dignitate præcellenti extorqueri ab se prouinciam. Sin peteret & vellent Metellus vt auxilium & opem ei ferret, paratum se esse. Approbante id Metello, & per literas vt veniret contendente, irruptionem in Gallia fecit. **E** Vbi cum ipse per se edidit facta mirifica, tum bellicum Metelli vigorem ardoremq; a senio iam marcescentem denuo excitauit & inflammavit: quomodo futum & candens æs, si concreto & gelido circumfusum sit, magis quam ignis dicitur id dissoluere & colliquefacere. Sed enim vt athletæ primatum inter alios tenentis, qui ex omnibus certaminibus semper clarum reportauit palmam, non numerant pueriles victorias, neque eas literis mandant, ita quas tum res Pompeius gessit, quantumuis per se eximias, insequentium frequentia & magnitudine certaminum bellorumque obrutas veremur attingere, ne prioribus diu immorati maxima & potissima, ex quibus ingenium & mores eius elucescunt, non assequamur facta.

Postquam ergo rerum in Italia Sylla potitus atque dictator est dictus, ceteros remuneravit legatos & duces suos opibus augens eos, ad honores prouehens, largiensque cumulate & liberaliter ea quae quisque postulabat, Pompeium vero ob virtutem suspiciens, magnumque ducens rationibus suis praesidium, elaborauit quouis modo eum propinquitate sibi conglutinare. Comprobante id uxore eius Metella, induxerunt Pompeium ut dimissa Antistia, priuignam Syllae Aemiliam, Metella & Scauro genitam, duceret uxorem, quae alteri iam nupta vterum tunc gerebat. Fuerunt tyrannicae haec atque Syllae potius temporibus, quam Pompeii congruentes moribus nuptiae, dum grauida Aemilia ab altero ad illum abstrahitur, & expellitur Antistia ignominiose misereque, ut quae patre quoque nuper viri causa orbata esset. Antistius enim, quod Pompeii causa stare ab Sylla putaretur, fuit in curia interemptus. Mater eius hoc videns mortem sibi vltro consciiuit. Ita haec quoque istarum nuptiarum tragediae accessit calamitas, & vero etiam mox parientis apud Pompeium interitus Aemiliae. Inde nuntiatur Syllae Perpernam Siciliam tenere, atque aduersarum partium reliquiis praebere illam insulam receptaculum, insensum ibidem cum classe Carbonem, & Domitium inuasisse Africam, aliosque frequentes claros exules, qui proscriptionem fuga anteuertent, eo contendere. In hos Pompeius magnis copiis missus, Perpenna statim ei Sicilia cessit. Vbi afflictas ciuitates Pompeius recreauit, omnibusque praestitit se humanum extra Mamertinos Messanae. Detrectantibus enim tribunal suum & iurisdictionem, a qua contendebat veteri populi Romani formula se esse exemptos: Non desinetis nobis, inquit, gladio accinctis citare leges: Ad haec visus est parum humaniter Carbonis miseris insultasse. Si enim necessitas ei erat, ut erat fortassis, illius interficiendi imposita, statim, vbi ceperat eum, oportebat: & esset illi qui iusserat, ascriptum. At hic vinculum produxit virum qui ter Romanus consul fuerat, ac de eo pro tribunali posito ipse sedens quaestionem habuit indignante & grauiter ferente corona. Inde abduci iussit eum & trucidari. Abductum aiunt, ut vidit gladium stringi, locum & spatium breue ad exonerandam concedi alium flagitasse. Addit C. Oppius Caesaris familiaris saeuum Pompeium etiam in Q. Valerium extitisse: quum enim sciret humanitatis & literarum inter paucos studiosum Valerium, ut actus ad ipsum est, seduxisse illum & deambulasse vna, vbi accepit & didicit ab eo quae cupiebat, imperasse licitoribus ut ilico auferrent eum & interficerent. Ceterum Oppio, quum de Caesaris hostibus vel inimicis agit, non temere adiungenda fides est. Pompeius vero in Syllae hostes, quorum prima dignitas erat, & aperte capiebantur, necesse habuit animaduertere. Ceteris, quotquot licuit, conuiuio latentibus, nonnullorum etiam fugam adiuuit. Quum Himerenses, qui in hostium partibus steterat, deliberatum haberet punire, Sthenis multitudinis dux, postulata dicendi potestate, inique facturum Pompeium ait, si misso facto autore plecteret infantes. Quarente Pompeio quemnam autorem iactaret, semetipsum nominauit Sthenis,

A ἐπεὶ τοῦτο ἐκράτησε τῆς Ἰταλίας ὁ Σύλλας, καὶ δικτατορ αἰρησάμενος, τοὺς μὲν ἄλλοις ἡγεμόνας καὶ στρατηγούς ἡμί-
 βετο, πλοοσίοις ποίων, καὶ παροχῶν ἐπὶ ὄρχας, καὶ ἡγε-
 ζόμενος ἀφθόνως καὶ παροχῶν ὡς ἕκαστος ἐδεῖτο Πομπηίου
 ὁ θαυμάζων δὲ ὄρεσθαι, καὶ μέγα νομίζων ὄφελος εἶναι τοῖς
 ἑαυτοῦ παροχῶσι, ἐσπούδασεν ἀμφοτέρωθεν οἰκείωτητι
 παροχῶσαι. συμβουλομένης δὲ τῆς γυναικὸς αὐτῆς τῆς Με-
 τέλλης, πείθοισι τὸν Πομπηίου ἀπαλαγήματα τῆς Ἀντιστίας,
 λαβεῖν γυναικᾶ τὴν Σύλλα παροχῶσι Αἰμιλίαν, ἐκ Με-
 τέλλης καὶ Σκαύρου γενημένην, ἀνδρὶ δὲ στυοικροῦσαν ἡ-
 B δη καὶ κούσαν τότε. ἡ δὲ τὴν τυραννικὰ τῶ γάμου, καὶ τοῖς
 Σύλλα κατὰ μάλλον ἢ τῶ Πομπηίου βίω παρέποντα, τῆς
 μὲν Αἰμιλίας ἀρμόνης ἐγκύμονος παρ' ἐτέρου παρὸς αὐτὴν,
 ἔξελανομένης ὅ τῆς Ἀντιστίας ἀπίως καὶ οὐκ ὀρθῶς, αἴτε δὲ ἡ
 καὶ τῆ πατρὸς ἐναγρῶς ἐστερημένης ἀπὸ τοῦ ἀνδρα. κατεσφά-
 γη γὰρ ὁ Ἀντίστος ἐπὶ βουλῆτιναι, δοκῶν τὰ Σύλλα τι-
 ρεῖν ἀπὸ Πομπηίου. ἡ δὲ μήτηρ αὐτῆς ἐπιδοῦσα τῶντα,
 παροχῶσαι τὸν βίον ἐκείνης. ὡς τε καὶ τῶτο ὁ παῖς τῆ πε-
 εὶ τὸν γάμον ἐκείνον τετραγῶ δὲ παροχῶσαι, καὶ τῆ Δία
 ὁ τῆ Αἰμιλία δὴ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆ Πομπηίου
 C ἵκτουσαν. ἐκ τῆτου Σικελίας ἠγγήμετο Περπένας αὐτῶν
 κρατιώεσθαι, καὶ τοῖς παροχῶσι ἐπὶ τῆς ἐλατίας ἐσσεως ὀρ-
 μητήριον παρέχειν τὴν νῆσον, ἀναρρομένη καὶ Κάρβωνος αὐ-
 τοῦ ναυτικῶ, καὶ Δομητίου Λιβύη παροχῶσαι τῶτος, ἄλλω
 τε πολλῶν ἐπέκεινα μεγάλων ὠρομένων φυγάδων, ὅσοι τῶς
 παροχῶσαι ἐφθῆσαν ἀποδράτες. ἐπὶ τῶτοι Πομπηίος
 ἀπέσπλη μετὰ πολλῆς διωάμεως καὶ Περπένας μὲν ὀ-
 ρῶς αὐτῶ Σικελίας ἔξεση, τῶ δὲ πόλεις ἀελαμβανε τε-
 τρυχολύρας, καὶ Φιλαιν, ὅπως πάσας ἐχρήτο, πλὴν Μα-
 μερτίων τῶν ἐν Μεσσηνί. παροχῶσαι μὲν γὰρ αὐτῶ ὁ βῆμα
 D καὶ τῶν διχοδοσίων, ὡς νόμιμα παλαιῶ Ρωμαίων ἀπειρημέ-
 να, Οὐ παύσαθε (εἶπεν) ἡμῖν ἡ παροχῶσαι μὲν οἰς ἔξιν, νόμοις
 ἀναγιγνώσκοντες; ἐδόξε ὅ καὶ τῶς Κάρβωνος ἐκ αὐτῶν
 νως ἐνυβείσθαι συμφοραῖς. εἰ γὰρ ἡ ἀναγχαῖον αὐτὸν (ὡς παρ'
 ἡ ἴστω.) ἀμελεῖν, ὅτῶς ἐδεῖ λαβεῖν, καὶ τῶ κελύσαντες αὐ-
 ἡ ὁ ἔργον. ὁ ὅ δέσμιον παροχῶσαι ἀνδρα Ρωμαίων τῶς
 ἡ παροχῶσαι, καὶ παρὸ τῶ βῆματος ἐήσας, κατὰ ζῶντος
 αὐτὸς ἀνέκρινεν, ἀρρομένη καὶ βαρμυομένη τῶν παροχῶσαι
 εἶτα ἐκέλευσεν ἀπαλαγήσας ἀελεῖν. ἀπαλαγήσας μὲν τοῖς
 Φασί αὐτὸν, ὡς εἶδεν ἐλκόμενον ἡ δὲ ὁ ἔξινος, δεῖσθαι τόπον
 E αὐτῶ καὶ χροῖον βραχὺ, ὡς ἡ παρὸ χροῖας ἐνοχλομένη
 παροχῶσαι. Γάτιος ὅ Ὀππιος, ὁ Καίσαρος ἐταῖρος, ἀπανδρῶ-
 πτος φησὶ καὶ Κοίντῶ Ουαλερίῶ χροῖσας τὸν Πομπηίου. ἐπι-
 σαμνον γὰρ ὡς ἐστὶ φιλόλογος αἴτη καὶ φιλομαθῆς ἐπὶ ὀ-
 λίγῶς ὁ Ουαλέριος, ὡς ἦρη παρὸς αὐτὸν, ἐπιπασιμνον
 καὶ συμπασιμνον, καὶ πυθόμενον ὡν ἐχρηζε καὶ μα-
 ρόντα, παροχῶσαι τοῖς ἡ παροχῶσαι ὅτῶς ἀελεῖν ἀπαλα-
 γήσας. ἀλλ' Ὀππιος μὲν, ὅτῶν παρὸ τῶ Καίσαρος πολεμίων
 ἡ φίλων ἀπαλαγήσας, σφόδρα δεῖ πιστεύειν μετὰ ἀλαβείας.
 F Πομπηίος ὅ τῶ μὲν ἐπὶ δόξῃ μάλιστα τῶ Σύλλα πολεμίων, καὶ
 φαυραῖς ἀλισχόμενοι, ἀναγχαῖως ἐκόλαζε τῶ δὲ ἄλλων ὀ-
 σσις ἔξιν, παροχῶσαι λαοφάνοι τῶς, ὅσοις δὲ καὶ στυοικροῦσαν
 ἡ. τῶ δὲ ἡμερῶν πόλιν ἐγκωχῶτος αὐτῶ κολάζειν, ἡμο-

μένον μετὰ τῶν πολεμίων, Σθένης ὁ δημογωγὸς ἀπὸ τῶν λόγων, ὅτε ἔφη δίχρα ποιήσιν τὸν Πομπηίου, ἐδὸ
 ὁ ἀπὸν ἀφείδεν ἀπολέσθαι τοὺς μηδὲν ἀδικησῶτας. ἐρομένου δὲ ἐκείνου τίνα λέγει τὸν ἀπὸν, ἑαυτὸν ὁ Σθένης ἔφη,

τοὺς μὲν φίλους πείσαντα τῶν πολιτῶν, τὸς δὲ ἔξω τοῖς βια-
 σάμενον. ἀγαθεὶς οὖν τὴν παρρησίαν καὶ τὸ φρονίμα τὸ
 αἰδρὸς ὁ Πομπήιος, ἀφῆκε τῆς αἰτίας πρῶτον ἐκείνου, εἶ-
 πα τοὺς ἄλλοις ἀποδύσας. ἀκούων δὲ τοὺς φραπῶτας ἐν ταῖς
 ὁδοποιεῖαις ἀτακτεῖν, σφραγίδα ταῖς μαχαίραις αὐτῶν
 ἐπέβαλεν, ἡ δὲ μὴ φυλάξας ἐκολάζετο. ταῦτα πρῶτον
 ἐν Σικελίᾳ, καὶ πολιτάρχου ἐδέξατο δόγμα συγκλήτου
 καὶ γράμματα Σύλλα, κελθόντα εἰς Λιβύην πλεῖν, καὶ
 πολεμεῖν Δομίτιον καὶ κράτος, ἡ θροικῆτι πολλαπλασίασας
 διώματι ἧς ἔχον Μάριος οὐ πάλαι διεπέρασεν ἐκ Λιβύης
 εἰς Σικελίαν, καὶ σιυέχει τὰ Ῥωμαίων πρῶτα, τυραν-
 νος ἐκ Φυγάδος καταστάς. ὁξέως οὖν ἀπὸ ταῦτα πρῶτον
 σάμενος ὁ Πομπήιος, Σικελίας μὲν ἀρχόντα Μοῦμμιον κα-
 τέλιπε, τὸν δὲ τῆς ἀδελφῆς· αὐτὸς ἰαῖναι ναυοὶ μὲν
 μαχαίρας ἑκατὸν εἴκοσι, φορητοὺς ἰστίον καὶ βέλη καὶ χη-
 ματα καὶ μηχανὰς χυμίζουσαις ὀκτακροῖαις. καταρχὴ πῶ
 αὐτῶν μὲν εἰς Ἰτύλιον ναοὶ, ταῖς δὲ εἰς Καρχηδονίαν, τῶν
 πολεμίων ἀποσάντες ἐσθλακίλιοι πρῶτον ἐξήρτησαν αὐτῶν
 δὲ ἡγῆν ἐξ ἐντελῆ πύργατα. συμβῆναι δὲ αὐτῶν πρῶ-
 γμα γελῶν ἰσορροῖσι. φραπῶται γὰρ πῆρες (ὡς εἶποι) ἡ-
 σαυρῶν περὶ σόντες ἔλαβον συχρὰ χημῆματα. τῶ δὲ πρῶ-
 γματος ἡμορδίου Φαίρετος, ἐδόξε τοῖς ἄλλοις πᾶσι χημῆματων
 μετὸν εἶναι τὸ τόπον, ἐπὶ τὸ ποτὲ τύχαις τῆ Καρχηδονίᾳ ἀποπι-
 θεμῶν. ὁ δὲ ἐν ὁ Πομπήιος εἶχε χημῆματων πῆρας φραπῶταις,
 ὅτι πολλὰς ἡμέρας ἡσαυρῶν ἡτοῦσαν, ἀλλὰ πρῶτον γε-
 λῶν καὶ θεώμενος ὁμοῦ μυριάδας ποσάτας ὀρυσσούσας καὶ
 φρεφούσας τὸ πεδίον· ἕως ἀπειπόντες ἐκέλευο, αὐτοὺς ἀ-
 γειν ὅπη βούλεται τὸν Πομπήιον, ὡς δὲ κεν ἰχθυῶν τῆς ἀ-
 βελτηρίας δεδωκῶτας. ἀπὸ τεταγμένου ἰ τῆ Δομίτιου, καὶ
 χραξίδρα πῆρα πρῶτον βελημῶν χαλεπὴν πρῶτον καὶ
 τεραχίαι, ὁμοῦ αἶμα πνύματα πολὺς ἕαθεν ἄρξάμενος
 κατεῖχεν· ὡς τε ἀπογόντα τῆς ἡμέρας ἐκείνης μαχέσασθαι
 τὸν Δομίτιον αἰαζυγῶν πρῶτον χημῆματων. Πομπήιος δὲ ποτὸν
 ἑαυτοῦ ποιούμενος τὸν κατῶν, ὁξέως ἐπῆει καὶ διέβαινε
 τὴν χραξίδρα. οἱ δὲ ἀτάκτως, καὶ θορυβούμενοι, καὶ οὐ
 πόρτες ὁδοῦ ὁμαλῶς ὑφίσταντο· καὶ τὸ πνύμα πρῶτον
 τὴν ζάλιν αὐτοῖς πρῶτον βάλλον ἐκαίτας. οὐ μὲν ἀλ-
 λα καὶ τὸς Ῥωμαίους ὁ χημῶν ἐπῆραξεν, οὐ καθορῶντας
 ἀλλήλοισι ἀκριβῶς· αὐτὸς τε Πομπήιος ἐκινδυνῶσεν ἀ-
 γνοητοῖς ἀποθανεῖν, ἐρωτῶντι φραπῶταις τὸ σὺν ἡμα, βρα-
 διον ἀποκρινάμενος· ὡσαύτως δὲ πολλῶν φόνων τοὺς πολε-
 μίους, (λέγονται γὰρ ἀπὸ δισμεῖων τριχίλιοι ἀφαφυ-
 γεῖν) αὐτοκράτορα τὸν Πομπήιον ἡσάσαντο· φήσαντος δὲ
 ἐκείνου μὴ δέχεσθαι τὴν τιμὴν, ἕως ὅρῶν ἔσκηκε τὸ φραπῶ-
 πεδον τῶν πολεμίων. εἰ δὲ αὐτὸν ἀξιοῦσι ταῦτα τῆς πρῶ-
 σηρείας, ἐκείνο χημῶν πρῶτον καταβαλεῖν ὠρμη-
 σαν ἄγῶς ὅτι τὸν χραξικ· καὶ Πομπήιος αὐτῶν χημῶν ἡ-
 γανίζετο, δεδωκῶς τὸ πρῶτον πάθος. ἀλίσκεται ἰ τὸ φρα-
 πῶ πεδον, καὶ ἀποθνήσκει Δομίτιος. τῶν δὲ πόλεων αἰ μὲν δι-
 γῶς ἑσπῆκον, αἰ δὲ κατὰ κράτος ἐλήφθησαν. εἶλε δὲ
 καὶ τῶν βασιλείων Ἰάρφα τὸν συμμαχῆσαντα Δομίτιον, F
 τὴν δὲ βασιλείαν Ἰάμφα παρέδωκε. χημῶν δὲ τῆ τύχη,
 καὶ τῆ Ῥώμῃ τὸ φραπῶματος, εἰς τὴν Νομαδικῶν ἐπέβαλε· καὶ πολλὰν ὁδὸν ἡμερῶν ἔλασας, καὶ πρῶτον χη-
 τήσας οἷς ἐπέτυχε, καὶ τὸ πρῶτον Ῥωμαίους διὸς ἡδὴ τῶν βαρβάρων ἀξερρῆκῶς, αὐτοῖς ἰχυρῶν καὶ φοβερῶν κατα-
 στήσας, ὁδοῦ τὰ θηρία δεινῶς ἐφῆ τὰ τὴν Λιβύην κατακίωτα τῆς τῶν Ῥωμαίων ἀπειρα Ῥώμης καὶ τύχης ἀπολιτεῖν.
 ὅθεν οἱ

A qui ciues sui studiosos induxisset, alienos coegif-
 fet. Delectatus libera illius oratione & fidentia
 Pompeius hunc primum, deinde alios omnes cri-
 mine liberauit. Milites quum acciperet in itinere
 flagitia committere, gladios eorum obsignauit:
 qui signum amouisset, in eum consuluit. Dum hec
 in Sicilia gerit & administrat, senatusconsultum &
 ab Sylla accepit literas, quibus præcipiebatur
 ei in Africam ut traiceret, & Domitium acriter
 bello persequeretur. Coegerat ille longe maiorem
 manum quam non ita pridem ex Africa Marius
 in Italiam transportauerat, remque public. Roma-
 nam miscuerat totam, ex exule factus tyrannus.
 Pompeius ergo omnibus nauiter comparatis, Si-
 ciliae Memmium, qui sororem suam in matrimo-
 nio habebat, præfecit. Ipse soluit longis nauibus
 centum viginti: onerariis, quibus com meatus, te-
 la, stipendium, tormenta portauit, octingentis. Ut
 decurrit parte classis Vticam, parte Carthaginem,
 septem millia ab hostibus defecere, atqua ad eum
 transiere. Habebat ipse sub signis sex completas
 legiones. Ibi ei proditum est memoriae rem acci-
 disse ridiculam: Inciderant milites aliquot (ut
 fertur) in thesaurum, ac magna vi argenti erant
 potiti. Re vulgata locum cum alii omnes existi-
 mauerunt argenti plenum esse per superiores Pæ-
 norum clades ibi reconditi. Nihil igitur uti Pom-
 peius militibus potuit per multos dies thesauros
 scrutantibus, sed obambulauit ridens, quum con-
 templeretur tot millia in fodiendo & vertendo
 campum occupata, quoad deposita spe dixerunt
 Pompeio, duceret quo liberet, tatis se pœnarum
 dedisse stultitiæ suæ. Stabat cum infesta acie Do-
 mitius, atque conuallem prætentam habebat tran-
 situ arduam & asperam. Ibi largus cum vento im-
 ber diluculo exorsus occupauit eos. Ita Domitius
 illo die non exspectans prælium vasa conclamari
 iussit. Id suum tempus Pompeius ratus, raptim a-
 gmine facto transmisit conuallem. Illi in composi-
 ti & tumultuantes neq; vna omnes neque pariter
 impressionem excepere, veritusque circumagens
 se procellam incussit illis aduersam. Turbauit au-
 tem tempestas Romanos quoque non satis inter se
 conspicientes, atque ipse non agnitus pene interi-
 it Pompeius, quod quarenti signum militi tar-
 dius responderit. Fufis magna strage hostibus (fe-
 runtur enim ex viginti millib. effugisse solum tria
 millia) Pompeium exercitus imperatorem consa-
 lutauit. Quo negante eum honorem se agnosce-
 re, dum starent hostium erecta castra: si ea se ap-
 pellatione dignarentur, prius illa conuellenda Igi-
 tur ruunt ad vallum. Pompeius prioris casus metu
 sine galea præliatur, castra expugnantur, cadit
 Domitius, vrbes partim extemplo in deditionem
 concedunt, partim expugnantur. Capit etiam re-
 gem Iarbam Domitii fociū. cuius regnum Hiem-
 psali permittit. Utens secunda fortuna & exerci-
 tus virtute Numidiam iniit, multorumq; dierum
 iter prouectus omnibus, qua transit, subiugatis,
 & Romani imperii timore, qui apud barbaros
 iam obliteratus erat, denuo firmato & terribili
 reddito, nec feras ait Africam incolentes igna-
 ras virtutis & felicitatis Romanæ relinquendas.

Itaque in leonum & elephantorum venationem paucos insumpsit dies. omnibus (vt aiunt) quadraginta, annum tunc agens quartum & vigesimum, hostes oppressit, Africam subegit, regna regumque negotia composuit. Regresso Vticam literæ ab Sylla redduntur, imperante vt reliquum exercitum dimittat, atque vna cum legione præfretetur ibi successorem. / Ea res occultè torsit & grauitè momordit Pompeium : exercitus verò apertè fremuit, atque orante Pompeio vt in Italiam proficiscerentur, & Syllam infectati sunt, & illum negauerunt se relictuos, monueruntque ne crederet tyranno. Hos Pompeius mollire primum & lenire enifus est. Vbi nihil profecit, digressus de tribunali, in tabernaculum se lachrymabundus recepit. Illi eum corripiunt, atque in tribunali reponunt, magnaque diei pars consumpta est his commonentibus, vt maneret & imperaret, illo rogante vt obtemperarent nec mouerent seditionem : quousque instantibus his & clamore insurgentibus iurauit, si pergerent vrgerè, seipsum interfecturam, vixque sic sedati sunt. Ad Syllam primum allatum est Pompeium defecisse. Ibi iactauit ille apud amicos, esse omnino in fatis sibi, in senectute vt colluctaretur cum pueris: propterea quòd etiam Marius ei admodum adolescens plurimum negotii exhibuisset, atque in extremum adduxisset discrimen. Pòst allato vero nuntio, quum omnes mortales animaduerneret ad excipiendum benignè Pompeium & procedendum obuiam effulos, tetendit eos vincere, progressusque prodiit illi obuiam, ac complexus eum animo propensissimo, Magnum alta voce appellauit, adstantibusque hoc nomine eum iussit salutare. Alii in Africa primum ferunt ita ei fuisse ab vniuerso exercitu acclamatum, sed fuisse eam ratam appellationem, vbi fuit ab Sylla comprobata. Omnium ipse tamen nouissimus diuque pòst proconsul in Hispaniam contra Sertorium missus nominis inuidia ob consuetudinem iam abolita cœpit in epistolis & edictis se Magnum Pompeium scribere. Vnde meritò commendes & in admiratione habeas priscos Romanos, qui eiusmodi appellationibus & vocabulis non bellicas modò & militares remunerauerint palmas, verum etiam actiones & arces vrbanas. Duos populus Maximos dixit, Valerium, quòd dissidentem ab se senatum in concordiam secum reduxisset: Fabium Rutilianum, quòd locupletes nonnullos libertinæ stirpis in senatum allectos eo ordine mouisset. Inde triumphum petenti negauit Sylla : siquidem consuli vel prætori tantum eum, nemini præterea per legem permitti. Quamobrem Scipionem superiorem, qui maioribus & nobilioribus certaminibus Pœnos vicerat in Hispania, quòd nec consul esset nec prætor, non postulauisse triumphum. Quòd si Pompeius penè adhuc imberbis, qui senator propter ætatem non sit, triumphans in vrbem inuehatur, inuidiosum planè & sibi imperium & illi fore honorem. Hæc apud Pompeium Sylla allegauit, non permissurum se ostendens ei triumphum, sed si pergeret contendere, repugnaturum & intercessurum. Enimuero nihil trepidauit ideo Pompeius, verum reputandum prædicauit Syllæ, Plures solem orientè quàm occidentem adorare:

A ὅθεν ἐπὶ θήρας λεόντων καὶ ἐλεφάντων ἡμέρας διέτριψεν οὐ πολλὰς, τῶν δὲ πάσης (ὡς φασί) πεπραχέντων, τὴν πολεμίων σπουδῆν, καὶ Λιβύην ἐχρήσατο, καὶ διήτησε τὰ τῆς βασιλείας, ἕως ἀγῶν ἐκείνων τέταρτον καὶ εἰκοστὸν. ἐπαρμελθόντι δὲ εἰς Ἰτύκην αὐτῷ γράμματα κημίζονται Σύλλα, πρὸς τὰς ἡμετέρας ἀφίεναι μὴ τὴν ἄλλην στρατείαν, αὐτὸν δὲ ἐνὸς πάγκατος περικυβεῖν αὐτόν, τὸ δὲ ἀποδοῦναι στρατηγὸν. ὅτι τῶν τοῦ ἀδελφῆος μὴ αὐτὸς ἦρχετο, καὶ βαρέως ἔφερον, ἐμφανῶς δὲ ὁ στρατὸς ἠγανάκτει καὶ δεηθέντος τῶν Πομπηίων πρὸς ἐλθεῖν. τὸν τε Σύλλα κημίζων ἔλεγον, καὶ κείνον οὐκ ἔφασαν πρὸς ἴσασθαι χωρὶς αὐτῶν, B ὅσδ' εἰὼν πιστεύειν τὰς τυραννίδας. ὁ μὲν οὖν πρῶτον ὁ Πομπηίος ἐπειροῦτο πρῶτον καὶ παρηγορεῖν αὐτοὺς ὡς δὲ οὐκ ἔπειθε, καὶ ἄρα ἀπὸ τῶν βήματος, ὅτι τὸ σκηνικὸν ἀπῆει δεδαικρυμένος. οἱ δὲ συλλαβόντες αὐτὸν, αὐτὸς ὅτι τὸ βήματος κημίζονται, καὶ πολὺ μέρος τῶν ἡμετέρας ἀνελώθη, τὸ μὲν μύθειν καὶ ἄρχειν κελαιόντων, τῶν δὲ πειθεῖσθαι δεομένων, καὶ μὴ στασιάζειν ἄλλοις δὲ πρὸς ἐπιπαρασώτων καὶ κημίζόντων, ὡμοσεν δὲ ἀμνησῆσαι ἑαυτὸν, εἰ βιάζοντο, καὶ μόλις ἐπαύσαντο οὕτως. τῶν δὲ Σύλλα πρῶτον μὴ ἦλθεν ἀγῶνας, τὸν Πομπηίον ἀφιστάμενος, καὶ πρὸς τοὺς φίλους εἶπεν, ὡς ἄρα περὸς μὲν ἡμῶν αὐτῶν C ἠγορεύει γέροντι, παίδων ἀγῶνας ἀγωνίζεσθαι, ἄλλοι δὲ καὶ Μάριον αὐτῷ νέον οὐκ ἔχοντα κημίζοντα πλείστα πρὸς ἄλλα πρὸς ἄλλοις, καὶ εἰς τοὺς ἐχθροὺς πρὸς ἑσθλα κινδύους. πυθόμενος δὲ πάλιν ἦν, καὶ πρῶτος ἀνδρόποικος ἀγαθάνομος δέχεσθαι καὶ παραπέμπειν τὸν Πομπηίον ὀρμημένους μετ' ἀνοιίας, ἕσπευδεν ὑπερβαλέσθαι καὶ πρὸς ἐλθὼν ἀπολύσασθαι αὐτῶν, καὶ δεικνύσασθαι ὡς ἐνὶ πρῶτον μάλιστα, μεγάλη φωνὴ Μάριον ἠπαύσαντο, καὶ τὸς παρῶν ἔτιος ἐκέλευσε πρὸς ἄλλοις ἀφίστασθαι. σημάζει δὲ μέγαν ὁ Μάριος. ἕτεροι δὲ φασιν ἐν Λιβύῃ πρῶτον ἀναφώνημα τῶν τῶν στρατῶν πρῶτος ἡμέρας, καὶ D πρὸς τὸ λαβεῖν καὶ δυνάμειν, ὑπὸ Σύλλα βεβαιωθέν. αὐτὸς μὲν τοὺς πρῶτος ἔσας καὶ μὲν πολὺ χρόνον εἰς Ἰβηρίαν ἀνθυπατοῦς ἐκπεμφθεὶς ὅτι Σερτώριον, ἠρξάτο γράφειν ἑαυτὸν ἐν ταῖς ὅτι φασί καὶ τοῖς ἀφιστάμενοι Μάριον Πομπηίον. οὐκ ἔτι γὰρ ἐν τῷ ὅτι φασί τὸν νόμον, σκηνικὸς ἡγορεύων. ὅθεν εἰκότως αὐτῶν ἀγαθὴ καὶ θαυμάσιον αἰ τις τῶν πάλαι Ρωμαίων, οἱ τὴν ποιῶν αὐτῶν ὅτι κημίζονται καὶ πρὸς ἀνομιῶν καὶ τῶν πολεμικῶν ἡμετέρας καὶ στρατιωτικῶν καὶ τορβάσις μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν πολιτικῶν πρὸς ἄλλοις καὶ πρὸς ἑσθλα ἐκείνου. δύο γὰρ Μαξίμους (ὁστ' ὅτι μεγίστους) ἀνυπέρβουσι ὁ δὲ ἡμέρας. Οὐαλέριον μὲν, ὅτι τὸ δὲ ἐλ E λαξάσασθαι αὐτῶν τὴν σύγκλητον. Φάβιον δὲ Ροδλίου ὅτι πλοῦσιος πινὰς ἔξ ἀπελευθέρων γεγενοῦσας καὶ κημίζονται μόνους εἰς τὴν σύγκλητον δέξασθαι. οὐκ ἔστι δὲ δριάμβων ἢ τῆς Πομπηίος. αὐτέλεγε δὲ Σύλλας. ὡς αὐτῶν γὰρ ἢ στρατηγῶν μόνων, ἀλλὰ καὶ ὅσδ' ἐνὶ δίδωσιν ὁ νόμος. δὲ καὶ Σκίπίων ὁ πρῶτος ἀπὸ μείζονων καὶ κρηπίδων ἀγῶνων ἐν Ἰβηρία Καρχηδονίων κημίζοντας, οὐκ ἦτησε δριάμβων. (ὑπατοῦ γὰρ οὐκ ἔστι, ὅσδ' ἐστὶν ἀγῶνας) εἰ δὲ Πομπηίος ἔπειτα πρῶτος γενεῶν εἰσελάσθαι δριάμβων εἰς τὴν πόλιν, ὡς βουλῆς ἀφ' ἧς τὴν ἡλικίαν οὐ μέτεσι, πρῶτα πασιν ὅτι φασί τὸν ἔσασθαι καὶ τὴν F ἄρχοντα ἑαυτῶν, καὶ τὴν ἡλικίαν ἐκείνων. ταῦτα πρὸς Πομπηίον ὁ Σύλλας ἔλεγε, ὡς οὐκ ἔσασθαι, ἀλλὰ ἐσθλα μόνους αὐτῶν, καὶ κημίζονται τὸ φιλόνοιον ἀπειθοῦτος. ὁ δὲ Πομπηίος οὐκ ἔσασθαι ἔλεγε, ἀλλὰ ἐσθλα ἐκείνων τὴν Σύλλα, ὅτι τὴν ἡλικίαν αἰ ἀπέλοιτο πλείονες ἢ δύο μόνους πρὸς κημίζονται

ως αυτω μὲν ἀξιομαχίας, μειομαχίας δὲ καὶ ὑπομαχίας ἐκείνου τῆς διωάμεως. ταῦτα ὁ Σύλλας οὐκ ἀκριβῶς ἀκρίβως, ὁρᾷ δὲ τὸς ἀκούσασθαι, ἀπὸ τῆς παροχῆς καὶ τοῦ γήματός ἐν ταύματι ποιουμένων, ἤρετο τί ὁ λαὸς εἴη. πυρομαχίας, καὶ κατὰ πλάγας τῆ Πομπηίου τὴν πόλιν, ἀεβόησε δὲ ἐφεξῆς, Θεομαχίας αὐτῶν. πολλῶν δὲ διερχομένων καὶ ἀγρομαχίας, ἐπὶ μάλλον αὐτοῖς (ὡς φασι) βουλομένων αὐτῶν ὁ Πομπηίος, ἐπεχείρησεν δῆμιον ἐλεφάντων τετάρων ὀπίσθας εἰσελαύνειν (ἦρα γὰρ οὐκ Ἀβίης τὴ βασιλικῶν συχοῖς ἀγρομαχίας) ἀλλὰ τὴν πόλιν στενωτέρας εὐσεύς, ἀπέστη, καὶ μετήλθεν ὅτι τὸς ἰπποῖς. ἐπεὶ δὲ οἱ στρατιῶται μὴ τυχόντες ἡλικίων παροσεύχοντο, ἐροχλεῖν ἐβέλοντο καὶ πυρομαχίας, ὅσων ἐφη φρονιτίζειν, ἀλλὰ ἀφῆσιν μάλλον φησὶ τὴν θρίαμβον ἢ κατὰ βίβιν ἐκείνοισ. ὅτε δὴ καὶ Σεργίλιος, αὐτῶν ὀπίσθας, καὶ μάλις παρὸς τὴν θρίαμβον εἰσῆς τὴν Πομπηίος, νῦν ἐφη τὴν Πομπηίον ὁρᾷ καὶ μέγαν ἀληθῶς καὶ ἀξίον τὴν θρίαμβον. δὴ λὸν δὲ ὅτι καὶ βελῆς αὐτῶν ἐτελήςσας τότε, βελῆς ἐτυχεῖν ἀλλ' οὐκ ἐσπουδάσει, ὡς λέγουσι, ὅ ἐνδοξοὶ οὐκ ἐσπουδάσει θηρώμενος. καὶ γὰρ ταύμασόν ἐι παρὸς ἡλικίας ἐβέλθη Πομπηίος, ἀλλ' ὑποβλάσθη, ὅτι μηδέποτε βουλομένων ἐθρίαμβε. τῆσδε αὐτῶν καὶ παρὸς ἄνοιαν ὑποβλάσθη τὴν πολλῶν καὶ μικρῶν. ἔλαρε γὰρ ὁ δῆμος αὐτῶν μὲν θρίαμβον ἐν τοῖς ἰπποῖς ἐξέταζον μὲν. Σύλλας δὲ ἠνάτο μὲν ὁρᾷ εἰς ὅσον δόξης παρὸς καὶ διωάμεως, ἀγρομαχίας ὅ καλύειν, ἡσυχία ἦγε, πλὴν ὅτε βία καὶ ἀκρίβως αὐτῶν Λέπιδον εἰς ὑποβλάσθη κατέστησε σιωπῆσιν ἀσπασίας, καὶ τὴν δῆμον τῆ παρὸς αὐτῶν ἄνοιαν ἐκείνου ἀσπασίας παρὸς αὐτῶν, θεομαχίας αὐτῶν ἀπὸ τῆσδε μὲν πλῆθους δὲ ἀγρομαχίας ὁ Σύλλας, ὅρα σε εἴπεν) ὁ νεαία χαίροντα τῆ νίκη. πῶς γὰρ ἐχὶ χηνοῖα ἐν ταῦτα καὶ κατὰ, Κάτλα τῆσδε πύργων θρίαμβου Λέπιδον τὸν πύργων καί τισιν ἀποδείξωμαι παρὸς ὑπατον, ὅσ τὴ δῆμον οὐτῶ παρὸς ἀσπασίας; ὡρα μὲν τοῖσιν μὴ κατὰ εἶναι, ἀλλὰ παρὸς τῆσδε παρὸς ἀσπασίας ἰσχυρότερον γὰρ τὴν ἀσπασίας ἡσυχία παρὸς ἀσπασίας. ἐδήλωσε δὲ μάλις Σύλλας ὅτι παρὸς Πομπηίον οὐκ ἄκριβως εἶχε, τῆσδε ἀσπασίας ἀσπασίας. ἐτέροις γὰρ φίλοις δωρεῶν ἀπολιπῶν, καὶ τῆσδε παιδὸς ἀποδείξας ὅτι τῆσδε, τὸν Πομπηίον ὅλως παρὸς ἡσυχία ἡσυχία μὲν τῆσδε μετῆσδε πύργων καὶ πολιτικῶσ ἐκείνοσ ὡσπερ Λέπιδου καὶ πῶσδε ἄλλων ἐπιστῆσδε μὴ παρὸς τῶσδε νεκρῶσ ἐν τῶσδε πεδίω, μηδὲ δημοσία τῶσδε ἐκφορῶσ ἡσυχία βοήσδεσ, καὶ παρὸς ἀσπασίας ἀσπασίας τῶσδε παρὸς καὶ ἀσπασίας λειπῶ. ἐπεὶ δὲ τῶσδε Σύλλα τελευτήσδεσ, εἰς φῶσ παρὸς τῶσδε μὲν τῶσδε, καὶ Λέπιδος εἰσποῖσδε εἰσποῖσδε τῶσδε ἐκείνου διωάμεν, οὐκ ἄκριβως παρὸς ἀσπασίας ἀσπασίας, ἀλλὰ δῆμιον ἐν τοῖσδε ὀπλοῖσδε μὲν, τῶσδε παρὸς καὶ ἀσπασίας τῶσδε Σύλλας ὑποβλάσθη τῶσδε ἀσπασίας ἀσπασίας καὶ ἀσπασίας ἀσπασίας. ὁ δὲ σιωπῆσδεσ ἀσπασίας Κάτλασ, ὅσδε κατὰ ἀσπασίας ἡσυχία τῶσδε βελῆσ καὶ τῶσδε δῆμου παρὸς ἀσπασίας, μὲν δὲ ἐν ἀσπασίας ἀσπασίας καὶ ἀσπασίας ἀσπασίας μέγιστος τῶσδε τότε Ρωμάσδεσ, ἐδοκεῖ δὲ πολιτικῆσ ἡσυχίας μὲν ἢ ἀσπασίας οἰκείος εἶναι, τῶσδε παρὸς ἀσπασίας ἀσπασίας τῶσδε Πομπηίον οὐ διεμέλησδεσ ὅπῃ βράπῃσδεσ, παρὸς ἀσπασίας δὲ τῶσδε θρίαμβοῖσδε εἰσποῖσδε ἀσπασίας ἀσπασίας ἀσπασίας ἡσυχίας ὅτι τὸν Λέπιδον, ἡσυχία πολλὰ τῆσδε Ἰταλίας νεικῆσδεσ, καὶ τῶσδε εἰσποῖσδε Ἀσπασίας Γαλατίας κατέσδεσ, ἀσπασίας Βερούτου ἀσπασίας ἀσπασίας. τῶσδε μὲν οὐκ ἄλλωσδεσ ἐκ ἀσπασίας ἀσπασίας ἐπελθῶν ὁ Πομπηίος,

A innuens suam increfcere, illius decrefcere potentiam. Id Sylla non satis intellexit, sed quum videret eos qui audierant, vultu & gestu obstupefactos, rogavit quid dictum esset. Vbi accepit, Pompeii audacia defixus, bis deinceps exclamavit, Triumphet, triumphet. Multis indignantibus & stomachantibus, quo magis (vt dictitant) eos pungeret Pompeius, aggressus est curru elephantis iuncto urbem inire. Complures enim de rege larba captos ex Africa adduxerat. sed quia erat angustior porta, destitit & transit ad equos. Quum milites praemia non p spe sua consequuti interpellare triumphum & obstrepere ei vellent, non morari dixit se, verum citius dimissurum triumphum quam ipsis assenturum. Hic Seruilius vir illustris, qui imprimis fuerat triumpho Pompeii aduersatus, Nunc, inquit, Pompeium video & magnum verè & triumpho dignum. Non ambigitur, vt in amplifimum ordinem cooptaretur, facile eum obtinere, si voluisset, potuisse: cæterum non insticit (vt perhibent) gloriam ex re inaudita captans. Neque enim fuisset mirum, si senator ante ætatem factus Pompeius esset, sed supra splendorem omnem, quod triumpharet nondum senator. Id etiam studium plebis ei maiorem in modum conciliauit: siquidem gratum populo fuit quod à triumpho inter equites censeretur. At Sylla premebatur, cernens in quantum gloriae & potentiae insurgeret. Cæterum impedire erubescens quieuit, extra quam cum vi & se inuito Lepidi petitionem adiuuit, illumque prouexit ad consulatum, populi ei studium sua gratia adiungens. Digredientem cum magna frequentia Sylla cernens per forum, Video te, adolescens, inquit, sublatum victoria. Egregium verò & præclarum factum, Catulo omnium optimo teterrimum omnium Lepidum te populum impellente consulem renuntiatum priorem fuisse. Tu tamen modò caue dormias, sed intende rebus tuis: aduersarium enim te reddidisti valentiorum. Declarauit autem non obscure Sylla alienum à Pompeio animum testamenti suffragiis. quippe cæteris amicis legatum reliquit, liberisque tutores nuncupans, Pompeium profus præterit, quod hic tamen perquam tulit moderatè & ciuilitè. Atque vbi cum nonnullis aliis Lepidus obstitit ne corpus illius in comitio funeraretur, nec publicè efferretur, auxilio fuit, decusque & securitatem præstitit exequiis. Postquam mox sub excessum Syllæ illa vaticinia in lucem prodierit, & intrudens se in illius dominationem Lepidus, nulla circuitione vsus est vel simulatione, sed repentè arma cepit, exulceratasque iam dudum & Syllæ elapsas partium reliquias excitauit de integro, atque his se succinxit: collega autem eius Catulus, ad quem aggregauit se integra & sanior pars senatus populi que, modestiæ ac iustitiæ existimatione in ciuitate id temporis præcallebat, verum rector togæ accommodatior habebatur quam castris, rebus ipsis Pompeium requirentibus, non diu ille suspensus fuit quò se conuerteret, sed adiunxit se optimatibus, ac dux exercitus est contra Lepidum designatus. Ille iam magnam Italiæ partem subegerat, & duce Bruto obtinebat exercitu Galliam Cisalpinam. Pompeius reliqua quidè suo conspectu facile oppressit,

ἐν ταῦτα

ὅρα σε εἴπεν) ὁ νεαία χαίροντα τῆ νίκη. πῶς γὰρ ἐχὶ χηνοῖα ἐν ταῦτα καὶ κατὰ, Κάτλα τῆσδε πύργων θρίαμβου Λέπιδον τὸν πύργων καί τισιν ἀποδείξωμαι παρὸς ὑπατον, ὅσ τὴ δῆμον οὐτῶ παρὸς ἀσπασίας; ὡρα μὲν τοῖσιν μὴ κατὰ εἶναι, ἀλλὰ παρὸς τῆσδε παρὸς ἀσπασίας ἰσχυρότερον γὰρ τὴν ἀσπασίας ἡσυχία παρὸς ἀσπασίας. ἐδήλωσε δὲ μάλις Σύλλας ὅτι παρὸς Πομπηίον οὐκ ἄκριβως εἶχε, τῆσδε ἀσπασίας ἀσπασίας. ἐτέροις γὰρ φίλοις δωρεῶν ἀπολιπῶν, καὶ τῆσδε παιδὸς ἀποδείξας ὅτι τῆσδε, τὸν Πομπηίον ὅλως παρὸς ἡσυχία ἡσυχία μὲν τῆσδε μετῆσδε πύργων καὶ πολιτικῶσ ἐκείνοσ ὡσπερ Λέπιδου καὶ πῶσδε ἄλλων ἐπιστῆσδε μὴ παρὸς τῶσδε νεκρῶσ ἐν τῶσδε πεδίω, μηδὲ δημοσία τῶσδε ἐκφορῶσ ἡσυχία βοήσδεσ, καὶ παρὸς ἀσπασίας ἀσπασίας τῶσδε παρὸς καὶ ἀσπασίας λειπῶ. ἐπεὶ δὲ τῶσδε Σύλλα τελευτήσδεσ, εἰς φῶσ παρὸς τῶσδε μὲν τῶσδε, καὶ Λέπιδος εἰσποῖσδε εἰσποῖσδε τῶσδε ἐκείνου διωάμεν, οὐκ ἄκριβως παρὸς ἀσπασίας ἀσπασίας, ἀλλὰ δῆμιον ἐν τοῖσδε ὀπλοῖσδε μὲν, τῶσδε παρὸς καὶ ἀσπασίας τῶσδε Σύλλας ὑποβλάσθη τῶσδε ἀσπασίας ἀσπασίας καὶ ἀσπασίας ἀσπασίας. ὁ δὲ σιωπῆσδεσ ἀσπασίας Κάτλασ, ὅσδε κατὰ ἀσπασίας ἡσυχία τῶσδε βελῆσ καὶ τῶσδε δῆμου παρὸς ἀσπασίας, μὲν δὲ ἐν ἀσπασίας ἀσπασίας καὶ ἀσπασίας ἀσπασίας μέγιστος τῶσδε τότε Ρωμάσδεσ, ἐδοκεῖ δὲ πολιτικῆσ ἡσυχίας μὲν ἢ ἀσπασίας οἰκείος εἶναι, τῶσδε παρὸς ἀσπασίας ἀσπασίας τῶσδε Πομπηίον οὐ διεμέλησδεσ ὅπῃ βράπῃσδεσ, παρὸς ἀσπασίας δὲ τῶσδε θρίαμβοῖσδε εἰσποῖσδε ἀσπασίας ἀσπασίας ἀσπασίας ἡσυχίας ὅτι τὸν Λέπιδον, ἡσυχία πολλὰ τῆσδε Ἰταλίας νεικῆσδεσ, καὶ τῶσδε εἰσποῖσδε Ἀσπασίας Γαλατίας κατέσδεσ, ἀσπασίας Βερούτου ἀσπασίας ἀσπασίας. τῶσδε μὲν οὐκ ἄλλωσδεσ ἐκ ἀσπασίας ἀσπασίας ἐπελθῶν ὁ Πομπηίος,

verum Mutinæ in Gallia per diu castra collata
 Bruti castris habuit. Interea Lepidus Romam ruit,
 & mœnibus affidens secundum consulatum po-
 stulavit magna colluie territans populum. Hanc
 formidinem allata à Pompeio literæ discussere,
 bellum sine certamine esse perpetratum. Brutus
 enim, quia vel exercitum ipse tradidit, vel transi-
 tionem ille quum faceret proditus fuit, vitam
 suam in Pompeii permisit fidem, acceptisque e-
 quitibus, qui se comitaretur, in oppidulum quod-
 dam Galliarum circumpadanæ recessit. vbi postero
 die immisso per Pompeium Geminio est interfe-
 ctus. Qua de causa vehementer est laceratus Pom-
 peius. qui enim mox ab initio transitionis scripse-
 rat ad senatum, Brutum vltro ad se transgressum,
 misit denuò alteras literas quibus infectatus est in-
 teremptum. Huius, Brutus, qui cum Cassio Cæsa-
 rem occidit, filius fuit, vir patris neq; in bello gerē-
 do neq; in morte similis, vt in illius historia expli-
 cuimus. Porrò Lepidus confestim Italia eiectus,
 profugit in Sardiniam, vbi morbo correptus expi-
 rauit, fractus animo, non ob res perditas, (vt autu-
 mant) sed quum esset nactus epistolium, ex quo
 stuprum vxoris comperit. Lepidi longè dissimilis
 Hispaniam tenebat Sertorius, ac Romanis terribi-
 lis impendebat. ad quem sicut extremum bellorū
 morbu hostes domestici cōfluxerant. Hic multos
 iam inferioris ordinis duces interemerat. Tunc
 verò cum Metello Pio colluctabatur, claro illo
 quidem & strenuo viro, sed qui segnius ob senium
 articulos belli vrgere, lentiusque videretur instare
 rebus, quæ torrente pernecitate rapiebantur Ser-
 torii. Qui proiecta audacia & latrocinantis potius
 more cum illo agebat, infidiisq; & circumcurfi-
 tionibus virum perstringebat certaminum athle-
 tam legitimorum atque exercitus statarii & grauis
 ducem. Eò Pompeius, quòd exercitū haberet sibi
 permillum, enitebatur vt ad opem Metello feren-
 dam mitteretur. Nec, quanuis præcepit Catulus,
 dimisit exercitum, sed hæsit in armis circa urbem,
 semper habens quid prætexeret, donec, L. Philip-
 po referente, illam prouinciam ei decreuere. Quo
 tempore aiunt rogante quodam in senatu & mi-
 rante, Pompeium an pro consule Philippus esset
 in Hispaniam missurus, Non tantum, inquit, pro
 consule, Philippus, sed pro consulibus: notans am-
 bos illius anni consules nullo numero esse. Vt Hi-
 spaniam attigit Pompeius, & vti solet, ad noui
 imperatoris famam noua spe homines crexit, ac
 quæ non arcta fide cum Sertorio coiërant gen-
 tes, motæ sunt & transiuerunt, arrogantes ser-
 mones de Pompeio Sertorius dissipauit, & per
 ludibrium ferula iactauit se & loro puerum hunc
 castigaturum, nisi anum illam formidaret, Me-
 tellum significans. Reuera tamen vehementer
 cauens, & timens Pompeium bellum gerebat
 circumspectius. Etenim Metellus (quod nemo ex-
 pectasset) admodum deliciis diffuens solutè vi-
 uebat, magnaque extiterat apud eum & repentina
 ad factum luxumque mutatio. Ita ea quoque res
 singularem Pompeio cum laude beneuolentiam
 adiungebat, quòd vitæ frugalitatem intenderet:
 in quo non magnoperè tamen elaborandum
 habuit. Siquidem sua sponte temperans erat &
 moderatus in libidinibus. Quum autem varia bel-
 li forma esset, nihil Pompeium magis pupugit
 quam quum Lauronem expugnauit Sertorius.

A ἐν δὲ Μουτίνη τῆς Γαλατίας αἰτεκάνθητο τῶν Βρούτων στρατὸν
 χρόνον ἐν ᾧ Λέπιδος ἐπὶ τῶν Ρώμιων ῥυεῖς καὶ παρορμη-
 τήμων ἐξώθεν, ὑπατεία ἢ τε δεύτεραν, ὄχλῳ πολλῷ δεδι-
 τήμων τῶν ἐνδόν. ἔλυσε δὲ τὸ φόβον ἐπιτολὴ τῶν Πομ-
 πηίου χρηματίσας κατωρθώσας αὐτὸν μάχης τὸν πόλεμον. ὁ
 γὰρ Βρούτος, εἴτε τῶν παλαιῶν τῶν δυνάμειν αὐτὸς, εἴτε παρορ-
 μήεις μετὰ βολήων ἐκείνης, ἐνεχέεισε τῶν Πομπηίου τῶν
 σῶμα, καὶ λαβῶν ἰππέως παρορμητοῦ, ἀπεχώρησεν εἰς πο-
 λίχνιον τῆς Ἰταλίας τὸν ποταμὸν Ἰνδὸν ὅπου μὲν ἡμέραν μίαν ἐπιπέμ-
 φαντος αὐτῶν τῶν Πομπηίου Γεμίνιον, ἀνέστη καὶ πολλὴν ἔχεν
 B ἀπο τῶν Πομπηίου αἰτία. γερραφῶς γὰρ ὄντος ἐν δεξιῇ
 τῆ μετὰ βολῆς, πρὸς τῶν σύγκλητον, ὡς ἐκὼν αὐτῶν παρορμη-
 Βροῦτος, ἐτέρως αὐτῶν ἐπεμψέν ἐπιτολὰς ἀνηρητῶν ἔσ-
 δεφ του κατηγερούσας τῶν Βροῦτος ἡ ὑὸς ὁ Καίσαρ
 σὺν Κασιῶ κατείνας, ἀνὴρ ὁμοίως τῶν πατρὸς μήτε πολεμή-
 σαις μητε ἀποβαίων, ὡς ἐν τοῖς παλαιῶν ἐκείνης γερραφῶν. Λέ-
 πιδος μὲν οὖν ὄντος ἐκπεσὼν τῆς Ἰταλίας, ἀπέδρασεν εἰς
 Σαρδῖνα κακεῖ νοσήσας, ἐτελεύτησε δὲ ἀθυμία, ἐπὶ παρορ-
 μήτων (ὡς φασιν) ἀλλὰ χρηματίσας παρορμητοῦ, ἔξ ἑμοι-
 χείων πινὰ τῶν γυναικῶν κατεφώρασε. Λεπίδῳ ὅσον ὁμοίως
 C στρατηγῶν Ἰβηρίας κατεχόν Σερτώριος, ἐπηρωρεῖτο Ρωμαίοις
 φοβερῶς, ὡς ἄρ ἐπὶ ἔχρατον νόσημα τῶν ἐμφυλίων πολέμων εἰς
 τῶν τῶν ἀνδρῶν σιμωρρῆκῶτων, πολλοὺς μὲν ἦδη τῶν ἐλατῶν
 στρατηγῶν ἀνηρηκῶτα, Μετέλλῳ ὅσον Ἀπῶν τότε συμπεπλε-
 γμῶν, ἀνδρῶν λαμπαρῶν μὲν καὶ πολεμικῶν, δοκῶν τῶν δεξιῶ-
 τερῶν ὑπὸ γῆρας ἐπεσῶν τοῖς κατῶν τῶν πολέμου, καὶ ἀπο-
 λείπεσθαι τῶν παλαιῶν, ἀρπαζομένων ὄντων καὶ ταχὺ τῶν
 Σερτώριος, τῶν παλαιῶν καὶ ληστρικῶτερον αὐτῶν παρορμη-
 τῶν, καὶ ταχῶν ὄντος ἐνδεραῖς καὶ παρορμητοῦ δῶν ὁμι-
 μον ἀθλητικῶν ἀγῶνων, καὶ δυνάμεως σαίμης καὶ βαρείας ἡ-
 D γεμῶνα. πρὸς ταῦτα Πομπηίου ἔχον στρατὸν ὑφ' ἑαυτοῦ,
 διεπαρορμητο Μετέλλῳ πεμφθῆναι βοήθης καὶ Κάπλου κε-
 λθόντος οὐ διέλυεν, ἀλλ' ἐν τοῖς ὀπλοῖς ἡ παλαιῶν τῶν πόλιν, ἀεί-
 πνας ποιήμων παρορμητοῦ, ἕως ἔδωκαν αὐτῶν τῶν δεξιῶν,
 Λαλίου Φιλίππου γινώμιον εἰπόντος. ὅτε καὶ φασιν, ὅσον πυγ-
 κλήτῳ πυθῶν πινός, καὶ γαυμαζόντος εἰ Πομπηίου δῶν ὄν-
 πατον οἴεται δεῖν ἐκπεμψθῆναι Φιλίππου, Οὐκ ἔγωγε
 (φαίμα τῶν Φιλίππου) ἀλλ' αἰθ' ὑπάτων. ὡς ἀμφοτέρω τοῖς
 τότε ὑπατεύοντα ὄντων ἀξίους ὄντας. ἐπεὶ ὅσον τῆς Ἰβηρίας
 ἀφ' ἑαυτοῦ Πομπηίου, (οἶα Φιλίππου πρὸς νέαν δόξαν ἡγεμόνος)
 E ἐτέρως τῶν ἐλπίων ἐποίησε τοῖς ἀνδράποιν, καὶ πᾶσι μὴ πῶν
 βεβαίως τῶν Σερτώριος σιμωρρῆκῶτων τῶν ἐνδῶν ἐκκείτο καὶ με-
 πεβάλλετο, λήγεις ὑπὸ βολῆων ὁ Σερτώριος καὶ τῶν Πομ-
 πηίου διέσπασε, καὶ σκῶπῶν ἔλεγε ναρθηκῶν αὐτῶν δεῖσαι καὶ
 σκύπῶν ἐπὶ τῶν παῖδα τῶν, εἰ μὴ τῶν γῶν ἐκείνων ἐφοβεῖ-
 το, λέγων τῶν Μετέλλον. ἔρχω μὲν τοῖς φυλακῶν σφόδρα
 καὶ δεδωκῶς τῶν Πομπηίου, ἀσφαλέτερον ἐστρατήγῳ καὶ γὰρ ὁ
 Μετέλλος (ὅσον οὐκ αὐτῶν ἀνὴρ) διετέθροστο τῶν βίῳ, χρ-
 μιδῆ πρὸς τῶν ἡδονῶν ἐνδεδωκῶς καὶ μεγάλη τις εἰς ὄγκον καὶ
 πολυτελείαν δῶν ἔχοντι μετὰ βολῆ τῶν αὐτῶν ὡστε
 F τῶν Πομπηίου καὶ πῶν γαυμαζῶν ὄνοια ἄμα τῆ δόξῃ φέ-
 ρειν, ἐπιτείνοντι τῶν ἐπέλαια τῶν ἀφίτης ἐ πολλῆς ἐπιτηδῶ-
 σῶν δεομένων. φύσει γὰρ ἡ σῶφρων καὶ τῶν γῶν ἐν ταῖς
 ἐπιτηδῶσῶν τῶν ὅσον πολέμου πολλὰς ἰδέας ἔχοντες, ἡνίασε
 μάλιστα τῶν Πομπηίου ἢ Λαύρωνος ἀλλοσις ὑπὸ Σερτώριος.

κυκλοδοθαι γδ αυτον οϊηθεις, και τι μεγαληρησας, αυτος
 δεξιαφης αιεφαθη περ εχουμνος κύκλω. η δε το κινειασ
 δεδιως, επει δε καταπεμπεσθαι αυτον τινος πολιν αυτ παροντος.
 Ερηνιον η Περπεναν, αυδρας ηγεμονικης τω προς Σερτω-
 ριοι καταπεφθουτων η στρατηγικων εκεινη νικησας περ
 Ουαλειναιαν, αυτ μωριος απεκτηινεν. επαρθεις η τη παρ-
 ζει η μεγα φρονων, επ αυτον εσπευδε Σερτωρειον, ως μη με-
 ταστοι τ νικης Μετελλου. περ η Σουκρονι ποταμω, τ ημε-
 ρας ηδη τελευτωσης, στωεβαλλον ται διωαμεις, δεδιότες
 μετελθιν τ Μετελλον, ο μω ως μονος, ο η ως μονω Διγα-
 νισατο. ο μω ου τελος αμφιδδξον εχεν ο αγων εκατερου γδ
 θατερον κερως οικησε τ η στρατηγων πλεον ηνεγκασ Σερ-
 τωρειος: εβελασο γδ ο καθ αυτον εκεινος δυπηταρθεις. Πομ-
 πηιος η αυτ μεγας ιπποτης πεζος εφωρμησε συμπεσοντων
 η αυτ η εις ο αυτο, η γηρομωων εσ λαβαις, απεσκησαν αι
 πληγα η τ ξιφων εις ται χειρας αμφοιν εχ ομοιως. εβωθη
 μω γδ ο Πομπηιος μονον, εκεινη η απεχεσε τ χειρα. πλειο-
 νων η στωδραμοντων επ αυτον, ηδη της εσπης γεγημημης,
 αιελπιτως διεφυγε, περ εμνος τον ιππων τοις πολεμοις,
 φάλαρα χρυσα η χρυσοι αυτιον πολλου περικειμενον. τω-
 ται γδ Διγανημωμοι, και περ πυτων μαχουμοι προς
 δλληλοις, απελειφθησαν. αμα δε ημερα παρεταξασο
 μω αμφοτεροι παλιν, εκβεβαουμωμοι ο νικημα. Με-
 τελλου δε παρσιοντος, αιερωρησεν ο Σερτωρειος σκεδασει τι
 πα στρατω. τοι αυται γδ ησαν αι Διγαλυσεις, και παλιν
 στωδρομη τ ην αυδεστων, ως τε πολλακις μονον πλωμα-
 οθαι τον Σερτωρειον, πολλακις δε αυτης επτεια μωριασι
 πεντεκαδεκα στρατιας, ως περ χειμαρρωω δεξιαφης πι-
 πλάμωμον. ο δε ου Πομπηιος επει μω τω μωχλω α-
 τωτα πα Μετελλω, η πλησιον δλληλων ησαν, εκελθ-
 σεν υφειναι ται ραβδου, περαπδωω ως περ ουχοντα τιμη τον
 Μετελλον. ο δε και ποδο διεκαλυσε, και ταλλα χησος αυ
 αυτ περ αυτον, οσθεν ως πασικω και περσουτερω νε-
 μων εαυτω πλεον, δλλα η ο σωθημα καινη στραποπεδδον-
 των εις απδρωτας δεεπεμπετο τω Μετελλου. τα πολλα
 δε χωρις εστρωπεδδουτο. διεχρωτε γδ αυτοις η διση ποικι-
 λος ων ο πολέμιος, και δεινος εν βεραχει πολλαχου περ φα-
 νωαι, και μετρωγαγειν αυτ άλλων εις άλλους αγωνας. τελος
 δε, περ εκωτων μω ανρωεις, ληζουμωμος δε τω χωρει, επτε-
 κρω τ ην δε της θαλασσης, εβεβαλεν αμφοτεροις της υφ ε-
 αυτον Ιβηριας, αιανκαδεντας εις δλλοτειας καταφυγειν
 επαρχιας, αποεια τ ην επτεηδειων. Πομπηιος η τα πλειστα
 τ ην ιδιων εζασηλωκως και καταχερημωμος εις τον πολεμον,
 ηπει χηματα τω συγκλητον, ως αφιζουμωμος εις Ιταλια
 μω τ διωαμειως, ει μη πέμποιεν. πασ ατεων η Λδχου-
 λος ποτε, και Πομπηιος μω αν Διγαφορος, μω μωμος δε εαυ-
 τω τον Μωδριδαπικον πολεμον, εσπευσεν αποσαλιωαι τα
 χηματα. φοβουμωμος αυτια Πομπηια τωρα χειν δεομωω
 Σερτωρειον αφειναι, η προς Μωδριδα τω βαπειασ, λαμ-
 περον μω εις δεξασ, δμωρα χειρισον η φαινομωμον αιταγω-
 νισην. οσ τετω η δησκει Σερτωρειος, πασ τ ην φιλων δολο-
 φονηθεις ων Περπεννας ο χρωφωμοτατος επεχειρησεν εκεινη
 τα αυτα ποιειν, απο τ ην αυτ ην μω ορμωμωμος διωαμειων
 και περσασκωων, τον δε χρωμωμον αυταις ομοιως οσ ε-
 χων λογιμον. αυτος ου ο Πομπηιος επεξελθων, και ρεμωμωμον εσ τοις περ αγωαι τον Περπεναι και αμαθων,

A Quippe cinctum ratus, quum insuper esset cerra
 magniloquentia vsus, semetipsum conspexit subitò
 undiq; circumuentum: atque ideo non ausus se
 mouere, oppidum illud sub oculis suis aspexit in-
 flammari. At Herennium & Perpennam viros mi-
 litares, qui ad Sertorium confugerant, huiusque
 legatos fudit circa Valentiam, occidit amplius de-
 cem millia militum. Hoc facto elatus & inflatus
 in ipsum mouit Sertorium, ne in societatem victo-
 riæ veniret Metellus. Ad Sucronem amnem præ-
 cipite iam in vesperum die signis collatis concur-
 rere, veriti ne superueniret Metellus: hic, quò so-
 lus: ille, quò cum solo dimicaret: sed prælium in-
 certa victoria diremptum est. Vtriusque enim al-
 terum cornu vicit. Inter duces tamen laus penes
 Sertorium maior fuit. Quippe hic fudit fugauitq;
 oppositum sibi cornu. In Pompeium verò vir va-
 stus equitem pedes cum imperu intulit se. Vbi
 congressi sunt & pedem contulere, ensium ictus
 in vtriusque manum defluxere, sed impari mo-
 do. Pompeius tantummodò vulnus accepit, &
 illi manum detruncavit. Quum in eum complu-
 res coirentur, suis iam terga dantibus præter
 spem euasit. Hostes equum eius comprehenderunt
 aureis phaleris & ornatu exquisito instructum.
 Dum hæc partiuntur, atq; de his digladiantur inter
 se, amiserunt è manibus Pompeium. Prima luce
 vterq; victoriæ obtinendæ causa instruxit ex inte-
 gro aciem. Verùm quia superuenit Metellus, Ser-
 torius dissipato exercitu digressus est. Ita enim di-
 labebantur milites illius confluebantq;, vt crebrò
 Sertorius palaretur solus, crebrò rursus instar tor-
 rentis repentè intumescens, centum quinquaginta
 armatorum millibus ingrueret. At Pompeius,
 vt secundum prælium Metello obuiam processit,
 atque in conspectu vtrinq; fuerunt, honoris Me-
 telli causa dignitate priori summitti fasces iussit.
 D Id prohibuit ille, præbuitque cætera moderatum
 se Pompeio, neque vllam sibi vt consulari & ætate
 maiori sumpsit prærogatiuam, nisi quòd signum,
 quum vnus in castris tenderent, toti exercitui da-
 retur à Metello. Nam castra ferè separata habe-
 bant. Dirimebat enim & distrahebat eos hostis
 anceps & mirus artifex in breui momento diuer-
 sis locis se ostendendi ab aliisque ad alia certami-
 na traducendi. Denique commeatum intercipi-
 endo, agros fœdando, mare infestum habendo, v-
 trunq; ex ipsorum in Hispania prouincia expulit,
 coëgitque necessariorum angustiis in prouincias
 refugere alienas. Pompeius, qui maximam facult-
 atum suarum partem in bellum impenderat & e-
 rogauerat, pecuniam postulauit à senatu, addens,
 ni mitterent, deportaturum se in Italiam exerci-
 tum. Id temporis consul Lucullus erat, à Pompeio
 alienus. qui ambiens bellum Mithridaticum, effe-
 cit vt ei maturè stipendium mitteretur. Timebat
 prætextum cupienti Pompeio dare Sertorium o-
 mittendi & conuertendi se in Mithridatem, illu-
 strem ad gloriam facilemque (vt apparebat) ad-
 uersarium. Interea circumuentus ab amicis Ser-
 torius interficitur. quorum sumptus Perpenna
 coryphæus illis facta exprimere aggressus est, iis-
 dem succinctus copiis & apparatu: at, quòd pari-
 ter moderaretur illis, consilium defecit eum.
 F Perpennam confestim persequens Pompeius,

Quo nuntiato obuiam effusi omnes sunt, quasi nō paulo ante eum emisissent. Faciebat inexpectata conuersionis celeritas gratulationē foro omnium rerum copia superfluenta. Vnde abrogatus pene est Pisoni consulatus. Habebat ea de re rogationem Gabinius iam conscriptam. cæterum interpellauit & id Pompeius, atq; vbi reliqua cum moderatione ad populum retulit, impetrauitque quæ desiderabat, Brundisium profectus, soluit. Quum tempore vrgeretur, vrbesque properans præteruheretur, non est prætergressus tamen Athenas. Eo profectus diis sacrificauit, ac quum populum appellasset, mox discedens monasticha in laudem suam scripta legit, vnum intra portam,

Quatenus te hominem putas, vere deus sis hæcenus.

Alterum extra,

Præsolati te, venerati, vidimus, prosequimur.

Quoniam vero in quosdam ex iis, quæ conglobata adhuc vagabantur in mari, prædonum examini- bus supplices clementer consuluerat, acceptisq; in deditioem nauibus & honimibus, nulla re læserat eos: alii spe gratiæ concepta legatos refugerunt, & Pompeio se cum liberis & coniugibus deditum iuere. Ille omnibus his pepercit, & præcipue horum opera delitescens adhuc, quod atrocissimorum scelerum sibi conscii essent, indagauit ac cepit. Maxima pars horum & præualentissima proles suas, opes, & inutilem turbam in arcibus & oppidulis munitis ad montem Taurum seposuerant. Ipsi nauibus compleris ad Coracesion Ciliciæ instantem excepere Pompeium, atq; acie fusi mox obsessi sunt. Postremo missis caduceatoribus se, oppidaq; & intulas, quæ septa præsidii tenebant expugnata aspera atq; inaccessa in deditioem eius permisere. Ita debellatum est, & prædonum manus vndiq; mari non maiore quam trium mensium spatio exactæ. Naues complures alias, rostratas nonaginta accepit. Ipsos prædones plus viginti millia neq; interficere statuit: neq; vt dissiparentur, aut coirent de integro inopes & bellatores multi, sinere existimauit securum. Reputans autem hominem natura neque nasci, neque esse indomitum animal vel ferum, sed effrari, si vitii se præter naturam dederit, consuetudine vero locorumque & vitæ commutationibus cicurari, vel beluas victus vsu mitioris feritatem & sæuitiam deponere, deliberauit illos à mari in continentem transferre, & vita tingere humaniore, affuescentes vrbes & agros colere. Hos ergo partim exigua & minus frequentia Ciliciæ oppida acceperunt, atq; in corpus suum contribuerunt agro aucta. Soliorum urbem nuper ab Armeniorum rege desolatam Tigrane instaurans complures ibi collocauit. Multis etiam sedes dedit Dymæ in Achaia, quæ id temporis orba ciuibus erat, agrumque possidebat latum & opimum. Atque hæc quidem inuidi vellibant. Illud vero quod in Metellum perpetravit in Creta, ne summi quidem amici probabant. Metellus enim illius gentilis, qui Pompeii in Hispania collega fuerat, prætor erat in Cretam prius missus quam designata hæc prouincia Pompeio. Is secundum illum in Cilicia, alter fons erat piratarum, multosque illic deprehensos cepit atq; interfecit. Superantes adhuc, qui circumsedebantur,

πρότερον ἢ τὸν Πομπηϊὸν αἰρεθῆσαι, δὲ τότε γὰρ τις ἡ αὐτῆς τῆς πειρατικῆς πηγῆς, μετὰ τὴν ἐν Κιλικίᾳ καὶ πολλοῖς ἐγκραταλαβῶν ὁ Μέτελλος ἐξήρει καὶ διέφθηκεν. οἱ δὲ πλείοντες ἐπὶ καὶ πολιορκητῆται, πέμψαντες ἰκετηρίας,

A αἰδομένοι ἢ πύργους ἐξέχρησαν εἰς τὴν ὁδὸν, ὡς ἂν ἔπειθον ἡμερῶν ὀλίγων ἐκπέμψαντες αὐτοὺς. ἐποίησεν ἢ τὴν χάραν ὁ παρ' ἐλπίδα τῆς μεταβολῆς πάρος, ὑπεβάλλουσαν ἀφθονίαν τῆς ἀγορᾶς ἐχούσης. ὅθεν ὁ Πείσιων ἐκινδυνώσασκε τὴν ὑπατείαν ἀφαιρεθῆσαι, Γαβίνιος νόμον ἔχωντος ἤδη συγγεγραμμένον. ἀλλὰ καὶ τὸ διεκάλυπεν ὁ Πομπηϊὸς, καὶ τὰλλα χρηματίσας ὑπείκει, καὶ ἀφαιρεθῆσαι ὡς ἐδέετο, κατὰ βῆσιν εἰς Βρεντέσιον ἐξέπελθε. ἐπειγόμενος ἢ τὰς χειρᾶς καὶ τὰς πλείων τῶν πόλεων ὑπὸ σπουδῆς, ὅμως οὐ παρήλαθε τὰς Ἀθῆνας. αἰαθὰς δὲ, καὶ ἴστας τοῖς θεοῖς, καὶ πρὸς ἀγαθῶν τὸν δῆμον, ἀφ' οὗ ἀπιὼν ἀνεγίνωσκεν εἰς αὐτὸν ὑπεργραμμένα μόνιστ' ἄλλα, ἐν τῷ τῆς πόλεως, Ἐφ' ὅσον ὡν ἀφροσύνης οἶδας, ὅτι τοσοῦτον εἶθεός. ὁ δ' ἐκ τῶν, Περσεύου ἐδοκίμη, πρὸς ἐκινδυνώσασκε εἰδομένη, πρὸς ἐμπεδομένη. ἐπεὶ ἢ τῆς σπουδῆς ἐπὶ καὶ πλαιωμένων ἔξω πειρατικῶν ἐπίοις δεηθείσιν ὑπείκει ἐχρήσατο, καὶ τὰς λαβῶν, τὰ πλοῖα καὶ τὰ σώματα, κακῶν ὁδῶν ἐποίησεν, ἐπ' ἐλπίδος χρηστῆς οἱ λοιποὶ ἡρόδομοι, τῶν μὲν ἄλλοις διέφθην ἡγεμόνας, Πομπηϊὸν δὲ φέροντες αὐτοῖς μετὰ τέκνων καὶ γυναικῶν ἐνεχείρισον. ὁ ἢ πύργων ἐφείδετο, καὶ μάλιστα ἀφ' οὗ τῶν τῶν ἐπὶ λαοφάνοις ἐξέχρησαν καὶ λαμβάνων ἐκόμισεν, ὡς αὐτοῖς ἐαυτοῖς ἀήκεστα σπουδῆς. οἱ ἢ πλείοι καὶ δυνατώτατοι ἡγεμόνοι μὲν αὐτῶν καὶ χεῖρα, καὶ τὸν ἀχρηστον ὄχλον, ἐφροσύνης καὶ πολιτισμοῦ καρτεροῖς πρὸς τὸν Ταύρον εἶχον ἀποκαίοντα. τὰς δὲ ναῦς πληρώσαντες αὐτοῖς πρὸς τὸ Κορακίσιον τῆς Κιλικίας ὑπεπλέοντα τὸν Πομπηϊὸν ἐδέξαντο καὶ μάχης ἡρόδομος νικηθέντες, ἐπολιορκηῶντο. τέλος ἢ πέμψαντες ἰκετηρίας, παρέδωκαν ἐαυτοῖς καὶ πόλεις καὶ ἴστας ὡν ἐπεκράτου ἐπὶ τῶν πόλεων, χαλεπὰς βιαθῆσαι καὶ δις πρὸς πελάγους. κατελύθη μὲν οὖν ὁ πόλεμος, καὶ τὰ πόρταχοῦ ληστῆρα τῆς θαλάσσης ἐξέπεσεν, ὅσην ὡς πλείονη χροῖα τῶν μιλῶν ναῦς ἢ πολλὰς μὲν ἄλλας, ἐνεχέθη δὲ χαλκευτοῖς παρέλαβεν. αὐτοῖς ἢ δισμουσίω πλείονας ἡρόδομοι, αἰελεῖν μὲν ὁδῶν ἐβουλόσατο, μετέπειτα δὲ καὶ πρὸς εἰδὴν σκεδασθέντας, ἢ συσάντας αὐτοῖς, ἀποροῖ καὶ πολεμικῶν πολλοῖς ὄντας, ὅσην ὡς καλῶς ἔχειν. ἐπινοήσας οὖν ὅτι φύσει μὲν ἀφροσύνης οὐτε γένηται οὐτ' ἐστὶ ἀήμερον ζῶον οὐδ' ἀμικτον, ἀλλ' ἐξίσταται, τῆς κακίας πρὸς φύσιν χροῖα, ἔπειτα ἢ καὶ τόπων καὶ βίου μεταβολαῖς ἐξημεροῦται καὶ θηρία διαίτης κρινωνοῦντα πρὸς ὅτι τῆς, ἐκδύεται ὁ ἀχρηστον καὶ χαλεπὸν ἔγνω τῶν ἀφροσύνης εἰς γῆν μεταφέρειν ἐκ τῆς θαλάσσης, καὶ βίου γένηται ὑπὸ τῆς σπουδῆς ἐπὶ τῶν πόλεων οἰκεῖν καὶ γεωργεῖν. ἐπίοις μὲν οὖν ἀμικρον καὶ πρὸς ἐρημοῖς τῆς Κιλικίας πόλεις ἐδέξαντο, καὶ κατέμειψαν ἐαυτοῖς χάραν πρὸς ἀγαθῶν τῶν δὲ Σολίων ἡρμωμένῳ ἐναγχοῦ ὑπὸ Τιγρᾶ τῶν Ἀρμενίων βασιλέως ἀγαθῶν, ἴδρυσεν πολλοῖς ἐν αὐτῇ. πῆς δὲ πολλοῖς οἰκηθῆσαν δέδωκε Δύμῳ τὴν Ἀχαΐδα, χηρῶν ὡν αὐτοῖς τότε, γῆν δὲ πολλὴν καὶ ἀγαθὴν ἔχουσαν.

F τῶν μὲν οὖν οἱ βασκαίοντες ἐφθον. τοῖς ἢ πρὸς Κρήτην πρὸς ἀφροσύνης Μέτελλον οὐδ' οἱ πύργων φιλοῦντες αὐτοῖς ἔχασον. ὁ γὰρ Μέτελλος οἰκεῖος ὡν ἐκείνῳ τῶν σπουδῆς ἐπὶ τῆς Ἰβηρίας τῶν Πομπηϊῶν, ἐρατηρῶς εἰς Κρήτην ἐπέμφθη

ἐπεκαλούτο τὸν Πομπήιον εἰς τὴν νῆσον, ὡς τῆς ἐκείνου μέγας οὖσαν ἀρχῆς, καὶ πρυτανόθεν ἐμπέπυον εἰς τὸ μέγαν δὲ ἀπὸ θαλάσσης. ὁ δὲ, δδξάμυρος ἐγραφε τὰς Μετέλλω, καλούων τὸν πόλεμον. ἐγραφε δὲ καὶ ταῖς πόλεσι, μὴ παρῆεν Μετέλλω, καὶ στρατηγὸν ἐπέμψε τῷ ὄφ' αὐτὸν ἀρχόντων ἕνα, Λύκιον Ὀκταούιον· ὃς σιωπεισθῶν εἰς τὰ πείχη τοῖς πολιορκουμένοις, καὶ μαχόμενος μετ' αὐτῶν, οὐ μόνον ἐπαρῆ καὶ βαρῶν ἀλλὰ καὶ καταγέλαστον ἐποίησε τὸν Πομπήιον, ἀνδραγαθῶν αἰσίοις καὶ ἀγίοις τῶν ὄμα κινεῖται, καὶ ἀεικλιότα τὴν αὐτῶν δόξαν, ὡς ἀλεξιφάρμακον, ὑπὸ φόβου καὶ φιλοτιμίας τῆς παρῆς Μετέλλου. (ὁ δὲ γὰρ τὸν Ἀχιλλέα ποιεῖν ἀνδρὸς ἔργον, ἀλλὰ μειρακίου πρυτανότατον ἐμπλήκτου καὶ σεσοσημῆος παρῆς δόξαν, ἀεικλιότα τοῖς ἄλλοις καὶ ἀεικλιότα βαλλεῖν ἔκπερα, Μὴ τις κῦδος ἀερίτο βαλῶν, ὁ δὲ δδύτερος ἔλθοι. Πομπήιον δὲ καὶ σώζειν ὑπομαχῶν τῶν κρινῶν πολέμων, ὅτι τὰς τὸν θρίαμβον ἀφελῆσθαι στρατηγὸν πολλὰ πεπονηχότος. οὐ μὲν ἐπέδωκεν ὁ Μετέλλος, ἀλλὰ τοῖς τε πειραταῖς δξελῶν ἐπιμνήσατο, καὶ τὸν Ὀκταούιον ἐν τῷ στρατοπέδῳ καθυβείσας καὶ λαιδρήσας ἀφικεν. ἀπαγγέλλοντος δὲ εἰς Ῥώμην παρῆς ἔχειν τὸν πειρατικὸν πόλεμον, καὶ πολλῶν ἀγόντων τὸν Πομπήιον ἐπαρῆσθαι τὰς πόλεις γράφει νόμον εἰς τὴν ἀρχὴν Μάλλιος, ὅστις Λύκιον ἀρχὴν ἔχει καὶ διωάμεως, Πομπήιον τῶν ἀεικλιότων παρῆς, παρῆς ἀεικλιότων δὲ καὶ Βιθυνίας ἢ ἔχῃ Γλαβείων, πολέμειν Μιθριδάτῃ καὶ Τιγράνῃ τοῖς βασιλεύουσιν, ἔχοντα καὶ τὴν ναυτικὴν διωάμην καὶ τὸ κράτος τῆς θαλάσσης, ἐφ' οἷς ἔλαβεν ἔξ ἀρχῆς. τὸ δὲ ἢ ἢ, ἐφ' ἐνὶ συλλήβδην γινέσθαι τὴν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν. ὡν γὰρ ἐδόκει μόνον ἐπαρῆσθαι μὴ ἀφικνεῖσθαι τῶν παρῆς νόμων, Φρυγίας, Λυκαονίας, Γαλατίας, Καππαδοκίας, Κιλικίας, τῆς αἰῶ Κολχίδος, Ἀρμενίας, αὐτὰ παρῆς ἐπῆντο μετὰ στρατοπέδων καὶ διωάμεων αἷς Λύκιον κατεπολέμησε Μιθριδάτῃ καὶ Τιγράνῃ. ἀλλὰ Λύκιον μὲν ἀποστρεφόμενος τὴν δδξαν ὡν κατεργάσατο, καὶ θρίαμβου μάλλον ἢ πολέμου ἀφιδολογῶν λαμβάνοντος ἡπῶν λόγους τῶν παρῆς ἀεικλιότων, καὶ παρῆς οἰομένοις ἀδικα καὶ ἀχάριστα πάσχειν τὸν αὐδρα. τὴν δὲ διωάμην τῆς Πομπήιου βαρέως φέροντες, ὡς τυραννίδα καθυβείων, ἰδία παρεκάλου καὶ παρεθάρρυνον αὐτοῖς ἐπιλαβεῖσθαι τῶν νόμων, καὶ μὴ παρῆσθαι τὴν ἐλευθερίαν. ἐστάντος δὲ τῶν παρῆς, τὸν δῆμον φοβηθέντες δξέλιπον καὶ κατεσιώπησαν οἱ λαοί. Κάπλος δὲ τῶν νόμων πολλὰ κατηγόρησας, καὶ δῆμον μηδένα πείθων, ἐκέλευε τὴν βουλὴν ἀπὸ τῶν βήματος κεχεραγῶς πολλάκις, ὅπως ζητεῖν, ὡς παρῆς οἱ παρῆς καὶ κρημνὸν ὅπως καταφυγεῖσθαι ἀφιδολογῶν τὴν ἐλευθερίαν. ἐκυρώθη δὲ οὗτος ὁ νόμος, πάσας (ὡς λέγεται) ταῖς φυλαῖς, καὶ κύριος ἀπὸ δδξαιτο μὴ παρῆς ὁ Πομπήιος ἀπιδολογῶν ὡν ὁ Σύλλας ὄπλοισι καὶ πολέμῳ τῆς πόλεως κρατήσας. αὐτὸς δὲ δδξάμυρος τὰ γράμματα, καὶ πυρόμενος τὰ δεδογμένα, τῶν φίλων παρῆτων καὶ σιωπεισθῶν, τῶν ὄφ' αὐτῶν λέγεται σιωπαγεῖν, καὶ τὴν μὲν παρῆσαι, καὶ εἰπεῖν,

ὡς ἀνὴρ βαρυνόμενος ἡδὴ καὶ δις χερσίνων δὲ ἀρχῆς, φέρεται ἀνιόντων ἀθλων, ὡς ἀρετὴν κρεῖττον ἢ ἕνα τῶν ἀδδξῶν γινέσθαι· εἰ μὴ δὲ ποτε παύσομαι στρατῶν ὄμυρος, μὴ δὲ τὴν φόβον τῶν ὄφ' αὐτῶν ἐκδῆς, ἐν ἀρχῇ διατήσομαι μὲν γυναικῶς. ἐφ' οἷς λεγόμενοι

A caduceatoribus missis Pompeium in insulam acciuerunt ut illius prouinciae partem atq; incidentem in praescriptum a mari modum. Ille precibus eorum admittis, interdixit Metello per literas bello. Insuper scripsit ciuitatibus, ne Metello dicto essent audientes, vnumq; ex legatis suis misit L. Octauium. qui cum obsessis includens se muris, atque cum his arma socians, non modo odiosum & inuidiosum, verum ridiculum quoq; Pompeium reddidit, qui inuidia in Metellum & amulatione hominibus nefariis & impiis nomen suum accommodabat, & velut amuletum appendebat auctoritatem. Nam neque Achillem viri functum officio, dixerunt, sed adolescentuli plane stolidi & animi ad gloriam impotentis, qui abnueret aliis & veta-ret petere Hectorem,

Nec decus auferret belli, si vulnere quisquam inflixisset ei, ferret vero ipse secundas.

Pompeium vero etiam conseruare armis institisse hostes publicos tuerique, quo detraheret post labores exantiatos multos praetori triumphum. Haud cessit ei Metellus tamen, verum piratas expugnauit sumpsitque de iis supplicium. Octauium multis contumeliis & probris in castris affectum dimisit. Postquam bellum piraticum patratum esse, Romam est allatum, vacuumque negotiis Pompeium vrbes visere, vnus tribunorum plebis Manilius legem rogauit, qua legiones & prouincias, quas Lucullus habebat, dabat Pompeio. Addebat Bithyniam, quam Glabrio obtinebat: ut ille bellum cum Mithridate & Tigra-ne regibus gereret, retineretque classem & imperium maritimum, ut ab initio acceperat. Hoc erat vni semel subiicere totum imperium Romanum. Quas enim videbatur prouincias priore lege non obtinere, Phrygiam, Lycaoniam, Galatiam, Cap-padociam, Ciliciam, superiorem Colchidem, Ar-meniam, haec adiciebantur cum exercitibus & vi-ribus quibus Mithridatem & Tigranem deuice-rat Lucullus. Ceterum Luculli, qui magis rerum gestarum gloria & triumpho honore spoliabatur, quam successorem accipiebat belli, quamuis affici iniuria illum atque ingratitude putarent, mi-norem rationem ducebant optimates: Pompeii vero potentiam inique ferentes, tanquam exo-rientem dominationem, cohortabantur concita-bantq; se mutuo, ut legimanum iniicerent, nec libertatem proiicerent. Instante rogationis die conciderunt populi metu animi eorum, obticue-runtque populi metu reliqui. Catulus solus le-gem grauitate dissuasit, atque populum increpauit, qui neminem quum permoueret, senatum monuit identidem ex rostris vociferatus, montem & ru-pem sicut maiores quaerent, ex quo refugio li-bertatem tuerentur. At lex omnium tribuum (ut fama est) suffragiis est perrogata, absentisq; Pom-peii permissa arbitrio sunt pene omnia quae ar-mis & bello subacta ciuitate obtinuerat Sylla. Il-le acceptis ea de re literis, nuntiatoque plebiscito, dicitur amicis adstantibus & congratulantibus frontem contraxisse, ac femur percussisse, dixit-sequae, quasi moleste iam ferens & pertaxus im-perii suscipiendi, Heu infinita certamina: quam praestabat vnum fuisse de plebe, si nunquam fi-nis erit bellandi, neque hac deposita inuidia, ru-ri cum coniuge agam. Ea quum diceret, ne per

ἔπειτα περὶ τὰ πεδύσας ἐπιτελείχεν αὐτὸν ὁ δὲ πέντε
καὶ τετάρων πολιορκηθεὶς ἡμέρας, ἔλαθεν ἀποδράς
μὲν τῆς ἐρρωμένης δυνάμεως, κτείνας τοὺς ἀχρηστοὺς καὶ
νοσηλοὺς. εἶτα μὲν τὸν Εὐφράτην καταλαβὼν
αὐτὸν ὁ Πομπηῖος παρεστρατοπέδωσε· καὶ δεδιὼς μὴ φά-
σησθαι τὸν Εὐφράτην, ὅτι μέσων νυκτῶν ἐπιτήρησι
σμέντω τῶν στρατιῶν. καθ' ὃν χρόνον λέγεται τὸν Μιθριδά-
την ὄψιν ἐν ὑπνοῖσι δεῖν τὰ μέλλοντα παρεδιδούσαν. ἐδόκει
γὰρ οὐρα πνέουσα πλέων ὁ Ποντικὸν πέλαγος, ἥδη Βό-
σπορον καθορᾶν, καὶ φιλοφρονεῖσθαι τοῖς συμπλεούσας, ὡς
αἱ πῖς ἐπὶ σωτηρίᾳ σαφῆ καὶ βεβαίᾳ χάρον. ἀφ' ἧν δὲ ἀνα-
φαιδύων πύτων ἔρημος, ὅτι λεωτοῦ ναυαγίας ἀφ' ἧν ἔρ-
μοιο. ἐν τοιούτοις δὲ αὐτὸν ὄντα πάθει καὶ φάσμασιν ὅτις ἄντες
ἀνέστησαν οἱ φίλοι, φράζοντες ἐπιπύλαι Πομπηῖον. ἡ δ' οὖν
δὲ ἀνάγκης μαχητῶν ὑπὸ τῆς χάρακος· καὶ παραγάρ-
τες οἱ στρατηγὸί τινι δυνάμει ἐτάξαν. ἀποδύων δὲ τῶν
παραλαβὼν αὐτὸν ὁ Πομπηῖος, ὡκνεῖ καὶ σῶτος εἰς κίνδυ-
νοι ἐλθεῖν, καὶ κύκλω μόνον ὡς το δεῖν ἐπιλαύειν, ὅπως μὴ
φύγοιεν, ἡμέρας δὲ κρείττους ὄντας ἐπιχειρεῖν. οἱ δὲ παρε-
σβύτατοι τῶν παζιάρχων, δεύοντες καὶ παραλαβούσας
δὲ ὠρμησαν αὐτὸν. ὅσοι γὰρ σῶτος ἡ πύλαι πασιν, ἀλλ' ἡ
σελίω καταφερομένη παρεῖχεν ἐπὶ τῶν σωμάτων ἰχθυῶν ἐ-
πιψιν· καὶ τὸ μέγιστον τοῖς βασιλικαῖς ἐσφηλεν. ἐπῆσαν
μὲν γὰρ οἱ Ῥωμαῖοι καὶ ἰώτε τῶν σελίω ἔχοντες. πεπε-
σμένου δὲ τῆς δύσεως τῆς φωτὸς, ἀσκήσας πολὺ τῶν σω-
μάτων ἐμπερᾶσθαι περὶ οὐσας, τοῖς πολεμίοις ἐπέβαλλον, ἔ-
δυναμένοις δὲ ἀφῆμα στωιδεῖν ἀκριβῶς· ἀλλ' ὡς ἐν
χεροῖν ἥδη γεγνηότων, τοῖς ὑποῖς ἀφέντες μέγιστον ὁδὸν
ἐφίχοντο. τὸ στωιδόντες οἱ Ῥωμαῖοι, μετὰ κραυγῆς ἐπέ-
δραμον, καὶ μηκέτι μῦθον πολυφίτας, ἀλλ' ὅτι πεπληγμέ-
νοι καὶ φύγοιεν ἔκτεινον, ὡς τε πολὺ πλείονας μυρίων
ἀποθανεῖν, ἀλώσας δὲ τὸ στρατόπεδον. αὐτὸς δὲ Μιθριδάτης
ἐν ἄρχῃ μὲν ὀκταχούσις ἵππων διεκέρχε, καὶ διεξήλασε
τοὺς Ῥωμαίους· ταχὺ δὲ τῶν ἄλλων σκεδαθέντων, ἀπελεί-
φθη μὲν τῶν οἰσὶν ἡ Ἰψικρατία παλλακίς, αἰεὶ μὲν ἀ-
δρῶδης τίς οὐσα καὶ τῶν ἀπολλῶν· (Ἰψικρατία γὰρ αὐ-
τῶν ὁ βασιλεὺς ἐκάλει) τότε ἡ αἰδρὸς ἔχουσα Πέρσου σο-
λίω καὶ ἵππων, οὔτε τὰ σώματα πρὸς τὰ μήκη τῶν δρόμων
ἀπηγάρθουσαν, οὔτε τρεσπύουσα τὸ σῶμα τῆ βασιλείας καὶ
τὸν ἵππον ἐξέκαμν, ἀχρηστὸν ἦσαν εἰς χροῖον Ἰνῶρα χροῖον
καὶ χειμηλίαν βασιλικῶν μεσόν. ἐξ οὗ λαβὼν ὁ Μιθριδάτης
ἐδῆσας πολυτελεῖς διένειμε τοῖς στωιδραμῆσι πρὸς αὐ-
τὸν ἐκ τῆς φυγῆς. ἔδωκε ἡ καὶ τῶν φίλων ἐκείσας φορεῖν θα-
νάσιμον φάρμακον, ὅπως ἄκων μηδεὶς ὑποχρείος χροῖο το
τοῖς πολεμίοις. ἐντεθεν ὠρμητο μὲν ἐπὶ Ἀρμενίας πρὸς
Τιγρᾶν. ἐκείνου ἡ ἀπαρηρόντος, καὶ πάλαντα ἐκείτον
ἐπικρυζάντος αὐτῶν τῶν ἀμειψάντος τῆς πηγαῖς τῆ Εὐ-
φράτου, ἔχε τὸ Κολχίδος ἐφύγε. Πομπηῖος ἡ εἰς Ἀρμενίας
ἐπέβαλε, τὸ νέας Τιγρᾶν καλοῦσας αὐτὸν, (ἥδη γὰρ ἀφῆσκει
τῆ παρῶν) καὶ στωῖντσε τὸ Πομπηῖος πρὸς τὸ Ἀρξῆν ποτα-
μὸν, ὅς αἰσχεῖ μὲν ἐκ τῶν αὐτῶν τῶν Εὐφράτη τῶν ποταμῶν, ἀποβρο-
μένος ἡ πρὸς τῆς αἰατολάς, εἰς τὸ Κάσπιον ἐμβάλλει πέλα-
γος, ἔπει μὲν ἐν πρῶτῳ ἡμα τῆς πόλεις τῶν ἀλαμβαίων-
τες, ὁ ἡ βασιλεὺς Τιγρᾶν ἑναγχοσ μὲν ὑπὸ Λακύνθης συντεθιμμένος, ἡμερον δὲ πῖνα τῶν ἔργων καὶ τῶν ἄλλων ἐπὶ πύργου
τὸ Πομπηῖον, ἐδέξατο μὲν εἰς τὰ βασίλει ἀφρῶν, ἀναλαβὼν τοῖς φίλοις καὶ συγγήμοις, αὐτὸς ἡ ἐπορεύετο παραδῶσαν ἑαυτὸν.
ὡς ἡ ἦλθεν

A Deinde munitionibus cinxit & circumvallavit eum. Ille dies quinque & quadraginta obsessus, cum firmissimis copiis, quum inutiles & egrotos occidisset, clam consciuit fugam. Mox tamen eum circa Euphratem adeptus Pompeius castra castris eius contulit: metuensq; ne anteuertret Euphratem transmittere, intempesta nocte instructas copias in hostem duxit. Quo tempore fama fert vidisse Mithridatem in somnis speciem, quæ futura ei prænuntiaret. Videbatur sibi in mari Pontico secundo nauigare vento, Bosporumque iam prospicere & comiter vna vectos affari, vt qui certa & indubitata incolumitate gaudeat: verum repente ab omnibus se reperisse desertum, ac fragmento exiguo nauigii iactari. His occupatum motibus & imaginibus assistentes amici excitauere, Pompeium nuntiantes adesse. Pugnandum igitur necessario pro vallo erat, eductisq; copiis struxerunt duces aciem. Quos parare se vbi Pompeius animaduertit, dubitauit per tenebras discrimen prælii subire. tantum circumfundendos, ne fugerent arbitratus est, ac sub lucem exercitu suo, qui firmior erat, aggrediendos. At maiores natu ordinum duces precando & adhortando concitauerunt eum. Neque enim profus cæca nox erat, sed luna præcipitans fatis clarum corporum aspectum adhuc præbebat. quod imprimis elusit regios. Siquidem incurrentes Romani auersam habebant lunam. Luna autem in occasum decliui vmbre longe corpora præcurrentes incumbebant hostibus, qui non valebant interuallum exacte cognoscere: sed, vt si ad manus ventum esset, hastis incassum emisissis neminē attigere. Quo animaduerso Romani cū clamore inuehuntur, hostesq; consistere vltra non audentes, sed perculsos & pedem referentes cædunt. Ita longe plus decem millia cecidere, & castra capta sunt. Ipse Mithridates initio octingentorum equitum cuneo per Romanos erupit. Mox cæteris dilapsis solus relictus cum tribus est. in quibus Hypsicratia fuit pellex. quæ semper quidem virilis audaciæ fuerat, quare Hypsicratem eam rex appellauit. Tunc vero veste amicta virili Persica & equo vecta, nec corpore ex fugæ prolixitate fatiscere visa est, nec curando regis corpore & equo est fatigata, vsq; dum ad arcem Inora ventum est, vbi regia pecunia & thesauri erant cumulata. Inde sumpsit Mithridates vestes pretiosas, quas confluentibus ad ipsum ex fuga distribuit. Præterea lethale virus cuique amicorum ferendum secum dedit, nequis in manibus hostiles veniret inuitus. Inde in Armeniam ad Tigranem contendit. Quod ille quum ei interdiceret, ac centum talenta in caput eius pronuntiafferet, præteritis Euphratis fontibus intendit per Colchidem fugam. At Pompeius Armeniam accersitus à minore Tigrae ingressus est. Desciuerat iam hic à parente, Pompeioq; ad Araxem amnem occurrit. Is oritur ex iisdem quibus Euphrates locis, sed deflectens ad orientem in mare Caspium effunditur. Dum hi vna progrediuntur, vrbesque in fidem recipiunt, rex Tigranes nuper ab Lucullo obtritus, quod mitem animo ac placidum Pompeium accepisset esse, præsidium in regia accepit, atq; ipse cum amicis & necessariis ad deditionem faciendam perrexit.

ὡς ἡ ἦλθεν

Vbi equo est ad castra aduectus, praesto ei fuerunt duo Pompeij lictores, ac descendere ei ex equo pedibusque iusserunt incedere. Neminem enim mortalium in castris Romanis vnquam visum qui equo insideret. Obtemperauit in eo Tigranes, gladiumque disciavit tradiditque eis. Vt denique ad Pompeium peruenit, detraxit capiti cidarin, quam institit ad pedes eius deponere, & abijciens se omnium foedissimè ad genua eius procumbere. Caeterum anteuexit Pompeius, apprehensaque dextera sustulit eum, & sedere iussit ad latus suum, ex altero filium. Tum caetera Lucullo ostendit imputanda. Ab illo enim Syria, Phoenicia, Cilicia, Galatia, Sophene ipsos exutos, quae hactenus retinissent, ea se relicturum ipsas. Iniuriarum illatarum multam sex millia talentum penderent, Sophenes regnum filius haberet. Has conditiones Tigranes approbans, laetusque quod esset ab Romanis rex appellatus, pollicitus est semiminas argenti se in milites daturum, centurioni minas decem, tribuno talentum. Id filius eius aegre tulit, vocatusque ad cenam respondit facile se carere Pompeio, qui tales honores sibi haberet. Nam alium se ex Romanis inuenturum. Inde in vincula coniectus, atque ad triumphum seruatus est. Haud multo post Parthus Phraates legatos misit, adolescentem, ut generum suum, repetitum & postulatum: ut imperiorum Euphrates terminus esset. Pompeius responsum dedit, Tigranem in patris potius quam soceri iure esse: termino autem se usurum iusto. Relicto ad praesidium Armeniae Afranio, per gentes Caucasum circumcolentes necessario contra Mithridatem iter intendit. Maximae nationes Albani & Iberes sunt. Iberes ad montem Moschium & Pontum pertinent: Albani vergunt ad Orientem & mare Caspium. Hi primo petenti Pompeio transitum dedere. Caeterum eo in tractu bruma occupato exercitu & instantibus Saturnalibus aggressi sunt iisdem diebus non minus quadraginta millia barbarorum Cynum fluvium transire. Oritur ille ex montibus Ibericis, auctusque delabente ex Armenia Araxe duodecim ostijs in mare Caspium sese effundit. Alij committi cum eo Araxem negant, sed solum prope eum euolui in idem pelagus. Hostes Pompeius, licet transitum eorum impedire potuisset, permisit per otium trajicere. Inde illatis signis, ingentem numerum eorum fudit fugauitque. Regi supplici, qui legatos ad ipsum misit, dedit veniam, istoque foedere in Iberas mouit, nec numero pauciores, & alijs bellicosiores, maioremque in modum cupidos de Mithridate bene mereri ac propulsare Pompeium. Quippe neque Medis neque Persis paruerant Iberes. Declinauerunt Macedonum quoque imperium, quod raptim Alexander Hircania excesserit. Quibus pariter ingenti praelio profligatis, in quo nouem millia occubuerunt, capti amplius decem millia, regionem Colchicam iniit. Ad Phasim ei Seruilius cum classe, qua tuebatur Pontum occurrit. Ac Mithridatis infectatio, qui in gentes Bosphori & Maeotidis accolae abdidit se, magnas praebuit Pompeio perplexitates, atque Albanos allatum est denuo defecisse. in quos ira & peruicaci uiscerum ardore stimulat

ως ἢ ἦλθεν ἰπποῦτος ἐπὶ τὴν χάρακα, ῥαβδούχοι δὲ οὗτοι Πόμπηϊου παρῶν, οἱ τὴν ἐκείνου ἀποβύουσα τὴν ἵππου, καὶ πεζοὺς ἐλθεῖν. ὁ δὲ τὴν γὰρ αὐτῶν ἐφ' ἵππου καὶ τὸν ἄλλοτον οὗτον ῥωμαϊκῶν στρατοπέδων πώποτε ὀφθῆναι. καὶ ταῦτα μὲν οὖν Τηγεαῖος ἐπέθετο, καὶ ὁ ξίφος αὐτοῖς ἀποδυσάμενος παρεδίδου. καὶ τέλος, ὡς παρῶν αὐτὸν ἦλθε τὸ Πομπηϊόν, ἀφελόμενος τὴν κίταριν, ὥρμησε παρὰ τῶν ποδῶν θῆναι, καὶ καταβαλὼν αὐτὸν, ἀνὰ τὴν δὴ πρῶτον παρῶν πεσεῖν αὐτὸν τοῖς γόνασιν. ἀλλ' ὁ Πομπηϊὸς ἔφη τὴν δόξιν αὐτῶν λαβόμενος παρῶν γὰρ ἀφῆρασε Συρίας, Φοινίκην, Κιλικίαν, Γαλατίαν, Σοφίλιον ἃ ἡ γὰρ αὐτῶν ἀφῆρασε ἀφῆρασε ἐξῆν, ἐκτίσαι τα ποίνην ἐξακίχλια ἑκατάτα ῥωμαίοις τῆς ἀδικίας. Σοφίτης ὁ βασιλεὺς τὴν ἴον. ἐπὶ τούτοις ὁ μὲν Τηγεαῖος ἠγάπησε, καὶ τῶν ῥωμαίων ἀποστασίων αὐτὸν βασιλέα, περὶ τῆς ἡμετέρας, ἐπηγεῖλατο στρατῶν μὲν ἡμίμακρον ἑργυρίου δωσῶν, ἑκατοντάρχη ὁ μὲν δὲ καὶ χιλιάρχοι ἑκατάτα. ὁ δὲ ἴος ἐδυσφόρη, καὶ κληθεὶς ἐπὶ δεῖπνον, ὅσα ἔφη Πομπηϊοῦ δεῖσθαι τοιαῦτα ἡμῶν. καὶ γὰρ αὐτὸς δὴ ἴον δὴ ἴος ῥωμαίων. ἐκ τούτου δεθεὶς εἰς τὸν ἄρμακρον ἐφυλάχθη. καὶ μετ' οὐ πολὺν χρόνον ἐπεμψε Φραάτης ὁ Πάρθος, ἀπαγγέλλων μὲν τὴν νεανίσκην, ὡς αὐτῶν γαμβρῶν ἀξίαν ἢ τῶν ἡγεμονίων ὄρα χρῆσθαι τῶν Εὐφρατῆ. Πομπηϊὸς δ' ἀπεκρίνατο, τὴν μὲν Τηγεαῖον τῶν πατρῶν μάλιστ' ἢ τῶν πατρῶν παρῶν ὄρα χρῆσθαι τῶν δικῶν. καταλιπὼν δὲ τὸν ἄρμακρον Ἀρμενίας Ἀφραάτιον, αὐτὸς ἐβαδίζε ἀφῆρασε τῶν περὶ τῶν Κασπίων ἐθνῶν, ἀνακρίνας ἐπὶ Μιθριδάτην. μέγιστα δ' αὐτῶν ὄρα ἔστιν ἔθνη, Ἀλβανοὶ καὶ Ἰβηρες. Ἰβηρες μὲν, ἐπὶ τῶν Μοσχίων ὄρα καὶ τὸ Πόντιον καὶ θήκοντες, Ἀλβανοὶ δ', ἐπὶ τῶν ἑῶν καὶ τῶν Κασπίων κεκλιμένοι θάλασσαν. οὗτοι παρῶν μὲν ἀπὸ τῶν Πομπηϊῶν δόδον ἔδδσαν. χιμῶνος δὲ τῶν στρατῶν ἐπὶ τῆν χάρακα καταβαλόντες, καὶ τῆς χρονικῆς ἐορτῆς τοῖς ῥωμαίοις καὶ θηκῶν, ἡμέτεροι τετρακισμυρῶν ὄρα ἐλάτῃς, ἐπεχείρησαν αὐτοῖς ἀφῆρασε τῶν Κύριον ποταμῶν, ὅς ὄρα τῶν Ἰβηρικῶν ὄρα ἀισάμενος καὶ δεχόμενος καπνίσματα τῶν Ἀφραάτιον ἀφῆρασε Ἀρμενίας, ἐξῆρασε δώδεκα σμάσιν εἰς τὸ Κασπίον. οἱ δὲ οὐ φασὶ τούτῳ Συμφερεσθαι τὸ Ἀφραάτιον, ἀλλὰ καθ' ἑαυτὸν, ἐκείνῳ ποιείσθαι τῶν ἐκβολῶν εἰς τὸ πέλραγος. Πομπηϊὸς δ', καὶ τῶν ἐστῆναι διυάμενος παρῶν τῶν ἀφῆρασε τοῖς πολεμίοις, περὶ τῶν ἀφῆρασε καθ' ἑαυτὸν. εἴτα ἐπαγαγὼν ἐτρέψατο, καὶ διέφθειρε παμπληθεῖς τῶν βασιλεῖ, δεηθέντι καὶ πέμψαντι παρῶν, ἀφῆρασε τῶν ἀδικίας, καὶ ἀποστασίων, ἐπὶ τῶν Ἰβηρας ἐβαδίζε, πληθῆ μὲν ὄρα ἐλάτῃς, μαχμῶστερος δὲ τῶν ἐτέρων ὄρα, ἰχυρῶς δὲ βουλομένους τῶν Μιθριδάτην χρῆζεσθαι, καὶ διωθεῖσθαι τὸ Πομπηϊόν. οὔτε γὰρ Μήδοις, οὔτε Πέρσαις ὄρα χυσαν Ἰβηρες διέφυγον ἢ καὶ τῶν Μακεδόνων ἀρχῶν, Ἀλεξάνδρου ἀφῆρασε τῶν Ἰβηρίας ἀπαρῶντος. οὐ μὲν ἀλλὰ καὶ τούτοις μάχη μεγάλη τρέψαμενος ὁ Πομπηϊὸς, ὡς τε ἀποθανεῖν μὲν ἀνακρίλους, ἀλώσθαι δὲ πλείους μυρίων, εἰς τῶν Κολχικῶν ἐπέδδσε. καὶ παρῶν τῶν Φάσιν αὐτῶν Σεργίλιος ἀπῆρασε, τῶν ναῦς ἔχων αἰς ἐφεσῶν τῶν Πόντιον. ἢ μὲν οὖν Μιθριδάτου δόξιν ἐδεδυκῶς εἰς τῶν Βόσπορον ἔθνη καὶ τῶν Μαίων, ἀπορίας εἶχε μεγάλας. Ἀλβανοὶ δ' αὐτῶν ἀφῆρασε αὐτῶν παρῶν ἔλθῃσιν. παρῶν οἱς ὄρα ὄρα καὶ διλοικίας ὄρα τρέψας,

Πόντιον. ἢ μὲν οὖν Μιθριδάτου δόξιν ἐδεδυκῶς εἰς τῶν Βόσπορον ἔθνη καὶ τῶν Μαίων, ἀπορίας εἶχε μεγάλας. Ἀλβανοὶ δ' αὐτῶν ἀφῆρασε αὐτῶν παρῶν ἔλθῃσιν. παρῶν οἱς ὄρα ὄρα καὶ διλοικίας ὄρα τρέψας,

τὸν τε Κύρνον μάλισ καὶ τῷ βαβυλώνας πάλιν διεπέρασαν, ἔπειτα
 πολὺ σαυροῖς ὑπὸ τῷ βαρβαρῶν ἀποκεχρακαμῶν
 καὶ μακρῶς αὐτὸν ἐκδεχόμενος αὐτοῦ καὶ ζεγαλέας ὁδοῦ,
 μυρίους ἀσπίδας ὑδάτος ἐμπλησάμενος, ἤλαυνεν ἔπειτα τὰς
 πολεμίους, καὶ κατέλαβε, πρὸς Ἀβάντι ποταμῷ τῷ τε
 Ἰσθμῶν, ἑξακισμυρίους πεζοῖς, καὶ διαλίους ἵπποις ἔπειτα
 μυρίους, ὠπλισμένους ὃ φάουλως καὶ δέρμασι θηρίων τοῖς
 πολλοῖς. ἠγεῖτο δὲ αὐτῷ βασιλέως ἀδελφός, ὄνομα Κω-
 σίς· οὗτος δὲ χερσὶ τῆς μάχης ἡγουμένης, ἔπειτα τὸν Πομπηῖον
 ὁρμήσας αὐτὸν, ἐβόηεν ἔπειτα τὴν ἑθέρων ἐπισηλῶν ἀκρο-
 νοματι, Πομπηῖος δὲ ἐκείνον ἐκ χειρὸς διελάσας ἀνείλεν.
 εἰ ταύτη τῇ μάχῃ λέγεται καὶ Ἀμαζόνες στυαγώνισαοσάι
 τοῖς βαρβαροῖς, ἀπὸ τῷ ποταμῷ τῷ θερμῶν ποταμῶν ὀ-
 ράν καταβάσαι. μὲν γὰρ τὴν μάχην σκυλῶντες οἱ Ρω-
 μαῖοι τοῖς βαρβαροῖς, πέλτας Ἀμαζονικὰς καὶ κρονοῖς
 ἐρετύχων σῶμα δὲ ὁδοῦ ὡφθη γυναικείον. νέμονται δὲ τὰ
 Καυκάσου Ἰακίθωντα πρὸς τὴν Ὑρκαίαν θάλασσαν,
 οὐχ ὁμορροῦσαι τοῖς Ἀλκατοῖς, ἀλλὰ Γέλα καὶ Λήγες οἰκίοντες
 ἀπὸ μέσου καὶ τοῖς ἐπὶ ἐκείνου δύο μιλῶνας εἰς τὸν Φοι-
 τῶσιν ποταμῷ τῷ θερμῶν ποταμῶν ὁμιλοῦσιν, εἴτα καθ-
 ἄρῃ ἀπαλαγείσαι βιοτῶσιν. ὁρμήσας δὲ μὲν τὴν μά-
 χην ὁ Πομπηῖος ἐλάσθη ἔπειτα τὴν Ὑρκαίαν καὶ Κασσίαν
 θάλασσαν, ὑπὸ πλήθους ἐρπετῶν θανασίμων ἀπετραπίη,
 πρὸς ὁδοῦ ἡμερῶν ἀποχῶν. εἰς δὲ τὴν μικρὰν Ἀρμενίαν
 αἰεζήρσε, καὶ τὴν Ἐλυμῶν καὶ Μηδῶν βασιλῆς πέμψασα
 πρὸς τοῖς ἀντιγράψαι φιλικῶς τὸν Πάρθον, εἰς τὴν Γορδυ-
 νῶν ἐμβέληκα καὶ πρὸς ἐκείνον τοῖς ὑπὸ Τηρδῶν, πέμ-
 ψας μὲν Ἀφρασίου δισαμν, ὅστις λαοὶ, διαχρῆντα μέγρι τὸ
 Ἀρβηλίπιδος. ὅσων δὲ τὸν Μιθριδάτου παλλακίδων ἀνιήρη,
 ὁδοῦ μίαι ἔγω, πάσας δὲ τοῖς γυνῶσι καὶ οἰκείοις ἀνέπεμπεν.
 ἦσαν γὰρ αἱ πολλαὶ, θυγατέρες καὶ γυναῖκες στρατηγῶν καὶ δισα-
 μν. Στρατοῖκή δὲ ἡ μέγιστον εἶχεν ἀξίωμα, καὶ ὁ πολυχρυσό-
 ταιον τὸ φρουρίον ἐφύλαττεν, ἡ μὲν (ὡς εἶπε) ψάλτου ἵνους,
 ὁδοῦ δὲ τυχεῖς ἄλλα, πρὸς τοῦ τῷ θυγατῆρ. οὕτω δὲ οὗτος
 εἶλε πρὸς τὸν ψήλασα τὸν Μιθριδάτην, ὡς ἐκεῖ ἡ μὲν
 ἔχων ἀνεπαύετο, τὸν πρὸς τοῦ τῷ ἀπέπεμψε δις φρουρῶντα ὁ
 μηδὲ πρὸς ῥήσεως τυχεῖν ὁπτιεῖς. ὡς μὲν τοῖς ποταμῶν ὁρ-
 θῶν εἶδεν ἐνδοῦ ἐκπαμῶν μὲν ζεγυρῶν καὶ χροῦσιν τερα-
 πέζας, ὅχλον δὲ στραπέας πολλῶν, θινούχων δὲ καὶ παιδάς ἰμά-
 νια τῷ πολυτελεῶν πρὸς φέροντας αὐτῶν, καὶ πρὸς τῆς θυρας
 ἵππων ἐσῶτα κροσμημένων, ὡς ὅτι τὸν Φίλων τῶ βασιλέως,
 χλόασμῶν εἶ) ὁ χροῖμα καὶ παιδαὶ ἡγυμένως, ὡρμησε
 φλόγην ἀπὸ θυρῶν. τῷ δὲ στρατόντων ἀπὸ λαμβανόμενων,
 καὶ λεγόντων ὅτι πλοισίου τεθνηχτος ἐναχρῶς οἶχον αὐτῶν μέγρι
 ὁ βασιλῆς δεδώρηται καὶ ταῦτα μικρὰ ἵνες ἀπαρχαὶ καὶ
 δειγμάτα τῷ δῶν χροῖματων καὶ κτηματων εἰσίν· οὕτω πε-
 ς ἴσας μολῆς, καὶ τὴν πρὸς ῥῶν αἰαλαβῶν, καὶ ἀναπῆδῆσας
 ἔπειτα τὸν ἵππον, ἤλαυνε ἀπὸ τῆς πόλεως, βοῶν, Ἐμὰ ταῦτα
 πρῶτα ἐστὶ. πρὸς δὲ τὰς καταγεωγραφίας, οὐ τοῦτο ἔλεγε εἶ)
 θαυμαστοῖς, ἀλλ' ὅτι μὴ λίθοις βολῆν τὰς ἀπὸ τῶν τῶν, ὡφ-
 ἠδὸνῆς μαγῶν. ταύτης μὲν ἡ καὶ ἡρεῖα καὶ ἀμαρτος
 ἢ Στρατοῖκή. τὰ δὲ Πομπηῖος καὶ ὁ χροῖον παρεδίδου τοῦ-
 το, καὶ δῶσε πολλὰ πρὸς ἡνεγκεν ὡν ἐκεῖνος ὅσα χροῖον
 ἱερούς καὶ λαμπρότητα τῶν θριάμβων παρέξιν ἐφαίνετο, λαβῶν μόνον, Ἰαλοῖα τὴν Στρατοῖκην ἐαέλαθε
 κεκτῆσαι χροῖον. ὁμοίως δὲ καὶ τῶ βασιλέως τῷ Ἰσθμῶν, κλίμα τε καὶ τῶν περὶ καὶ θροῖον, ἀπὸ τῶν χροῖον,

A Cynnumq; iterum ingenti difficultate & periculo
 transmisit. Eum magno spatio vallauerant barbari
 palis. Hic quum cum longa, arida, & aspera via ex-
 ciperet, decem millia vtrium aqua impleuit, atque
 ita in hostem duxit. Offendit ad amnem Abanta
 peditum millia sexaginta, equitū duodecim mil-
 lia in acie instructa, magna ex parte malè & feri-
 nis tergoribus armatorum, quos regis frater, Cosis
 nomine, ductabat. Hic, quum signa collata essent,
 in ipsum inuectus Pompeium, percussit iaculo la-
 ricæ eius commissuram: Pompeius illum hasta
 transfixit & occidit. In hac pugna Amazones, à
 montibus Thermodonti fluuio accubantibus
 B profectæ, auxilio venisse perhibentur barbaris.
 Quippe à prælio, dum spolia barbarorum legunt
 Romani, peltas Amazonicas cothurnosque repe-
 rere, corpus verò muliebre reperere nullum. Cau-
 casum incolunt, quæ ad mare Hyrcanum spectat,
 non conterminæ Albanis, sed interueniunt Ge-
 læ & Leges. Cum his menses binos quoque anno
 ad amnem Thermodontem congregiuntur &
 concumbunt. Inde digressæ seorsum degunt.
 Pompeius quum secundum pugnam gestiret
 Hyrcaniam & mare Caspium visere, à pernicia-
 lium serpentium vi, quum abesset trium dierum
 C itinere, deterritus diuertit in Armeniam mino-
 rem. Elymaeorum & Medorum regibus, qui lega-
 tos ad eum miserunt, benignè respicit. Parthum
 Gordyenem incurstantem, & Tigranis subditos
 vastantē, misso cum exercitu Afranio, expulit, in-
 sectatusq; est usq; ad Arbelitin. Ex omnibus Mi-
 thridatis pellicibus, quæ attractæ ad eum fuere,
 nullam attigit, omnes ad parentes & propinquos
 remisit. Nam ducum ferè & dynastarum filie
 coniugesque erant. Stratonice verò, quæ apud
 eum summa erat autoritatis opulentissimamque
 arcem seruabat, cantoris cuiusdam (viti fama est)
 non abundantis & senis fuit filia. Adeo hæc re-
 pentè psallens in conuiuio cepit Mithridatem, ut
 cum ea ilicò cubitum discederet, senemque ab-
 legeret molestè ferentem quòd ne appellasset
 quidem se benignè. Ut tamen sub diluculo exper-
 gefactus, domi conspexit aureis & argenteis po-
 culis refertas mensas, frequentem famulitij tur-
 bam, eunuchos & pueros, qui sibi exquisita pallia
 offerrent, atque in vestibulo stantem equum ex-
 ornatum, sicut regis amicis solet, derisui & ludi-
 brio se haberi ratus, efferre se ostio voluit. verum
 retinentibus eum ministris, exponentibusque di-
 uitis nuper defuncti opimam hereditatem ei à
 rege donari, atque tenues has primitias & docu-
 menta esse reliquorum bonorum & possessio-
 num: ita vix tandem his fidem habens, purpu-
 ram induit, infiliensque in equum per urbem
 vectus est clamitans, Mea hæc omnia sunt.
 Ad deridentes ipsum, non hoc ait esse mi-
 rum, sed quòd gaudij impotens, obuios non
 incesseret lapidibus. His natalibus & sangui-
 ne fut Stratonice. Ea Pompeio & arcem tradi-
 dit, & multa munera obtulit. ex quibus ille, quæ
 ornatum templis, & triumpho existimabat præ-
 bitura splendorem, sola accepit, reliquis Strato-
 nicem se iussit oblectare. Perinde quum rex lbe-
 rum lectum, mensam, & sellam ei, omnia aurea,

Palmer.

mississet, precareturq; ea ut acciperet, hæc quoque A
 quæstoribus, ut referret in tabulas publicas, tradi-
 dit. In arce, quod dicebatur Cænon, arcana mo-
 numenta Pompeius Mithridatis nactus est, nec ea
 inuitus legit, quod clarè illius censum pateface-
 rent. Erant commentarij, ex quibus veneno cum
 alios complures tum filium comperit eum Aria-
 rathem sustulisse, præterea Sardonum Alexum,
 quod in ludis ipsum aurigando antecellisset. Si-
 gnificationes item perscriptæ erant somniorum,
 quæ partim ipse, partim nonnullæ coniugum eius
 viderant. Ad hæc Monimes ad eum, & ad hanc il-
 lius lascivæ epistolæ. Theophanes etiam Rutulij B
 inuentam prodit orationem, qua eum ad civium
 Romanorum cædem in Asia inflammavit. quod
 rectè plerique à Theophane conijciunt maliciose
 confictum, qui nihil sui Rutilium similem prose-
 queretur odio Probabile etiam sit Pompeij causa,
 cuius patrem hominem teterrimum ostendit in
 historijs Rutilius. Hinc Amisum profectus Pom-
 peius est, vbi ambitione impulsus rem designavit
 inuidiosam. Qui enim acerbè Lucullum vellica-
 uerat, quod hoste viuo prouincias composuisset,
 præmiaq; & honores esset dilargitus, quæ facere
 patrato & confecto bello solent victores, ipse do-
 minantè in Bosphoro Mithridate, qui contraxerat C
 manum haud contemnendâ, quasi omnibus bo-
 nis cõfectis eadè egit, prouincias ordinavit, & do-
 na cõtulit. Multi duces, dynastæ, reges etiam duo-
 decim ad eum conuenerunt barbari. Vnde nec
 Parthum rescribès voluit in aliorum gratiam Re-
 gem regum, sicut cæteri, appellare. Tenebat au-
 tem eum desiderium & cupiditas Syriæ recipien-
 dæ, atque per Arabiam penetrandi ad mare ru-
 brum, ut ad Oceanum, quo orbis terræ vndique
 cingitur, perueniret victor. Etenim in Africa vi-
 ctoriam vsque ad Oceanum princeps protulerat.
 Iam in Hispania iterum imperium Romanum mari
 terminauerat Atlantico. Tertio consecrandis mo-
 do Albanis penè attigerat mare Hyrcanum. Igi-
 tur, quo expeditionis suæ committeret mari ru-
 bro orbem, signa mouit. Quippe Mithridatis a-
 lioquin arduam videbat capturam, cumque in
 fuga quàm certamine grauiorem. Itaque vali-
 diorem hostem fatus relicturum se ei famem, sta-
 tiones nauium disposuit contra nauigantes in
 Bosphorum mercatores, pœnamque captis capi-
 talem indixit, ac trahens secum magnam exerci-
 tus manum iter est ingressus. Ibi incidit in cada-
 uera etiamnum inhumata illorum qui duce Triar-
 rio improsperè cum Mithridate pugnaverant ce-
 ciderantque. Hos splendide & magnifice omnes
 tumulauit, quod neglectum: militum animos im-
 primis putatur ab Lucullo abalienasse. Subiuga-
 tis per Afranium Arabibus, qui Amanum acco-
 lunt, descendit in Syriam. quam ut iusto rege va-
 cantem in formam prouinciæ rededit, possessionem-
 que fecit populi Romani. Iudæam subegit,
 regemque Aristobulum cepit. Vrbes alias condi-
 dit, alias fecit immunes, puniens earum tyran-
 nos. Plurimum temporis in iure dicendo posuit,
 urbium & regum controuersias disceptans. Quo D
 non adiret ipse, amicos misit. Ita Armenijs &
 Parthis, qui de certa regione ambigentes causam
 eius notioni permiserant, tres iudices & arbitros
 misit. Iogentem nomen erat eius potentia,
 regis tunc christi πατριάρχης ἐπὶ αὐτῷ, τρεῖς ἀπέστειλε κριτὰς καὶ ἀμφιμακρὰς, μέγα μὲν γὰρ ἦν ὄνομα τῷ δυναμειῶς,

πέμψαντος αὐτῷ ἐν δευτέρῳ λαβῆς, καὶ ταῦτα τοῖς ἑσπέραις
 παρέδωκεν εἰς τὸ δημόσιον. ἐν δὲ ταῖς κενῶν φερουαῖς καὶ ἡσάμ-
 ματιν δασυρρήτις ὁ Πομπηῖος ἐπέτυχε τῆς Μιθριδάτι, καὶ
 διήλθεν οὐκ ἀπὸ αὐτῶν αὐτὰ πολλὰ ἔχοντα τῶν ἡθῶν καὶ τῶν νόμων.
 Ἐπισημὰ γὰρ ἦν ὅτι ἐν ἐφεσῶν φαρμάκῳ ἀλ-
 λου τε πολλοὺς καὶ τὸν Ἰόν Ἀσιαστικῶν ἀθηναῖος, καὶ τὸ
 Σαρδηνίων Ἀλκιον, ὅτι παρὰ δοκιμῆσιν αὐτῶν ἵππους ἀγῶ-
 νιστὰς ἐλαύνων. ἦσαν δὲ ἀναγεγραμμέναι κρίσεις ἐπισημῶν,
 ὡς ἡμῶν αὐτῶν ἐφέσῳ, καὶ ὅτι ἐν τῷ ἡσάμῳ. ὅτι ἐπιση-
 λαί τε Μοίμης πρὸς αὐτὸν ἀπέλαστο, καὶ πάλιν ἐκείνου
 πρὸς αὐτῶν. Θεοφάνης δὲ καὶ Ρουπλίου λόγον ἀναγεγραμμένον
 φησὶ παρεξωμῶν ὅτι τὴν ἀναίρεσιν τῶν ἐν Ἀσία Ρω-
 μάων, ὁ καλῶς εἰκαζοῖσιν οἱ πλείστοι, κακῶς ἔγινε τῶν Θεο-
 φαῖος ἐπὶ τῶν ἡσάμῳ ὅτι αὐτῶν τὸ Ρουπλίον εἰσὶν ἄριστος
 τος, εἰκὸς δὲ καὶ ἀπὸ Πομπηῖον, οὗ τὸ πατέρα παμπόνηρον
 ἀπέδειξεν ὁ Ρουπλίος ἐν ταῖς ἰσοεῖαις. ἐντεῦθεν εἰς Ἀμισον
 ἔλθων ὁ Πομπηῖος, πάρος νέμεσθῶν ἐπὶ φιλοτιμίας ἔπαθε.
 πολλὰ γὰρ τὸν Λόκρον ἐπισημῶν, ὅτι τῶν πολε-
 μίου ζῶντος ἔγραφε ἀναγεγραμμένον καὶ δωρεὰς ἐνεμε καὶ ἡμῶν,
 ἀς σιωνημῶν πολέμου καὶ πέρας ἔχοντος εἰώθασιν ποιῆν
 οἱ νενικηκότες, αὐτὸς ἐν Βοσπόρῳ Μιθριδάτι κεραιῶντος
 καὶ σιωνημῶν ἀξίωμα καὶ δυνάμει, ὡς δὲ σιωνημῶν
 λεσημῶν ἀπὸ αὐτῶν, ἐφέσῳ ταῦτα, ἀναγεγραμμένον ἐπαρ-
 χίας, καὶ ἀναγεγραμμένον δωρεὰς, πολλῶν μὲν ἡγεμόνων καὶ δυνα-
 τῶν, βασιλέων δὲ ἀπὸ βαρβάρων ἀφικνῶν πρὸς αὐ-
 τὸν. ὅθεν ὅτι ἡξίωσε τὸν Παρθὸν ἀπὸ τῶν ἡσάμῳ (ὡς ἂν οἱ λοι-
 ποὶ) βασιλέα βασιλέων πρὸς ἀναγεγραμμένον, τοῖς δὲ τοῖς ἡσάμῳ
 ζῶντος. αὐτὸν δὲ ἐν ἔρωσιν καὶ ἡσάμῳ εἶχε, Σιωνημῶν ἀναγε-
 βῆν, καὶ ἀπὸ τῆς Ἀραβίας ὅτι τὴν ἐρυθρῶν ἐλάσῳ τάλασ-
 σον, ὡς τὰ πρὸς τὴν τὴν οἰκουμένην πρῶτον ὡς αὐτῶν
 πρὸς μὲν νικῶν. καὶ γὰρ ἐν Λιβύῃ πρὸς ἀπὸ τῆς ἐκ-
 τὸς τάλασσος κεραιῶν πρὸς ἡσάμῳ, καὶ τὴν ἐν Ἰβηρίᾳ πάλιν
 ἀπὸ τῶν ὡς αὐτῶν Ρωμαῖοις τὰ Ἀτλαντικῶν πελάγῳ, καὶ τὴν
 ἐν ἡσάμῳ Ἀλβατοῖς διώκων, ὁλίγον ἐδέησεν ἐμβόλῳ εἰς τὴν
 Ἰβηρίαν τάλασσαν. ὡς οὖν σιωνημῶν τῆ ἐρυθρῶν τὴν πε-
 ριόδον τῆς στρατίας, αἴσατο. καὶ γὰρ ὅτι τῶν Μιθριδάτι
 ἐφέσῳ δις ἡσάμῳ οὐτα τοῖς ὅπλοις, καὶ φέρωντα χαλεπῶ-
 τερον ἢ μαχόμενον. ὅς τῶν μὲν εἰπὼν, ἰσχυρότερον εἰμῶν πο-
 λέμιον τὸ λιμὸν ἀπολείψῃν, ἐπέστησε φύλακας τῶν νεῶν
 ὅτι τὸς πλείονας εἰς Βοσπόρον ἐμπόρους καὶ θάνατος ἦν ἡ
 ζημία τοῖς ἀλισκομένοις. ἀναγεγραμμένον δὲ τῆς στρατίας τὴν πλη-
 θυνὸν συχρῶν πρὸς ἡσάμῳ, καὶ τῶν μὲν Τελαίου πρὸς Μιθρι-
 δάτι αὐτῶν ἀναγεγραμμένων καὶ πρὸς τῶν, ἐπισημῶν ἀπὸ τοῖς
 ἐπὶ τοῖς νεκροῖς, ἐτάφη λαμπρῶν καὶ φιλοτιμῶν ἀπὸ τῶν. ὁ
 δοκεῖ παρὰ τῶν ἡσάμῳ, οὐκ ἦν ἡσάμῳ μίσησιν ἀπὸ τῶν ἡσάμῳ
 ἀπὸ τῶν ἡσάμῳ δὲ Ἀραβίας τὸς πρὸς Ἀμαρὸν Ἀρα-
 βίας, καὶ καταβὰς αὐτὸς εἰς Σιωνημῶν, ταῦτα μὲν ὡς οὐκ ἔχου-
 σαν γνησίους βασιλεῖς, ἐπαρχίας ἀπέφηνε, καὶ κτῆμα τῶν δήμα-
 Ρωμαίων τὴν Ἰβηρίαν καὶ πρὸς τῶν, καὶ σιωνημῶν Ἀρι-
 στῶν τὸν βασιλέα. πόλις δὲ τῶν μὲν ἐκπέτρε, τῶν δὲ ἡσάμῳ
 εἰς, καὶ τῶν τῶν ἐν αὐτῶν τυραννοῖς. τὴν δὲ πλείστην ἀνα-
 γεγραμμένον ἐν τῶν δὲ ἐπὶ τῶν, πόλεων καὶ βασιλέων ἀμφισβη-
 τήματα διατῶν. ἐφ' αὐτῶν αὐτὸς οὐκ ἐδέησεν, πέμπων τὸς
 φίλους ὡς ἂν Ἀριστοῖς καὶ Παρθοῖς, πρὸς τῶν διεφέροντα χά-
 ρος τὴν κρίσιν πατριάρχης ἐπὶ αὐτῷ, τρεῖς ἀπέστειλε κριτὰς καὶ ἀμφιμακρὰς, μέγα μὲν γὰρ ἦν ὄνομα τῷ δυναμειῶς,

ipſius Tigranis vxor Zoſime, Iudæorum rex Ariſtobulus, ad hæc Mithridatis ſoror cum quinq; filijs & Scythicæ mulieres. Iam Albanorum & Iberum obſides, & Commagenorum regis. Trophæa permulta numero omnibus patria pugnis, quibus aut ipſe aut per legatos palmam tulerat. Quod autem excellentiſſimum ad gloriã eius erat, & quod nemo vnquam obſtinerat Romanorum, tertium triumphum ex tertia parte orbis duxit. Nam tres etiam ante alij egerant. Ille primo ex Africa, altero ex Europa, tertio hoc ex Aſia ducto, quaſi de orbe terræ tribus triumphis inuectus eſt viſus. Ætate tunc erat, vt illi volunt qui in omnibus cum Alexandro illum contendunt & cor ferunt, quatuor & triginta annis minor, reuera attingebat quadrageſimum. Qui vtinam tum vitã depoſuiſſet, quoad fortunam habuit Alexandri. Vtcrius tempus, plenas inuidiæ attulit ei proſperitates & acerbiffima infortunia. Quam enim meritis ſuis obtinebat in vrbe potentiam, hac pro alijs abutendo, quantum illis conciliabat opum, tantum ſuam imminuens gloriã, imprudens potentiæ ſuæ vim & molem euerit. Atque vt firmiſſimæ vrbiũ partes & loca, vbi hoſtem acceperunt, illis ſuum adijcunt robur, ita per Pompeij opes ſublatus in rempub. Cæſar, quibus viribus aduerſus alios pollebat, iſdẽ ipſum euerit & proſtrauit. Ea ad hunc modum geſta ſunt: Lucullum, vbi ex Aſia remeavit, omni genere iniuriæ à Pompeio affectum & ſtatim ſenatus honorificè exceperit, & Pompeio iam præſente monendo excitauit vt autoritatem ſuam accommodaret ad rempubl. capeſſendam. Elanguerat & obtorpuerat quidem ille de cætero in diſticia, atq; otij voluptatibus diuitijsque fruendis dederat ſe. In Pompeium verò conſeſtim inſurgens atq; acriter eum adortus, decreta ſua, quæ aboleuerat ille, obrinuit & plus in ſenatu potuit adiuuante Catone. Ita exploſus & iactatus Pompeius, neceſſe habuit ad tribunos plebis confugere atque applicare ſe ad aduſcentulos, quorum peſtilentiſſimus & audaciſſimus eum Clodius recepit & obnoxium reddidit populo. Quem indignis modis volutatam in foro tenens & circumducens adhibuit rogationum, quas ad demerendam & illiciendam plebem ferebat, autorẽ: ac mercedem in ſuper popoſcit, quaſi non macularet eum, ſed beneficijs afficeret, quam accepit poſt, vt amicum & eum qui multas pro ipſius dignitate ſuſceperat actione, proderet Ciceronem. quem in periculũ vocatum, & opem petentem ab ipſo, ne in conſpectum quidem admittit, ſed villa excluſit venientes, & alio oſtio extulit ſe. Ita Cicero iudicij metu vrbe ceſſit. Eadem tempeſtate reuerſus ex prouincia Cæſar, negotium ſuſcepit, quod in præſentia magnum ei fauorẽ & in poſterum addidit opes ingentes, Pompeium verò & rempub. perdidit. Petebat primum conſulatum. Conſiderans autẽ in Craſſi à Pompeio alienatione, ſi ad alterum ſe applicaſſet, alterum habiturum ſe inimicum, ad ambos reconciliandos conuertit animum, rem præclaram alioquin & ciuilem, ſed ex cauſa praua cauſeq; ab illo & inſidioſe commentatam. Qui prope vires reipubl. quæ ſicut in nauĩ propenſiones ad æquilibriũ redigebant, vbi coiẽte & vnita ſunt,

A αὐτὸν τε Τιγράνου τῆ βασιλέως γυνὴ Ζωσίμη, καὶ βασιλέως
 Γουδαίων Ἀριστοβούλος· Μιθριδάτου δ' ἀδελφὴ καὶ πέντε
 τέκνα· καὶ Σκυθίδες γυναῖκες· Ἀλβανῶν δ' καὶ Ἰβηρῶν ὀμη-
 ροὶ, καὶ τῶ Κομμαγενῶν βασιλέως καὶ Ἰσπαμά παμπολλα,
 ταῖς μάχαις ἰσάθειμα πάσαις ἀπὸ αὐτοῦ ἢ ἀπὸ τῆς στρατη-
 γῶν συνέκισε. μέγιστον δ' ἔσπευχε πρὸς δόξαν καὶ μηδενὶ τῶν
 πώποτε Ρωμαίων γερῶν, ὅτι τὸ τρίτον θρίαμβον ἀπὸ τῆς
 τρίτης ἡπείρου κατήγαγε. ἐπεὶ τρεῖς γε καὶ πλεονέκων ἦσαν
 ἔτεροι τε θριαμβούκτες. ἐκείνος δ' ἦ μὴ πρῶτος ἐκ Λι-
 βύης, τὸν δ' δεύτερον ἐξ Εὐρώπης, τρίτον δ' τὸν τελευταῖον,
 ἀπὸ τῆς Ἀσίας εἰσαγαγὼν, ἔσπον ἑνὰ τῶν εὐχρηστικῶν ἐδό-
 κει τοῖς τριῶν ἐπὶ τῶν θριαμβούκτων. ἡλικία δ' τότε ἦν (ὡς μὲν
 οἱ καὶ πρῶτα τῶν Ἀλεξάνδρου τῶν βασιλευσάντων αὐτὸν καὶ
 πρὸς εὐβόλον τῶν ἀξιοδοτῶν) νεώτερος τῶν τριῶν καὶ τετ-
 τάρων ἐτῶν, ἀληθεία δ' τοῖς τετταράκοντα πρῶτος ἦν.
 ὡς ὡνάτῳ γ' αὐτὸν ἑαυτῶν τῶ βίου παυσάμενος ἀχρεὶς οὐ τῶν
 Ἀλεξάνδρου τύχῳ ἔχεν· ὁ δ' ἐπέκεινα χρόνος αὐτῶν τῶν
 μὲν δὲ τυχῆς ἠεὶ γενεὴν ἐπιφθόνοις, ἀπὸ κέρους δ' αὐτῶν διστυχίας.
 ἡ γὰρ ἐκ πρῶτον αὐτὸς ἐκνήσαστο διώματι ἐν τῇ πό-
 λει, τῶν τῶν χρόνων ἑαυτῶν ἀπὸ δόξης οὐδὲν ἀφαιρῶν, ἴσον ἐκείνοις
 ἰσχυρὸς πρῶτος ἦν, τῆς αὐτῆς δόξης ἀφαιρῶν, ἔλαττε ῥά μιν καὶ
 μεγέθη τῆς αὐτῆς διωμάτους καταλυθεῖς· καὶ κατὰ τῶν τῶν
 κερτερώτατα μέρη καὶ χωρία τῶν πόλεων, ὅταν δέξεται πό-
 λεμίου, ἐκείνοις πρῶτος ἦν αὐτῶν ἰσχυρῶν, οὐτῶν δ' αὖτῶν τῆς
 Γομπηίου διωμάτους Καῖσαρ ἔλαττε ἐπὶ τῶν πόλιν, ὅ
 καὶ τῶν δόξων ἰσχυρῶν, τῶν αὐτῶν αἰετῶν καὶ κατέβηκεν. ἐπὶ τῶν
 δ' οὐτῶν· Λόκρυλλος ὡς ἐπὶ μὴ ληθῆναι ἐξ Ἀσίας, ἑσπὸν
 Πομπηίου πρῶτος ἐπιβουλεύων, αὐτῶν τε λαμπερῶν ἢ σύγ-
 κλητος ἐδέξατο, καὶ μᾶλλον ἐπὶ Πομπηίου τῶν βασιλευσάντων
 κελδοῦσα τῶν δόξων ἠεὶ γενεὴν ἐπὶ τῶν πολιτείαν. ὁ δ' ἑλ-
 ληνὸν ἀμύβλις ἡδὲ καὶ κατέφυκτο δ' πρῶτος ἀπὸ τῶν, ἡδὲ
 ἡ γορῆς καὶ ταῖς πρὸ τῶν πλοῦτον ἀφαιρῶν. ἑαυτὸν ἐν-
 δεδωκῶν· ἐπὶ δ' Πομπηίου δόξων αἰετῶν καὶ λαβόμενος ἐπὶ τῶν
 ἰσχυρῶν αὐτῶν, πρὸ τῶν ἀφαιρῶν αὐτῶν ἐλύσει, ἐκέρπει, καὶ
 πλέον εἶχεν ἐν τῇ βουλήν, στυαγαυῶν τῶν Κόπριος. ἐκ-
 πίπτων δ' πρῶτος ἐπιβουλεύων ὁ Πομπηίος, ἑσπὸν ἀφαιρῶν
 πρὸς πρῶτον καὶ πρῶτον ἀφαιρῶν μείρασις. ὡν ὁ βδέ-
 λυρωτάτος καὶ δρασύτατος Κλώδιος αἰαλαβῶν αὐτῶν ἑσπὸν
 ῥίψε τῶν δόξων· καὶ παρ' ἑλπίαν κυλινοῦ μιν ἐν ἀφαιρῶν ἔχων
 καὶ πρῶτον ἀφαιρῶν, ἐχρητο τῶν πρῶτον ἀφαιρῶν καὶ κατὰ τῶν
 γρομῶν καὶ λεγομένων βεβαιωτῆ, καὶ πρὸς ἐπιβουλήν
 ἦται, ὡς πρὸν οὐ κατὰ γυμνῶν, ἀλλὰ ἀφαιρῶν τῶν ὡς πρῶτον
 πρῶτον Πομπηίου, πρῶτον ἀφαιρῶν Κικέρωνα, φίλον ὄντα, καὶ πρῶτον
 σα δὴ πεπολιτευμένων ἑσπὸν αὐτῶν. κινδυνώοντι γὰρ αὐτῶν,
 καὶ δεομένων βοήθειας, ὅσοι εἰς ὄψιν πρῶτον ἦσαν, ἀλλὰ τοῖς ἡ-
 χροισιν ἀποκλείσας τῶν αὐτῶν, ἑτέρων γυμνῶν ὡς πρῶτον ἀ-
 πίων. Κικέρων δ' φοβηθεῖς τῶν κρίσιν, ἑσπὸν ἀφαιρῶν τῆς Ρώ-
 μης. τότε δ' Καῖσαρ ἐλθὼν ἀπὸ στρατείας, ἦψατο πολιτῶν
 ματος ὁ πλείων μὲν αὐτῶν χρεὶ ἐν τῶν παρόντι καὶ διωμά-
 μιν εἰσαυτῶν ἑσπὸν, μέγιστον δ' Πομπηίου ἑσπὸν καὶ τῶν
 πόλιν. ἑσπὸν αὐτῶν μὲν γὰρ μετῆι πρῶτον· ὅταν δ' ὅτι
 Κεράσου πρὸς Πομπηίου ἀφαιρῶν, πατέρω πρῶτον
 ἑσπὸν, ἐπὶ τῶν χρεὶ τῶν ἑτέρων, ἑσπὸν πρὸς ἀφαιρῶν

ἀφαιρῶν ἀμύβλις, πρῶτον καλὸν καὶ ἀφαιρῶν καὶ πολιτικῶν, αἰτία δ' Φαυλή, καὶ μὲν δεινότητος ἑσπὸν στυαγαυῶν
 ἐπιβουλεύων ἢ γὰρ ὡς πρῶτον ἐν σκάφῃ, τῶν ἀποκλείσας ἐπὶ μὴ ληθῆναι τῆς πόλεως ἰσχυρῶν, εἰς ἐν στυαγαυῶν καὶ γρομῶν μίαν,
 ΗΗΗ iiiij

644
 τὴν πόλιν τὰ πρῶτα κατασείασαν καὶ καταβαλοῦ-
 σαν αὐτὰν ἰσχυρῶς ἔποιον. ὁ γὰρ Κάτων τὸν λέγει
 τὸν ἄνθρωπον ὑπερὸν ἡμιμόνην πρὸς Καίσαρα Πομπηίου
 ἀφ' ὧν ἀναβαλεῖται τὴν πόλιν, ἀμφοτέρωθεν ἔλεγον, ἀμ-
 φότεροι δὲ τελευτήσαν. οὐ γὰρ τὴν εἶναι ἑστῶσαν τὴν ἔχουσαν,
 ἀλλὰ τὴν εἶναι καὶ τὴν ὁμόνοιαν αὐτῶν τῆ πόλιν πρὸς τὸν
 κακὸν ἡμέραν καὶ μέγιστον. ἡρέθη μὲν γὰρ ὑπατὸς, Καίσαρ
 ὄντος δὲ τὸν ἀπὸ τῶν ἐπιπέτων καὶ πέντητα, κατεκίχας πόλεως
 καὶ νομῆς ἀγροῦν ἔγραψεν, ἐκβαίνων δὲ τῆς δρχῆς ἀξίω-
 μα, καὶ ἔπειτα διημῆχας τὴν ὑπατείαν κατὰ τὸν εἰ-
 ναρτουμένου δὲ τὸν σιναρχόντος αὐτῶν Βίβλου, καὶ Κάτωνος
 ἐρρωμένους τὰ Βίβλου παρεσκόλασμένου βοηθεῖν, πρὸς
 ἀγαθῶν ὁ Καίσαρ ἐπὶ τὸν βήματος Πομπηίου ἐμφατῆ καὶ πρὸς
 ἀγροῦσας, ἠρώτησεν εἰ τὸν νόμοις ἐπαυνοῖ. τὸ δὲ Συμφή-
 σαιτος, Οὐκ οὐκ (εἶπεν) αὐτὸς τὸν νόμοις βιάζεται, εἰς τὸν δὲ
 μὲν ἀφίξη βοηθεῖν; πρὸς μὲν οὖν (ἔφη ὁ Πομπηίου) ἀφίξο-
 μη, πρὸς τὸν ἀπειλουῦσας (ἔφη, μὲν) ἔξοδος καὶ θυρεὸν
 κερμίζων. τούτου Πομπηίου ὁ δὲ οὐτε εἶπεν οὐτε ποιῆσαι
 μέλει τῆς ἡμέρας ἐκείνης φορτικώτερον ἔδοξεν ὡς τε καὶ τὸν
 φίλους ἀπολογεῖσθαι, φάσκοντες ἐκφυγεῖν αὐτῶν ἐπὶ κερμῶ
 δὲ ῥήμα. τοῖς μὲν οὖν μὲν τούτοις πρὸς ἀπομύοις φανερὸς οὐ
 ἦδη πρῶτα παρὸν αὐτῶν τῶν Καίσαρι χηρῶσθαι τῶν ἀδε-
 δικῶν. Ἰουλίαν γὰρ τὴν Καίσαρος θυγατέρα, Καίτωνι κα-
 θυμολογημένη καὶ γαμεῖσθαι μέλλουσαν, ὀλίγων ἡμε-
 ρῶν, ὁ δὲ αὐτῶν πρὸς ἀδικήσαντος, ἔγημε Πομπηίου, μέλι-
 γμα Καίτωνι τῆς ὀργῆς, τὴν αὐτῶν θυγατέρα κατανέσας,
 φάσκοντες τῶν πατρὶ Σύλλα πρὸς τὸν ἐλεγενη μύθων. αὐτὸς δὲ
 Καίσαρ ἔγημε Κόρυθαίαν τὴν Γείσωνος. ἐκ δὲ τούτου
 Πομπηίου ἐμπλήσας φρασιωτῆ τὴν πόλιν, ἀπὸ τῶν τῶν
 πρῶτα βία κατεῖχε. Βίβλου τε γὰρ εἰς ἀγροῦν τῶν
 ὑπατῶν κατόντι μὲν Λόκουλους καὶ Κάτωνος, ἀφῶ πρὸς
 πεσόντες κατέκλασαν τῶν ῥάβδους αὐτῶν δὲ τῶν κερμῶν χέ-
 φινον ἐκ κερμῶν τῶν Βίβλου κατεσκέδασε. δύο δὲ διημῆ-
 χρι τῶν Συμπεριεπιπόντων ἐβώθησαν. οὐτῶν δὲ τῶν εἰσα-
 μύων τὴν ἀγροῦν ἐρημύσαντες, ἐπεκύρωσαν τὸ πρὸς τῆς
 ἀφρομῆς τῶν κερμῶν νόμον ὅτι δελεαθεῖς ὁ δῆμος, εἰς πᾶσαν
 ἦδη ὑπατὸς αὐτῶν ἐγεγόνε, καὶ κατ' αὐτῶν πρὸς τῶν ὁ δὲ
 πολυπαραγμονῶν, ἀλλ' ὅτι φέρων σιωπῆ τοῖς γραφομένοις
 τὴν ψήφον. ἐκυρώθησαν οὖν Πομπηίου μὲν αἱ ἀφρομῆς,
 ὑπατῶν ὅν Λόκουλους ἔειξε Καίσαρι δὲ, τὴν εἰς τὸν Ἀλπεων
 καὶ τὴν ἐκ τὸς ἔχον Γόρατταν, καὶ Ἰλλυεῖος, εἰς πενταε-
 τῶν καὶ τεσσαρεσθῶντα τέλεια φρασιωτῆ. ὑπατῶν
 δὲ εἰς τὸ μέλλον εἶ), Πείσωνα τὸν Καίσαρος πεντητῶν, καὶ Γα-
 εῖνον, ἀπὸ τῶν Πομπηίου κερμῶν ὑπατῶν φεύσαντων. φρασι-
 ωτῶν δὲ τούτων, Βίβλος μὲν εἰς τὴν οἰκίαν κατακλειστά-
 μνος, ὅτι μὲν οὐ πρὸς τῶν ὑπατῶν, ἀλλ' ὅτι ἐξ-
 πεμψε ἀφρομῆματα, βλασφημίας ἀμφοῖν ἔχοντα καὶ
 κατηγορίας. Κάτων δὲ, ὡς πρὸς τῶν πρὸς τῶν φιλολογητῶν, ἐν
 τῆ βουλή τὰ μέλλοντα τῆ πόλιν καὶ τῶν Πομπηίου πρὸς τῶν
 ῥαβδ. Λόκουλους δὲ, ἀπειπὸν ἰσχυρῶν ἦδη, ὡς ὁ δὲ ἐπὶ
 πρὸς πολιτείας ὠραῖος ὅτι δὲ καὶ Πομπηίου ἔφη, γέροντι
 ὁ δὲ οὐκ ἀσέβητον εἶ) τὸ πολιτῶσθαι. τῶν μὲν οὖν καὶ
 ἐκείνη τὰ πολλὰ καὶ σιωδημέρῶν ἐν ἀγροῖς καὶ κήποις,
 καὶ Κλώδιον αὐτῶν καταφρονῆσαι διημῆχου τῶν τότε, καὶ
 δραυστάτων ἀφρομῶν πρὸς τῶν πρὸς τῶν ὁ δὲ
 ἔδοξε Κικέρωνα καὶ Κάτωνα πρὸς τῶν φρασιωτῶν εἰς Κύρωσιν
 ἀπεσέλε, Καίσαρος εἰς Γαλατίαν ἐξηληλακῶτος,

A quod quidem eam oppressit & evertit funditus, **inexuperabile reddiderunt momentum.** Vnde Cato eos qui ab inf. quito Pompeij eum Caesare diffidio temp. praedicabant profligatam, errare dicebat, qui reprehenderent nouissima. Neq; enim dissensionem vel simultatem, sed coitionem eorū, & consensionem primum reipub. vulnus & maximum fuisse. Quippe consul Caesar est designatus, isque mox blandiens inopi & egenae multitudini legem de colonijs deducendis, & legem agrariam tulit, magistratus sui excedens maiestatem, consularumque quodam modo in tribunatum plebis **B** vertens. Repugnante collega eius Bibulo, Catone autem ad fortissime Bibulo succurrendum parato, Caesar Pompeium propalam in rostra adduxit, eumq; rogavit nominatim, probaretne leges suas? Quo annuente, Non igitur, inquit, si quis vim legibus adferat, ad populum auxilio eris? Maxime, inquit Pompeius, contra gladios minitantes adero cum gladio & scuto. Eo Pompeium nihil ad eam diem neque dixisse neque fecisse existimauerunt odiosius. Excusabant amici eius excidisse illi ex improviso id verbum: at rebus illis quae consequatae sunt, ostendit iam totum se contulisse ad Caesaris nutum. Iuliam enim Caesaris filiam Caepioni pactam & nupturam intra paucos dies, nemine expectante duxit. Ad leniendam vero Caepionis iram, filiam suam despondit ei, Fausto Syllez filio ante destinatam. Ipse Caesar Calpurniam Pisonis matrimonio sibi iunxit. Inde Pompeius urbem militibus compleuit, remque pub. vi totam occupavit. Quippe consulem Bibulum, qui cum Lucullo & Catone in forum descendebat, repente adorti, fascis fregere. Quidam cophinum stercoris plenum in ipsius caput Bibuli effudit. Duo tribuni, qui Bibulum deducebant vulnerati sunt. Ita aduersarijs foro eiectis lex perlata agraria est. **D** Hac delinitus esca populus, hinc ad omnia illis paruit, neq; intercessionē est moratus magnopere: verum obnoxie sciuit rogationes. Ita comprobata acta sunt Pompeij, de quibus Lucullus altercabitur. Caesari Gallia cisalpina & transalpina cum Illyrico in quinquennium atque quatuor legiones decreta. Consules in proximum annum fecere Pisonem Caesaris focerum & Gabinium principem inter Pompeij adulescentes. Dum haec aguntur, abditus domi Bibulus non prodijt octo consulatus sui menses in publicum, edicta tantum proposuit maledictorum & probrorum in ambos plena. Cato quasi lymphatus & numine afflatus denuntiauit in curia quae reipub. & Pompeio impenderent. Lucullus elanguescens quieuit, vt deinceps ad remp. non opportunus. Quo quidē tempore ait Pompeius, Seni indulgere luxui quam remp. gerere esse intempestiuus. Breui tamen ipse quoque vxoris iuuenulae emollitus est amore, ac ferē assiduus cum ea ruri, & in hortis egit. Postmisit etiam negotia forensia. Vnde Clodius, qui tribunus plebis tum erat, eius contemptu accinxit se ad audacissima quaeque. Postquam enim Cicero-rem exegit, & Catonem belligerendi colore ablegauit in Cyprum, Caesare in Galliam profecto: αὐτὸς ἐμαλάσαστο τῶν τῆς κέρης ἔρωτι, καὶ πρὸς τῶν ἔχειν ἡμέλῃ δὲ τῶν κατ' ἀγροῦν πρὸς τῶν ἀφρομῶν ὡς τε καὶ Κλώδιον αὐτῶν καταφρονῆσαι διημῆχου τῶν τότε, καὶ δραυστάτων ἀφρομῶν πρὸς τῶν πρὸς τῶν ὁ δὲ ἔδοξε Κικέρωνα καὶ Κάτωνα πρὸς τῶν φρασιωτῶν εἰς Κύρωσιν ἀπεσέλε, Καίσαρος εἰς Γαλατίαν ἐξηληλακῶτος,

populum autem sibi omnia instituenti ad ipsius libidinem videt addidum, confestim institit quædã Pompeij acta rescindere. Tigranẽ captum carcere extraxit, quem secum ducebat, amicis Pompeij iudicia dictabat, quo periculum in illis faceret Pompeij potentia. Deniq; quum hic ad causam quampiam accessisset, parentem habens colluviem hominum proiectæ petulantia & dissolutionis, atque ipse loco consistens con'pecto, ita quæsiuit, Quis est imperator prot. rvus? quis vir vicum quærit? quis vno digito caput scalpit? Illi vt chorus alternos versus concinens concutiente togam illo ad singula magno clamore responderunt, Pompeius. Pungebant hæc quidem Pompeium conuitiorum insolentem atq; huiusmodi rudem pugna: sed magis mordebatur, senatui quum sentiret infestationem sui gratam esse, poenas pendentis proditi Ciceronis. Quum verò conflictus in foro esset vsque ad vulnera progressus, & Clodij fervus in turba per circumstantes prorepens cum gladio est deprehensus, hoc sumpto prætextu, formidans alioqui Clodij insolentiam & contumelias, deinceps dum tribunatu abisset, abstinuit foro, & domi continuit se, cum amicis agitans qua ratione indignationem in se senatus & optimatum restringeret. Suadenti Culleoni vt Iuliam repudiaret, atque a Cæsaris amicitia transfret ad senatum, non paruit: qui verò consuluerunt vt infestissimum Clodio & senatui charissimum ab exilio reduceret Ciceronem, his assensus est: deducensque in forum magna manu supplicem illius fratrem multo sanguine ibi iusto ac nonnullis interfectis superavit Clodium. Reuocatus lege Cicero mox placavit Pompeio senatum, defendensque legem frumentariam, de nouo imperij Romani terra marique dedit Pompeio quodammodo arbitrium. Quippe in illius nutu erant portus, emporia, frugum commercia, breui nauigantium & agricolarum negotia. At Clodius non propter annonæ angustias legem latam, sed vt lex ferretur, annonæ angustias illatas criminabatur, quo Pompeius quasi ex animi defectu marcescentes vires nouo imperio repararet & colligeret. Alij Lentuli Spintheris consulis hoc fuisse volunt commentum: qui maiore imperio adstrinxit Pompeium, vt ipse regi Ptolemæo mitteretur auxilio. Et verò etiam tulit Canidius tribunus plebis legem, vt sine exercitu Pompeius duobus licitoribus comitatus regem cum Alexandrinis in gratiam reduceret. Quæ lex non videbatur displicere Pompeio: verum eam senatus honesta specie explofit, præ se ferens ei timere. Inuenti sunt autem libelli per forum, & in curia difeminati. Quibus significabatur Ptolemæum pro Spinthere dari Pompeium sibi ducem petere. Iam Timæus sine causa Ptolemæum, & nulla compulsam necessitate discessisse demonstrat, ac Theophanis suasu Pompeio quæstus occasionem & nouorum bellorum materiam parantis Ægyptum reliquisse. Cæterum hoc non ita fecit Theophanis improbitas probabile, vt incredibile nulla maligna vel illiberali suffusum Pompeij ingenium. Procuratori & administrationi præpositus frumentaria dimisit quoquoersum legatos & amicos. In Siciliam, Sardiniam, & Afucam,

A αὐτὸν ὁ πρῶτος ἐξέχοντα τὸ δῆμον ἐώρε, πρῶτον πρῶτον καὶ πολιτικῶν πρὸς χάριν, ὅθεν ἐπεχείρησεν τῷ Πομπηίου διατάξασθαι ἐν τῇ ἀναρχίᾳ, καὶ Τίγρανῶν τὸ ἀρχιμέλιον ἀφαρπάσας εἶχε σὺν αὐτῷ, καὶ τοῖς φίλοις δίχως ἐπήγε, πείθειν ἐν ἐκείνοις τῆς Πομπηίου λαμβανῶν διωάμεως. τέλος δὲ, πρὸς ἐλθόντος αὐτοῦ πρὸς ἕνα δίκην, ἔχων ὑφ' αὐτῷ πληθος δούδραπαι ἀσελγείας καὶ ὀλιγωρίας μετὸν, αὐτὸς μὲν εἰς ἑπιφανῆ τὸ πον καταστάς, ἐρωτήματα τοιαῦτα πρὸς ἑσθῆ, Τίς ἐστὶν ἀνδραγαθῶν ἀκέραιος; τίς αὐτῶν ἀνδραγαθῆ; τίς ἐν δακτύλῳ κρατῶν πῶν κεφαλῶν; οἱ δὲ, ὡς πρὸς χροὸς εἰς ἀμοιβῆναι Συγκροτηθῆναι, ἐκείνου τὸ τίθενον ἀνασείοντος, ἐφ' ἐκείνῳ μέγα εὐδόντες, ἀπεκρίναντο, Πομπηίος. ἡνία μὲν αὖτε καὶ τῶν Πομπηίου, ἀπὸ τῆς κακῶς ἀκούσθαι ὄντα, καὶ μάχης τοιαύτης ἀπειροῦ ἤρθε τὸ μᾶλλον, ἀνδραγαθῶν πῶν βαλῶν ἑπιχαίρουσαν αὐτῷ πρὸς πηλακισθῆναι, καὶ διδόντι δίκην τῆς Κικέρωνος πρὸς ὁδοσίας. ἐπεὶ δὲ καὶ πληθὺς ἐν ἀρχῇ μέγα βραμύτ' σὺν ἐλθῆναι, καὶ Κλωδίου τῆς οἰκῆτος πρὸς ἀνδραγαθῶν ἐν ὄχλῳ διατῆ πρὸς ἐπιφανῶν πρὸς τὸ Πομπηίου ἠλέειν ἐξίφος ἔχον, τῶν ποικίλων πρὸς φασιν, ἀπὸ τῆς Κλωδίου πῶν ἀσελγείας καὶ τῆς βλασφημίας δεδῶς, ὅσα ἐπὶ πρὸς ἤλθεν εἰς ἀρχῆν, ὅσον ἐκείνος ἤρχε χροῖον, ἀλλ' οἱ κρυφῶν διετέλεθ' καὶ σκεπτόμενος μὲν τῶν φίλων ὅπως δὴ ἔλακέραιτο τῆς βουλῆς, καὶ τὸ πρὸς αὐτὸν ὀργῶν. Κουλλέων, μὲν αὖτε κελθόντι τὸ Ἰουλίαν ἀφῆναι, καὶ μεταβῆναι πρὸς πῶν Σύγκλητον ἀπὸ τῆς Καίσερος φιλίας, οὐ πρὸς ἐπελθῆναι τῆς Κικέρωνος καταγαγεῖν ἀξιοδοσίαν, ἀνδραγαθῶν Κλωδίου πολεμῶντα, καὶ τῆς βουλῆς πρὸς φιλέστατον, ἐπέδθη καὶ πρὸς ἀγαθῶν τὸ ἀδελφῶν αὐτοῦ δεόμενον σὺν χροῖ πολλῇ, τεταυμάτων ἐν ἀρχῇ ἡμομένων, καὶ ἰνῶν ἀιαιρεθέντων, ἐκείνησε τῆς Κλωδίου. καὶ νόμῳ κατατεθῶν ὁ Κικέρων, πῶν τε βουλιῶν ὅθεν τῶν Πομπηίου διήλασθη, καὶ τῶν σιτικῶν νόμῳ σιωησῆναι, ἔσπευ ἰνὴ πάλιν γῆς καὶ θαλάσσης ὅσον ἐκεκτῆτο Ρώμῃ, κέραιον ἐπὶ Πομπηίου ἐπ' αὐτῷ γὰρ ἐγένοντο λιμῆες, ἐμπόρια, καρπῶν διατάξασθαι ἐν λόγῳ, τῶν πλεόντων πρὸς ἄμα, τῶν γεωργῶν. Κλωδῆος δὲ ἠπᾶτο μὴ γεγραφῆναι τὸν νόμον ὅχι τὸ σιτοδείαν, ἀλλ' ὅπως ὁ νόμος γραφῆναι, γερονέων τὸ σιτοδείαν, ὡς πρὸς ἐκ λειποθυμίας αὐτῶν μαρμαρῶν πῶν διώσθαι, ἀρχιῆς πάλιν ἀναζωπυροῦντος καὶ ἀναλαβόντος. ἐπεὶ δὲ τῆς ἑσθῆς Σπινθηρος ἀποφάσισις ἔτο σόφισμα, κατακλείσαντος εἰς ἀρχῆν μείζονα Πομπηίου, ὅπως αὐτὸς ἐκπεμψῆναι τὸν πολεμῶντα βασιλῆα βοηθῶν. οὐ μὲν ἀλλὰ καὶ Καίδιος εἰσήνεγκε δὴ μὲν νόμον, ἀλλ' ἐραπίας Πομπηίου ἐξῆναι ῥα βούλῃς δύο, ἀλλὰ τῆς Ἀλεξάνδρου τῆς βασιλῆας. καὶ Πομπηίος μὲν ἐδόκει τῶν νόμῳ μὴ δεσχεραίνην. ἡ δὲ σύγκλητος ἐξέδωκεν ἀπορεπῶς, σκηφῶν δὴ δεινῶν πρὸς τῶν ἀνδρῶν. ἡ δὲ γράμμασιν ἐντυχεῖν διερρίμῆσθαι κατ' ἀρχῆν καὶ πρὸς τὸ βαλῶν τῆς, ὡς δὲ Πτολεμαίου δεομένου Πομπηίου αὐτῷ στρατηγῶν αὐτῶν τῆς Σπινθηρος δούδραπαι. Τιμαγῆος δὲ καὶ διῶς τὸν Πολεμῶντος ὅχι οὕτως ἀνάγκης ἀπελθῆναι φησι, καὶ καταλιπεῖν Αἴγυπτον, ἑσθῆ Θεοφάνους πεισθέντα, πρὸς ἑσθῆ Πομπηίου χροῖμασι καὶ στρατηγίας καὶ τῆς ἑσθῆ. ἀλλὰ τῆς μὲν οὐχ οὕτως ἡ Θεοφάνους μορφή, πεποίηκε πιθανόν, ὡς ἀπὸ τῆς Πομπηίου φύσεως, ὅχι ἔχουσα κακῆς οὐδὲ ἀνελθῆναι οὕτως τὸ φιλότιμον. ἐπιφανῆς δὲ τῆς πρὸς τὸ σιτικὸν οἰκονομία καὶ πρὸς ἄμα, πολλαχῶς μὲν ἀπέσπευ πρὸς ἑσθῆ καὶ φίλοις, αὐτὸς δὲ πρὸς ἑσθῆ εἰς Σικελίαν καὶ Σαρδῶνα καὶ Λιβύην

πῶν φύσεως, ὅχι ἔχουσα κακῆς οὐδὲ ἀνελθῆναι οὕτως τὸ φιλότιμον. ἐπιφανῆς δὲ τῆς πρὸς τὸ σιτικὸν οἰκονομία καὶ πρὸς ἄμα, πολλαχῶς μὲν ἀπέσπευ πρὸς ἑσθῆ καὶ φίλοις, αὐτὸς δὲ πρὸς ἑσθῆ εἰς Σικελίαν καὶ Σαρδῶνα καὶ Λιβύην

ἡ δεξιζέσπον. ἀνάγκη δὲ μέλλων, πνύματος μεγάλου
 καὶ τῆς ἀλάστον ὄντος, καὶ τῆς κυβερνητικῆς ὀκνοιώτων, πρῶτος
 ἐμὸς καὶ κελύσας πλὴν ἀγκυραν αἰρεῖν, ἀνέδοξε, Πλεῖν ἀ-
 ναγκη, ἔην δὲ ἀνάγκη. τοιαύτη δὲ πόλις καὶ πρῶτος
 χροῖμος μὲν τύχης ἀγαθῆς, ἐνέπλησε οἴτου τὰ ἐμπορία,
 καὶ πλοίων πλὴν θαλάσσης. ὥστε καὶ τοῖς ἐκτὸς αἰ. δευ-
 ποῖς ἐπαρχέσται πλὴν ἀειοσίου ἐκείνης τῆς ἀφροσύνης, καὶ
 ἡμέρας καθάπερ ἐκ πηγῆς ἀφθονοῦ ἐκίρρῳ εἰς πόλιν.
 ἐν τῷ τῷ τῷ χρόνῳ μέγα ἦσαν οἱ Κελυκῆ πόλεμοι
 Καίσαρος καὶ δοκῶν πορροτάτω τῆς Ρώμης ἀπειπαι, καὶ συ-
 ηρτήσται Βέλγας καὶ Σουήβοις καὶ Βρετανοῖς, ἐλάττανεν
 ὑπὸ δεινότητος ἐν μέσῳ τῶν δήμων καὶ τοῖς κλειωτάτοις
 πρῶτος καταπολιτῶν ὁμοῦς τῆς Πομπηίου. αὐτὸς μὲν
 γὰρ ὡς ἄμα πλὴν γραπτικῶν διώματι ἀεικείμνος, δὲ
 ἐπὶ τῆς βαρβαροῖς, ἀλλ' ὡς ἀπὸ ἐν ἡμεῖς καὶ κυ. ηγεσίους,
 τοῖς πρῶτος ἐκείνοις ἀγῶσι γυμνάζων διεπόη, καὶ κατεσπ-
 ἀξεν ἄμαχον καὶ φοβεράν. χρυσὸν δὲ καὶ ἀργυρὸν καὶ ἄλλα
 λάφυρα καὶ τῆς δῆσον πλοῦτον τῆς ἐκ πολεμίων ὑποδύον
 ἀεικείμνον, εἰς τὴν Ρώμην ἀποσέλλων, καὶ ἀφαιρῶν
 τῆς δωροδοκίας καὶ συλχορηγῶν ἀρρονομοῖς καὶ γρατηγῶν
 καὶ ὑπατοῖς, καὶ γυμναζῶν αὐτῶν, ἀκείνοτο πολλοῖς, ὥστε ὑπὸ
 ἑσθῆτος αὐτῶν τῆς Ἀλπίς, καὶ ἀφαιρῶν ἐν Λούκη,
 τῆς μὲν δῆσον ἀνδράν καὶ γυμναζῶν ἀμιλλωμένων καὶ φεθ-
 μῶν πολὺ πλῆθος ἡμέσται, Κυκλιπικῆς δὲ ἀφαιρῶν, ἐν
 οἷς καὶ Πομπηίου καὶ Κράσους, ἀφαιρῶν τῆς γρατηγῶν,
 ἐκείτων εἶχεσι ράβδους, ἐπὶ τῆς Καίσαρος ἡμεῖς ὀφείλων. τοῖς
 μὲν οὖν δῆσον ἀφαιρῶν ἐμπλήσας ἐλπίδων καὶ χροῖμων
 ἀπέπελλε. Κράσῳ δὲ καὶ Πομπηίῳ πρῶτος αὐτῶν ἐχρῶντο
 συλχορηγῶν μετεῖναι μὲν ὑπατείας ἐκείνοις, καὶ Καίσαρος Κυ-
 λαμβαίναν αὐτοῖς πέμποντα τῆς γραπτικῆς Συγγοῖς ἐπὶ τὴν
 ἡμεῖς ἐπὶ τῆς ἀφαιρῶν, τῆς πρῶτος ἀφαιρῶν ἐπαρ-
 χῶν καὶ γρατοπέδων ἡγεμονίας, Καίσαρος δὲ καὶ τῆς οὐσας βε-
 βασιμῶν εἰς δῆσον πενταετία. ἐπὶ τούτοις ἐξενεχθεῖσαν εἰς τῆς
 πολλοῖς, χαλεπῶς ἔφερον οἱ πρῶτοι καὶ Μαρχελίνος ἐν
 τῶν δήμων καταστάς, ἀμφοῖν ἐναντίον ἠρώτησεν εἰ μετῆσιν
 ὑπατείας. ὃ καὶ τῆς πολλῶν ἀποκρίνεσται κελύοντων,
 πρῶτος Πομπηίου εἶπεν, ὡς τῆς μὲν δῆ μετέλθοι, τῆς δὲ
 οὐκ αὐ μετέλθοι. Κράσῳ δὲ πολιτικώτερον οὕτω γὰρ ἔφη
 πρῶτος ὁποτέρως αὐ οἴηται τῶν κρινῶ συμοσίθην. ἐπὶ φου-
 μῶν δὲ Πομπηίου Μαρχελίνου, καὶ σφοδρῶς λέγειν δο-
 κωῦτος, ὃ Πομπηίου ἔφη πρῶτων ἀδικῶ (αὐτὸν εἶ) τὸν Μαρχ-
 κελίνον, ὃς γὰρ οὐκ ἔχει, λόγιος μὲν ἐξ ἀφαιρῶν δι' αὐτὸν,
 ἐμεικῆς δὲ, ἐκ πεινατικῶν ἡμεῖς. οὐ μὲν ἀλλὰ τῆς δῆσον
 ἀφαιρῶν τῆς πρῶτος ἀφαιρῶν ὑπατείας, Λόκιον Δομίτιον
 Κατῶν ἐπεισε καὶ παρεθάρρυνε μὴ ἀπειπεῖν. οὐ γὰρ ὑπὸ
 χροῖς, ἀλλ' ὑπὸ ἐλθῆσεας εἶ) τὸν ἀγῶνα πρῶτος τῆς τυ-
 ραννοῖς. οἱ δὲ πρῶτος Πομπηίου, φοβηθέντες τῆς τῶν Καί-
 τῶν, μὴ τὴν βουλῶν ἔχων ἀπασαν, ἀποσπῶσθαι καὶ με-
 παδοῖν τῆς δῆσον τὸ ὑμῶν, οὐκ εἶασαν εἰς ἀρροῖν κα-
 τελεῖν τῆς Δομίτιον, ἀλλ' ἐπιπέμφαντες ἐν ὀπλοῖς αὐ-
 ροῖς, ἀπέκτειναν Μέλτιον πρῶτος ἡμεῖς λυχοφῶρον, ἐξέ-
 φαντο δὲ τοῖς δῆσον. ἔστας δὲ Καίτων ἀφαιρῶν, τρωθῆς τῆς δῆσον πῆχυν, ἀμυμῶνος πρῶτος τῆς Δομίτιου. τοιαύτη
 δὲ ὁδὸν παρελθόντες ἐπὶ τὴν ἀρχὴν, ὁδὸν πάλλα χροῖμῶτερον ἔφερον δῆσον πρῶτος μὲν τῆς Καίτων δὲ δῆσον γρα-
 τηγῶν ἀφαιρῶν, καὶ τὴν ἡμεῖς ἐπὶ φεθῆτος, Πομπηίου ἔλυσεν τὴν ἐκ κλησίας, οἰωνοῖς ἀφαιρῶν. Ἀντίαν δὲ καὶ Βα-
 τίνιον ἀφαιρῶν, ἀφαιρῶν τῆς φυλακῆς ἀφαιρῶντες ἐπειτα νόμοις ἀφαιρῶν Τρεβωνίου δῆσον χροῖς εἰσέφερον,

A ipse profectus frumentum congefist. Soluturus ex
 portu, vento vehemente in salum incumbente, du-
 bitantibusque gubernatoribus soluere, conscendit
 primus, imperansq; vt anchoras molirentur, excla-
 mauit, Nauigare necesse est, viuere non est. Ea au-
 dacia & alacritate & secunda fortuna vsus, frumen-
 to emporia, nauibus mare compleuit: vt peregrinis
 quoque sufficeret illius affluentia apparatus, atque
 redundaret sicut ex fonte ad omnes. Interea Cæsa-
 rem bella Gallica euexere. Qui quum remotissime
 ab vrbe abesse, & Belgis, Sueuis, Britannisq; putare-
 tur implicatus, clam astutia sua medio in populo &
 B præcipuis rebus Pompeij potentiam labefactabat.
 Siquidem vires militares velut corpus induens, non
 in barbaros, verum sicut in aucupijs & venationi-
 bus, certando cum illis subigebat exercitationibus
 has, inuictasq; & tremendas reddebat. Aurum, ar-
 gentum, reliquamque prædam & opes ex tot hosti-
 bus superfluentia in urbem mittendo, labefactan-
 doque largitionibus, & præbendo ædilibus, præto-
 ribus, consulibus, atque horum coniugibus, auto-
 rabat sibi complures. Itaq; ad eum, postquam Alpes
 transmisit, Lucæ hybernantem cum ingens viro-
 rum simul & mulierum certatim confluxit agmen,
 C tum senatores, inter quos Pompeius & Crassus fue-
 re, ducenti. Conspecti fuerunt pro Cæsaris foribus
 proconsulum, & prætorum centum viginti fasces.
 Ille alios omnes spe & nummis fatiatis dimisit. Cra-
 ssus verò & Pompeius cum eo pacti sunt, illi vt con-
 sulatum peterent, Cæsar ad comitia frequentes mi-
 lites suffragandi causa mitteret. Si designati essent,
 quamprimùm vt curarent prouincias & legiones
 sibi decerni, Cæsari verò suas prorogari in quin-
 quennium. Hęc vbi per vulgata fuere, tulerunt mo-
 lestè principes. Marcellinus in concione vtrunque
 coram rogauit an petituri essent consulatum. Ad
 quod à populo respondere iussi, primus Pompe-
 D ius dixit, fortasse petiturum se, fortasse non petitu-
 rum: ciuilius Crassus, id facturum ait se quod è re-
 publica duceret fore. Exagitante Pompeium Mar-
 cellino, & acriter dicere viso, Pompeius omnium
 dixit iniquissimum esse Marcellinum, qui gratiam
 non haberet, quòd disertus ex muto per ipsum fa-
 ctus esset, & antè famelicus nunc quotidie vo-
 meret. At alijs à consulatus petitione temperanti-
 bus, L. Domitium Cato perpulit & excitauit, ne
 flaccesceret. Neque enim de consulatu, sed esse
 cum tyrannis ait de libertate certamen. Hic Pom-
 E peij factio vim Catonis timens, ne vniuerso succin-
 ctus senatu abduceret & immutaret sanam popu-
 li partem, haud permisit vt in forum descenderet
 Domitius: verùm immisissis armatis præluentem
 feruum interfecit, alios in fugam vertit: nouissi-
 mus discessit Cato vulneratus, dum Domitium
 defendit, in dextero cubito. Ea via consulatum
 consequuti, nihilo egerunt cætera modestius. sed
 primùm instituyente creare prætorem Catonem
 populo & suffragia ineunte, Pompeius auspicia cau-
 satus concionè dimisit, Antiam verò & Vatinium
 largitione corruptis tribubus renuntiauerunt.
 Hinc legibus per Treboniũ tribunum plebis latis,

a die...
 cum...
 que...
 gani...
 dant...
 Au...
 prout...
 trum...
 &...
 bus...
 phan...
 Jun...
 da...
 quod...
 diff...
 na...
 am...
 ten...
 rem...
 videt...
 is...
 cunda...
 impr...
 ra...
 quia...
 non...
 uit...
 fitio...
 forte...
 cruore...
 Ex...
 quide...
 cum...
 ris...
 eni...
 tos...
 Pompe...
 cogit...
 nerare...
 peij...
 hono...
 Czian...
 uit...
 sermo...
 mag...
 ditam...
 Cras...
 oblat...
 tere...
 tue...
 sus...
 tulit...
 potu...
 Vi...
 Fra...
 Adeo...
 num...
 tem...
 iam...
 tam...
 accip...

κη Δία μὲν τυρούσας εἶχεν αἰεὶ τὰς ἀγαλύσεις τῶν στρατο-
 πιδῶν. τότε ὅτ' Καίσαρα δοκῶν οὐ παρέσθαι τὴν δυνά-
 μι, ἐξήτει τὰς πολιτικὰς ἀρχαίς ὄχουρος εἶναι πρὸς αὐτὸν,
 διότι ὅσδεν ἐρεωτέριζεν, ὅσδε ἐβούλετο δοκεῖν ἀπιπεῖν, ἀλλ'
 ὑποφρονεῖν μᾶλλον καὶ καταφρονεῖν. ἐπεὶ ὅτ' αἱ ἀρχαί οὐκ ἔ-
 γινώσκον ἑώρα βραβυλομύρας δεκαζομύρων τῶν πολιτῶν,
 αἰαρχίδου ἐν τῇ πόλει παρὶ δὲ δημομύρων. καὶ λόγος δὲ οὗτος ἐ-
 χροῖ πόλιν ὑποφρονεῖν δικτάτωρος, ὃν πρῶτος εἰς μέσον ἐξενε-
 κεῖν ἐτόλμησε Λουκίλιος ὁ δὲ μύρων, τὰ δὲ ἡμῶν παραινῶν ἐ-
 λέσθαι δικτάτωρα Πομπηίου. ἐπιλαβόμενος ὁ Κάτωνος,
 οὗ μὲν ἐκινδυνώσασκε τὴν δημοκρατίαν ἀποβδύσθαι. ὑποφρονεῖ
 Πομπηίου, πολλοὶ τῶν φίλων ἀπελοργιστὸν παριόντες, ὡς
 οὐ δεομύρου τῆς ἀρχῆς ἐκείνης, ὅσδε βουλομύρου. Κάτωνος
 ὁ Πομπηίου ἐπαγέσταντος, καὶ πρὸς βραβυλομύρας τῆς δικτατορίας
 ἐπιμεληθῆναι, τότε μὲν ἀγέσθαι ἐπεμελήθη, καὶ κατε-
 στάθησαν ὑπάτοι Δομίτιος καὶ Μεσαλάου. ὑπερὸν ὁ πάλιν
 αἰαρχίας γιομύρας, καὶ πλειόων ἢ δὲ τῶν παρὶ τῆς δικτατορίας
 λόγῳ ἐχρόντων ἰταμότερον, φρονηθέντες οἱ παρὶ Κάτωνος
 μη βιασθῶσιν, ἐγνωσαν, ἀρχιμύρας τὰ Πομπηίου πρὸς
 μύροι νόμιμον, ἀποβέβαι τῆς ἀκράτου καὶ τυραννικῆς ἐκεί-
 νης. Καὶ Βίβλος ἐχρὸς ὡν Πομπηίου, πρῶτος ἀπεφῆνατο
 γνώμῳ ἐν Συγκλήτῳ, Πομπηίου μόνον ἐλέσθαι ὑπάτον. ἢ
 γὰρ ἀπαλλαγῆσθαι τῆς παρῶσης τὴν πόλιν ἀκρομίας, ἢ
 δουλεύσειν τὰ κραιπύρα. φανεῖτος ὁ πρῶτος ἀδύξου τῆς λόγῳ
 ἀφ' ἧς εἰπόντα, Κάτων δύναστας, καὶ πρῶτον δόκῳ ὡς αἰπ-
 λέξοι, δημομύρας σιωπῆς, εἶπε, ὅτ' ἀποβέβαι γνώμῳ αὐ-
 τὸς μὲν οὐκ αἰ εἰσενεβῆν, εἰσενεβῆν μὲν ὅτ' ὕφ' ἑτέρου, πείθε-
 σθαι κελύβην πᾶσαν μὲν ἀρχὴν μᾶλλον ἀγρομύρας αἰαρ-
 χίας, Πομπηίου ὁ μὲν δὲ βέλπιον ἀρξείν, ἐν τῶν ἀρχῆς τηλι-
 καύταις νομίζων. ἀδύξοι μὲν ὁ τῆς βουλής, καὶ ψηφισμύρας
 ὅπως ὑπάτος ἀρετῆς ὁ Πομπηίου ἀρχομύρας. εἰ ὁ αὐτὸς
 συναρχομύρας δὲ δὲ κῆν, μὴ γὰρ ἴον δυνὸν μὴ οἶν δοκῶν ἀρετῆς ἐλσι-
 το, κατασταθῆς οὕτως καὶ ἀποβέβαι δὲ Σελπιτίου μεσοβα-
 σιλέως ὑπάτος, ἢ παρὶ τὸ φιλοφρονεῖν τὸ Κάτωνος, πολλὴν
 ὁμολογῶν γὰρ ἔχον, καὶ πρῶτον ἀκαλῶν γίνεσθαι Συμβουλοῖν ἰδία
 τῆς ἀρχῆς. Κάτων ὁ γὰρ μὲν ἔχον αὐτὰ τὸ Πομπηίου οὐκ
 ἠξίου (δι' οὐκ εἶνον γὰρ, ὡν εἶπεν ὅσδεν εἰπεῖν, ἀφ' ὅτ' ἡ πόλιν)
 ἐσθαι δὲ Συμβουλος, ἰδία πρῶτον ἀκαλῶν ἀρετῆς δὲ μὴ πα-
 ρακαλήται, δημοσίᾳ φρονηθῆναι τὸ φανόμενον. τοιοῦτος μὲν οὖν
 Κάτων ἐν πᾶσι. Πομπηίου δὲ παρελθῶν εἰς τὴν πόλιν, ἐγ-
 με Κορινθίαν, θυγατέρα Μετέλλου Σκιπίωνος, οὐ παρ-
 τῆς οἰ, ἀλλὰ χήραν ἀπολεθῆναι μύρων νεωστὶ Πομπηίου τῆς
 Κραίου παιδός, ὃ σιωπῶσεν ἐκ παρηνίας ἐν Παρθῶν τε-
 δηκῶτος. οὖν δὲ τῆς κήρης πολλὰ φίλτρα διχα τῶν ἀφ' ὧρας.
 καὶ γὰρ παρὶ γράμματα καλῶς ἠσκητο, καὶ παρὶ λύραν
 καὶ γεωμετρίαν. καὶ λόγων φιλοσόφων εἴησιν χρησίμους ἀ-
 χροῖν. καὶ πρῶτον ὑτύπῳ ἠθος ἀιδίας καὶ ἀειεργίας κατα-
 ρόν, ἀ δὲ ἰεῖας πρῶτον εἰσεται γυναιξὶ τῶν τοιαῦτα μαθη-
 ματα πατῆρ δὲ καὶ γῆρους ἐνεκα καὶ δόξης ἀμεμῶτος. ἀλλ'
 ὅμως τῆς γάμου τοῖς μὲν οὐκ ἤρεσκε ὅ μὴ καθ' ἡλικίαν
 ὑπὸ γὰρ αὐτῶ σιωπῶσεν ὧρας εἶχεν ἡ Κορινθία μᾶλλον.
 οἱ δὲ χρομύτεροι ὅ τῆς πόλεως ἠγρομύρας παρεωρακῆναι
 τὸ Πομπηίου, ἐν τῆς οὐσης ὡν ἐκείνον ἰαθῶν ἠρηται,
 καὶ μὴ πρῶτον ἀδύξου αὐτῶ. ὁ δὲ φεφανόσθαι καὶ γῆρας γά-
 μοις, αὐτῶ τὴν ὑπατάεισιν ὀφείλων ἠγρομύρας Συμφορῶν,

A Et hercule testes habebat exercituum dimissio-
 nes. Tunc verò quòd non relicturum arbitrare-
 tur Casarem exercitum, quæsiuit vrbanis Imp-
 rijis se contra illum munire. nihil præterea noua-
 uit. Neque diffidere voluit videri illi, sed despice-
 re potius eum & contemnere. At vbi magistratus
 non dispensari vidit ex sententia sua, quòd pecu-
 nia ciues corrumperentur, effecit vt ad interre-
 gnum deueniretur. Ibi mentio protinus increbuit
 dictatoris, quàm Lucilius tribunus plebis propo-
 nere princeps ausus fuit, suadens populo vt dicta-
 torem Pompeium crearet. Cui, insectante eum
B Catone, pene abrogatus est tribunatus. Multi au-
 tem Pompeij amici obtulerūt se excusantes eum,
 nec quærere illum magistratum nec velle. Quum
 illum Cato laudibus extulisset, atque ad fuscipien-
 dam curam, quo respubl. in ordinem suum resti-
 tueretur, esset adhortatus, tunc rubore inductus
 id curæ habuit. Creati cōsules Domitius & Mes-
 sala. Pòst quum iterum incurtisset interregnum,
 pluresq; iam pertinacius dictatoris mētionem in-
 ferrent, veritus Cato ne id exprimerent, delibera-
 uit legitimum aliquem magistratum Pompeio
 permittere: quo eum ab immodico illo & tyranni-
 co deflecteret. Ac bibulus Pompeij inimicus in
C senatu princeps pro sententia dixit Pompeium so-
 lum consulem designandū. Aut enim exemptum
 iri tempub. presentī confusione, aut optimo serui-
 turam. Quæ noua quum viderentur propter au-
 torem, exurrexit Cato, præbuitque expectationē,
 quasi oppugnaturus esset eam sententiam. Facto
 silentio propositam sententiam ait non fuisse se
 primum dicturum, sed pronuntiatam ab alio cen-
 sere sequendam: quemlibet magistratum præsta-
 re interregno, & Pompeio arbitrari se neminem
 in tantis procellis melius imperaturum. In eam
 sententiam pedibus est itum, & senatusconsultum
D factum vt Pompeius consul designaretur, & solus
 magistratum gereret: qui si collegam desideraret,
 allegeret, sed non antè duos menses, quem pro-
 basset. Ita creatus & renunciatus per Sulpitium in-
 terregem consul, benigne Catonem appellauit,
 magnasque gratias dixit se agere, atq; orauit eum
 vt priuatim consilio sibi adesset. Cato verò nihil
 ait esse quod Pompeius sibi gratias ageret: neque
 enim illius causa se eam sententiam, sed reipubl.
 prompsisse. Consilium suum ei seorsum non de-
 futurum, si peteret: si non peteret, publicè se, quòd
 videretur dicturum. Atque is Cato vbique fuit.
E Pompeius vrbem ingressus vxorem duxit Cor-
 neliam Metelli Scipionis filiam non virginem, sed
 viduam nuper relictam à Publio Crassi filio, cui
 collocata virgo fuerat, apud Parthos interfecto.
 E. p. æter ætatis florē multæ veneres inerant. Nam
 literis, lyra, musica, & geometria erat exculta, præ-
 ceptisque non sine fructu imbuta philosophicis.
 His accedebat morum grauitas ab omni acerbi-
 tate & curiositate aliena: quibus scilicet illæ disci-
 plinæ imbuunt iuuentiū. Pater genere & existi-
 matione nō pœnitendus. Verum tamen nō place-
 bant quibusdā intempestiuæ hæ nuptiæ. Quippe
F erat Cornelie Põpeij filio maturius matrimoniū.
 Honesti verò viri Pompeiū existimabāt temp. de-
 posuisse ijs iactatam fortunis, quarum elegerat i-
 psum medicum, atque vni se commiserat. Quum
 interim ille coronatus sacra nuptialia faceret, qui
 illū deberet pro calamitate ducere consulatum:

ὅτι δὲ

καὶ τὴν εἰς ἀσφαλὲς αἰεὶ τὰ Διτυχήματα καὶ τὰς παρὰ
 ζεῖς αὐτῶν ἀνδρῶν ἀλαβείαι παρὰ μὲν οὖν, εἰς ἀκράτον ἐξέ-
 πτεσε θράσος καὶ παρὰ φρόνησιν τῆς Καίσαρος διωάμεως ὡς
 οὔτε ὀπλῶν ἐπ' αὐτὸν, οὔτε ἑνὸς ἐργάδου παρὰ ματείας
 δευσιμῶν, ἀλλὰ πολὺ ῥάδιον καθαρήσων ἢ παρὰ πρῶτον
 ἔθηκε τὸν ἀνδρα. παρὰ τῶν οὗτοι, Ἀππίος ἀφίκετο κρημίζων
 ἐκ Γαλατίας ἡ ἐχρησε Γομπήιος Καίσαρι φραυαί· καὶ
 πολλὰ μὲν ἐξεφλάσειε τὰς ἐκεῖ παρὰ ζεῖς, καὶ λόγους ἐξέ-
 φερε βλασφημίας παρὰ Καίσαρος, αὐτὸν δὲ Γομπήιον ἀπεί-
 ρως ἔχθη ἔλεγε τῆς αὐτῆς διωάμεως καὶ δόξης, ἐπεὶ οὐ
 πλοῖς παρὰ Καίσαρα φραγνύμενον, ὃν αὐτοῖς κατερράσεται
 τοῖς ἐκείνου φρατῶμασιν ὅτῳ παρὰ τὸν ὀφθῆ· τοσοῦτον καὶ
 μίση παρὰ Καίσαρα, καὶ πόθου παρὰ Γομπήιον ἐνυπάρ-
 χειν αὐτοῖς. οὕτω δὲ οὖν ὁ Γομπήιος ἐπήρθη, καὶ τοιαύτης
 καὶ τοσαύτης ὀλιγωρίας, ἀφ' ἧς ἄρρεϊν, ἐγλήτε μετὸς, ὡς
 τε καὶ τῶν δεδιότων τὸν πόλεμον κατεγέλα, καὶ τοῖς λέγον-
 τας, ἀνέλαμψεν Καίσαρ ἐπὶ τὴν πόλιν, οὐχ ὅρα διωάμεως
 αἷς αὐτὸν ἀμυνοῦνται, μειδιών τὰ παρὰ ὀπίω καὶ ἀφ' αὐ-
 χυμῶν, ἀμελεῖν ἐκέλευσεν. Ὅπου γὰρ αὐτῶν (ἐφη) τῆς Ἰτα-
 λίας ἐγὼ κρούσω τὰ ποδὶ τῶν γυῶ, ἀναδύσονται καὶ περὶ καὶ
 καὶ ἰππικαὶ διωάμεως. ἤδη δὲ καὶ Καίσαρ ἐπεφύετο τοῖς
 παρὰ μασιν ἐρρωμῶν εἶρεσι, αὐτὸς μὲν οὐκ ἐπιμακρῶν τῆς
 Ἰταλίας ἀπαίρων, εἰς δὲ τὴν πόλιν αἰεὶ τοῖς φραυαίως ἀ-
 ποσέλλων ἀρχαρεσιάζοντας, χρεῖμασι δὲ πολλοῖς ὑπο-
 χουράν καὶ ἀφ' αὐτῶν ἀρχόντας· ὡν καὶ Γαδλός, ἡ ὀ ὑπα-
 τος, ἐπὶ χιλίοις καὶ πεντακισίοις φραυαίτοις μετὰ βαλλομένων
 καὶ Κουείων ὁ δὴ μὲν ἄρχος, ἀμυνομένη πλῆθὴ δανείων ἐλθ-
 ῆρωθεις ὑπὸ αὐτῶν καὶ Μάρκος Ἀντωνίος, ἀφ' ἧς Φιλίππου
 Κουείωνος, ὡν ἐφείλετο μετέχων, ἐλέγη μὲν οὖν ὅτι τῶν ἀ-
 φηγμένων πῶς παρὰ Καίσαρος φραυαίως ἀρξάντες ὡς παρὰ τὸ βου-
 λυθῆτιον, καὶ πυθόμενος ὡς οὐ δίδωσιν ἢ βουλήν Καίσαρι χρο-
 νον τῆς ἀρχῆς, εἶπεν, ἐπιχρούων τῆ χρεῖ δὲ ζήφος, Ἀλλὰ τῶ-
 πο δώσθ. καὶ τὰ παρὰ τὸ μῶνα καὶ τὰ παρὰ τὸ ἀσπιδάζομῶνα
 τῶν τῶν εἶχε τὸ ἀφ' αὐτοῖν· αἱ μὲν τοῖς Κουείωνος ἀφ' αὐτοῖς καὶ
 παρακλήσθης ὑπὸ Καίσαρος, ἐφαινοῖτο δημοτικώτεραι. διὴν
 γὰρ ἡζίου θάτερον, ἢ καὶ Πομπήιον ἀπαρτεῖν, ἢ μὴ δὲ Καί-
 σαρος ἀφαιρεῖσθαι τὸ φραυαίωτικόν. ἢ γὰρ ἰδιώτας ἡμωμῶν,
 ἐπὶ τοῖς δικαίοις, ἢ μὲν οὖν ἀντιπάλοις ἐφ' οἷς ἔχουσι ἀφ' αὐ-
 μήσθ. ὅτ' τὸν ἔτερον ἀσπιδῶν ποιοῦν, ἡ φοβεῖται διωάμεν δι-
 κλασιάζει. παρὰ τῶν Μαρκελλοῦ τῶν ὑπὸ αὐτοῦ, λησῆν
 ἀποκαλοῦντος τὸ Καίσαρα, καὶ τῆς φησὶ ἀσπιδῶν πολέμοι κε-
 λθόντος, εἰ μὴ κατὰ φησὶται τὰ ὀπλα, Κουείων ὁ μὲν ἰσχυρῶς
 μετ' Ἀντωνίου καὶ Γείωνος ἐξελέγξατο τὸ σὺλκλῆτον. ἐκέλευσε
 γὰρ μετὰ τῶν πῶς Καίσαρα μόνον τὰ ὀπλα κατὰ φησὶται κε-
 λθόντας, Πομπήιον δὲ ἀρχῆν καὶ μετέσθαι οἱ πλείους. αὐτῆς
 δὲ μετὰ τῶν κελθόντος οὖσις ἀμφοτέρως ἀφ' αὐτοῖς τὰ ὀ-
 πλα κατὰ φησὶται, καὶ μηδέτερον ἀρχῆν, Πομπήιον μὲν εἶχουσι
 καὶ δύο μόνον, Κουείων δὲ πῶντες οἱ λοιποὶ παρὰ φησὶται.
 καὶ κείνος μὲν ὡς νενικηκώς, λαμπρὸς ὑπὸ χρεῖς εἰς τὸν
 δῆμον ἐξήλατο, κρότω καὶ βολαῖς φεφαίων καὶ ἀθῶν δε-
 ξαμῶν αὐτόν. ὅτ' τῆ βουλήν Πομπήιος οὐ παρῶν, (οἱ
 γὰρ ἀρχόντες, φραυαίω τῶν εἰς τὴν πόλιν οὐκ εἰσίσαι) Μάρ-
 κελλος δὲ ἀφ' αὐτοῦ, οὐκ ἔφη λόγων ἀφροάσεται καὶ φησὶ μὲν, ἀλλ' ὅρων ὑπὸ φραυαίω μῶνα τῶν Ἀλπεων ἡδὴ δεκα τὰ
 γματὰ βαδίζειν, καὶ αὐτὸς ἐκπέμψειν τὸν ἀντιφραυαίω μῶνον αὐτοῖς ὑπὸ τῆς παρὰ φησὶται. ἐκ τούτου τῶν εἰρητῶν ὡς
 ἐπὶ πῶν μετεβάλλοντο. Μάρκελλος δὲ παρὰ Πομπήιον δι' ἀφ' αὐτοῦ εἰσίσαι τῆς βουλῆς ἐπομῶν, καὶ κατὰ φησὶται ἀφ' αὐτοῦ,

A abieetaque, quæ omnes eius successus & facta in-
 tutum collocauerat, cautione, nimiam sumpfit
 audaciam & contemptum Cæsaris virium: quasi
 neque armis in eum neque grauiore mole opus
 esset habiturus: sed longè facilius eum quàm e-
 uexisset deiecturus. Ad hæc ex Gallia regressus
 Appius est cum legionibus, quas commodatò de-
 derat Cæsari: multumque res illic gestas eleua-
 uit, & Cæsari detraxit. Pompeium dicebat vires
 suas & auctoritatem ignorare, qui armis aliis se
 contra Cæsarem sepiret, quum suis ipsum legioni-
 bus esset confecturus, vt primùm venisset in ea-
 rum conspectum. Tanto eas odio in Cæsarem &
 Pompeii desiderio teneri. Vsq̃ adeo autem in-
 flatus animo Pompeius fuit, eoq; securitatis eua-
 sit ex confidentia, vt etiam timentes bellum ride-
 ret: atque illos qui dicebant, si moueret Cæsar ad
 urbem, non videre se copias quibus illi resisterent,
 arridens vultu remisso iussit bono animo esse: V-
 bi enim Italix, inquit, ego pede tellurem pulsaue-
 ro, copiæ peditum & equitum prodibunt. Iam
 Cæsar quoque acrius rei incumberebat, neque lon-
 gè deinceps abducebat se ab Italia. In urbem mi-
 lites assidue mittebat ad comitia, multos ex magi-
 stratibus nummis sibi parabat & redimebat: in
 quibus consul fuit Paulus, qui ad partes eius tre-
 centies sexagies h-s precio desciuit: & Curio tri-
 bunus plebis immenso xre alieno ab eo liberatus
 simuq; M. Antonius ob Curionis amicitiam ius-
 dem obstrictus nominibus. Compertum est v-
 num ex missis à Cæsare centurionibus pro curia
 stantem, quum audiret negari à senatu Cæsari
 prouinciæ prorogationem, gladium manu con-
 cussisse ac dixisse, Atqui hic dabit. Ac quæ age-
 bantur & parabantur, eò spectabant. Ac Curionis
 petitiones & postulata pro Cæsare plausibilia
 apparebant. Quippe alterutrum postulabat, vt
 aut à Pompeio quoque repeterent, aut ne aufer-
 rent Cæsari exercitum. Aut enim, si priuati facti
 essent, in officio: aut si manerent pares, in sua v-
 trunque sorte conquieturum, qui alterum debili-
 taret, eum quam metuat potentiam geminare.
 Sub his consule Marcello Cæsarem latronem ap-
 pellante, & ni arma posuisset, hostem declaran-
 dum censente, Curio tamen cum Antonio & Pi-
 sone institit vt senatus rem disquireret. Nam dis-
 cessionem facere iussit eos qui censabant vt disce-
 deret ab armis Cæsar & imperiũ retineret Pom-
 peius, atque in eam partem plerique discessere.
E Iterum quum iuberet discessionem fieri, quibus
 ambos placeret arma deponere, & neutrum cum
 imperio esse, Pompeio duo & viginti duntaxat,
 Curioni omnes reliqui accessere. Ibi ille tan-
 quam victor elatus gaudio profiliit in cõcionem,
 plausuque illic & floribus in eum congestis exce-
 ptus est. Non intererat senatui Pompeias. Quip-
 pe exercitibus qui præsunt, non ingrediuntur vr-
 bem. Marcellus exiliens negauit verba se in cu-
 ria auditurum: sed quum decem legiones videat
 Alpesiam superantes progredi, se quoque missu-
 rum qui pro patria illis se obiciat. Mox vestes sic-
F ut publico luctu mutauere. Marcellus autem me-
 dio foro ad Pompeium sequente senatu perrexit,

atq; apud eum consistens, Iubeo tibi Pompeie, inquit, patriæ succurrere, atque uti paratis copiis & conscribere alias. Eadem dixit Lentulus alter cōsulum designatorum. Instituyente delectum habere Pompeio, alii ad nomina non respondebant, alii infrequentes conueniebant segniter, complures reconciliationem clamabant. Recitauit enim in concione inuito senatu Antonius epistolam quandam, quæ Cæsaris blanda ad populum postulata continebat. Petebat ut prouinciis ambo relictis & exercitibus dimissis, in potestate populi essent, & factorum redderent rationes. Lētulus iam consul senatum non habebat. Cicero ex Cilicia modo reuersus de reditu in gratiam tractabat, ut cederet Cæsar Gallia, dimitteret omnem reliquum exercitum, retentisq; duabus legionibus & Illyrico, secundum consulatum expectaret. Fremente Pompeio inducti sunt Cæsaris amici, alterā legionem ut relinqueret Cæsar. Quum aduersaretur Lentulus, & Cato denuo offendere elusum Pompeium clamaret, nō habuit reconciliatio exitum. Interea Cæsarem nuntiatum est Ariminum magnam Italix urbem occupasse, atq; plane cum omnibus copiis Romam contendere. Id verū non erat. Neq; enim cum pluribus quam equitib. trecentis & peditum quinq; millibus progrediebatur. Reliquas copias, quæ erant trans Alpes, non expectauerat: quo subito percussos & nec expectantes obrueret potius q̄ daret eis ad instruendos se ad bellum spatium. Nam ut ad Rubiconem venit, qui terminus erat prouinciæ quam obtinebat, substitit cunctatusq; est, reputans secum cepti magnitudinem. Deinde, sicut qui in vastam altitudinem præcipitant se ex abrupto loco, conuiens mente atque obtegens oculos ad periculum, quum hoc tantum ad præsentem verbis Græcis exclamasset, *Αὐτὸν κέρως, id est, Iacta esto alea*, traiecit exercitum. Ut primū rumor accidit, atque ciuitatem tumultus cum stupore, metusq; ut nunquam ante occupauit, patres concurrerunt confestim ad Pompeium, eodem conuenerunt magistratus. Quærente Tullo de exercitu & copiis, ubi cum cūctatione quadam titubans dixit Pompeius, paratos habere se illos qui à Cæsare venerant: arbitrari etiam illos qui dudum conscripti fuerant, breui coacturum ad triginta millia. Ibi Tullus quum exclamasset, *Elusisti nos Pompeie, legatos censuit ad Cæsarem mittendos.* Fauonius, vir alioqui non malus, peruicacia autem & lingue procacitate crebro putans libertatem æmulari, se Catonis, dixit Pompeio ut terram pulsaret pede ad euocandas quas promiserat copias. Tulit ille importunitatem hanc leniter. Quum verò subiicit illi Cato ea quæ ab initio prædixerat ei de Cæsare, respondit plus diuinasse Catonem, se fecisse amicus. Censuit autem Cato imperatorem Pompeium cum libera potestate creandum, adiciens eorundem esse magna facere mala & comprimere. Mox in Siciliam profectus est: quod eam prouinciam esset sortitus, sicut cæterorum quisque in eam quæ sibi euenerat. Quum esset Italia pene omnis crecta, res erat perplexa. Nam illi qui extra urbem erant, fuga deferebantur vndeque in urbem. Qui urbem colebant,

A Κελύω σε (εἶπεν) ὦ Πομπήϊε, βοηθεῖν τῇ πατρίδι καὶ χεῖρα δαί τῆς παρεσθλίας μύρας διωάμεσι, καὶ κατὰ λόγον ἐπέρας. Ἐὰ δὲ αὐτὰ ταῦτα καὶ Λέντλος ἔλεγε, τῶν ἀποδέδμημένων εἰς δὲ μέλλον ἰσάτων ἀπεργε. Σὺ δὲ ἀμύμου ἢ τῶ Πομπήϊου καταλέγειν, οἱ μὲν οὐχ ἰσάηκουον, ὀλίγοι δὲ γλίχρωσ καὶ ἀποσθύμωσ σιωήεσαι, οἱ δὲ πλείους ἀγαλύσας ἐβόων. καὶ γὰρ ἀνέγνω ἰσά Κάισαρ ἐπιστολὴν Ἀντωνίου ἐν τῷ δήμῳ, βιασάμωσ τὴν βασιλῆν, ἔχουσαι ἐπαγωγῆς ὄχλῳ ἀσκλησίωσ. ἠξίου γὰρ ἀμφοτέρωσ ἐκδάντας τῶν ἐπαρχῶν, καὶ τῶν στρατιωτικῶσ διωάμεισ ἀφέντας, ἐπὶ τῷ δήμῳ γυρέσθαι, καὶ τῶν πεποσθμμένων δὲ ἴνυασ ἰσποχεῖν. οἱ δὲ πλεῖστοι Λέντλον ἰσά τεύοντες ἦδη, βουλήν οὐ σιωήον ἄρπῃ ἔκ Κιλικίας ἀφηγμένωσ Κικέρων, ἔποσθη δὲ ἀλλαγῆσ, ὅπως Κάισαρ ἐξ ἔθων Γαλατίας, καὶ τῶν ἄλλωσ στρατείωσ ἀφείσ πάσαι, ἐπὶ δυοὶ τὰ γμασι καὶ τῶν Ἰλλυρικῶ τῶν δούτερωσ ἰσά τῶν πεποσθμμένων Πομπήϊου δὲ διασχεῖν οντοσ, ἐπὶ ἀποσθμ οἱ Κάισαρ φιλῶσι πατέρασ ἀφέντασ. Λέντλοσ δὲ ἀντικρῶσαντοσ, καὶ Κάτωνοσ αὐτοῖσ ἀμύρταν τὸν Πομπήϊον ἐξ ἀπατάμωσ βωάντοσ, ἐκ ἔχον αἱ ἀγαλύσας πέρας. ἐν τῷ τῶ ἀπὸ τῆσ Κάισαρ Αἰμίνοσ πάλιν μεγάλω τῶ Ἰταλίας κατὰ φῶσ, καὶ βαδίζων ἀντικρῶσ ἐπὶ τῶν Ρώμω μὲν πάσασ τῆσ διωάμεωσ. τῶτο ἢ τῶν ψυδδοσ ἐβάδιζε γὰρ οὐ πλείωασ ἔχον ἰσάτων τελαχρότων, καὶ πεντακχιλίωσ ὀπλιτῶν τῶν ἄλλωσ διωάμωσ ἐπέκεινα τῶ Ἄλλωσ ἔσαι ἢ περὶ ἐμύρην, ἐμπεσῖν ἀφῶ τετασθμμένοισ καὶ μὴ ποσδοκῶσι βαλῶμωσ μάλλον, ἢ χερόνοσ δυοῖ, ἐκ τῶσ ἀσκλησίωσ μάχεσθαι. καὶ γὰρ ἐπὶ τὸν Ρῶμω κῶνα ποταμὸν ἐλθὼν, ὅσ ἀφῶ εἰζεν αὐτῶ τῶ δεδωμῶσ ἐπαρχίασ, ἔση σιωπῆσ, καὶ διεμύρηνσ, αὐτοῖσ ἀσά ποσῶσ εἰσὸν συλλογιζόμενοσ δὲ μέγλωσ τῶ πολμῆματοσ. εἶτα ὡσ πῶ οἱ ποσῶσ βαλῶσ ἀφέντες ἀσάνεσ ἀποκρημῶσ πῶσ εἰσὸν, μύσασ τῶ λογιμῶ, καὶ τῶ ἀσκαλυτῶ μῶσ ποσῶσ δὲ ἀφῶ, καὶ ποσῶσ τὸν μόνον Ἐλλῶσ τῶ ποσῶσ τοῖσ παρῶσ ἐκδοήσασ, Ἀνερρίφθω κῶσ, διεβίβαζε τὸν στρατόν. ὡσ δὲ ποσῶσ τῶ φῆμη ποσῶσ πέσε, καὶ κατὰ γῆ τῶ Ρώμω μὲν ἐκ πῶσ ἔσεσ γῶρυβοσ καὶ φόβοσ οἷοσ ἔπω ποσῶσ περῶσ, ἀφῶσ μὲν ἢ βαλῶ φερομῶσ ποσῶσ τὸν Πομπήϊον σιωτέεσθαι, καὶ παρῶσ αἱ δὲ χεῖρῶ πυρομῶσ ἢ τῶ Τύλλω πλεῖστῶσ στρατείασ καὶ διωάμεωσ, καὶ τῶ Πομπήϊου μετὰ πῶσ μύρηνσ ἀσάσ πῶσ εἰσὸν ποσῶσ ὅτι τοῖσ τῶσ Κάισαρ ἠκῶσ ἐβίμοισ ἐχῶ, νομίζῶ δὲ τοῖσ κατελειμῶσ ποσῶσ τῶσ ἐν τῶσ σιωάσθαι, πεισμεῖοισ ὄντασ, ὁ μὲν Τύλλοσ ἀσάδοήσασ, Ἐξηπάτηχοσ ἠμῶσ ὦ Πομπήϊε, σιωεβούλοσ ὡσ Κάισαρ ποσῶσ δὲ ἀποσθμ. Φαάνιοσ δὲ πῶσ, αἶσ τῶσ ἀσά μὲν οὐ ποσῶσ, αὐτῶ δὲ ἀσά ἀσάσ πῶσ ἀσάσ τῶσ Κάτωνοσ οἱ ὄμωσ ἀπομῶσ εἰσὸν παρῶσ ἀσάσ, ἐκέλοσ τῶ Πομπήϊον τῶ ποσῶσ τῶ τῶ τῶ, ἀσ ἰσάσ τῶσ διωάμεισ ἀσάσ ἀσάσ μῶσ. ὁ δὲ τῶ τῶ μὲν ἰσάσ τῶσ ἀσάσ ποσῶσ τῶ δὲ Κάτωνοσ ἰσάσ μῶσ ποσῶσ ὡσ ἐν τῶσ πλεῖστῶσ Κάισαρ αὐτῶ ποσῶσ, ἀσάσ τῶσ μαρτυκῶσ μῶσ εἰσὸν τῶσ Κάτωνοσ λεγῶσ, φιλικῶσ τῶσ δὲ ἰσάσ αὐτῶσ πεποσθμ. Κάτωνοσ δὲ σιωεβούλοσ ἀσάσ τῶσ στρατηγὸν ἀσάσ τῶσ Πομπήϊον, ἐπὶ πῶσ ὅτι τῶσ αὐτῶσ ἐστῶ, καὶ ποσῶσ τῶσ ἀσάσ καὶ τῶσ παύσθαι. ἔσῶ μὲν οὐ μῶσ ἀσάσ ἐξῶσ εἰσὸν Σικελίασ. ἔλαχε γὰρ

αὐτῶ τῶν ἐπαρχῶν, καὶ τῶν ἄλλωσ ἔσεσ ὡσ ἐκλερωθῶ. τῶσ δὲ Ἰταλίας ἀσάσ ὄλησ ἀσάσ μῶσ, ἀποσάσ εἰσὸν ὄμωσ. οἱ μὲν γὰρ ἐξῶσ φερομῶσ φυγῆσ πῶσ ἀσάσ, εἰσὸν τῶσ Ρώμωσ ἐπέπῶσ, οἱ δὲ τῶσ Ρώμωσ οἰκῶσ τεσ,

ἐξέπιπτον αὐτοὶ καὶ ἀπέλιπον τὴν πόλιν. ἐν ἡμέρῃ καὶ ἑ-
 ράχῳ ἄσπυρτος, ὃ μὲν χρήσιμοι ἀσθενέες ἔχουσαι, ὃ δὲ ἀ-
 πειθές, ἰσχυρὸν καὶ δις μετὰ χεῖρας ἄρχουσι. οὐ γὰρ ἔπαυ-
 σαι τὸν φόβον, ὅτε εἰσέ τις χεῖρα τοῖς ἑαυτοῦ λογισμοῖς
 Πομπηίου, ἀλλ' ὅτις ἐπετίχανε πάθῃ, φοβηθεὶς ἢ λυπηθεὶς,
 ἢ ἀπαπορήσας, τὸ τῶν φέρων ἐκείνοι ἐνεπίμπλην καὶ τὰ ναι-
 πία τ' αὐτῆς ἡμέρας ἐκράτη βουλόμενα. καὶ πύρασμα πρὸς
 τῶν πολεμίων οὐδὲν ἔτι ἀληθές αὐτῶν, ὅτε πολλοὶ ἀπαλ-
 γάλλῃ ὅτι τυχοῖεν, εἴπα ἀπιστοῦν τι χελεπαίνειν. οὕτω δὲ ἡ-
 φισάμηνος ἑραχίω ὄραν, καὶ κελύσας ἀποδύσας ἐπέσθαι
 αὐτῶν τοῖς ἀποβουλῆς, καὶ παροφθαλμῶν ὅτι Καῖσαρος ἠγήσεται
 τὸν ἀποληφθέντα, πρὸς δὲ ἰλίω ὀφθαλμῶν ἀπέλιπε τὴν πόλιν.
 οἱ δ' ὑπάτοι, μηδὲ ἴσσαντες ἀνομιζέται πρὸς πολέμῳ, ἐ-
 φουρον. ἡ δὲ καὶ παρ' αὐτῶν ἀφῆκε τὴν ἡλιωτὸς ὁ αἰρητῆς πρὸς
 αὐτὸν ἀνοίας τ' ἀφῆκε τῶν, ὅτι πολλὰν τὴν στρατηγίαν μεμ-
 φομένηων, ὅσοις ἡμῶν τὸν στρατηγὸν. ἀλλὰ πλείονας αἰ-
 πὶς ἄρε τῶν ἔχει τὴν ἐλθεῖν φάσμα τῶν, τοῖς ἀπολιπὸν
 Πομπηίου μὴ διωαμύροις. ὀλίγας δ' ὑπερὶ ἡμέρας Καῖ-
 σαρ εἰσελάσας, καὶ κελύσας τὴν Ρώμην, τοῖς μὲν ἄλλοις
 ἐπιεικῶς ἐπέταξε καὶ κατεπαύσε. τῶν δ' ἡμαρξῶ ἐν
 Μετέλλῳ κωλύοντι χεῖρα λαβὴν αὐτῶν ἐκ τῆς αἰτίας,
 θάνατον ἠπέλιπε. καὶ παροφθαλμῶν τῆ ἀπὸ τῆς ἡμέρας λό-
 γον. ἐφη γὰρ ὡς ὅφῃσαι χελεπὸν ἡ αὐτῶν μάλλον ἢ παρ-
 ξαί. ἡ δὲ ἀμύρος δ' ἡ Μετέλλον ἔτω, καὶ λαβὴν ὡν ἔχρηξεν,
 ἐδίωκε Πομπηίου, ἐκβαλὸν ἀπέδωκεν ἐκ τῆς Ἰταλίας, πρὶν ἀ-
 φικέσθαι τὴν Ἰβηρίας αὐτῶν διώαμιν. ὃ δ' ὅτι Βρεντησίον κα-
 τὰ τῶν, καὶ πλοίων ἀπορήσας, τοῖς μὲν ὑπάτοις ἀφῆκε ἐμ-
 βάσας, καὶ μετ' αὐτῶν ἀφῆκε τειάχοντα, παροφθαλμῶν εἰς
 Δυρράχον. Σκιπίωνα δ' τὸν πεντηρὸν, καὶ Γναῖον τὸν ἕκτον εἰς
 Συρίαν ἀπέστειλε, ναυτικὸν καὶ ἀσπυρτῶν. αὐτὸς δ' ὅτι φρα-
 ξάμηνος τῶν πύλας καὶ τοῖς τείχεσι τοῖς ἐλαφροτάτοις φραξά-
 τας ὅτι στήσας, τοῖς δ' Βρεντησίω ἀφῆκεν κατ' οἰκίαν κελύ-
 σας, ὅλιω ἐν τῆς ἀέσκαφε τὴν πόλιν καὶ διατάφρωσε, καὶ σχο-
 λῶπων ἐπέπλησε τοῖς φειωτοῖς, πλείω δὲ εἰν δὲ ὡν ὅτι θά-
 λατταν αὐτὸς κατῆλθεν. ἡμέρα δ' τρίτη τ' μὲν ἄλλον ὄχλον ἐν
 ταῖς ναυσὶν εἶχεν ἢ καὶ ἡσυχίαν ἐμβεβληκῶτα, τοῖς δ' πρὸς τεί-
 χη φυλάττοιεν ἐξ ἀφῆκε σημειῶν ἀφῆκε, καὶ καταδραμόντας
 ὅξείως ἀφῆκε λαβὴν, ἀπεπαύσαν. ὃ δ' Καῖσαρ ὡς εἶδεν ἐκτε-
 λεμημένα τὰ τείχη τ' Φυγίω ἀφῆκε ἀμύρος, μικροδὲ μὲν ἐδέσσε
 διώκων τοῖς φραξίς καὶ τοῖς ὀρύγμασι πρὸς πετῆς ἡμέρας
 τῶν δ' Βρεντησίων φραξάτων, φυλάττο μύρος τὴν πόλιν καὶ
 κύκλῳ πρὸς αὐτῶν, αἰνημένους ἀφῆκε πρὸς τῶν. πλείω δὲ εἰν πλοίων,
 φραξάτων πινὰς οὐ πολλὰς ἔχοντων. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι τῶν
 Πομπηίου τὸν ἀποπλοῦν ἐν τοῖς ἀφῆκε πῆληται φραξή-
 μασιν αὐτὸς δ' Καῖσαρ ἐθαύμαζεν ὅτι καὶ πόλιν ἔχον ὄχραν,
 καὶ παροφθαλμῶν τῶν Ἰβηρίας διώαμεις, καὶ θαλασσο-
 κρατῆς, ἐξέλιπε καὶ παροφθαλμῶν τὴν Ἰταλίαν. ἀπῆκε καὶ
 Κικέρων ὅτι τ' Θεμιστοκλέους ἐμιμήσατο φραξήγαν μάλ-
 λον ἢ τὴν Περικλέους, τῶν φραξήγαν τούτοις ὁμοίων ὄν-
 των, ὅτι ἐκείνοις. ἐδήλωσε δ' Καῖσαρ ἔργῳ σφόδρα φοβού-
 μηνος τὸν χρόνον. ἐλὼν γὰρ Νουμέριον Πομπηίου φίλον, ἀ-
 πέστειλε εἰς Βρεντησίον, ὅτι τοῖς ἰσίοις ἀφῆκε ἀφῆκε.
 Νουμέριος δ' Πομπηίῳ σιωεξέπλησεν. ἐπεδθεν ὁ μὲν ἡμέρας ἐξήκοντα κύκλῳ γερονῶς ἀφῆκε πρὸς τῆς Ἰταλίας ὄλης,
 ἐδούλετο μὲν ἀφῆκε Πομπηίου διώκειν. πλοίων δ' μὴ παρόντων, ἀφῆκε πρὸς τῆς Ἰβηρίας ἡλάσασκε, τῶν ἐκεί διώα-
 μεις παροφθαλμῶν βουλόμηνος. ἐν δὲ τῶν χρόνῳ τούτῳ μεγάλη σιωεξή Πομπηίῳ διώαμεις, ἢ μὲν ναυτικῆ,

A cedebant ipsi & relinquebant eam quæ tanta in
 tēpestate ac tumultu quod in turba vsui esset, im-
 belle habebat: quod autem contumax, validum
 & intractabile magistratibus. Neq; enim discuti
 metus poterat, neq; suis consiliis vti sinebant Pom-
 peium, sed quo esset quisq; motu ictus, vel timo-
 re vel dolore vel hæsitacione, ea illum obruebat.
 Ac consilia eodem die approbabant contraria, ne-
 que quicquam ille de hostibus certi audire vale-
 bat, quod multi leuiter quiduis nuntiarent suc-
 censerentq; fidem non habenti. Itaq; tumultum
 decreuit, ac senatu se sequi iussu, denuntiatioque,
 si quis remansisset Romæ, eum se pro Iuliano ha-
 biturum, sub tenebras urbem reliquit. Consules
 non maectatis solennibus ante bellum victimis fu-
 gere. Fuit autem ob hominum erga se in ipso re-
 rum discrimine beneuolentiam felix Pompeius:
 quod quanuis belli rationem multi culparent, ne-
 mo odisset tamen ducem, sed plures inuenirentur
 qui deserere Pompeium non potuere, quam
 qui fugerunt causa libertatis. Paulo post ingressus
 Cæsar urbem, atq; ea potitus, cum aliis egit beni-
 gne eosq; placuit. Vni tribuno plebis Metello in-
 terdicenti ne pecuniam ex ærario sumeret, necē
 denuntiauit, minisq; orationem addidit asperio-
 rem. Ait enim non tam factu id sibi, quam dictu
 difficile esse. Ita permoto Metello, acceptisq; qui-
 bus haberet opus, Pompeiū persequutus est, pel-
 lere eum Italia maturans ante quam subueniret ei
 exercitus Hispaniensis. Ille occupato Brundisio,
 facultatem nactus nauium, consules iussit extem-
 plo conscendere, atque cum his triginta cohortes
 præmisit Dyrrachium. Socerum Scipionē & Cnæ-
 ium filium ad parandam classem misit in Syriam.
 Ipse portas obstruit, expeditissimos milites in mu-
 ris collocat. Brundusinis domi se continere iubet:
 fossas tota vrbe perducit per vias, eas stipitibus
 præcutis implet præter duas, quibus ad mare
 descendit. Tertio die iam omnes per otium con-
 scenderant. Illos qui erant in muris prostatione
 collocati repente signo dato velociter decurren-
 tes recipit ac transmittit. Cæsar vt conspexit mu-
 ros nudatos, fugam sentiens, dum insequitur, pe-
 ne in stipites & fossas incurrit. Cæterum Brun-
 dusinorum monitu vrbe declinata & flexa, omnes
 vidit in altum euectos præter duo nauigia, in qui-
 bus milites pauci erant. Pompeii quidem disces-
 sum alii inter optima consilia bellica numerant:
 ipse verò Cæsar mirabatur quod qui munitam
 infideret urbem, copias Hispanienses expecta-
 ret, marique polleret, reliquisset & excessisset I-
 talia. Reprehendit etiam Cicero quod Themis-
 toclis consilium non Periclis imitatus esset, quū
 res his forent, non illis confimiles. Ipse re osten-
 dit Cæsar magnopere se tempus formidare. Nu-
 merium enim Pompeii amicum, quem captum
 habebat, misit Brundisium, pacem æquis condi-
 tionibus petens. At Numerius Pompeium sequu-
 tus est. Inde Cæsar, dieb. sexaginta tota Italia sine
 sanguine potitus, cupiebat quidē euestigio Pom-
 peiū insequi, sed, q; copiam non haberet nauium,
 in Hispaniā deflexit, quo illas copias adiungeret sibi.
 Interea Pompeius magnas vires cōtraxit. Classis

erat omnino incomparabilis. Siquidem naues erant ei bello aptae quingentae, liburnicarum & speculatoriarum immensus numerus. Equitum Romanorum & Italicorum flos ad septem millia, genere, opibus, & animis praestantes. Peditatum collectitium & tyronem exercebat ad Berceam sedes non segnis, sed sicut iuuenis exercitationes obibat. Magnum enim erat ad animos excitandos momentum, Pompeium Magnum videre annos duodefexaginta natum in armis certantem peditem, inde in equo rursus, ac gladium citato equo facile stringentem, iterumque condentem expedite, in iaculando non artem modo, sed lacertos etiam ostendemem spatio quod multi iuuenes non excedebat. Iam conferebat se ad eum reges gentium dynastaeque. Principum Romanorum numerus qui cum eo erat, speciem senatus praebat. Accessit ad eum & Labienus relicto Caesare, qui eum amicitia coniunctus fuerat & in Gallia militauerat. Brutus ite filius Bruti eius qui necatus in Gallia fuerat, magni vir animi, qui ante eam diem Pompeium ut patris sui interfectorem non appellauerat vel salutauerat, tunc vero ut libertatis Romanae defensor est sequutus. Cicero, licet diuersa scripserat & deliberauerat, erubuit tamen non censer in numero eorum qui pro patria se in periculum demiserat. Venit in Macedonia & Tigius Sextius, aetate vir exacta, & altero crure claudus: quem caeteris ridetibus & illudentibus simulatque conspexit eum Pompeius, assurrexit & occurrit ei pro magno testimonio habens, quod vel aetate & viribus impotentes secum malent discrimen adire quam securitatem amplecti. Postquam vero coacto senatu decreuerunt ex Catonis sententia ne quis ciuis Romanus nisi in acie occideretur, neque oppidum pacatum populo Romano diriperetur, tum multo maiorem fauorem Pompeii partes habuere. Etenim quibus nihil negotii cum bello erat, quod longe essent positi, aut negligenter ob imbecillitatem, studio certe assentiebatur ei, verbisque se pro iusta causa associabant, diis hominibusque hostem arbitrantibus eum qui victoriam non optaret Pompeio. Caesar praebuit ite se in victoria benignum, qui captis in Hispania & deuictis Pompeii legionibus dimisit duces, militibusque usus est. Hic Alpius denuo traiectis Brundisium circa solstitium brumale venit, transmissoque pelago Oricum peruasit per hostium stationes. Iubiū Pompeii familiarem, quem in potestate habebat secum, destinauit ad eum: ut ambo congressi die tertio omnes exercitus dimitterent, reconciliataque amicitia & dato iureiurando redirent in Italiam. Eas Pompeius nouas insidias putauit esse. Itaque raptim descendit ad mare: praefidia & loca occupauit, ubi sedes admodum munitas pedestres copiae haberent, naualiaque & portus opportuni essent per mare commeantibus: ut omnis esset ventus Pompeio secundus, commeatumque vel milites vel stipendium adueheret. Caesar difficultatibus terra marisque circumuentus quarebat necessario pugnam, ad orientemque munimenta atque assidue lacessens eum, leuibus certaminibus plerumque victor & superior fuit: semel pene fuit oppressus, & exercitum amisit. Quo tempore Pompeius, qui egregia pugna omnes pepulerat, interfecerat duo millia,

καὶ πρυτανεύσας ἀντιπαύοντες. (ἦσαν γὰρ αἱ μάχαι πεντακῆσαι, λιβυρίδων ἢ καὶ κατασκόπων ὑπερβάλλων θρημβός) ἰππῆσι δὲ, Ῥωμαίων καὶ Ἰταλῶν ὁ αἰθουῦς, ἐπιλακίχλιοι, ἡμέσαι καὶ πλεῖστα καὶ φρονήμασι διαφείροντες. τὴν δὲ περὶ τὸ σύμμικτον ἔσασ, καὶ μὲν τῆς δευτέρου, ἐγύμναζεν ἐν Βερεῖα καὶ θήλυτος, ὅσα θρημβός, ἀλλ' ὡς περ' ἀκμάζοντι χρωμῆτος αὐτῶν παρὲς τὰ γυμνάσια. μεγάλη γὰρ ὑπόρρητος παρὲς ὁ θάρρῆν, τοῖς ὀρασι Πομπηίου Μάγνον, ἐξήκοντα μὲν ἔτη δύσιν λείποντα γενημηδίων, ἐν δὲ τοῖς ὄπλοις ἀμιλλώμενον περὶ, εἶπα ἰππῶντι αὐτῆς, ἐλθέμενον τε ὁ ξίφος ἀπεσφραγμένως θέοντι τὰ ἰππῶν καὶ κατακλείοντα πάλιν δι' ἑρῶς ἐν δὲ τοῖς ἀκροντισμοῖς οὐ μόνον ἀκρίβειαν, ἀλλὰ καὶ βίβλυ βυβλίοντι φημι μόνον εἰς μῆκος ὁ πολλοὶ τῶν νέων ἔχ' ὑπερβέβητον. ἐπεφοίτων δὲ καὶ βασιλεῖς ἐπὶ τὴν καὶ διωκόμενοι, καὶ τῶν ἀπὸ Ῥώμης ἡγεμονικῶν θρημβός ὑπὸν τελευτῶν βυβλῆς παρὲς αὐτόν. ἦλθε δὲ καὶ Λαβειῶν ἀπολιπὼν Καίσαρα, φίλος γεροντός, καὶ σωμασφραγιδῶν ἐν Γαλατία καὶ Βερότος, υἱὸς ὧν Βρόττι τῶν παρὲς Γαλατίαν σφραγίτης, ἀνὴρ μεγαλόφρων, καὶ μηδέποτε Πομπηίου παροσπῶν μηδὲ ἀσπασάμενος παρὲς τὸν, ὡς φοιτῶν τοῦ παρὲς, τότε δὲ, ὡς ἐλθὼν ἐρωτῶν τὴν Ῥώμην, ὑπερβέβητον αὐτόν. Κικέρων δὲ, καὶ περ' ἀλλὰ γεγραφώς καὶ βεβεβημένος, ὁμοσκατηδέσμη μὴ ἡμέλει τῶν παροσπῶν θρημβός τῆς πατρῆδος. ἦλθε δὲ καὶ Τίδιος Σέξπιος, ἐξατόγητος ἀνὴρ, θάτερον πεπρωμῶν σκέλος, εἰς Μακεδονίαν ὄν, τῶν ἄλλων γῆντων καὶ χλωάζοντων, ὁ Πομπηίου δὲ ἔλατῆ καὶ παροσπῶν ἐδραμε μέγα νομίζων μὲν τῶν ἐν τῇ, καὶ τοῖς παρὲς ἡλικίαν καὶ διωκόμενοι ἀρεμῶν τῶν μετ' αὐτῶν κινδύων ἀπὸ τῆς ἀσφαλείας. ἐπεὶ δὲ βυβλῆς θρημβός, καὶ γῶντι Καίσαρος εἰπόντος, ἐψηφίσαντο μὲν τὴν Ῥώμην αὐτῶν παρὲς τῶν αἰατρεῖν, μηδὲ διαρπάξιν πόλιν ὑπερβέβητον Ῥωμαίους, ἐπιμῆλλον δὲ Πομπηίου μερῶν ἡγαπήθη. καὶ γὰρ οἷς μηδὲν ὑπὸν παροσπῶν τῶν πολέμου, πόρρω κατοιχοῦσιν, ἢ δι' ἀσθένειαν ἀμύνηται, τὰ γε βυβλῆσαι συλκατετήθητο, καὶ τὰ λόγῳ σωμασφραγίῳ ὑπερβέβητον τῶν δικαίων, ἡγούμενοι τοῖς ἐν τῇ καὶ ἀσφραγίῳ ἐρῶν, ὡς καὶ ἡδονῶν ἐστὶν ἰκῶν Πομπηίου. οὐ μὲν ἀλλὰ καὶ Καίσαρ δι' ἡγώμονα παρὲς τὸν αὐτόν ἐν τῇ κατεπὶν ὅς καὶ τῶν ἐν Ἰβηρία τῶν Πομπηίου διωκόμενοι ἐλόν, καὶ καταπολεμήσας, ἀφῆκε τοῖς φραγίῳ, τοῖς δὲ φραγίῳ ἐρῶν. καὶ πάλιν ὑπερβέβητον τῶν Ἀλπειῶν, καὶ ἐξεδραμῶν τῶν Ἰταλῶν, εἰς Βρεντέσιον ἦκεν, ἐν Ἑσπῶν ἡδὲ τῶν χλωμῶν ὄντος καὶ διαφάσας ὁ πέλαγος, αὐτὸς μὲν εἰς Ὀρεῖον παρὲς βάλειν, Ἰβηρίον δὲ τὸν Πομπηίου φίλον ἀχμάλωτον ἔχων σὺν αὐτῶν, παρὲς Πομπηίου ἀπέσειλε, παροσπῶν, εἰς ἐν σωμασφραγίῳ ἀμφοτέρω, ἡμέρα τετῆ πρώτη διαλύσας τῶν φραγίῳ, καὶ θρημβός φίλους καὶ ὁμοσκατῶν, ἐπαελεθῆν εἰς Ἰταλίαν. τῶν Πομπηίου αὐτῆς ἐνέδρανη ἦετο, καὶ καταβάς ὅξῳ ἐπὶ τῶν Ἰταλῶν, κατέλαβε χλωμῶν καὶ τόποις ἐδρασε τῶν περὶ τῶν φραγίῳ ὑπερβέβητον καὶ ναύλοχα, καὶ κατὰρῶν ἐπιφῶν τοῖς ἐπιφοιτῶσι διαφάσας ὡς τε πρώτη πρὲν αἰεμον Πομπηίου σίτην ἡ φραγίῳ ἡ χλωμῶν καμίζοντα. Καίσαρ δὲ δις χλωμῶν καὶ γῶν ὁμοσκατῶν τῶν Ἰταλῶν παροσπῶν, ἐξ ἀνάγκης φιλομαχῆν, καὶ παροσπῶν τῶν ἐρῶν, καὶ παροσπῶν

καλούμενον ἐξ ἑσῶτε, τῶν μὲν πλεῖστα νικῶν καὶ κατεπὶν τοῖς ἀκροβολισμοῖς. ἀπαξ δὲ μικρῶ σωμασφραγίῳ καὶ τῶν φραγίῳ ἀποβαλεῖν, τῶν Πομπηίου λαμπαρῶν ἀγωνισαμένου μεχρῶ Ἑσπῶν ἀπὸ τῶν, καὶ φῶν δις χλωμῶν,

βιάσαιται ἢ καὶ στυφασεῖν μὴ δεινός, ἢ φοβηθῆναι.
 ὡς τε εἰπεῖν Καίσαρα πρὸς τοὺς φίλους, ὅτι σήμερον αὐτὸν ἢ νί-
 κησάτω ἢ τοὺς πολεμίοισιν ἢ, εἰ τὸν νικῶντα εἶχον. ὅτι τοῦτο
 μέγα φρονήσαιτες οἱ Πομπηῖοι, ἀφ' ἑμῶν ἐσπεύδον κρι-
 θῆναι. Πομπηῖος ὁ τοῖς μὲν ἐξω βασιλευσὶ καὶ στρατηγῶσι
 καὶ πόλεσιν, ὡς νενικηκώς ἐγραφε, τὸν δὲ τῆς μάχης κίνδυνον
 ὠρῶδει, ὡς χροῖα καὶ ταῖς ἀπολείαις καὶ ἀπολεμησάν νομίζων
 ἀνδρας ἀμαχοὺς μὲν ἐπὶ τοῖς ὅπλοις, καὶ στυφισμένους νικῶν
 μετ' ἀλλήλων πολὺν ἠδὲ χρόνον. πρὸς δὲ τὴν ἄλλην στρα-
 τίαν, καὶ πλανίας, καὶ μεταβάσεις, καὶ πᾶσιν ὀρῶδεις, καὶ τῆ-
 χάδ' οἰκουμένης, ἀπαγορεύοντα ὑπὸ γήρας, καὶ ἀφ' ἑμῶν τῆ
 ταῖς χερσὶν ἐμψύχαι τάχιστα καὶ συμπλακίωσιν ἐσπεύδοντα. ἢ
 μὲν ἀλλὰ πρὸς τὴν ἀμφοτέρωθεν παρῆγε πείθων τοὺς παρὲ
 αὐτὸν ἀρεμῶν Πομπηῖος. ἐπεὶ δὲ μὲν τὴν μάχην ὁ Καί-
 σαρ ὑπὸ τῆς ἀπολείας ἀναστὰς ἐβάδιζε δι' Ἀθαμῶν εἰς
 Θεσσαλίαν, σὺκέτι κατεκτόν ἢ τὸ φρονήμα τῆς ἀνδρῶν,
 ἀλλὰ φύγαν Καίσαρα βοῶντες, οἱ μὲν ἀκλουθεῖν καὶ διώ-
 κειν ἐκέλευον, οἱ δὲ, ἀφ' ἑμῶν εἰς Ἰταλίαν. οἱ δὲ πρὸς
 πόντον εἰς Ρώμην καὶ φίλους ἐπέμπευον, οἰκίας πρὸς τῆ
 ληφορῶν ἐγὼ ἀγροῦς, ὡς αὐτὰ μελιότερα δόχαι ἐπὶ
 λοντῶν ἢ πολλοὶ πρὸς Κορινθίων ἐπέκειντο εἰς Λέσβον, διαγ-
 γελίζομενοι πρὸς ἑμῶν τὸν πόλεμον ἐκεῖ γὰρ αὐτῶν ὑποεξέ-
 πέμψεν ὁ Πομπηῖος. ἀφ' ἑμῶν εἰς Βελγίαν, Ἀφρῆνιοι μὲν
 ἀπεφάνετο γινώσκοντες, ἔχουσα τῆς Ἰταλίας, (ταῦτα γὰρ εἶ)
 τῶν πολέμων ὁ μέγιστον ἀθλόν) πρὸς τῆς καὶ τοῖς
 ἀγροῦς Σικελίας, Σαρδῶνας, Κύρνον, Ἰβηρίαν, Γαλατίας ἀ-
 πασαί. ἢς τε δὲ πλείους ὁ λόγος Πομπηῖου πατρὸς ὀρεγού-
 σης χεῖρας ἐγὼθεν, οὐ καλῶς ἔχον πειρατῶν πρὸς τῆ
 ζουμῶν, καὶ δουλεύουσαι οἰκίαις καὶ κλάξι τυράνων. αὐ-
 τῶν δὲ Πομπηῖος οὐτὶ πρὸς δόξαν ἠγείτο καλὸν αὐτῶν, δού-
 τερον φυγῶν φύγαν Καίσαρα, καὶ διώκεσθαι, τῆς τῆς
 διώκειν διδύσης, οὐτὶ ὅστιον ἐκείνου πρὸς Σικελίαν, καὶ τοῖς
 παρὲν τὴν Ἑλλάδα καὶ Θεσσαλίαν ἀνδρας ὑποαδικεῖς, δι-
 οῦς ὑπὸ Καίσαρι ἠρησμένους μὲν χροῖα καὶ διωά-
 μεων μεγάλων. τῆς δὲ Ρώμης μάστιγα κίνδυνον τῆς ἀπὸ
 πάτω πολέμων τῶν παρὲν αὐτῆς, ὅπως ἀπαθῆς κακῶν οὐσα
 καὶ ἀπῆρος πρὸς τὴν καὶ τοῖς, ταῦτα ψηφισάμενος ἐ-
 δῶκε Καίσαρα, μάχης μὲν ἐγὼ καὶ ἀπέχεσθαι, πολιορ-
 κεῖν ἢ καὶ τελεῖν ταῖς ἀπολείαις, ἐγὼθεν ἐπακλουθεῖν. καὶ γὰρ
 ἄλλως ταῦτα συμπερῆν ἠγείτο, καὶ λόγος τῆς εἰς αὐτὸν ἦκεν
 ἐπὶ τοῖς ἰππέσι φροῦδος, ὡς καὶ πᾶσι βεβαμένους
 Καίσαρα, σὺκείνου κακῶν αὐτῶν. ἐγὼ δὲ φασί, ἀφ'
 ποδο καὶ Κάτωι μηδὲν ἄξιον αὐτοῦ χροῖα καὶ Πομ-
 πηῖον. ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν ὅτι Καίσαρα, πρὸς τα-
 λάσση κατελιπεῖν ὅτι τῆς ἀπολείας, φοβηθῆναι μὴ
 Καίσαρος ἀμαρῆτος, ἀμαρῆση κακῶν ἀγροῦς ἀποθῆ-
 σαι τὴν δόχην. οὐτὶ δὲ πρὸς ἀκλουθεῖν ἀπέεμα τῆς
 πολεμίοις, ἐπὶ αἰτίας ἢ καὶ κατεβοήσασιν, ὡς οὐ Καί-
 σαρ κατεστρατηγῶν, ἀλλὰ τὴν πατρίδα καὶ τὴν βου-
 λῶν, ὅπως ἀφ' ἑμῶν πρὸς δόχην, καὶ μηδὲ ποτε παύσασθαι
 πῶς ἀξιοῦσι τῆς οἰκουμένης δόχην χροῖα καὶ πρὸς
 καὶ δουροφόροις. Δομῖτιος δὲ αὐτὸν ἀεὶ ὁ Αἰνόβαρδος Ἀγα-
 μέμνονα καλῶν, καὶ βασιλέα βασιλέων, ὅτι φθονοῦν ἐποίη.
 καὶ Φαόνιος οὐχ ἠπὸν ἢ ἀπὸ τῆς παρρησιαζομένων ἀγα-
 ρως, ἐπὶ τῶν σκώπῃν, Ἀνδρῶν (βοῶν) ὅτι τῆς ἐστὶν ὁ Τουσκλαίω σὺκῶν μετὰ λαβῆν. Λόκιος δὲ Ἀφρῆνιος,

A instare vnaq; cum fugientibus in castra eorum ir-
 rumpere non valuit aut timuit. Vnde dixit apud
 amicos Caesar, victoriam fuisse eo die penes hoste
 futuram, si vincere sciisset. Ea re sublato propera-
 uere Pompeiani acie decernere. At Pompeius
 quanuis ad absentes reges, duces, & ciuitates vt
 victor scriberet, aleam trepidauit tamen pugnae,
 temporis longinquitate ac difficultatibus necessa-
 riorum oppressurum se ratus inuidios armis viros,
 ac diu iam vna vincere assuetos: qui ad alia militiae
 munera, ad vagandum, transferenda castra, fossas
 ducendas, munimenta excitanda praesentio fatif-
 centes manus quamprimum conferere & confli-
 gere properabant. Pompeius vero ante suadendo
 adduxerat suos vt quiescerent. Verum vt secundum
 pugnam illam rerum necessariorum angustiis Ca-
 sar compulsus contendit per Athamiam in Thes-
 saliam, haud poterant iam ultra illorum spiritus
 fraxari, sed fugere vociferantes Caesarem, alii per-
 sequendum & instandum, alii censuerunt trans-
 mittendum in Italiam, alii ministros necessarios-
 que Romanam miserunt, ad propinqua foro aedifi-
 cia quasi mox honores petituri, occupanda. Multi
 ad Corneliam Lesbum nauigauerunt gratula-
 tum debellatum esse. Eo enim Pompeius clam ex-
 tra tumultum miserat illam. Porro senatu coactio
 censuit Afranius apprehendendam Italiam. Hoc
 enim belli maximum praemium esse: cuius potestati-
 bus mox accessuram. Siciliam, Sardiniam, Cor-
 sicam, Hispaniam, Galliam omnem: denique, cuius
 prima esset ratio porrigentem Pompeio manus ex-
 tam propinquo turpe esse patriam pati ludibrio
 haberi seruireque tyrannorum mancipiis & adula-
 toribus. Caeterum ipse Pompeius neque vel ad glo-
 riam sibi putabat honestum, quum fortuna praeser-
 ret ei insequendi facultatem, iterum fugere Caesa-
 rem, vt se ille infectaretur: neque fas deserere Scipio-
 nem & dispersos per Graeciam & Thessaliam con-
 sulares, qui mox in potestate Caesaris cum argen-
 to & magnis copiis futuri erant. Vrbi maxime se
 consulere, si de ea certent quam remotissime, quo
 exper: & exors malorum expectet victorem. His
 decretis, Caesarem insequitur, pugna certum ha-
 bens abstinere, tantum circumsedere eum & rerum
 necessariorum atterere angustiis prope adherens.
 Etenim cum haec alias existimauit conducere, tum
 sermo quidam ad eum est allatus, qui iactabatur
 inter equites, vt primum fudissent Caesarem, mox
 hunc quoque in ordinem cogendum. Nonnulli fe-
 runt a Pompeio ideo quoque nulla in re adhibitum
 grauiore Catonem, sed quum Caesarem consecuta-
 retur, impedimentis eum apud mare praefecisse,
 quod vereretur ne sublato Caesare abdicare se quoque
 ilico cogeret imperio. Dum ita Caesarem sensim sub-
 sequitur, impetuerunt eum criminibus & obtre-
 ctationibus, non Caesarem ipsis artibus, sed pa-
 triam & senatum circumveniri, quo semper cum
 imperio sit, neque vnquam desistat illis qui debe-
 rent orbem terrarum regere, pro affectis & satelliti-
 bus vti. Domitius Anobarba cum perpetuo Aga-
 memnonem appellas & regem regum, inuidiam
 F ei conflabat. Nec minus erant Fauonii impor-
 tuna cauilla quam aliorum libere emissae intempe-
 stiuarum voces. Quirites, clamabat ille, toto hoc an-
 no non vescemini sicub, Tusculanis. L. Afranius,

qui exercitus Hispanienses amiserat, proditiōnis nota adspersus, quū Pompeium tunc detrectantē cerneret certamen, demirari se dicebat accusatores suos, cur non ad dimicandum cum prouinciarum mercatore procederent. His & huiuscemodi multis dictis virum impotentem gloriæ & ruboris erga amicos impulerunt Pompeium, vt relictis cōfiliis optimis suis, ipsorum obsecundaret spei & motibus: quod nec nauigii gubernatorem, nedū tot gentium & tantarum copiarum conueniebat summum imperatorem admittere. At hic qui cōmendabat eos qui nunquam indulgerent cupiditatibus agrorum, medicos ipse parti exercitus ægre concessit, veritus ad salutem eius acerbus esse. Qui enim sanos illos dicas homines, quorum partim consulatus & præturas in castris deambulantibus ambirent: Lentulo, Domitio, Scipioni de sacerdotio Cæsaris rixæ, contentiones, & præfationes essent, quasi Armenius Tigranes aut Nabætorum rex collata ipsis castra haberet, non autem Cæsar ille & legiones, quæ mille vrbes expugnauerant, gentes subegerant amplius trecentas, cum Germanis & Gallis inuicti pugnis innumerabilibus conflixerant, hominum decies centena millia ceperant, totidem signis collatis fusos occiderant. Attamen instantes & tumultuantes, postquam in campos Pharsalicos est descensum, coegerunt Pompeium vt concilium aduocaret. Ibi Labienus præfectus equitum exurgens princeps iuravit, nisi profligatis hostibus non excessurū se prælio. Idem omnes iurauerunt. Nocte visū Pompeio est in somnis theatrum ingresso sibi populum plaudere, templumq; se Veneris victricis multis spoliis exornare. Hæc visio partim ex exit cum, partim sollicitauit non nihil metuentem ne Cæsaris familia Venetem contingenti accederet ab se decus & claritas: atq; exciuerunt eum Panici quidam terrores ex somno. Quarta vigilia supra Cæsaris castra, vbi omnia quæta erant, ingens effulsit lumen. Ex eo fax accensa flammea in Pompeii est castra delata. Ipse se Cæsar hoc, dum excubias circumiret, ait vidisse. Primo diluculo quum castra mouere ante lucem statuisset, decedentibus tentoria militibus, iumenta q; & seruitia præmittentibus accurrentes exploratores nuntiauerunt in castris hostium se multa arma vidisse huc illuc ferri, motumq; & tumultum ibi hominum esse ad pugnam accingentium se. Mox alii adfuerunt qui referrent primā aciem iam instructam. Ibi Cæsar, quum dixisset adesse expectatam diem, qua cum viris essent non cum fame & inopia dimicaturi, iussit confestim sagum purpureum pro prætorio proponi. Id enim apud Romanos est signum pugnae. Quo conspecto iubilantes milites ommissis tentoriis ad arma concurrere, instruentibusque aciem ordinum ductoribus iuit quisque in chothi modum sine tumultu perire & silentio in ordinem suum. Fuit in dextro cornu Pompeius Antonio oppositus: in media acie socerum suum Scipionem contra L. Albinum locauerat. sinistrum L. Domitius tenuit. id firmavit equitum multitudine. Eò enim traducti omnes fuere, quo Cæsare impellerent & conciderent legionē decimam,

ὅτι ἐν Ἰσπανίᾳ διαβάμεις ἀποβαλὼν, οὐ αἰτία πρὸς δόξας γερωνῶς, τότε ἢ τὸν Πομπηίου ὄρων φυγῆ μαχρῶτα, θαυμάζειν ἔλεγε τοὺς κατήγηροὺς αὐτῶν, πῶς παρὸς τὸν ἔμπορον τῶν ἐπαρχῶν οὐ μάχοντα πρὸς ἐλθόντες. ταῦτα καὶ τὰ λοιπὰ πολλὰ λέγοντες, ἀνδρὰ δόξης ἠπίονα καὶ τῆς παρὰ τοὺς φίλους ἀδούς τὸν Πομπηίου ὀξείας αἰσῶ τὰς ἐαυτῶν ἐλπίσι καὶ ὁρμαῖς ἐπαχθούσης, πρὸς ἐμῶν τοὺς ἄριστοις λογιμοῖς ὅσῳ ὁδὸν πλοίου κυβερνήτη, μήτηρ ἑσούτων ἐδῶν καὶ διωάμεων ἀνδραγαθῶν ἐρατηγῶν, παθεῖν ἢ παροῦσιν ἦσαν. ὁ δὲ τῶν μὲν ἰατρῶν πῶς μηδέποτε χρεῖζομένοις τὰς ἐπιθυμίας ἐπήνεσεν, αὐτὸς ἢ τῶν νοσοῦντων τῆς στρατηγίας ἐνέδωκε, δείσας ὅτι σωτηρία λυπηρῶς γινέσθαι. πῶς γὰρ αὐτὸς φησὶν ὑγιαίνει ἐκείνοις τοὺς ἀνδρᾶς ὧν οἱ μὲν ἰσχυρατείας ἤδη καὶ στρατηγίας ἐν ταῖς στρατοπέδοις ἐξοικισμένους ἐμῶντο; Σπινθηρῶν καὶ Δομιτίου καὶ Σκιπίωνι παρὲς τῆς Κασσαργεῶν χειρῶν ἐξείδες ἦσαν καὶ φιλονεικίαι καὶ δεισιφύσεις, ὡς παρ' αὐτοῖς Τηραίου τῶν Ἀρμενίου τῶν στρατοπέδου ἡ τῶν Ναβατάων βασιλέως. ἀλλ' οὐ Κασσαργεῶν ἐκείνου, καὶ τῆς διωάμεως, ἢ χιλίας μὲν ἠρήκει πόλεις καὶ κείτος, ἐδῶν ἢ πλείονα τετρακισίων ἰσχυρῶν. Γερμῶν καὶ Γαλάταις μεμαχημένους ἀτήτητος ὄσας ὅσῳ αὐτῶν ἐπιθυμῶν μάχας, ἐκατὼν μυριάδας ἀχμαλώτων ἔλαβεν, ἐκατὼν ἢ ἀπέκτεινε τε ἐφ' ἀμφοῖν ἐκ τῶν παταξέως. ἀλλ' ὁ μὲν ἐκείνου καὶ θυροῦσιν, ἐπεὶ κατέβησαν εἰς τὸ Φαρσαλίον πεδίον, ἠνάγκασαν βουλήν πρὸς ἐμῶν τὸν Πομπηίου, εἰ ἢ Λαβιένου ὁ τῶν ἰππέων ἄρχων, πρὸς αἰσῶς, ὡμοσε μὴ ἀναχωρήσειν ἐκ τῆς μάχης, εἰ μὴ βέβαιον τοὺς πολεμίοις. τὰ ἢ αὐτῶν καὶ πᾶντες ὡμοῦσαν. τῆς ἢ νυκτὸς ἐδόξε καὶ τοὺς ἰπποὺς Πομπηίου, εἰς τὸ γὰρ εἰσεόντος αὐτῶν, κερταῖν τὸν δῆμον, αὐτὸς ἢ χρομῶν ἰεραῖ Ἀφροδίτης νικηφόρου πολλοῖς λαφύροις. καὶ τὰ μὲν ἐθαύρει, καὶ ἢ ἰσχυρῶν αὐτῶν ἢ ὄψις, δεδουκῶτα μὴ τὰ γὰρ καὶ τῶν Κασσαργεῶν εἰς Ἀφροδίτην ἀνήκοντι δόξα καὶ λαμπρότης ἀπ' αὐτῶν γήθηται. καὶ πρὸς τῆς θυροῦσιν ἀφ' αὐτῶν ἐξελθόντων αὐτῶν. ἐωθιῆς δὲ φυλακῆς ἰσχυρῶν τῶν Κασσαργεῶν ἐστρατοπέδου πολλῶν ἰσχυρῶν ἀνδρῶν, ἐξέλαμψε μέγα φῶς, ἐκ τῶν τούτου λαμπρῶν ἀφθῆσαι φλογεῖδης ἐπὶ Πομπηίου κατέσκηψε. καὶ τῶν ἰδεῖν φησι Κασσαργεῶν, αὐτὸς ἐπιών τῶν φυλακῶν. ἀμφοῖν ἢ ἡμέρᾳ μέλλοντος αὐτῶν πρὸς ὅσῳ αἰσῶς ἀναζυγῶν, καὶ τῶν σκίνας τῶν ἐρατῶν καὶ θαλασσιῶν, καὶ πρὸς πεμπόντων ἰσχυρῶν καὶ θεράπωντας, ἦσαν οἱ σκεπτοί, φερόντες ὅπλα πολλὰ καὶ ἰσχυρῶν ἐν ταῖς χεῖρας τῶν πολεμίων ἀφ' ἀφροῦσιν, καὶ κίνησιν ἐπὶ. καὶ θυροῦσιν ἀνδρῶν ἐπὶ μάχῃ ἐξείοντων. μὲν δὲ τούτοις ἔτεροι παρήσαν εἰς τὰς ἰσχυρῶν καὶ ἰσχυρῶν τοὺς πρὸς τοὺς λέγοντες. ὁ μὲν οὖν Κασσαργεῶν, εἰ πᾶν τὴν πρὸς ἀνδρῶν ἦκειν ἡμέρᾳ ἐπὶ τῶν ἀνδρῶν, οὐ πρὸς λιμὸν ὁδὸν πενίαν μαχρῶτα, καὶ ἰσχυρῶν παρὸς τῆς σκίνας ἐκέλευε ποροθεῖναι τὸν φοινικῶν χιτῶνα. τῶν γὰρ μάχης Ρωμαίοις ἐπὶ σύμβολον. οἱ ἢ ἐρατῶν θαλασσινοί, μὲν βοῆς καὶ χροῖς τῶν σκίνας ἀφέντες, ἐφέροντο πρὸς τὰ ὅπλα. καὶ τῶν ἐρατῶν ἀνδρῶν εἰς ἠὲ εἰ τὰς ἰσχυρῶν καὶ ἰσχυρῶν, ὡς παρ' ἰσχυρῶν, ἀνδρῶν μεμελετημένως εἰς τὰς ἰσχυρῶν καὶ ἰσχυρῶν. Πομπηίου ἢ ὁ μὲν δειδὸν αὐτὸς ἔχων, ἐμελλεν αἰτίσασθαι παρὸς Ἀντωνίου. ἐπὶ τῶν μέσῳ Σκιπίωνα τὸν περθεῖν, αἰτέταξε Καλβίω Λαβιένῳ. ὁ δὲ δειδὸν εἶχε μὲν Λαβιένῳ Δομιτίου, ἐρρώσθη ἢ τῶν πλήθῃ τῶν ἰππέων. ἐπὶ τῶν γὰρ ὀλίγου δεινῶν ἀπῆλθον ἐρρώσθησαν, ὡς Κασσαργεῶν βασιλῶν, καὶ ὁ δὲ κατὰ τὰ γὰρ ἀφ' αὐτῶν.

οὐ πλείους ἢ ὁ λόγος ὡς μαχμωτάτου, καὶ Καῖσαρ ἐν ἐ-
 κείνῳ ἀπέμνησεν εἰώθει μάχεσθαι. καλῶν δὲ πεφραγμέ-
 νων ἵππων ἑσάμηνη τῶν πολεμίων δὲ θῶνυμον, καὶ φεβηθεῖς
 τὴν λαμπρότητα τῶ ὀπλισμοῦ, μετεπέμψατο παύρας
 ἐξ ἑσπέρων ὀπλισμάτων, καὶ κατέστησεν ὀπίσθεν τῶ δεκά-
 τῳ, κελύσσας ἵππων ἀγῆν, ἀδήλοισι τοῖς πολεμίοις ὄντας
 ὅταν ἵπποισι ἐλαύνωσιν οἱ ἵπποι, ἀλλὰ τῶν πορομάχων ἐκ-
 δραμόντας, μὴ πορεύεσθαι τοῖς ὑσίοις, ὡς ἔφασκεν οἱ κέρ-
 τισοι, ἀπεύδοντες ὅτι τὰς ξιφελκίας, ἀλλὰ παμείναι αἶμα, σι-
 πῶσθαι τὰς ὀμμάς, καὶ παύρας τῶν πολεμίων. οὐ γὰρ με-
 νείν τοῖς κελύσσας τοῖς καὶ ἀδύρως πυρρῆχτας ἀλλὰ τὸν ὠ-
 ρισμῶν, ὅσῳ ἀντιβλέπειν παύρας τὸν σίδηρον ἐν ὀφθαλ-
 μοῖς γινόμενον. ἐν τοῖς μὲν οὖν ὁ Καῖσαρ ἦν. ὁ δὲ Πομ-
 πηῖος ἀφ' ἵππων τὴν ὄψιν ἐπισημαίνων, ὡς ἔφασκεν τοῖς
 μὲν ἀντιπαύρας μὲν ἵππων τὸν κερῶν ἐν τῶν παύρας μέ-
 νοις, τῆς δὲ ὑφ' αὐτῶν φραγῆς δὲ πλείονος οὐκ ἀπεμῶν,
 ἀλλὰ κυμαίνον ἀπειρία καὶ θυροδούμων, ἔδεισε μὴ ἀγα-
 πασθῆναι πῶτα παύρας ἐν τῶν τῆς μάχης. καὶ τῶν φεβηθεῖς
 τοῖς πορομάχων ἐδῶκεν, ἐφ' ἃς ἐν ποροδολῆ καὶ μένοντας
 τῶν πορομάχων, δέχεσθαι τοῖς πολεμίοις. ὁ δὲ Καῖσαρ ἀπ' αὐτῶν
 φραγῆμα τῶν. τῶν γὰρ πληθῶν τὸν ἐξ ἐπιδρομῆς τῶ-
 νον ἀμαυράσαι, καὶ τὴν μάλιστα τοῖς πολλοῖς ἐν τῶ συμ-
 φερεσθαι τοῖς πολεμίοις πληροῦσαι ἐθουσιασμοῦ καὶ φο-
 ρῆς ἀντεξορμῆσιν, ἀμα κραυγῆ καὶ δρόμῳ τὸν θυμὸν αἰξου-
 σαι, ἀφελόντας, πῆξαι καὶ κατὰ φύσιν τοῖς ἀνδράσιν. ἦσαν δὲ οἱ
 μὲν μὲν Καῖσαρος, διχάλιοι παύρας δισημείους. οἱ δὲ μὲν
 Πομπηῖου, βραχεῖ πλείονος ἢ διπλάσιοι τούτων. ἦδη δὲ σι-
 πῶσθαι διδόμενον τῶν ἀμφοτέρων, καὶ τῶ σάλπιγγος τῶ-
 ρομένης ἐκελευσθαι παύρας τὴν σύσασιν, τῶ μὲν πολλῶν
 ἐσχεπέτω ἕκαστος κατ' αὐτὸν, ὀλίγοι δὲ Ρωμαίων οἱ βέλυστοι,
 καὶ πινές Ἑλλήνων παύρας ἐξω τῆς μάχης, ὡς ἐχέει ἡ δὲ
 δεινὸν, ἐλογίζοντο τῶ πλεονεξία καὶ φιλονεικίας, ὅπου φέρου-
 σα τὴν ἡγεμονίαν ἐξέστηκεν. ὀπλα γὰρ συνηκία, καὶ τῶν
 ἀδελφαί, καὶ κρινὰ σημεῖα, καὶ μίας πόλεως θανδρία π-
 σαύτη καὶ δύναμις, αὐτῆ παύρας ἐαυτῶν σιπῶσθαι. ὅτι
 δὲ κινυμένῳ τὴν αἰσθητικῶν φύσιν, ὡς ἐν πάσῃ ἡγεμονίῃ
 τυφλὸν ὅτι καὶ μὲν ἰδῶν. ἡ μὲν γὰρ ἦδη καὶ ἵππων καὶ
 ζοῖσιν ἀρχῆν καὶ ἀπολαύειν τῶν κατεργασμένων δὲ πλείονος
 καὶ κέρτισον τῶν, γῆς καὶ θαλάσσης ὑπὸ ἡσίων. ἡ δὲ π-
 ὅσων καὶ θριάμβων ἐρωπ βουλομένοις χαρίζεσθαι, καὶ
 διψῶντας ἐμπίπλασθαι Παρθικῶν πολεμίων ἢ Γερμανι-
 κῶν. πολὺ δὲ καὶ Σκυθία λειπόμνηρον ἔργον, καὶ Ἰνδοί. καὶ τῶ-
 φασιν οὐκ ἀδόξος ὅτι τῶν τῆς πλεονεξίας, ἡμερώσασιν τὰ
 βαρβαρικά. τῆς δὲ αἰὲν ἢ Σκυθῶν ἵππος, ἢ ποξέματα
 Παρθῶν, ἢ πλοδοτος Ἰνδῶν ἐπέχε μυστιάδας ἐπὶ τῶ Ρω-
 μαίων ἐν ὀπλοῖς ἐφ' ἡμέρας, Πομπηῖου καὶ Καῖσαρος
 ἡγευμένων, ὧν ὄνομα πολὺ παύρας ἡγευσαν ἢ τῶ Ρω-
 μαίων; οὕτως ἀμικία καὶ ποικίλα καὶ θηριώδη φάλαξι-
 κῶντες ἐπῆλθον, τότε δὲ ἀλλήλοισι μαχόμενοι σιπῶσθαι,
 ὅσῳ τῶ δόξαν αὐτῶν δι' ἡ τῆς πατρειδος ἠφείδω οἰκτεί-
 ραντες, ἀχέει τῶ ἡμέρας ἐκείνης ἀνικητῶν παύρας ἡγευ-
 μέων. ἡ μὲν γὰρ ἡγεμονίῃ συληγεία καὶ τῶ Ἰουλίας φίλτα, καὶ
 γάμος ἐκείνος, ὅσῳ ἡ ἀπατηλά καὶ ὑποπτα κρινωίας ὅτι
 χρεία σιπῶσθαι ὀμνήματα, φιλίας δὲ ἀληθίης οὐ μετέχευ. ὡς δὲ οὖν τε Φαρσάλιον πεδίον ἀνδρῶν
 καὶ ἵππων καὶ ὀπλων ἀνεπέπλησο, καὶ μάχης ἦρθη παρ' ἀμφοτέρων σημεῖα, παύρας ἐν τῆς Καῖσαρος φά-
 λαγῶς ἐξείδαμε Γαῖος Κερσουλανὸς ἀνδρῶν ἕκαστον εἶχσει λοχαγῶν, μεγάλῳ ἀποδίδει ὑπαύρας Καῖσαρι.

A qua habebatur longè fortissima, in qua consiste-
 re Cæsar, quum dimicaret, solebat. Animaduer-
 tens Cæsar tanto septum equitatu sinistrum ho-
 stium cornu, metuensque armorum splendorem,
 sex cohortes ex secunda acie detraxit, ac pone de-
 cumanos collocavit, præcepitque quieti ut consi-
 sterent, ne perciperet eos hostis: ubi inueherent e-
 quites, per principia procurrerent, nec pila emit-
 terent, ut solent fortissimi ad gladios stringendos
 properantes, verum superiora peteret, hostiumq;
 oculos & faciem ferirent conuulnerentq;, haud
 substituros cum fuce suo pulchellos istos & flori-
 dos saltatores, neque facturos ut contra appetens
 oculos ferrum intuerentur. Dum hæc agit Cæsar,
 Pompeius ex equo aciem contemplatus, ut hostes
 vidit consistentes & signum in ordinibus suis ex-
 pectantes, contra suos maxima ex parte non tran-
 quillos, sed imperitia fluctuantes tumultuantef-
 que, timuit ne mox commisso prælio profus dis-
 traheretur. Itaque imperat antesignanis ut in pro-
 cinctu atque in vestigio starent, atque sic excipe-
 rent hostem. Id consilium reprehendit Cæsar.
 Quippe cum ictuum ostendit ex incursum vehemen-
 tiam remississe, ac dum infestum aufert impetum,
 qui imprimis milites in concurrente cum hosti-
 bus ardore & alacritate implet, cum clamoreq; &
 cursu incitat, languore & teporem indaxisse suis.
 Cæsar sub signis viginti duo millia habebat, Pom-
 peius paulo amplius altero tanto. Signo pugna v-
 trinque dato, incipientibusque concinere tubis,
 quisque ex vulgo ea quæ ad se pertinebant volue-
 bat. Pauci Romani ex optimatibus & Græci non-
 nulli præsentis extra aciem, ubi ante oculos fuit
 discrimen, expendebant ambitio & concertatio
 quod deduxisset imperium. Arma cognata, acies
 germanæ, communia signa, vniusc; civitatis flos
 tantus & vires secum collidebantur, demonstran-
 tes naturam humanam, ubi commota est, quàm
 cæca sit & furiosa. Nam regere si cupiissent &
 frui partis, quod indole optimum præstantissi-
 mumq; erat terra mariq;, id habebant pacatum.
 Quod si quid trophæorum & triumphorum desi-
 derio concedere voluissent, bella Parthica & Ger-
 manica satiare vel sitientes valuissent. Supererat
 etiam ingens Scythia opus & India, & prætextus
 ad hæc haud inhonestus immodicæ cupiditatis,
 velle domare barbaros. Quis enim aut Scytharum
 equus, aut quæ sagitta Parthorum, aut Indorum
 opes septuaginta millium Romanorū militum suf-
 tinuissent Pompeio & Cæsare ducibus impres-
 sionem, quorum prius nomen audierant quàm
 Romanorum? Adeo horridas, versutas, & feras na-
 tiones victoriis suis peragravit. Hi signis tunc cō-
 currerunt, nec gloriæ suæ, cuius causa vexabāt pa-
 triam, rationem habentes, qui dicti ad eam diem
 inuicti fuerant. Nam illa inita affinitas, Iulii il-
 lecebræ, atque illæ nuptiæ, insidiosa ab initio fue-
 rant & suspecta necessitudinis utilitatis gratia cō-
 tractæ pignora, nec germanæ amicitia confor-
 tium habuerunt. Ut igitur campi Pharsalici viris,
 armis, equis completi sunt, & signa vtrinque
 concinuerunt, primus ex Cæsaris acie procurrrens
 C. Craffinus, qui centum viginti militum mani-
 pulum ducebat, pollicitus est Cæsari magnificè:

ήτης ἢ καὶ φυγῆς τότε παρῶν ἐν γῆρα λαμβάνοντα πεί-
 ραν· ἐπιούριον ἢ ἐξ ὅσων ἀγώνων καὶ πολέμων νύξημιδίου
 ἀποβαλὼν ὡρα μιᾶ δόξαν καὶ διώαμιν, ἢ παρῶ μικροῦ ἑ-
 σούτοις ὀπλοῖς καὶ ἵπποις καὶ σόλοις δδρυφοροῦμιδος, ἀπὸ-
 χεται μικρὸς οὕτω γεροντὸς καὶ σιωπῶντα μῦθος, ὥστε λα-
 τάνειν ζήλου ἕως τοῖς πολεμίοις. Ὁ δὲ μὲν βασιλεὺς δὲ Λά-
 ριασπυ, ὡς ἦλθεν ἐπὶ τὰ Τέμπε, καὶ βασιλῶν ἑαυτὸν ἐπὶ
 σῶμα δεδιφικῶς, ἔπιπε τῶ ποταμοῦ, καὶ πάλιν ἀναστὰς ἐβά-
 διζε δὲ τῶν Τεμπῶν, ἀχρεὶς οὐ κατήλθεν ἐπὶ τὴν θάλατ-
 ταν. Ἐκείνῃ τῆς νυκτὸς ὁ λοιπὸν ἀναπαυσάμενος ἐν κελυ-
 βίῳ ἐνὶ σαγλίῳ, καὶ παρῶ τὸν ὄρθρον ἐπιβάς ποταμοῦ
 πλοῖου· καὶ τῶν ἐπομένων τοῖς ἐλθόντες ἀναλαβῶν, τοῖς ἢ
 θεράποντας ἀπεινά παρῶ Κασαρεα κελύσας, καὶ μὴ δε-
 διέναι· παρῶ γὰρ καμίζομιδος, εἶδεν ὁμογεῆτη φορητῶν
 ἀναγέσθαι μέλλουσαι, ἢς ἐσαυκλήρει Ρωμῆος αἰὴρ, οὐ πῶν
 Γομπήϊα σιωπῆς, γινώσκων ἢ τὴν ὄψιν αὐτῶν· Γετίκιος ἔ-
 κελίτο· τῶ σιωπῶντα ἐβόηκε τῆς παρῶ χημένης νυκτὸς ἰδεῖν
 καὶ τοῖς ὑπνοῖς Γομπήϊον, οὐχ ὄν ἐώρακε πολλάκις, ἀλλὰ
 παρῶν καὶ κατηφῆ, παρῶ δὲ ἐλεγε μῦθον αὐτῶν· καὶ ταῦτα
 τοῖς συμπλοῖσιν ἐτύχθη δὴ γερῶν μῦθος· ὡς δὲ φιλεῖ παρῶ τῶ
 παρῶ μῦθῶν τῆλικούτων λόγον ἔχειν ἀπὸ παρῶν ἀ-
 γούτων. Ἐξάφνης δὲ τῶ τῶ τῶν ἐφῶσε κατηφῶν, ὅτι πλοῖον
 ποτάμιον ἀπὸ τῆς γῆς ἐρέσεται, καὶ καὶ παρῶν τῶν ἀν-
 δεσποῖν τὰ ἰμάτια καὶ τὰς χεῖρας ὀρέγῃσι παρῶ ἀλβίς. ἐπι-
 σὰς οὖν Γετίκιος, ὁ δὲ ἔγνω τὸν Γομπήϊον ὅτι ὄναρ εἶδε· καὶ
 πλῆξάμενος τῶ κεφαλῶν, ἐκέλευσε τοῖς ναύταις ὁ ἐφόλ-
 χιον παρῶ βαλεῖν, καὶ τὴν δὲ δὲ δὲ δὲ ἐβόηκε, καὶ παρῶν ἐκέλει
 τὸν Γομπήϊον· ἢ δὲ συμφορῶν τῶν ἰσχυρῶν τῶν τῶ καὶ
 μετὰ βολῶν τῶ ἀνδρός. ὅθεν οὐτε παρῶ κλησὶν ἀναμείνας, οὐ-
 τε λόγον, ἀλλὰ ἀναλαβῶν ὅσοις ἐκέλευσε μετῶ αὐτῶν, (Λέν-
 τυλαῖ ἢ ἦσαν ἀμφοτέρω, καὶ Φαώνιος) ἀνήρτη καὶ μικρὸν
 ὑπερῶ ἰδόντες ἀπὸ γῆς ἀμιλλώμιδον Διόταρον τῶ βασιλέα
 ἀναλαβαίνουσιν. ἐπεὶ ἢ καμρὸς ἰδὸ δειπνοῦ, καὶ παρῶν σκευά-
 σεν ὁ ἀνακλήσας ἐκ τῶν παρῶν τῶν, ἰδὼν ὁ Φαώνιος οἰκετῶν ἀ-
 πορία τὸν Γομπήϊον ἐρχόμενον αὐτὸν ἀπολύειν, παρῶν ἐδρα-
 με καὶ παρῶν ἐκέλευσε καὶ σιωπῶντα. καὶ ὁ λοιπὸν ἐκ τούτου
 παρῶν καὶ παρῶν τῶν, ὅσα δεσπῶντα δούλοι, μέχρως νί-
 φως ποδῶν, καὶ δειπνοῦ παρῶν σκευῶν διετέλεσεν. ὡς τῶ
 ἐλθόντες ἐπὶ τῆς ὑπουργίας ἐκείνης θεασάμενον πῶ
 καὶ ὁ ἀφελὲς καὶ ἀπλασον, εἰπεῖν, Φεῦ τοῖσι γηναίοισιν ὡς
 ἀπὸ κελῶν. οὕτω ἢ παρῶν τῶν ἐπὶ Ἀμφιπόλεως, ἐ-
 κείθεν εἰς Μιτυληνῶν ἐπέρε, οὕτω βουλόμιδος Κορινθίαν
 ἀναλαβεῖν καὶ τὸν ἦόν. ἐπεὶ ἢ παρῶν τῶν τῆς νήσῳ κατῶ ἀγία-
 λόν, ἐπεμψέν εἰς πόλιν ἀγγέλον, ἔχῳς ἢ Κορινθία παρῶν ἐδό-
 κη, τοῖς παρῶν χρεῖν ἀπαγγελλομένοις καὶ γερῶν μῦθοις, ἐλ-
 πίτουσα τῶ πολέμου κε κελῶν παρῶν Δυρράχον, ἐπὶ λοι-
 πὸν ἔργον εἶ) Γομπήϊα τῶ Κασαρεα δὲ δὲ. ἐν τούτοις οὐ-
 σαν αὐτῶν καὶ βασιλῶν ὁ ἀγγέλος, ἀπαύσασθαι μὴ οὐχ ὑπ-
 ἔμεινε, τὰ δὲ πλεῖστα καὶ μέγιστα τῶν κακῶν τοῖς δάκρυσι μάλ-
 λον ἢ τῆ φωνῆ φερέσας, παρῶν εἰς ἐκέλευσε, εἰ βούλεται πῶς
 Γομπήϊον ἰδεῖν ἐπὶ νεῶς μιᾶς καὶ ἀλλοτείας. ἢ ἢ ἀκούσα(α F
 παρῶν κατῶ μὴ αὐτῶν χαμῶζε, καὶ πολὺν χρόνον ἐκφρων
 καὶ ἀναυδὸς ἔκειτο· μόλις δὲ πῶς ἐμφρων γηναίῳ, καὶ σιωπῶντα τῶν καμρὸν ἐκ ὄντα δρυῶν καὶ δακρυῶν, ἐξέ-
 δεσμε δὲ τῆς πόλεως ἐπὶ θάλατταν. ἀπὸ τῆς αἰτίας ἢ τῶ Γομπήϊου, καὶ δὲ δὲ ἀμείνου τῶν ἀγκύλων αὐτῶν, ὁ παρῶν
 ἢ πομῆν καὶ παρῶν τῶν τῶν, ὁ ῥῶσε (εἰπεῖν) αἰὲρ, ἢ τῆς σῆς τύχης ἔργον, ἀλλὰ τῆς ἐμῆς, παρῶν ῥῶν μῦθον ἐνὶ σκάφει,

A cladem autem & fugam tum primū in senectute sentientem, atq; agitantem secum ex quā multis collectam certaminibus & bellis abieciſſet vna hora gloria & opes: per quas paulo antē tam multis armis, equis, classibus stipatus discedit, nunc vſque adeo humilis & adstrictus, vt hostes lateat ipsum inuestigantes. Præterita Larissa vt venit in Tempe, siti pressus abiecit se in os & bibit ex flumine. Inde surgens Tempe peragravit, dum peruenit ad mare. Ibi quod nocti supererat in tuguriolo piscatorio quieuit. Circa diluculum nauem fluuiatilē conscendit, acceptisq; comitibus qui liberæ conditionis erant, seruisq; ad Cæsarem absq; timore ire iussis, quum terram legeret, nauem cōspexit prægrandem onerariam, quæ vela factura erat. Nauclerum habebat ciuem Romanum, cui non magnus vsus interceſſerat cum Pompeio, sed nouerat eū de facie, Petitium nomine. Huic fortē proxima nocte in somniis oblatus Pompeius fuerat, non qualem cōtemplatus erat frequenter, verū abiectus & mœstus secum colloquens. Vt solent tantis de rebus homines otiosi confabulari, hæc narrabat tum vectoribus. Ibi repente nauta quidam videre ait se nauem fluuiatilē remis à tergo agi, hominesq; nōnullos vestibus signum dantes ac manus ad ipsos porrigentes. Petitiuſ intentis oculis, mox agnouit Pompeium, qualem in somnis viderat, afflictoque capite nautis iussit cymbam admittere, dextramq; porrexit & appellauit Pompeium, perspiciens ex habitu fortunæ eius conuersionem. Vnde nullis expectatis precibus vel oratione, sed receptis cum eo omnibus quos voluit (ambo Lentuli erant & Fauonius) in altum est prouectus. Mox regem Deiotarum videntes ex terra ad ipsos properantem, cum quoque accipere. Quum tempus cœnæ instaret, parasset autē ex præsentibus copiis nauclerus, cernens Pompeium Fauonius seruorum penuria semetipsum lauans, accurrit abluitq; & vnxit eum: nec destitit deinceps curare & inseruire eī, vt dominis serui, vsq; ad pedum lauationē & cœnam parandam. Vnde quum cerneret quidam illius ministerii simplicem & minimē fucatum candorem, ait,

Papa decent vt omnia egregios viros!

Ita prouectus Amphipolim, inde Mitylenē transfmisit, vt ibi Corneliam & filium acciperet. Postquam ad littus insulæ applicuit, nuntium misit in oppidum, non pro expectatione Cornelie, quæ ex nuntiis & scriptis ad gratiam ex decreto ad Dyrrhachium bello vnā sperabat reliquum esse Cæsaris consecrationem. Ea in mente illam offendens nuntius non sustinuit eam salutare, verū pleraque ac maxima mala lacrymis magis quā voce exprimens, monet eam vt maturet, modò aspicere Pompeium in vna & aliena naui velit. Quibus nuntiatis illa abiecit se in terram, diuque de mentis statu dimota & muta iacuit. Vix tandem recepta mente, intelligens non esse lamentationum & lacrymarum tempus ad mare media vrbe decurrit. Procedete ei obuiam Pompeio, exanimatamque atque in ipsum se reiicientem complexo, Video te, inquit, iactari, vir, non pro tua fortuna, sed mea, vna huc eiectum scapha,

qui ante Corneliae nuptias quingentis nauibus hoc A mari es prouectus. Quid me videre uoluiti, nec duræ reliquisti forti, quæ tanta te quoque obrui calamitate? Quam sim mulier fortunata, si ante nuptiam Publii, cui uirgo nupseram, apud Parthos eadem exirassem: ac sapiens, si eo defuncto uitam, ut institueram, profudissem? Atqui seruata sum ut essem & Magno Pompeio cladi. Sic fatam perhibent Corneliæ, ac Pompeium respondisse, Tu uero unam nosti Cornelia fortunam secundam, quæ tibi quoque forsitan imposuit, quod solito diutius me sit comitata. Cæterum hæc nobis, qui nati homines sumus, sunt ferenda, iterumque B periclitanda fors. Neque enim abiicienda spes est illa recuperandi ei, huc qui ex illis recidit. Tum illa afferri ex oppido res suas iussit, euocauitque ancillas. Mitylenæis Pompeium salutantibus & inuitantibus. in oppidum abnuit, atque monuit illos uictori ut parerent, bonoque essent animo. nam clementem & benignum Cæsarem esse. Tum ad Cratippum philosophum conuersus (ille enim ex urbe ad eum uisendum descenderat) conquestus est, & cum eo disputauit non nihil de prouidentia. Assensus Cratippus est, traduxitque eum ad spem meliorem, ne acerbus uel importunus foret repugnando. Nam quæsiuisset tandem Pompeius de prouidentia aliquid. Ille demonstrasset propter peruersam rem publicam rebus principatu unius opus esse. Quæsiisset præterea, Qui & quo Pompeio signo credamus, si Cæsarem uicisses, rectius te quam illum fortuna uisurum fuisse? Verum res diuinæ suo ordini relinquendæ. Accepta coniuge & amicis, nauigauit sequens portus necessarios, ubi aquare & accipere poterat necessaria. Primum oppidum inuit Attaliam Pamphyliae. Ibi ei nonnullæ naues ex Cilicia occurrere, militesque contracti ad eum sunt, atque rursus sexaginta ordinis senatorii ad eum conuenere. Quum acciperet classem adhuc saluam esse, & Catonem magna uis militum ex fuga collectam in Africam traiecisse, conquestus est semetipso, increpitans quod adactus pedestribus copiis configere, & firmioribus citra controuersiam uiribus. nusquam usus esset, nec classe cinxisset se: ubi si terra cespitasset, ilico ad manum par haberet maritimum robur & vires tam ingentes. Neque enim fuit peccatum Pompeii maius, neque consilium callidius Cæsaris, quam quod tam procul ab subsidio nautico prælium retraxerit. Verum quia ex præsentibus facultatibus mouere aliquid & tentare necesse habebat, le- gatos misit ad urbes. ab aliis circumuectus ipse argentum postulabat & naues complebat. Sed quia uelocitatem & celeritatem extimescebat hostis, ne superueniens ante apparatus opprimeret se, circumspiciebat in præsentia confugium & receptum. Prouinciam deliberans nullam se tueri uidebat posse. Ex regnis Parthicis censuit potentissimum tum ad ipsos excipiendos in præsentia & tegendos infirmos, tum ad confirmandos iterum & magnis uiribus stipandos. Alii in Africam & ad Iubam animum conuertebant. Verum Theophani Lesbio insanum uidebatur, Ægypto, F quæ trium dierum iter abesset, relicta, & Ptolemaeo ætate adulto, atque amicitiae causa & beneficiorum apud patrem collocatorum ei obstricto,

τὸν πρὸς τῆς Κορινθίας γάμον πενταχθσίας ναυσὶ ταύταις «
 πρὸς ἀπὸ πλοῦσαν τὴν θάλασσαν. τί με ἠλθεῖς ἰδεῖν, καὶ οὐκ «
 ἀπέλιπες τὰ βαρῆ δαίμονι, τὴν καὶ σε δυστυχίας ἀναπλή- «
 σασαν ἑσαύτης; ὡς δυστυχὴς μὲν αἰὶν ἡμῶν ζωὴ, πρὸς τῆς «
 Πρόπλιον ἐν Γάρθοις ἀκούσαι τὸν παρθένιον ἀνδρα κείμηνον «
 ἀποθανοῦσαι σάφρων δὲ, μετ' ἐκείνον (ὡς πρὸς ὄρμησα) τὸν «
 ἐμῶν τῆς παρθενίας βίον. ἐσωζόμενον δὲ ἄρα καὶ Γομπηίω «
 Μάγνῳ συμφορὰς ἡμέρας. ταῦτα εἰπὼν τῆ Κορινθίαν λέ- «
 γουσι. τὸν δὲ Γομπηίον ἀποκρίνασθαι, Μίαν ἄρα, Κορινθία, «
 τύχῳ ἡδὲς τὴν ἀμείνονα, ἢ καὶ πείσως ἐξηπάτησεν, ὅτι μοι «
 χρόνον πλείονα τῆς σιωπῆς παρέμεινεν. ἀλλὰ καὶ ταῦτα δεῖ «
 φέρειν, ἡρόδοτος αἰθερῶν, καὶ τῆς τύχης ἐπιπερατέον. ἔ- «
 γὼ ἀνέλπιστον ἐκ τέτων ἀναλαβὴν ἐκείνα, τὸν δὲ ἐκείνων «
 ἐν τέτοις ἡρόδοτος. ἢ μὲν οὖν ζωὴ μετεπέμπετο χεῖμα- «
 τα καὶ θεράποντας ἐκ πόλεως. τῆ δὲ Μιτυλιναίων τῆ Γομ- «
 πηίον ἀσπασαμένων, καὶ πρὸς ἀναλαβῶν εἰς ἡμεῖς εἰς τὴν «
 πόλιν, οὐκ ἠθέλησεν, ἀλλὰ καὶ ἐκείνοις ἐκέλευσε τὰ κρατῆσι π- «
 κείσθαι καὶ παρρησίᾳ ἀγνώμονα γὰρ εἶναι Κασσαρεὶ καὶ χεῖρον «
 αὐτὸς δὲ πρὸς Κασσάπῳ φησὶ ἡρόδοτος τῆ φιλόσοφον (κατέ- «
 βη γὰρ ἐκ τῆς πόλεως ὁ ἡρόδοτος αὐτὸν) ἐμέμψατο καὶ σιωπη- «
 πόρησι βραχέα πρὸς τῆς παρθενίας, ὑποκατακλινομένης τῆς «
 Κασσάπῳ, καὶ πρὸς ἀναλαβῶν αὐτὸν ὅτι τῆς ἀμείνονας ἐλπί- «
 δας, ὅπως μὴ λυπηρὸς μηδὲ ἀχρεὺς ἀνπλέγων εἴη. ἐπεὶ δὲ «
 μὲν ἐρέσθαι τὸν Γομπηίον ἢ πρὸς τῆς παρθενίας, τὸν δὲ ἀπο- «
 φαίνασθαι ὅτι τοῖς παρρησίᾳ ἢ ἡ μοναρχίας ἐδὲ ἀπὸ «
 κακοπολιτείας. ἐρέσθαι δὲ, Γὰρ οὐ Γομπηίε, καὶ τὴν τεκμη- «
 εῖω πεισθῶν ὅτι βή ποναὶ σὺ τῆ τύχῃ Κασσαρεὶ ἐχρήσω «
 κρητῆσας ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐατέον ὡς πρὸς ἐχθρὰ τῆ θεῶν. ἀνα- «
 λαβῶν δὲ τῆ ζωῆ καὶ τοῖς φίλοις, ἐκομίζετο, παρρησίᾳ «
 ὄρμῳ ἀναλαβῶν ὑδῶρ ἢ ἀγροῦν ἔχουσιν. εἰς τὴν πόλιν εἰσῆλθε «
 πρὸς τὴν Ἀπάλειαν τῆς Παμφυλίας. ἐν ταῦτα δὲ αὐτὰ καὶ «
 D πειρήσας πνὲς ἀπύκτισται ἐκ Κιλικίας, καὶ γραπῶν συνε- «
 λέγοντο, καὶ τῆ σὺ κλητικῶν πάλιν ἐξήκοντα πρὸς αὐτὸν ἦσαν. «
 ἀκούων δὲ καὶ τὸ ναυτικὸν ἐπὶ σιωπῆσθαι, καὶ Κάπωνα πολ- «
 λοις στρατιώταις ἀνφληφῶτα πρὸς αὐτὸν εἰς Λιβύω, ὠδύρετο «
 πρὸς τοῖς φίλοις, καταμεμφομένης ἑαυτὸν ἐκβιασθέντα «
 πρὸς συμβαλῆν, τῆ δὲ κρείττονι ἀδελφίως διδάμει πρὸς «
 μηδὲν ἀποκρίνασθαι. μηδὲ πρὸς ὀρμίσθαι τὸ ναυτικὸν, ὅπως καὶ «
 γὰρ σφαλῆς, ἀγροῦν ἀν εἶχεν ἀντίπαλον ἐκ θαλάσσης παρε- «
 ρῶσαι ἀλλήλων καὶ διδάμει ἑσαύτῳ. ὁ δὲ γὰρ ἀμύθημα «
 E Γομπηίε μείζον, ὁ δὲ δεινότερον γραπῆγμα Κασσαρεὶ, ἢ δὲ «
 τὴν μάχῳ οὕτω μακρὸν ἀποσπασαῖ τῆς ναυτικῆς βοη- «
 θείας, ἔμην δὲ ἐκ τῆς παρθενίας κινεῖν πικρὰ πρὸς ἀναγ- «
 καζόμενος, ὅτι τῆς πόλεως παρέπεμπε τῆς δὲ αὐτὸς πρὸς «
 πλέων, ἢ τῆς χεῖμασθαι, καὶ ναὺς ἐπλήρη. τὴν δὲ ὀξύτητα τῆς «
 πολεμίας καὶ τὸ πάχος δεδδικίας, μὴ πρὸς ἀναρπάσθαι τῆ παρα- «
 σκευῆς αὐτὸν ἐπελθῶν, ἐσχέπει καταφυγῆν ὅτι τῆ παρθενί «
 καὶ ἀναρῶρησιν. ἐπαρχία μὲν οὖν ὁ δὲ δεινὸς φυλάξιμος ἐφαί- «
 νετο βαλδύοις αὐτοῖς. τῆ δὲ βασιλείᾳ αὐτὸς μὲν ἀπέφαινε «
 τὴν Γάρθῳ ἰχθυωτάτῳ ἔσαι ἐν τε τῆ παρθενί δέξασθαι «
 καὶ πρὸς ἀναλαβῶν σφῶν ἀδελφείας ὄντας, αὐτῆς τε ῥώσθαι καὶ «
 πρὸς ἐπέμψαι μὲν πλείσθης διδάμειως. τῆ δὲ ἄλλων, οἱ μὲν «
 εἰς Λιβύω καὶ Ἴθάκῳ ἔβηπον τὴν γῶμῳ. Θεοφάνῳ δὲ τῆ «
 Λεσβίᾳ μαρκεῖν ἐδόκει τριῶν ἡμερῶν πλοῦ ἀπέχουσαν

Αἴγυπτον ἀπολιπόντας, καὶ Ππολεμῶν ἡλικίας μὲν ἀντίπαδα, φιλίας δὲ καὶ χείροτος πατρῶας ὑποχρεῶν,

Γάρτοις ὑποβαλεῖν ἑαυτὸν, ἀπιστοτάτῳ ἦν, καὶ Ρωμαίων
 μὲν αἰδρῖ, κηδεστῆ ἡγομένη, τὰ δὲ ἄλλα λέγοντα, παρὰ τὸν
 εἶ) τῶν ἄλλων μὴ θέλειν, μηδὲ πειρᾶσθαι τῆς ἐκείνου με-
 τειότητος. Ἀρσάκην δὲ ποιεῖσθαι κύνειον ἑαυτῶ, τὸν μὲν δὲ
 Κρέσσου διωκθέντα ζῶντος. καὶ γυναικὰ νέαν, οἴκῳ τῆς Σκι-
 πίωνος, εἰς βαρβαροὺς κημίζειν, ὑβρῶ καὶ ἀκαλασίᾳ τῆς ἔξ-
 σίαν μέτρον ἔχειν. ἢ καὶ μὴ παθῆ, δόξῃ δὲ παθεῖν, δεινὸν ὅτι
 τοῖς ποιήσαι διωκτέοις ἡγομένη. τῶτο μόνον (ὡς φασιν)
 ἀπέβλεψε τῶν ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ὁδοῦ Γομπηίου. εἰ δὲ τις ἐπὶ
 Γομπηίου λογισμὸς, οἷον ἐχθρὰ δάμων ἐκείνῳ ὑψηλοῦ τῶ ὁδόν. B
 ὡς δὲ οὖν εἴκη φάσαν εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἀναρθεῖς ἀπὸ Κύ-
 πρου Σελευκίδι τειρήσει τῶ γυναικὸς, (τῶ δὲ ἄλλων οἰκί-
 οὶ μακρὰς ὁμοίως ναυσίν, οἷον ἐν ὀλίγοις ἀμα συμπαρέ-
 πλεον) ὁ μὲν πέλαγος διεσφάσεν ἀσφαλῶς. πυθόμενος δὲ
 τῶ Πτολεμαῖον ἐν Γηλοσίῳ καὶ θῆαζ μὲν φράσας πολεμοῦ-
 ρα πρὸς τῶ ἀδελφῶν, ἐκεῖ κατέχευε, πρὸς πέμψας τῶ φράσον-
 τα τῶ βασιλεῖ καὶ δευτέρῳ. ὁ μὲν οὖν Πτολεμαῖος ἰὼ κημι-
 δῆνός, οἷον πρῶτα διέπαι τὰ φράγματα Γομφῶν, ἢ φροσι-
 βαλίῳ τῶ δεινότητων. ἐδῶκατο δὲ μέγιστον οἷς ἐκείνος ἐβλάβε,
 καὶ λέγειν ἐκέλευσεν ἰὼ ἐχθρὸν γινώσκων ἕκαστος. ἰὼ οὖν δεινόν,
 πρὸς Γομπηίου Μάγνου βαλῆσθαι Γομφῶν τῶ διουδχον, καὶ
 Θεόδωρον τῶ Χίον, ὅτι μιᾶ ῥητορικῶν λόγων διδάσκαλον
 ἀνείλημμένον, καὶ τὸν Αἴγυπτιον Ἀχιλλῶν κορυφαίῳ τῶ τῆ-
 σαι ἐκαστω ἕκαστος καὶ ἡ δεινότητος ἄλλοις οὐπισυμβελοῖ. καὶ
 τοῖς δικαστηρίου φῆπον Γομπηίος ἐπὶ ἀκυρῶν φράσῳ τῶ
 χάσας ἀπὸ φάσαν πρὸς ἐμῶν, ὅν Κασαεῖ σωτηρίας χά-
 ειν ὁδὸν ἰὼ ἀξίον ὀφείλει. τῶ μὲν οὖν ἄλλων ὁδοῦ τῶ γινώσκων
 διέσπαι. ὅσον οἰ μὲν ἀπελαῖν ἐκέλευσεν, οἷον καλῶν καὶ δέ-
 χεαζ τὸν ἀνδρα. Θεόδωρος δὲ, δεινότητα λόγῳ καὶ ῥητορικῶν ὅτι
 δεινότητος, ὁδοῦ τῶ ἀπέφηνεν ἀσφαλῶς, ἀλλὰ δόξα μέ-
 νοις μὲν, ἔξῃ Κασαεῖ πολέμιον, καὶ δευτέρῳ Γομπηίον ἀ-
 πωσαμένους, καὶ Γομπηίᾳ τῆς ἐκβολῆς ὑποαιτίους ἔσασ, καὶ
 Κασαεῖ τῆς διώξεως. κράτιστον οὖν εἶ) μετὰ πέμψας μέ-
 νοις ἀελεῖν τὸν ἀνδρα. καὶ γὰρ ἐκείνῳ φρασεῖσθαι, καὶ τῶτον οὐ
 φροσιεαζ. πρὸς ἐπεῖπε δὲ φρασεῖσθαι (ὡς φασιν) ὅτι νε-
 κρὸς οὐ δάκρυ. τῶτα κυρωσάτες, ἐπὶ Ἀχιλλῶν ποιῶνται τῶ
 φράξιν. οἷον Σεπτιμίον πρὸς πάλαι γεροντότα Γομπηίᾳ φρα-
 ξίαν τῶ φρασεῖσθαι, καὶ Σάλβιον ἕτερον ἐκαστον τῶ φραξί, καὶ
 φραξί ἢ τέπιαρας ὑποαιτίους, ἀπῆρθε πρὸς τῶ Γομπηίᾳ ναὺν.
 ἔτυχον δὲ πρῶτες εἰς αὐτῶν οἰ δοκιμάτα τῶ συμπλεόντων
 ἐμβεβηκότες, ὅπως εἰδεῖν τῶ φρασεῖσθαι. ὡς οὖν εἰδὸν οὐ
 βασιλικῶν ὁδοῦ λαμπαρῶν, ὁδοῦ τῶ φρασεῖσθαι ἐλπίσιν E
 ὁμοίαν ὑποδοχῶν, ἀλλ' ὅτι μιᾶς ἀλιάδος πρὸς πλείους ὁ-
 λίγους ἀφροσι, ὑπεῖδον τῶ ὀλιγωρίᾳ. καὶ τῶ Γομπηίᾳ
 παρήνοι εἰς πέλαγος ἀνακρέσθαι τῶ ναυῶ, ἕως ἔξω βέλοισ
 εἰσίν. ἐν τῶ τῶ πελαγῶσ τῶ ἀλιάδος, φρασεῖσθαι ὁ Σεπτι-
 μιος ἔξαιετ, καὶ Ρωμαῖσι τὸν Γομπηίον ἀνδοκράτορα φροσι-
 ηρόβου. οἷον Ἀχιλλῶν, ἀσπασάμενος αὐτὸν Ἑλλῶσι, ἢ
 παρεκάλει μετελθεῖν εἰς τῶ ἀλιάδα. τῶ φρασεῖσθαι πολὺ,
 καὶ βάθος ὁδοῦ ἔχον πλοῖμον τειρήσει τῶ θάλατταν ὑπο-
 ψαμμον ἔσαι. ἀμα δὲ καὶ νῆες πνῆς ἐσφάσαν τῶ βασιλικῶν F
 πληροῦσθαι, καὶ τῶ ἀγίαλον ὀπλίται κατεῖχον. ὡς τῶ ἀφ-
 κλα καὶ μετὰ βαλλομένων ἐφάνετο, καὶ φρασεῖσθαι δὲ διδόναι
 τοῖς φροσι τῶ ἀπῆσαν αὐτῶ τῆς ἀδικίας ἀπλογίαν.

A Parthis se subiicere infidissima genti, & quum vi-
 ri Romani focer quondam sui nollet secundarius
 esse & primus aliorum, neq; moderationem expe-
 riri illius, arbitrio se permittere Arsacis, qui ne in
 Crasso quidē potuisset ius habere viuente, & mu-
 lierem iuuenem ex Scipionis familia ad barbaros,
 qui licentiam dirigant libidine & lasciuia, depor-
 tare, que vt nullam iniuriam accipiat, attamen pu-
 tari accepisse, quum in manu fuerit eorum qui fa-
 cere possent, indignum esse. Vnum hoc (vti ferūt)
 ab itinere versus Euphratem auertit eum, siquod
 tamen Pompeii consilium & non fatum hac eum
 duxit via. Vt igitur ea sententia obtinuit, fugien-
 dum esse in Ægyptum, conscensa Seleucide trire-
 mi ex Cypro cum vxore soluit. Alii, pars in nau-
 bus longis, alii in onerariis eum comitati sunt. Pe-
 lagus tūtō transmisit. Quum autem Ptolemæum
 accepisset Pelusii cum exercitu federe & bellū ge-
 rere cum sorore sua, eò decurrit. Præmittit certū,
 qui aduentum suum regi supplicibus verbis nun-
 tior. Erat admodum adolescens Ptolemæus: qui in
 regni procuratione erat Pothinus, consiliū coegit
 eorum qui summam obtinebāt autoritatem. Plu-
 rimum autem poterant, quos ille volebat. Hic ius-
 fit vt suam quisq; expromeret sententiam. Iam e-
 rat miserum de Pompeio Magno consultare Po-
 thinum eunuchum, Theodotum Chium merce-
 narium rheroricorū magistrum ascitum, & Ægy-
 ptium Achillam. Hi enim inter cubicularios &
 nutritios alios erant principes consilii. Istius de-
 cretum confessus Pompeius in ancoris procul à
 terra stans operiebatur, quem incolumitatis gra-
 tiam Cæsari indignum erat debere. Aliorum eate-
 nus discrepauerunt sententiz, quatenus hi reici-
 endum, alii vocandum & recipiendum censebāt.
 D At Theodotus facundiam & declamandi osten-
 tans facultatem, neutrum esse ostendit explica-
 tum, sed si recepissent eum, hostem Cæsarem ipsos
 habituros & Pompeium dominū: si abegissent,
 in culpa futuros apud Pompeium, quod ipsum re-
 pulerint, apud Cæsarem, quod non sint persequu-
 ti. Optimum ergo factu esse, vt aecitum interfi-
 ciant. Siquidem & illi rem gratam facturos, neq;
 hunc formidaturos. Adiecisse aiunt arridentem,
 mortuum non mordere. Postquam in eam sen-
 tentiam itum est, rem exequendam delegauerunt
 Achillæ. Hic Septimium quendam, qui ordinem
 quondam duxerat sub Pompeio, Saluumq; alte-
 rum centurionem, præterea tres vel quatuor mi-
 nistros assumpsit, atq; ita ad nauem Pompeii pro-
 uectus est. Fortē omnes primores eorū qui Pom-
 peium comitabantur conscenderant ad eum, vt,
 quid ageretur conspicerent. Vt videre non re-
 gium nec splendidū, nec Theophanis congruen-
 tem spei receptum, sed nauis vna pascatoria pau-
 cos homines venire, suspectum eum contemptum
 habuerunt, monueruntq; Pompeium, dum extra
 telorum iactum essent, retrorsum vt in salum age-
 ret nauem. Interea appropinquante nauicula
 prior assurrexit Septimius, ac Latine Pompeium
 imperatorem appellauit. Achillas verbis Græcis
 salute data, hortatus est eum vt in nauiculam suā
 transfiret, vadosum prædicans mare esse, nec tri-
 remis patiens, quod breuia fabulosa haberet. Si-
 mul naues aliquot regiz cōpleri conspiciebantur,
 & littus tenebant armati, vt nec elabi se, si mutarēt
 consilium, viderēt posse. Accedebat, quod percussoribus diffidentiam ipsam præbituri essent iniuriz colorem.

Salutata ergo Cornelia, quæ exitum eius iam ante A deplorabat, duos centuriones, ex libertis vnum Philippum, & seruum Scynem nomine præ se in nauiculam iussit descendere. Porrigēte dexteram ei ex nauicula Achilla, ad vxorem & filium conuersus Sophoclis iambica pronuntiauit,

*Quisquis domum elat am tyranni accesserit,
Fit illius seruus, licet liber venit.*

His postremū quū suos esset affatus, ingressus est. Satis amplo interuallo inter terram & triremē vbi nemo eorum, qui in nauicula erant, hilariter est Pompeium alloquutus, intuitus Septimiū, Ecquid te, inquit, ego commilitonem quondam meum agnosco? Ille tantum capite annuit, non est affatus nec benignitatem ei ostendit vllam. Quum iterū iam immobiles filerent, tenens Pompeius in paruo libello conscriptam ab se Græcam orationem, qua vti apud Ptolemæum statuerat, eam cœpit legere. Postquam terræ appropinquauerunt, Cornelia cū amicis ex naui anxia speculabatur euentum, cœpitq; sustollere animos, q; ad descensionem multos ex regiis cerneret honoris & recipiendi eius gratia concurrentes. Ibi Pompeiū, qui Philippum manu prehendit, quo surgeret, commodius, Septimius primus à tergo traiecit: inde secundū cum Saluius, mox Achilles enses strinxerunt. Ille ambabus manib. faciem togo intexit, nec quicquem indignū se loquutus est nec fecit, tantum suspirio edito patienter ictus excepit. Annos natus vnde sexaginta postridie, natalium suorum fato functus est. Illi qui in nauibus erant, vbi cædem spectauerunt, gemitum edidere ex littore exauditum, ancorisque prope solutis fugæ se mandauerē. Benignus autem ventorum ex mari afflatus fugam eorum adiuuit. Vnde molientes persequi eos Ægyptii destitere. Caput Pompeii defecuerunt: truncum ē nauicula nudum proiecerunt, reliqueruntque spectare id cupientibus. Philippus dum satiarunt oculos, remansit apud eum. Inde aqua mari na abluit corpus, ac tunicula quadam sua inuoluit. Quū nihil aliud ad manum esset, circumspiciens littus reperit paruulæ nauiculæ piscatoriæ marcidas quidem reliquias, sed quæ sufficerent ad rogum cadaveri nudo, nec eo integro. Has congerenti & componenti quidam iam graui ætate ciuis Romanus assistens, qui prima stipendia iuuenis sub Pompeio fecerat, Tu, inquit, quis hominum es, qui Magnum Pompeium funerare paras? Qui vbi respondit libertum eius esse, Atqui hoc decus, inquit, non apud vnum te residebit. Admitte me quasi pii lucri consortem, ne vnde quaque de hac conquerar peregrinitate, pro multis molestiis id certe nactus, vt manibus meis contingam & cooperiā summum populi Romani imperatorem. Ita funeratus est Pompeius. Postero die L. Lætulus huius rei ignarus ex Cypro aduectus & littus legēs, vt funeris pyram vidit atq; assistentem Philippū necdum satis eum agnitum, Quis hic, inquit, fato functus iacet? Ac aliquantulo interposito spatio suspirans, Fortassis tu, inquit, Magne Pompeie. Paulo post egressum ex naui comprehenderunt, necaueruntq;. Hic exitus Pompeii fuit. Haud multo post in Ægyptum ita perculsam Cæsar veniens,

καὶ παρεστῶτα τὸν Φίλιππον οὕτω καθρώμενον, Τίς ἄρα (εἶπε) ὁ πεπερωμένος ἐστὶ ταῦτα τελευσας ἀναπέπαιται, καὶ μικρὸν ἀλιπὼν καὶ σενάξας, Τάχα δὲ (εἶπε) σὺ Πομπηίε Μάγνε. καὶ μὲν μικρὸν ἀποβάς, καὶ συλληφθεὶς ἀπέθανε. τοῦτο Πομπηίου τέλος. οὐ πολλῶ δὲ ὕστερον Καῖσαρ ἔλθων εἰς Αἴγυπτον οὕτω καταπεπληγμένῳ,

ἀσπασάμενος οὖν τὴν Κορνηλίαν παραποδρῶσαν αὐτὸν ὁ τέλος, καὶ δύο ἑκατοντάρχας παρεμβύων κελύσας, καὶ τῶν ἀπελευθέρων ἕνα Φίλιππον, καὶ τεράποντα Σκυλίῳ ὀνομα, δεξιουμένων αὐτὸν ἤδη τῶν περὶ Ἀχίλλαν, ἐκ τῆς ἀλιάδος μεταγραφεὶς πρὸς τὴν γυναικα καὶ τὸν υἱόν, εἶπε Σοφοκλέους ἰαμβεῖα,

Ὅστις ἢ πρὸς τύραννον ἐμπορεύεται,

Κείνου σὶ δοῦλος, καὶ ἐλευθέρου μὴ. Ταῦτα δὲ ἔγραφα πρὸς τοὺς αὐτὸν φηγεσάμενος ἐπέβη· καὶ συγχεύει τὸ σήμα πρὸς ὄντος ἐπιτὶ γυνὴ ἀπὸ τῆς τειχέου, ὡς ὁδοὺς πρὸς τὸ συμπλεόντων ἐγένετο λόγος Φιλῆν. ἄρωπος πρὸς αὐτὸν, ἀποβλέψας εἰς τὸν Σεπίμιον, Οὐδὲ που σε (εἶπεν) ἐγὼ γερνότερα συσχεπώτην εἶδον ἀμφιγυῖα; κακείνος ἐπέπεσε τῇ κεφαλῇ μόνον, ὁδὸν πρὸς φηγῶν, ἔδδ φιλοφρονηθεὶς. πολλῆς ἔν παλιν ἔσης σιωπῆς, ὁ Πομπηίος ἔχων ἐν βιβλίῳ μικρῶν γεγραμμένον ἔσ' αὐτὸν λόγον Ἑλληνικόν, ὃ παρασκύβασε οὐχ ἄλλ' πρὸς τὸν Πτολεμαῖον, ἀνεγίνωσκεν ὡς ἢ τῇ γῆ πρὸς ἐπέλαζον, ἢ μὴ Κορνηλία μὲν τὸ φίλων ἐκ τῆς φηγῆς πεπαθῆς ἔσ' αὐτὸν ἐπέσχευετο, καὶ παρρησίῃ ἤρετο, πολλοὺς ὁρῶσα πρὸς τὴν ἀποβάσιν τῶν βασιλικῶν, ὅτι ἐπιτὶ πμῆ καὶ δεξιῶσθ, σπερχομήροις. ἐν τούτῳ ἢ τὸν Πομπηίον τῆς τῆ Φιλίππου λαμβανόμενον χεῖρας, ὅπως ῥᾶον ἐξασασαίη Σεπίμιος ὅτι περὶ τῶν ξίφθ διελαύνθ πρὸς τὸν, εἶτα Σάλβιος μετ' ἐκείνου, εἶτα Ἀχίλλας ἐσπασαίνε τὰς μαχίρας. ὁ ἢ τῆς χερσὶν ἀμφοτέραις τὴν τῆ βεννον ἐφελκυσάμενος καὶ τῆ πρὸς ὄπτου, μὴ δὲν εἶπὼν ἀνάξιον εἶναυτὸν, μὴ δὲ ποιήσας, ἀλλὰ τὸν ἀνάξας μόνον, ἐνεκαρτέρησε τῆς πληγῆς· ἐξήκοντα μὴ ἐνὸς δέοντος βεβιωκῶς ἔτη, μὴ δὲ ὕστερον ἡμέρα τῆς γενεθλίου τελευτήσας τὸν βίον. οἱ δὲ ἀπὸ τῶν νεαν, ὡς ἐτέασαυ τὸν φόνον, οἰμογυῖα ἐξάχουσον ἄχει τῆ γῆς ἐκχέαντες, ἐφυγον δὲ ἀμέτροι τὰς ἀγκύρας καὶ πάγος. καὶ πνύμα λαμπερὸν ἐβόηθη πελαγίοις ἔσ' ἐκτόσιν ὡς τε βουλομήροις διώκθ ἀπὸ βαπέδαυ τοὺς Αἴγυπτοίους. τῆ ἢ Πομπηίος τὸ μὴ κεφαλῶν ἀποτέμνοισι, ὁ ἢ ἄλλο σῶμα γυμνὸν ἐκβαλόντες ἀπὸ τῆ ἀλιάδος, τοὺς δεομένους τοῦτου θεάματος ἀπέλιπον. παρέμνευ ἢ αὐτῶν Φίλιππος, ἕως ἐγῆνοντο μερσοὶ τῆ ὄψεως. εἶτα πειλάσας τῇ θαλάσῃ τὸ σῶμα, καὶ χιτωνίῳ πνὶ τῶν αὐτὸν πρὸς εἶλας, ἄλλο ἢ ὁδοὺν ἔχων, ἀλλὰ πρὸς ὄπτων τὸν ἀγχαλόν, ἄρε μικρᾶς ἀλιάδος λείψανα, παλαμά μὴ, δεκῶντα ἢ νεκρῶ γυμνῶ καὶ ἔδδ ὄλα πυρκαϊᾶ ἀναλάσασα πρὸς ἄρειν. Ταῦτα συγχρομίζοντος αὐτὸν καὶ συντηντος, ὅτις ἄς ἀνὴρ Ρωμαῖος ἤδη γέρων, τὰς ἢ πρὸς τὰς φρατείας ἐπὶ νέος Πομπηίῳ σπεραπευμένης, Τίς ὦν, ὡ ἀνδραπε, (εἶπε) θάπην ἀφροθὴ Μάγρον Πομπηίον; ὁ κείνου ἢ φησαντος, ὡς ἀπελευθέρου, Ἀλλ' οὐ μόνον σοι (εἶπε) τῆτο ὁ καλὸν ἔσ' ἀρξῆ· καμὲ δὲ ὡς πρὸς δὴρήματος δὴσεβοὺς δέξαι χρινωνόν, ὡς μὴ καὶ πάντα μέμφωμεθ ἢ ἀποξένωσιν, ἀντὶ πολλὰν ἀπαραν τῆτο γουῖν ἀεσάμενος, ἀφασαυ καὶ πρὸς εἶλαυ τὰς ἐμῆς χερσὶ τὸν μεγιστὸν αὐτοκράτορα Ρωμαίων. οὕτω μὴ ἐκνηδύετο Πομπηίος. τῆ δὲ ὕστερα ἄλλοκίος Λέντλος, ὁδὸν εἰδὼς τὰ πεπερωμένα, πλέων ἀπὸ Κύπρου καὶ πρὸς γυνὴν χρομίζόμενος, ὡς εἶδε νεκροῦ πυρκαϊ,

τον μὲν πρὸς φέροντα τὴν κεφαλὴν, ὡς παλαμῶνον, ἀπε-
 γράφει τὴν δὲ σφραγίδα τῆς Γομπηίας δδξάμηνος, ἐδάκρυ-
 σεν. ἡ δὲ γλυφὴ, λέων ξιφῆρης. Ἀχιλλῶν δὲ καὶ Ποθηνὸν ἀ-
 πείσφαζεν· αὐτὸς δὲ μάχην ληφθεὶς ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν πο-
 τερμὸν ἠφανίσθη. Θεόδωρον δὲ τὸν Θεσιφῆν ἠμὲν ἐκ Καίσαρος
 δίκη παρήλαθε· (φυγὼν γὰρ Αἴγυπτον, ἐπλάνατο τραπεζὰ
 πρὸς τῶν καὶ μισούμηνος) Βροῦτος δὲ Μάρκος, ὅτε Καίσαρα
 κλείνας ἐκράτησεν, ἐξέδωκεν αὐτὸν ἐν Ἀσίᾳ, καὶ πῦσαν ἀχίαν
 ἀχισάμηνος, ἀπέκλεινε. τὰ δὲ λείψανα τῆς Γομπηίου Κοριν-
 θία δδξάμηνος χρομίσθη, πρὸς τὸν Ἀλβανὸν ἔθηκεν.

A eum qui caput Pompeii sibi obtulit, vt detestabi-
 lem auersatus est. Anulum eius accipiens illacry-
 mauit. Insculptus leo erat ensem tenens. Achillam
 autem & Pothinum interfecit. Ipse rex in confi-
 ctu oppressus circa fluuium nunquam postea cō-
 paruit. Rhetor Theodorus Cæsaris vltionem de-
 clinauit. Nam profugus ex Ægypto palatus est
 abiectus & execrabilis. Eum M. Brutus interfe-
 cit Cæsare Asiam obtinens, repertum ibi atque o-
 mni cruciatus genere affectum necauit. Pompeii
 reliquæ relatæ ad Corneliā sunt, easque illa in
 Albano humauit.

ΕΚκειμένων οὖν τῶν βίων, ἐπιδράμμεν τὰς λόγους. **Β**
 χέως τὰ προιοῦντα τῆς ἀφροσύνης, πρὸς ἀλλήλους σιω-
 ροντες. ἐστὶ δὲ ταῦτα. πρῶτον, ὅτι Γομπηίος ἐκ τῆς δικαιο-
 πάτου ἔργου παρήλαθεν εἰς διώματιν καὶ δόξαν, αὐτὸς ὁρμη-
 θεὶς ἀφ' ἑαυτοῦ, καὶ πολλὰ καὶ μεγάλα Σύλλα τὴν Ἰταλίαν
 ἀπὸ τῆς τυραννίδος ἐλθεῖν ἠρωτῆσεν συγκατεργασάμηνος. Ἀγχι-
 σίλαος δὲ τῆς βασιλείου ἐδόξε λαβεῖν, οὔτε τὰ πρὸς θεοὺς ἀ-
 μεμῶτος, οὔτε τὰ πρὸς ἀνθρώπους, κρινάς νοθείας Λεωτυχί-
 δην, ὃν ἦν αὐτοῦ ἀπὸ εἰζῆν ὁ ἀδελφὸς γνήσιον· τὸν δὲ χρη-
 σμὸν κατὰ τῶν ἀσάμενος τὸν πρὸς τῆς χωλότητος. δέδοτερον,
 ὅτι Γομπηίος Σύλλα καὶ ζῆλον ἡμῶν διετέλεσε, καὶ τὸν
 χέτος ἐκνήδωσε (βιασάμηνος Λέπιδον) ὁ σῶμα, καὶ ὁ πα-
 διφάστω τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα σιωάχισεν. Ἀγχισίλαος δὲ
 Λύσανδρον ἐκ τῆς τυχεύσεως πρὸς ἀφροσύνης ἐξέριψε καὶ
 κατέβρισε. καὶ τοὶ Σύλλας μὲν ἐκ ἐλαπίων ἔτυχε καὶ Πομ-
 πηίω παρέχεν. Ἀγχισίλαος δὲ Λύσανδρος καὶ τῆς Σπάρ-
 τῆς βασιλεία, καὶ τῆς Ἑλλάδος κρατητὴν ἐποίησε. τρίτον δὲ
 αἰ πρὸς τὰ πολιτικὰ καὶ τῶν δικαίων πρὸς ἀφροσύνης, Γομπηίω
 μὲν δι' οἰκότητος ἐχρῆστο· (τὰ γὰρ πλείστα Καίσαρι καὶ Σκι-
 πίωνι σιωεξήμην τε κηδεύσας οὐσί) Ἀγχισίλαος δὲ Σφοδρίαν
 μὲν, ἐφ' οἷς Ἀθῆναιος ἠδίκησεν ἀποθανεῖν ὀφείλοντα, τὰ **Δ**
 τὰ παιδὸς ἔρωτι χειρὸς ἐξήρπασε. Φοιβίδα δὲ Θη-
 βαίους πρὸς ἀποδησάντι δῆλος ἡ δὲ αὐτὸ ὁ ἀδίκημα
 πρὸς ἡμῶν βοηθῶν. κατόλου δὲ ὅσα Ρωμαίοις δι' αἰδῶ
 Γομπηίος ἠἰρηναίαν αἰτίαν ἔχε βλάψαι, ταῦτα θυμῶ καὶ
 φιλονεικία Λακεδαιμονίους Ἀγχισίλαος ἐβλάψε, τὸν Βοιω-
 τῶν ἐκκαύσας πόλεμον. εἰ δὲ καὶ τὸ χέλιον ἡνὰ τῶν ἀνδρῶν
 ἐκατέρωθεν σφάλμασι προσαιτέον, ἀέλπιστος μὲν ἡ Πομ-
 πηίου Ρωμαίοις. Ἀγχισίλαος δὲ Λακεδαιμονίους ἀχρῶντα
 καὶ πρὸς ἀφροσύνης ἐκ εἰάσε φυλάξασθαι τὴν χωλὴν βασιλείαν.
 καὶ γὰρ εἰ μυριάσις ἠλέστη Λεωτυχίδης, ἀλλότριος εἶ) καὶ **Ε**
 νότος, ὅτε αὐτὸς ἠπόρησεν, Εὐρυπίων δὲ γνήσιον καὶ ἀρετῆ-
 οὐ τῆς Σπάρτης βασιλεία παρέχεν, εἰ μὴ δὲ Ἀγχισίλαος ἐ-
 πείσθησε τὰς χρομῶ Λύσανδρος. οἱ μὲν τῆ πρὸς τῶν
 ἡρώτων ἀπορία πρὸς ἡμῶν ὁ Ἀγχισίλαος, ἀμα μετὰ
 τὴν ἐν Ἀθήναις ἀτυχίαν, κελύσας τοὺς νόμους ἐκείνῳ
 τὴν ἡμέραν καθόδιν, οὐ γέρονεν· ἄλλο σόφισμα πολιτικόν,
 οὐδὲ ἔχον μὲν πρὸς Γομπηίου πρὸς ἀπλήσιον· ἀλλ' ἑωυα-
 τῶν, οὐδὲ οἷς αὐτὸς ἐπὶ νόμοις ἔπειθε δὲ ἐμμένειν, ὁ δὲ διώ-
 οὐ μὲν ἀφροσύνης φίλοις ἐδὲ χρομῶ. ὁ δὲ εἰς ἀνάκλιον κατὰ **Γ**
 τῆς τῆς λῦσαι τοὺς νόμους ἐπὶ τὰς σῶσαι τοὺς πολίτας, ἐξέδρε
 ἔργον ὃ μὴτε ἐκείνοις βλάψοι, μὴτε ὅπως οὐ βλάψοι
 λυθῶσονται. τίθημι δὲ κακίον ὁ ἀμίμητον ἔργον εἰς πολιτικὴν ἀρετὴν τῆς Ἀγχισίλαος, ὁ δὲ δδξάμηνος τὴν σκυ-
 τάλην, ἀπολιπεῖν τῆς ἐν Ἀσίᾳ πρὸς ἀφροσύνης. οὐ γὰρ, ὡς Γομπηίος, ἀφ' ὧν ἑαυτὸν ἐποίησε μέγαν, ὠφέλει ὁ χρομῶ

ΕNarrata vtriusq; vita delibemus cōparemus-
 que discrimina. Sunt ea hæc. Primū Pompeius
 iustissima ratione ad potentiam & glo-
 riam euoluit sua industria, multiq; & grandibus
 factis vindicanti à tyrannis Italiā Syllæ prestò fuit:
 Agesilaus verò videtur ad regnum peruenisse nō
 nisi violato diuino & humano iure, qui pro adul-
 terino Leotychildem damnauit, quum illū iustum
 filium frater eius appellasset, oraculumq; elusit de
 clauditate. Deinde Pompeius Syllā & viuum per-
 petuò coluit, & defuncti funerauit, represso Lepi-
 do, corpus, filioq; eius fausto filiam suam nuptum
 dedit: at Agesilaus Lyfandrum ex leui occasione
 proiecit atq; indignissimè habuit. Et quidem non
 minorā Sylla accepit à Pompeio, quā apud eū
 collocauit beneficia: Agesilaum Lyfander & La-
 cedæmoniorum regem & Græciæ fecit ducem.
 Tertiò reip. & iuris violationes à Pompeio sunt ob-
 necessitudinem admittæ. quippe plerisq; in pec-
 catis socius affinibus fuit Cæsari & Scipioni. Age-
 silaus dignum ob illatam Atheniensibus iniuriam
 supplicio Sphodriam filii sui indulgens amori eri-
 puit. Phæbidæ, qui contra fœdus violauerat The-
 banos, non obscure ob ipsum facinus libèter præ-
 stò fuit. Breui quæcunque vulnera reip. Romanæ
 per ruborem vel ignorantiam à Pompeio infimu-
 lauerunt inflicta, hæc ira & pertinacia inflixit La-
 cedæmoniis Agesilaus, qui bello Bœotico facem
 subdidit. Quòd si fortuna est aliqua vtriusque of-
 fensis accommodanda, insperata Romanis Pom-
 peii fuit: Agesilaus verò audientes & præcios nō
 permisit Lacedæmonios claudum regnum deu-
 rare. Etenim si millies constitisset alienum Leoty-
 chidem & adulterinum esse, nō deesset Eurytion-
 dis tamen facultas germanum aliquem & rectum
 regem Spartæ suppeditandi, nisi Agesilai causa va-
 tacinio obstruxisset Lyfander. At quale in hæsit-
 atione de illis qui ex acie fugerant, adhibuit Age-
 silaus, qui mox post cladem Leuetricam leges illo
 die filere iussit, non extat commentum ciuile, ne-
 que habemus vllum Pompeii simile: imò ediuer-
 so hic, dum potentiam suam amicis vendit, ne-
 que quas ipse tulerat leges, eas sibi duxit tuendas.
 Ille exprimente necessitate, vt leges ob salutem
 ciuium conuelleret, inuenit rationem, quem-
 admodum illis nihil obstarent, nec, ne obsta-
 rent, conuellerentur. Illud etiam numero, factum
 virtutis ciuilis incomparabile Agesilai, quòd si-
 mulatque accepit scyrtalam, bellum Asianum re-
 liquerit. Non enim, vt Pompeius, quibus
 rebus se magnum effecit, iis auxit rempublicam,

verum vtilitatem spectans patriæ, tantam depouit potentiam & decus, quãtam vel ante vel post, quum ab Alexandro discessisti, habuit nemo. Vt igitur exordium aliud sumamus. In expeditionibus & rebus bello gestis trophæorum multitudine, exercituum quos duxit Pompeius magnitudine, & numero præriorum quibus victoriam retulit, ne Xenophontem quidem arbitrer Agesilai victorias collaturum eis fuisse: cui propter cæteras virtutes, tanquam singulare præmium, & scribere quod placeret, & dicere fuit de illo concessum. Equidem etiam moderatione in hostes alterum alteri censo præstare. Hic enim quum subiugare Thebas & Messenem desolare pararet, alteram caput, integram alteram totius patriæ urbem, Lacedæmonem pene amisit, amisit certe imperium: ille & piratis vitam mutantibus suam oppida dedit, regemque Armeniorum Tigranem, quem potuerat in triumpho ducere, socium fecit, vni diei præferens æternitatem. Quod si tamen summis est & præcipuis bellicis factis & cõsiliis attribuendus imperatoris virtutis primatus, multum Lacon Romano eminet. Nam primum non deseruit neque reliquit urbem, quando septuaginta millibus hostis inuasit, paucis ipse armatis septus & nuper apud Leuctra fufis. Pompeius simulatque Cæsar quinque millibus trecentis vnum occupauit Italiæ oppidum, excessit præ metu vrbe, aut tam paucis cedens ignaue, aut plures falso coniiciens, exportatisque liberis suis & coniuge, aliis autem ciuium destitutis fugæ se mandauit, quum aut pugnandum pro patria esset, aut pax à fortiore accipienda. quippe ciuis ille erat & necessarius eius. Nunc cui prouinciam prorogare & consulatû intulerandû ducebat decernere, huic facultatē dedit vrbe potito ad Metellû dicendi, se & illû pro captiuo suo habere & reliquos omnes. Quod ergo officium boni imperatoris primû est, vt fortior ad dimicandum hostes cõpellat, & infirmior copiis ne cõpellatur, id præstado seruauit se perpetuo Agesilaus inuictû: à Põpeio Cæsar, qua re erat inferior, inde declinavit, ne incommodû acciperet, vbi præstabat, coegit signa terrestribus copiis de summa rerum cõferentem impingere, protinusque potitus eo facto est pecunia, com meatibus, mari, quæ illi citra prælium suppetebant. Quæ autem prætenditur hic satisfactio, ea maximum est tãti ducis crimen. Nouitium enim imperatorem strepitu & occlamationib. in mollitiē & timiditatē consternatum tutissima relinquere consilia, non sit sane nouum sed condonandum: Pompeium verò Magnum, cuius populus Romanus castra, patriam, prætorium, curiam, perfugas & proditores vocabant illos qui Romæ rempub. præturam, consulatum gerebant, quem nullius cognouerant militem, sed eum qui omnia stipendia fortissime sub se ipso compleuerat imperatore, quis ferat Fauonii & Domitii dictariis, & ne Agamemnon appellaretur, tantum non expugnatum, vt de imperio & libertate aleam iaceret? Qui si tantummodo infamiam præsentem spectaret, initio debebat obsistens pro vrbe certare, & non in fuga illa iactans Themistoclis se æmulari consilium, postea cunctationem in Theffalia illam ante prælium ducere turpem,

A ἀλλὰ ὅ τῆς πατρίδος οὐκ ἔπειτα, τηλικαύτως ἀφῆκε διώκων καὶ δόξαν, ἠλίγκην ὁδὸν εἰς πρῶτον ὅσῳ ἔσται, πλὴν Ἀλέξανδρος, ἔχεν ἀπὸ ἄλλης τοίνυν δρχῆς ἐν ταῖς στρατηγίαις καὶ τοῖς πολεμικαῖς, δριμύτην Ἑσπείων, καὶ μεγάλαι δυνάμειων ἀσέπη γὰρ τοῖς Πομπηίοις, καὶ πλήρη τῶν ἀπαξέων ἀσέ οἰκισεν, οὐδὲ αἰὶ ὁ Ξενοφῶν μοι δοκῆ τῶν ἀπαξέων τῶν Ἀγιστάου νίκης ὡς ἀπὸ πάλαι καλῶς, κατὰ τὴν γέρας ἔξαιρετον, δέδοται καὶ γράφειν ὁ βούλοιο καὶ λέγειν περὶ τῶ ἀνδρός. οἴμαι ὅ καὶ τῆ πρὸς τοῖς πολεμίοις ὀπίσκεια ἀφῆρειν τὸν αἰδρετῶν. ὁ μὲν γὰρ ἀνδραποδίσασαυ B Θήβας καὶ Μεσσηνίω ἐξοικίσασαυ βουλόμορος, ἡ μὲν, ὁλόκληρον τῆς πατρίδος, ἡ δὲ, μηδὲσπολιν τῶ γῆροις, πρὸ ἐδὲν ἤλθε τὴν Σπάρτην ἀποβαλῆν ἀπέβαλε δὲ τὴν ἡγεμονίαν. ὁ δὲ καὶ τῆς πρὸς τῶ τοῖς μεταβαλλομοροῖς πόλεος ἔδωκε, καὶ Τηραῖω τῆς Ἀρμενίων βασιλέα, ἡρόμορον ἐφ᾽ ἑαυτῶν θριαμβέσασαυ, σύμμαχον ἐποίησασαυ, καὶ φήσας ἡμέρας μίας αἰῶνα πρὸς ἡμῶν. εἰ μὲν τοῖς μεγίστοις καὶ κυριωτάτοις εἰς τὰ ὄπλα πρὸς ἡμῶν καὶ λογομοῖς πρὸς ἡμῶν πρῶτον δρχῆς αἰδρετῶν ἡγεμόνος, οὐ μικρὸν ὁ Λάκων τὸν Ρώμορον ἀπολέλοιοπε. πρῶτον μὲν γὰρ οὐ πρὸς ἡμῶν τὴ πόλιν οὐδὲ ἐξέλιπεν, ἐπὶ ἀμυριάσι στρατῶν πολεμίων ἐμβαλόντων, ὀλίγοις ἔχον ὀπλίτας, καὶ πρὸς ἡμῶν ἡμῶν ἐν Λακωνίῳ Πομπηίος δὲ, πεντακισχίλιος ἡμῶν καὶ τριακισχίλιος μίαν Καίθρον πόλιν Ἰταλικὴν καταλαβόντος, ἐξέπεσε τῆς Ρώμης ὑπὸ δέοις, ἡ ἑσπέρτοις εἰς ἡμῶν ἀγῆμων, ἡ πλείονας ψυδῶν εἰς ἡμῶν καὶ συσχεδασάμορος τὰ τέκνα καὶ τῶ γυναικα αὐτῶ, τῶ δὲ τῶ ἄλλων πολιτῶν ἐρήμοις ἀπολιπὼν, ἐφυγε δέον ἡ κρατεῖν μαχόμενον ὑπὸ τῆς πατρίδος, ἡ δέχεσασαυ ἀφ᾽ ἡμῶν τῶ κρείττονος. ἡ γὰρ πολιτῆς καὶ οἰκείος. νῦν δὲ ὡς στρατηγίας χρονον ὀπίσκεισασαυ καὶ C ὑπὸ ἀτείαν ψηφίσασαυ δέον ἡ κρατεῖν μαχόμενον ὑπὸ τῆς πατρίδος, ἡ δέχεσασαυ ἀφ᾽ ἡμῶν τῶ κρείττονος. ἡ γὰρ πολιτῆς καὶ οἰκείος. νῦν δὲ ὡς στρατηγίας χρονον ὀπίσκεισασαυ καὶ D ὑπὸ ἀτείαν ψηφίσασαυ δέον ἡ κρατεῖν μαχόμενον ὑπὸ τῆς πατρίδος, ἡ δέχεσασαυ ἀφ᾽ ἡμῶν τῶ κρείττονος. ἡ γὰρ πολιτῆς καὶ οἰκείος. νῦν δὲ ὡς στρατηγίας χρονον ὀπίσκεισασαυ καὶ E ὑπὸ ἀτείαν ψηφίσασαυ δέον ἡ κρατεῖν μαχόμενον ὑπὸ τῆς πατρίδος, ἡ δέχεσασαυ ἀφ᾽ ἡμῶν τῶ κρείττονος. ἡ γὰρ πολιτῆς καὶ οἰκείος. νῦν δὲ ὡς στρατηγίας χρονον ὀπίσκεισασαυ καὶ F ὑπὸ ἀτείαν ψηφίσασαυ δέον ἡ κρατεῖν μαχόμενον ὑπὸ τῆς πατρίδος, ἡ δέχεσασαυ ἀφ᾽ ἡμῶν τῶ κρείττονος. ἡ γὰρ πολιτῆς καὶ οἰκείος. νῦν δὲ ὡς στρατηγίας χρονον ὀπίσκεισασαυ καὶ

πει δὲ παρ᾽ ἡμέραν ἀδύξον, ὡφῆλεν αἰπίσας ἐν δρχῆ ἀφ᾽ ἡμῶν τῶ κρείττονος. ἡ γὰρ πολιτῆς καὶ οἰκείος. νῦν δὲ ὡς στρατηγίας χρονον ὀπίσκεισασαυ καὶ

οὐ γὰρ οὐκ εἰνὸν γὰρ ἐσθλὸν αὐτοῖς καὶ θεῶν ἐναγωνίσασθαι
 πρὸς τῆς ἡγεμονίας ὁ θεὸς ἀπέδειξε ὁ Φαρσάλιον πεδῖον,
 ὅθεν ὑπὸ κήρυκος ἐκαλεῖτο μάχεσθαι καλῶν, ἢ λιπεῖν
 ἑτέρω τὸν σέφαιμον· ἄλλα πολλὰ μὲν πεδία, μυρίας δὲ πό-
 λεις καὶ γυνὴ ἀπασαν ἢ κατὰ θαλάσσιαν ὑπερία παρέχε-
 βουλομένω μιμνῆσθαι Μάξιμον καὶ Μάριον καὶ Λύκουλλον,
 καὶ αὐτὸν Ἀγισίλαον, ὃς ἐκ ἐλάφου καὶ ἐκ Σπάρτη θορύ-
 βους ὑπέμεινε, βουλομένων Θεβαίων ὑπὲρ τῆς χώρας μά-
 χεσθαι, πολλὰς δὲ ἐν Αἰγύπτῳ ἀφροδῆσας καὶ κατηγε-
 ρίας ὑπὲρ ἀγοίας τῆ βασιλείας ἕνεγκεν, ἡσυχίαν ἀγὰν κε-
 λθῶν. χρησάμενος δὲ τοῖς ἀείροις, ὡς ἐβούλετο, λογισμοῖς,
 οὐ μόνον Αἰγυπτίους ἀχρῆστας ἔστωσεν, ὅθεν τὴν Σπάρτην ὅ-
 σούτῃ σφοδρῶ μόνος ὄρθρῳ αἰεὶ διεφύλαξεν, ἀλλὰ καὶ ἑθ-
 παμον ἔθηκε κατὰ Θεβαίων ἐν τῇ πόλει, ὃ νικῆσαι πρὸς
 αὐτοῖς, ἐκ τῆ τότε μὴ προσεπολέεσθαι βίασάμενοις.
 ὅθεν Ἀγισίλαος μὲν ὑπὸ τῆ βασιλείας ἕνεγκεν ἐπιπέτο
 σωθέντων, Πομπηῖος δὲ δι' ἄλλοις ἀμύρτων, αὐτὸς οἷς ἐπέ-
 αθη κατηγερός εἶχε. καίτοι Φασί τινες ὡς ὑπὸ τῆ πειθεροῦ
 Σκιπίωνος ἐξηπατήθη. τὰ γὰρ πλείστα τῆν χρημάτων ὧν
 ἐκόμειζεν ἐξ Ἀσίας, βουλομένην αὐτὸν νοσφίσεσθαι καὶ ἀπο-
 κρύψασθαι κατεπέειξεν τὴν μάχην, ὡς ὅτε ἐπὶ χρημάτων
 ὄντων, ὁ καὶ ἀληθὲς ἦν, ὅτε ὡφίλε παθεῖν ὁ στρατηγός, οὐ-
 δὲ ῥαδίως οὕτω πρὸς ἀλογιστοῖς, ἀποκινδυνεύσασθαι πρὸς τῆν
 μεγίστων. ἐν μὲν οὖν τούτοις οὕτως ἐκάτερον ἀποθεοροῦμεν.
 εἰς Αἰγύπτου δὲ ὁ μὲν ἐξ ἀνάγκης ἐπλάσσε φθῶν, ὁ δὲ
 οὔτε καλῶς οὔτε ἀναγκῶς ἐπὶ χρέμασιν, ὅπως ἔχει τοῖς
 Ἕλλησι πολεμεῖν, ἀφ' ὧν τοῖς βαρβάροις ἐστρατήγησεν. εἶπα
 ἂν ἀπὸ Πομπηῖου Αἰγυπτίους ἐκκαλοῦμεν, ταῦτα Αἰγύπτιοι
 κατηγεροῦσιν Ἀγισίλαου. ὁ μὲν γὰρ ἠδίκηθη πρὸς ἄσας· ὃ δὲ
 πιευσταῖς ἐγκατέλιπε, καὶ μετέστη πρὸς τοῖς πολεμοῦστας
 οἷς ἐπλάσσε συμμαχῆσαν.

Neque enim istud stadium eis & theatrum ad cer-
 tandum de imperio deus assignauerat campum
 Pharsalicū: neq; excitatus per preconem fuit, vt ad
 pugnandum descenderet, aut alteri relinqueret
 coronā, sed multos campos, infinitas vrbes, & vni-
 uersam terram maritimæ copiarū præbebāt, si vesti-
 giis insistere, Maximi, Marii, Luculli, & ipsius vo-
 luisset Agesilai, qui non minores tumultus Lace-
 dæmone sustinuit prouocātibus eum ad pugnan-
 dum pro agro Thebanis. Multas pertulit etiam in
 Ægypto calumnias & obtreccationes ob regis im-
 prudentiā, quā suaderet ei vt quiesceret, vtēs au-
 tem ex sententia sua optimis consiliis, non modò
 Ægyptios cōseruauit inuitos, neq; Spartā solūm in
 tanto motu stantē perpetuò tenuit, verum etiā tro-
 phæum in vrbe excitauit de Thebanis, præstititq;
 ex eo quòd tūc cū sua importunitate nō perierint,
 vt etiā denuò victoriā potuerint obtinere. vnde A-
 gesilaus ab illis qui institerant ei, post cōseruatis,
 collaudatus est: at Pōpeius, qui aliorū causa tituba-
 uit, eos ipsos quibus obtemperauerat habuit accu-
 satores, licet à focero Scipione fuisse ferāt eum de-
 ceptū. Siquidem quo pecuniam maiore ex parte,
 quā deportauerat ex Asia, interuenteret & suppri-
 meret, cū quasi deficiente stipendio Pompeiū in-
 citasse ad maturandā pugnam. Quod vt verum sit,
 nō debebat eo dux in errorē induci, neq; tam le-
 uiter elusus summā rerum in præcipitē casum da-
 re. Atq; in his quidem ita vtrunq; possumus in cō-
 parando cōtemplari. Iam in Ægyptum Pompeius
 necessariò nauigauit fugiens, alter neq; honestè
 neq; necessariò pecuniæ causa, quo mouere Græ-
 cis posset bellū subsidio mercedis, quam ex ductu
 suo erat à barbaris accepturus. Deinde quam ob-
 rem Ægyptios Pompeii nomine infectamur, hæc
 de causa criminatur Ægyptii Agesilaum. Ille est e-
 nim qui iis credebat, violatus, hic, cui fides habe-
 batur, eos destituit, & desciuit ad illos qui cum his
 quibus primū venerat suppetias bellū gerebant.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

Βίοι τῶν ἑλλήνων

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

καὶ

ΚΑΙΟΥ ΙΟΥΛΙΟΥ
ΚΑΙΣΑΡΟΣ.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ.

Ὁν Ἀλεξάνδρου τῆ βασιλείας βίον,
 καὶ τοῦ Καίσαρος ὑφ' οὗ κατελύθη Πομ-
 πηῖος, ἐν τούτῳ τῶν βιβλίων γράφοντες,
 ἀπὸ τῆ πλείστης τῆν ὑποκειμένων πρῶ-
 ξων, ὅθεν ἄλλο πρὸς ἑροῦμεν, ἢ παραι-
 τησόμεθα τοῖς ἀναγνωσκουσας, εἰ μὴ
 πρῶτα, μηδὲ καθ' ἑκάστον ἐξείργασμεν τὴ τῆν πρῶ-
 των ἀπαγγέλλομεν, ἀλλὰ ἐπιτέμνοντες τὰ πλείστα, μὴ
 συκοφαντιῶν. οὐτε γὰρ ἰσορίας γράφομεν, ἀλλὰ βίους· οὐτε
 ταῖς ἐπιφανέσταταις πρῶξασιν πρῶτως ἐνεστὶ δὴλωσις ἄρε-
 τῆς ἢ κακίας, ἀλλὰ πρῶτα βραχυῶς πολλάκις καὶ ῥήματα,

PLVTARCHI

Vitæ comparatæ

ALEXANDRI

&

C. IVLII CÆSA-
RIS.

ALEXANDER.

ALEXANDRI regis vitam
 & C. Cæsaris, à quo est Pom-
 peius oppressus, hoc cōmēta-
 rio descripturi, ob numerosas
 res eorum gestas, nihil præfa-
 bimur aliud quàm ab lectori-
 bus postulabimus, si non o-
 mnia, neque sigillatim factum quoddam celebre
 ad amussim persequamur, sed perstringamus ple-
 raque, ne mihi obstrepant. Neque enim histo-
 rias, sed vitas conscribimus: neque semper cla-
 rissimæ quæque res virtutes vel vitia represen-
 tant, sed exiguum subinde factum dictumque